

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

YERYÜZÜYLE BARIŞMAK

VANDANA SHIVA

YENİİNSAN

VANDANA SHIVA

YERYÜZÜYLE BARIŞMAK

Türkçesi: Tuğba Elçin

YENİİNSAN

Yeni İnsan Yayınevi
Ekoloji Serisi

Vandaha Shiva

Vardana Shiva, Ralph Nader ve Jeremy Rifkin ile birlikte Uluslararası Küreselleşme Forumu'nda (IFG) ve Slow Food Hareketi'nde lider olan dünyaca ünlü bir çevre düşünürü ve aktivistidir.

Navdanya ve Bilim, Teknoloji ve Doğal Kaynak Politikası Araştırma Vakfı'nın direktörü ve çiftçilerin, köylülerin ve kadın hakları için yorulmak bilmeyen bir savaşçı, çok sayıda etkili kitabın yazarı ve editörüdür.

Ayrıca Shiva, 20'den fazla uluslararası ödülün sahibidir. Bu ödüllerden bazıları; Doğru Yaşam Ödülü (1993), İtalya Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Madalyası (1998), Horizon 3000 Ödülü (Avusturya, 2001), Dünya'yı Kurtar Ödülü (2009), Sidney Barış Ödülü (2010), Calgary Barış Ödülü (Kanada, 2011), Thomas Merton Ödülü (2011) ve Lennon Ono Barış Ödülü.

Tuğba Elçin

1994 yılında İzmir Bornova'da doğmuştur. Lise eğitimini tamamlayana dek İzmir'de yaşamıştır. Lisans eğitimini Eskişehir Anadolu Üniversitesinde gerçekleştirmiştir. 2016 yılında İngilizce Öğretmenliği programından mezun olmuştur. Sonrasında Muğla'ya taşınmış ve özel eğitim kurumlarında 5-12 yaş arası öğrencilere İngilizce eğitimi vermiştir. Öğrencilik yıllarından bu yana çeviriye ilgi duymuştur. İngiliz ve Amerikan edebiyatı ile çeviri teknikleri üzerine eğitim görmüştür. Birkaç farklı şirket için iç yazışmaları, anlaşmaları ve tüzükleri gibi temel çevirilerde yardımcı olmuştur. Finans ve ekonomi alanındaki bu çevirilerinin ardından edebi metin çevirisine ilgi duymuştur. Yeni İnsan Yayınevi ile *The Secret of the Sagrada Familia*, *Making Peace with the Earth*, *Choosing Peace*, *Green Revolution*, *How Bad Are Bananas?* ve *Cartoon Introduction to Climate Change* isimli kitapların çevirilerini yaparak birlikte çalışmıştır.

YERYÜZÜYLE BARIŞMAK

VANDANA SHIVA

Türkçesi: Tuğba Elçin

Yeni İnsan Yayınevi-312

Ekoloji Serisi-64

Yeryüzüyle Barışmak

Vandana Shiva

Orijinal Adı: Making Peace with the Earth: Beyond Resource, Land and Food Wars

Türkçede I. Baskı, İstanbul, Ekim 2021

ISBN: 978-625-7537-03-2

Genel Yayın Yönetmeni: Aytaç Timur

Çevirmen: Tuğba Elçin

Redaktör: Gizem Atlı

Editör: Aytaç Timur

Son Okuma: Başak Bingüler

Kapak Tasarım: Sadegül Demir

Dizgi: Sadegül Demir

Sertifika No: 12186

©Tohum Yayıncılık Turizm Reklam ve Sağlık Hizm. San. Tic. Ltd. Şti. 2021

İçerenköy Mah. Değirmenyolu Sokak Kutay İş Merkezi B Blok No:18/2

Ataşehir/İstanbul

Tel:(0 216) 489 84 08

Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın, tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, hiçbir yolla çoğaltılamaz.

www.yeniinsanyayinevi.com

yeniinsanyayinevi@gmail.com

newhumanpublisher@yahoo.com

[facebook/yeniinsanyayinevi](https://facebook.com/yeniinsanyayinevi)

[instagram/yeniinsanyayinevi](https://instagram.com/yeniinsanyayinevi)

twitter.com/yeniinsanyayinevi

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli -Bağcılar -İSTANBUL

Sertifika No: 52508

YERYÜZÜYLE BARISMAK

VANDANA SHIVA

Türkçesi: Tuğba Elçin

YENİİNSAN

İçindekiler

BÖLÜM I

Yeryüzüne Karşı Savaşlar 13

1	Bir Savaş Olarak Eko-Faşizm	15
2	Büyük Toprak Gaspı	41
3	Su Savaşları ve Su Barışı	67
4	İklim Savaşları ve İklim Barışı	83
5	Orman Savaşları ve Orman Barışı	97

BÖLÜM II

Gıda Krizleri, Gıdada Adalet, Gıda Barışı 113

6	Tasarlanmış Açlık	115
7	Yeryüzüne Karşı Açılan Tohum Savaşları	133
8	Şirket Kontrollü Ticaret Aracılığıyla Açlık	181
9	Kalkınmanın Ötesinde: Yeryüzüyle Barışmak	215

Kısaltmalar

ADB	Asian Development Bank (Asya Kalkınma Bankası)
BOOT	Build, Own, Operate, Transfer (Yap, Sahip Ol, İşlet, Devret)
BOT	Build, Operate, Transfer (Yap, İşlet, Devret)
Bt.	: Bacillus thuringiensis
DJB	Delhi Jal (Delhi Jal Su Dairesi) Board
EPZ	Export Processing Zone (Serbest Üretim Bölgesi)
GDP	Gross Domestic Product (Gayri Safi Yurt İçi Hasıla)
GNP	Gross National Product (Gayri Safi Milli Hasıla)
HRV	High Responsive Varieties (Yüksek Duyarlı Çeşitler)
HYV	High Yielding Varieties (Yüksek Verimli Çeşitler)
IMF	International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change (Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli)
LPG	Liberalisation, Privatisation, Globalisation (Serbestleştirme, Özelleştirme, Küreselleştirme)
MNC	Multinational Corporation (Çok Uluslu Şirket)
MoEF	Ministry of Environment and Forests (Çevre ve Orman Bakanlığı)
MTPA	Million Tonnes Per Annum (Yıllık Milyon Ton)
NGO	Non-Governmental Organisation (Sivil Toplum Kuruluşu)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı)
REDD	Reducing Emissions from Deforestation and Degradation (Ormansızlaşma ve Bozulmadan Kaynaklanan Emisyonların Azaltılması)
SAP	Structural Adjustment Programme (Yapısal Uyum Programı)
SEZ	Special Economic Zone (Özel Ekonomik Bölge)
TRIPS	Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (Fikri Mülkiyet Haklarının Ticaretle İlgili Yönleri)
WTO	World Trade Organisation (Dünya Ticaret Örgütü)

Oran Uyumlamaları

(Rs.) 1 lakh	= 100.000
(Rs.) 1 crore	= 10 milyon (10.000.000)
1 hektar (ha.)	= 2.5 dönüm

Teşekkürler

Bu kitap, 2010 yılında Sidney Barış Ödüllerinde “Yeryüzüyle Barışmak” isimli konferansımın ve ilk olarak Chipko hareketi ile başlayıp kırk yıl süren dünya ve insan haklarını koruma hareketleriyle olan iş birliklerimden doğdu.

Son zamanlarda beni desteğe çağıran ve hem yeryüzüne karşı savaşları hem de yeryüzüyle barışmayı öğrendiğim çeşitli hareketlere; çiftçilerin Dadri’deki Reliance santraline ve Jhajjar’daki Reliance SEZ’ine karşı hareketlerine, Nandigram’da, Salim’in SEZ’ine karşı harekete, Niyamgiri’de Vedanta’nın boksit madenciliğine karşı harekete, Tata’nın Gopalpur’daki çelik fabrikasına ve POSCO’nun Jagatsinghpur’da önerdiği fabrikaya karşı olan kapsamlı harekete teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca Shreya ve Sulakshana’ya toprak gaspı bölümüne olan katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Navdanya ailesi, çeyrek asırdan fazla bir süredir şiddet içermeyen bir tarım yöntemini savundu ve uyguladı. Yeryüzü ile barışmanın ve insan refahına katkı sağlamanın mümkün olduğunu kanıtlamış olduk.

İnsan, evren dediğimiz bütünün bir parçasıdır. Zaman ve mekanla sınırlanmış bir parça... Benliğini, düşüncelerini ve duygularını diğer her şeyden soyutlanmış hisseder. Buna bilincin yarattığı bir optik yanılsama denebilir. Bu yanılsama bizi kişisel arzularımıza ve en yakınımızdaki birkaç kişiye olan bağlılığımıza hapseden bir hapisane gibidir. Görevimiz; şefkat duygusunu, evrendeki tüm canlıları ve bütün güzelliğiyle doğayı da kapsayacak şekilde genişleterek bu hapishaneden kurtulmak olmalıdır.

– Albert Einstein

BÖLÜM I

Yeryüzüne Karşı Savaşlar

Bir Savaş Olarak Eko-Faşizm

Çağımızın savaşlarını düşündüğümüzde zihnimiz otomatik olarak Irak ve Afganistan'a yöneliyor; ancak süregelen daha büyük asıl savaş dünyaya karşı olan savaşın ta kendisidir. Aslında Irak, Afganistan ve Libya'daki savaşlar başta petrol olmak üzere yeryüzünün kaynakları için yapılan savaşlar olarak görülebilir. Yeryüzüne karşı olan bu savaş, ekolojik ve etik sınırlara saygı duymayan, eşitsizliği, açgözlülüğü, adaletsizliği ve ekonomik toplanmayı ön planda tutan bir ekonomiden kaynaklanmaktadır. Doğaya olan bağımlılık ve sömürünün yoğunluğu artarken ve Oikos, yani evimiz, gezegenimiz hem ekonominin hem de ekolojinin kaynağıyken artık zihinlerimiz ekonomi ile ekolojiyi birbirinden ayırmıştır.

Sınırsız büyüme üzerine kurulu olan küresel şirket ekonomisi, gezegene ve insanlara karşı sürekli bir savaş ekonomisi haline gelmiştir.

Kullanılan araçlar ise savaş araçlarıdır. Ekonomileri ticaret savaşları temelinde düzenlemek için kullanılan zorlayıcı, serbest ticaret anlaşmaları, şiddete ve kontrole dayalı üretim teknolojilerinden oluşmaktadır; toksinler, genetik mühendisliği, jeo mühendislik ve nano teknolojiler vb. Barış zamanında milyonların yiyeceğinden ve suyundan çalıp hayat ağını zehirleyerek öldüren başka bir "kitle imha silahı" biçimi ile karşı karşıyayız. Artık savaş araçları ekonomik üretimin araçları haline geldi. 22 Temmuz 2011'de Oslo'da yaşanan trajik bombardımanda altı ton kimyasal gübre kullanıldı. Mumbai'deki seri bomba patlamaları ise gübre bombalarıydı. Afganistan'daki bombalamalar da aynı şekilde sentetik

gübre temelliydi.

Devam etmekte olan küresel savaş, dünyanın kaynaklarını kontrol etmeye ve gezegeni her şeyin satılık olduğu bir süpermarkete dönüştürmeye çalışan bir avuç şirket ve güçlü ülke tarafından yönlendirilen ekonomik ve kurumsal küreselleşmenin kaçınılmaz bir sonraki adımıdır.

Afganistan ve Irak'ta devam eden savaşlar sadece "Petrol için Kan" savıyla ilgili değil. Yakın gelecekte göreceğiz ki "Toprak için Kan", "Yiyecek İçin Kan", "Genler ve Biyolojik Çeşitlilik için Kan" ve "Su için Kan" savları olarak çeşitlenecekler. Bir dış değerlendirme ile de anlayabileceğimiz gibi özellikle Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) Tarım Anlaşması'ndaki serbest ticaret kuralları gıda savaşlarında kullanılan bir silah türüdür. Biyoçeşitlilik ve genler geleceğin "yeşil petrolü" olarak adlandırılıyor. Su ise sıklıkla yirmi birinci yüzyılın "petrolü" olarak görülüyor. Petrol, dünyadaki tüm kaynaklar için düzenleyici bir ilke ve kurumsal küreselleşmenin metaforu haline geldi. Savaşlar, militarizasyon, serbest ticaret anlaşmaları ve kontrol teknolojileri bu hayati kaynakların kontrolünü sağlamak için temel araçlardır.

Gezegenin kırılğan yaşam ağını koruyan tüm hayati ve canlı kaynaklar şirketler tarafından özelleştirme, metalaştırılma ve el konulma sürecindedir. Kabile ve köy topluluklarının yaşamlarını ve geçimlerini destekleyen her toprak parçası ele geçirilmekte ve arazi savaşlarına yol açmaktadır. Artık nehirlerimizde akan her damla su özelleştirilerek su savaşlarına zemin hazırlamaktadır. Biyoçeşitlilik, fosil yakıtın yaşını uzatmak için "yeşil petrol" terimine indirgeniyor. Böylece yeryüzündeki yaşamın içkin değeri göz ardı ediliyor ve yoksul kişilerin günlük ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan biyolojik çeşitlilik hakları da hiçe sayılıyor. Ormanlar zaten ticari ormancılık tarafından metalaştırılmıştı. Şimdi ise sundukları ekolojik hizmetlerle sözde bir "yeşil ekonomi" oluşturmak adına metalaştırılıyor. Yeşil rengi, aslen yaşamın ve biyosferin rengini temsil etse de artık yeşil rengi pazarı ve parayı temsil ediyor. Yeşil bir ekonomi için ise gezegenin nihai metalaşması bir ön koşuldur. Yeşil aynı zamanda sınırsız bir kalkınmayı desteklemek için yapılan, kaynakların gaspı ve militarizasyonunun da rengi haline geliyor. Militarizasyon, hem ulusal

hem de dünya çapında kurumsal küreselleşme adına bir kalkan görevi görüyor. Militarizasyon, ulusal düzeyde ABD’deki Ulusal Güvenlik ile ilgili yasalar ve Hindistan’daki Yeşil Av Operasyonu aracılığıyla, baskın yönetim biçimi haline geliyor. Ekonomik kalkınma, kelimenin tam anlamıyla bir silahın namlusundan çıkıyor.

Gezegene karşı olan bu savaş, insanların ekolojik yıkıma ve kaynaklarına el konulmasına direnmesiyle birlikte yerel topluluklar, adalet ve barış için mücadele edenlere de karşı bir savaş halini alıyor. Güney Afrikalı yazar David Hallows, *Toxic Futures* adlı kitabında Pentagon’un “devlet dışı düşmanlara” yani sıradan vatandaşlara karşı hazırladığı bir dördüncü nesil savaştan söz ediyor. Hallows, Güney Afrika’daki kentli yoksulların kendilerini devletin silahlı saldırısı altında bulduklarını belirtiyor.¹ (s.47) Arazi, gayrimenkul haline geldikçe yoksulların evlerini yaptıkları kirli çöplükler bile müteahhitler tarafından ele geçiriliyor. İnsanlar bulundukları alandan çıkarıldığında onlara “Siz sadece çöplükten gelen insanlarsınız. Hurdadan ibaretsiniz.” gibi ifadeler kullanılıyor. Rabindranath Tagore, “The Robbery of the Soil” (Toprak Soygunu) adlı makalesinde yeryüzüne karşı olan bu savaşı çarpıcı bir şekilde aktarıyor:

“Bir zamanlar topluluğun yalnızca küçük bir kesimiyle sınırlı olan aşırı derecede yüksek refah refahla yaşamının cazibesi artık büyük bir ölçeğe yayılıyor. Körlüğün, zevküsefaya öykünmenin önüne hiçbir sınır koymayan medeniyet için şüphesiz ki ölümcül olacaktır. Yakın çevrelerindeki sınırlı malzeme deposunu küçültüklerinde, farklı sekanslar arasında çeşitli savaşlar başladı. Her biri kendine özel pay talep etti. Kendi sefaları için yaptıkları mücadelede ahlaki yasaları tiye aldılar. Her biri kendi arzuları ve tatminleri adına acımasız olmayı bir üstünlük simgesi olarak kabul etti. Suyu tükettiler, ağaçları kestiler, gezegenin yüzeyini bir çöle çevirdiler, devasa çukurlar kazarak delik deşik ettiler ve toprağı yağmalayarak değerlerini çaldılar.”²

Kaynakların gaspı için kurumsal güçler yalnızca devlet iktidarı ile birleşmekle kalmıyor aynı zamanda tüzel devlet iktidarı, dünya ve insanlarına sürdürülemez ve adaletsiz bir gündemi demokratik olmayan bir şekilde dayatmak adına askerî bir güç

olarak da ortaya çıkıyor. Böylece dünyaya karşı olan savaş, insanlara, demokrasiye ve özgürlüğe de karşı açılmış bir savaş haline geliyor. Kurumsal küreselleşme yirmi yıldır sürüyor ve artık elimizde ekolojik ve sosyal sonuçlarına dair kanıtlarımız bulunuyor. Düzensiz bir ekonomi bize ekonomik krizi getirdi; düzensiz bir gıda ekonomisi gıda krizine yol açtı; düzensiz bir madencilik ekonomisi ise mineral bakımından zengin olan her yeri bir savaş alanına dönüştürdü.

2008 yılında başlayan ve hâlen devam eden ekonomik kriz bizi sınırsız kalkınma varsayımlarına dayalı olan bir model ile ekolojik, sosyal, politik ve ekonomik sınırları olan realite arasındaki çelişkileri sorgulamaya itiyor. Kısa zaman öncesine dek küreselleşmenin ve sınırsız kalkınma ideolojisinin destekçisi olan Thomas Friedman şu soruyu dile getirmişti:

“Bugün ekonomik kriz analizinin sınırları dışına çıkalım ve radikal bir soru soralım. 2008 krizi derin bir durgunluktansa daha temel bir şeyi temsil ediyor olabilir mi? 2008 yılında duvara tosladığımızda, bu bize son elli yılda oluşturduğumuz tüm kalkınma modelinin ekonomik ve ekolojik olarak sürdürülemez olduğunu söylüyor ve hem doğa ana hem de piyasa “artık yeter” diyor olabilir mi?”³

Zaten başarısız olmuş bu model, tüm uyarılara rağmen, trilyonlarca dolarlık desteklerle ve artan liberalleşmeyle kömür, demir cevheri ve boksit madenciliği büyümeye ve gelişmeye devam etti. Pek çok bölgede protestolar patlak verdi. Orissa sahilinde, 23 Haziran 2011’de madencilik şirketi POSCO’nun, dev bir çelik fabrikası inşa etmesi için araziye temizlemek üzere gönderilen yirmi tabur polisle karşı karşıya kalmış çocuk ve kadınlarla karşılaşmıştım. 26 Temmuz 2011 tarihinde Madrid’de M-15 hareketine tanık oldum. Söylemler şu şekildeydi: “Biz kimiz? Bizler buraya gönüllü olarak özgürce gelen insanlarız. Neden buradayız? Buradayız çünkü hayata ekonomik çıkarlardan daha fazla öncelik veren yeni bir toplum istiyoruz.” Ayrıca M-15 şunları söyledi:

“Bugün dünya, yaşamı yok eden güçler ve yaşamı savunan güçler olmak üzere birleşmiştir. Dünyanın her yerinde gerçekleşen bu rekabet; doğa ve toplum üzerinden kaynak ve kazanç sağ-

lama hırsına yol açmıştır. Ekolojik, ekonomik, kültürel ve politik alanlarda çalışan insanlar, yerlerinden edildiğinde elbette, bir kuttuplaşma tehlikesi oluşmaktadır.”

Özel olarak Afrika, bu konuda trajik bir örnek temsil ediyor. Afrika’nın kaynakları ve toprakları ele geçirildi, halk yerinden edildi ve binlerce kişi Akdeniz’i geçmek için ana vatanlarını terk etti. Yeryüzüne karşı açılmış olan ekonomik savaşın sonuçları olarak insanların, yerlerinden edildiğini ve mülksüzleştirildiğini görmek yerine bu mülteciler suçlu sayıldılar.

İrkçı ve faşist güçler, yerinden edilen insanlardan yararlanmayı amaçlayarak, ülkelerindeki işsizliğin ve ekonomik güvensizliğin nedeni olarak mültecileri hedef gösteriyorlar. Böylelikle, dikkatleri şirketler için, yeryüzüne ve insanlara karşı çalışan tüm ekonomik yapılanmalardan sapıtıyorlar. İnsanların kazançları ve geçim kaynaklarını kaybetmesiyle tetiklenen siyasi çatışmalar ise silahlanma ve militarizasyon piyasasına doğru evriliyor.

Yeryüzü ile Barışmak: Bir Hayatta Kalma Tahakkümü

Yeryüzü ile barışmak, günümüzde yeryüzüne ve insanlara karşı açılan savaşlara şahitlik etmektir. Aynı zamanda bu şahitlik Dünya’nın, toprağın, suyun, ormanların, tohumların, biyolojik çeşitliliğin ve insanların haklarını savunmak için verilen mücadelelerin hikâyelerini anlatır. Dünya merkezli bir ekonomi, politika ve kültüre doğru bir paradigma değişiminin neden hayatta kalmak için tek şansımız olduğunu ana hatlarıyla açıklar. Anlatılacak olan hikâyeler Hindistan’dan; çünkü Hindistan benim doğduğum yer ve deneyimlerimin altyapısının olduğu ülke. Aynı zamanda, Hindistan’a odaklanmamın nedeni yüksek kalkınma oranlarıyla, ekonomik küreselleşmede bir başarı simgesi haline gelmiş olmasıdır. Bu kitap, kalkınmanın altında yatan sistematik olarak haricileştirilen ve görünmez hale getirilen nedenleri araştırıyor. Kalkınma için ödenen ekolojik, ekonomik, sosyal ve politik bedelleri açığa çıkarıyor. Kalkınma mucizesinin aslında bir tür savaş temel aldığını, eşitsizlikleri nasıl derinleştirdiğini ve demokrasiyi nasıl aşındırdığını gösteriyor. Ekolojik yıkım ve monokültürlerin empoze edilmesi yoluyla topraklarımızın zengin biyolojik

çeşitliliğini ve kültürel çeşitliliğini nasıl yok ettiğini; milyonlarca insanın geçim kaynaklarını nasıl kaybettiğini ve bu sayede nasıl bir avuç küresel şirketin ve milyarderin, pazarları ve kaynakları kontrol ettiğini gün yüzüne çıkarıyor. Hindistan'ın Kalkınma Tarihi denilen tarih, yeni Hintli oligarkların ve milyarderlerin; Ambani'nin, Lakshmi Mittals'ın, Anil Agarwals'ın, Ruias'ın, Tatas'ın, Adani'nin, Jindal'ın, India Inc. ve Global Inc.'in tarihidir.

Ancak, bu hikâye diğer iki Hindistan hikâyesini gizler. İlki, birkaç kişinin elinde yoğun bir servet yaratmak adına geçim kaynaklarının çalınması ve yok edilmesi ile bu kalkınmanın bedelini ödeyen insanların hikâyesidir. Anlatılmamış olan hikâye, Hindistan tohum sektörünün Monsanto firması tarafından ele geçiriliyor oluşudur. 250.000 çiftçi intihar etmiştir ve Hindistan'ın gıda güvenlik sistemi, Cargill firması ve Walmart marketlerine pazar yaratmak adına dağıtılmaktadır. Yeryüzüne karşı olan bu savaşta farklı düşünme, var olma, üretme ve temin etme biçimlerinin hüküm altına alınmasının hikâyesidir. Neoliberal ekonomik küreselleşme modeli, başka bir alternatifin olmadığı varsayımına dayanır. Ancak alternatifler her yerededir. Yerli kültürlerde ve yerel ekonomilerde, insanların hayatlarını tehlikeye atarak savundukları alternatifler bulunmaktadır. Petrol zirvesine ve iklim değişikliğine yanıt olarak, özellikle kapalı ekonomiyle karşı karşıya kalan yerlerde yeni alternatifler ortaya çıkmaktadır. Örneğin Detroit, otomobil üreten bir şehrin artıklarından bir orman kent olarak yeniden doğuyor. Şu anda borç batağındaki çiftçilerin intihar ettiği yer olan Pencap'tan, ben de bazı tohumlar almıştım. Navdanya'nın ise 3.500 bahçe daha açması için tohum talepleri bulunuyor. Bu alternatif modellerin hikâyesi, yeryüzü ile barışmanın hikâyesidir.

İnsanlığın Seçimi: Yıkıcı ya da Yaratıcı

On bin yıl önce, Buzul çağının bitmesi ile başlamış olan ve günümüze kadar devam eden Holosen çağından artık çıktık. Holosen kelimesi, Yunanca "holos" (bütün) ve "kainos" (yeni) sözcüklerinden türemiştir. Bu çağ, bize bir insan türü olarak kültürel ve maddi evrimimiz için gerekli koşulları sağlayan istikrarlı bir iklim

sağladı. Bilim insanlarına göre artık yeni bir çağa, türümüzün gezegendeki en önemli güç haline geldiği Antroposen çağına girdik. Mevcut iklim değişikliği ve bazı hayvan türlerinin neslinin tükenmesi ise insan faaliyetleri ve çok büyük boyutlarda olan ekolojik ayak izinden ileri geliyor. İklim felaketleri ve aşırı iklim olayları şimdiden çanlarını çalıyor. 2011’de Tayland’da, 2010’da Pakistan ve Ladakh’da meydana gelen seller, Rusya’da orman yangınları, daha sık ve daha yoğun olan hortum ve kasırgalar, şiddetli kuraklık... Tüm bunlar insanların, kendi kendini düzenleyen gezegenimizin iklim sistemini nasıl istikrarsızlaştırdığının örnekleridir. İnsanlar, endüstriyel çiftçilik nedeniyle tarımsal biyoçeşitliliğin %75’ini yok olmaya ittiler ve her gün üç ila 300 arası tür yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor.

Jeomühendislik ile gezegensel savaşlar meydana geliyor, yapay yanardağlar yaratılıyor, okyanuslar demir tozlarıyla gübreleniyor, güneşin yeryüzünde parlamasını önlemek için yansıtıcılar yerleştiriliyor. Sanki insanların bu uğraşlarındaki küstahlığı ve cehaleti bir sorun değil de güneşin kendisi bir sorunmuş gibi... 1997 yılında, Macar doğumlu, Amerikalı teorik fizikçi Edward Teller, ortak yazarlığını yaptığı “Global Warming and Ice Ages: I. Prospects For Physics - Based Modulation of Global Change” isimli bir rapor yayınladı. Bu raporda, etkili bir “güneş kremi” için yukarı atmosferdeki metal partiküllerinin kullanılmasını savundu. Pentagon, “doğal evrimsel ilerlemenin rastlantısallığını” ortadan kaldırmak amacıyla ölümsüz sentetik organizmalar üretmeye çalışıyor. İklim değişikliğine yapılanlar evrenin, evrimsel koduna da yapılıyor ve sonuçlarına asla aldırış edilmiyor. Biyoçeşitlilik bizim yaşayan ortaklarımızdır. Yaşamın ve bir aradalığın temelidir. Biz doğanın efendileri ya da sahipleri değil, onun bir parçasıyız. Yaşam formları, canlı kaynaklar ve canlı süreçler üzerinde fikrî mülkiyet haklarını talep etmek ise etik, ekolojik ve ekonomik bir sapkınlıktır.

Ancak yıkıcı Antroposen tek gelecek olmak zorunda değil, paradigmayı değiştirebiliriz. İnsan türünün, gezegenin biyolojik çeşitliliği, ekosistemleri ve iklim sistemleri üzerindeki yıkıcı etkisine bakabilir ve bu değişimi gerçekleştirebiliriz. Ekolojik bir değişim, kendimizi ekolojik yaşam ağının dışında görmemeyi gerektirir.

Bu, kendimizi dünya ailesinin üyeleri olarak, tüm çeşitliliği ile yeryüzündeki diğer türlere ve yaşama şefkat ile yaklaşma sorumluluğunu almak anlamına gelir. Bu sorumluluk, diğer türlerin ve halkların haklarına saldırmadan, ekolojik sınırlar içinde ve ekolojik alan payımız dâhilinde yaşama, üretme ve tüketme zorunluluğu yaratır. Bu, bilimin artık kabul ettiği bir değişimdir. Ayrılıktan ayrılmazlığa ve birbirine bağlılığa, mekaniklikten ve indirgemecilikten ilişkisel ve bütünselliğe doğru bir paradigma değişimini kabul etmektir.

Ekonomik düzeyde ise yapay ve hatta yanlış kategorilerinin ötesine geçmeyi içerir. Sürekli bir ekonomik büyüme, sözde serbest ticaret, tüketim ve rekabet gibi. Daha fazla sahip olmaktansa daha iyi yaşamaya, yaşayan ekonomilere, gezegene ve insan refahına odaklı, rekabetten çok iş birliğine değer veren bir yapıya geçiş. Bunlar, Avrupa’da “Indignants” ve ABD’de “Wall Street’ İşgal Et” gibi yeni hareketlerde yerli topluluklar, köylüler, kadınlar ve gençler tarafından yapılan değişikliklerdir. Küstahlık yerine ekolojik alçakgönüllülüğe; güç, kontrol ve şiddetin dikkatsiz ve körü körüne kullanılması yerine ekolojik sorumluluğa dayanan dünya demokrasisinin yaratıcı ve yapıcı Antroposen’idir. İnsanlık olarak, yeryüzündeki yaşamı ve kendi geleceğimizi korumak için yeryüzünün haklarının, ona karşı görevlerimizin, tüm varlıklarına olan şefkatimizin bilincine derinden varmamız gerekir. Dünyamız, kapitalist ataerki tarafından ve yıkıcı Antroposen’in olumsuz güçlerinin serbest kalmasına izin veren “kâr”, “şirket” ve “büyüme” gibi kurgular ve soyutlamalar etrafında yapılmış durumdadır. Artık bunu değiştirmemiz gerekiyor. Milyonlarca başka türü yok olmaya zorlasak bile ya yeryüzü ile barışacağız ya da insanlar olarak yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacağız. Yeryüzüne karşı savaşı sürdürmek akıllıca bir seçenek değil.

Paradigma Savaşları: Eko-Faşizm ve Algı Savaşları

20 Nisan 2011’de Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu, Dünya Günü kutlamaları kapsamında “Doğa ile Uyum” konulu bir konferans düzenledi. McGill Üniversitesi’nden Peter Brown, Güney Afrika’dan çevre avukatı Cormac Cullinan, The Real Wealth of

Nations: Creating a Caring Economics (Ülkelerin Gerçek Servetleri: Şefkatli Bir Ekonomi Yaratmak) kitabının yazarı Riane Eisler ve Global Footprint Network'ten (Küresel Karbon Ayak İzi Ağı) Mathis Wackernagel ile birlikte toplantıda konuşma yapmaya davet edildim. BM Genel Sekreteri, konferans raporunda geleceğe dönmek için doğayla yeniden bağlantı kurma zorunluluğunu ayrıntılarıyla açıkladı.

Doğa ile uyumsuzluğun ve ona yönelik şiddetin temelinde yatan şey ayrılık hâlidir. Cormac Cullinan'ın belirttiği gibi, "apartheid" (ırkçılık) ayrılık anlamına gelir. Artık dünya, insanların renk temelinde ayrılması gerektiğini savunan şiddetli varsayımların ötesine geçmek için ırkçılık karşıtı harekete katılmıştır. Hindistan'ın ulusal şairi Tagore, hem köleliğin hem de yoksulluğun köklerinin ayrılık halinden ileri geldiğini gördü ve şöyle yazdı: "Hayatın her düzleminde somutlaşmış olan hakikatin ne kadar muazzam olduğunu algılayabiliyorum. Bu hakikat ayrılığın köleliği, birliğin ise özgürlüğü oluşturmıştır. Fakirlik ayrılıktan, zenginlik birlikten doğar."⁵

Bugün, çok daha geniş ve çok daha derin bir faşizmin, insanların zihinlerinin ve yaşamlarının doğadan ayrı olduğuna dayanan yanılsamanın, yani eko-faşizmin üstesinden gelmemiz gerekiyor. Bu algılama biçimi bir çeşit illüzyondur; çünkü biz doğadan ve yeryüzünden ayrı değil, onun parçasıyız.

Dünya'yı oluşturan aynı beş elementten; toprak, su, hava, ateş ve boşluktan oluşuyoruz. Biyosferde dolaşan su vücudumuzda dolaşır; bitkilerin ürettiği oksijen nefesimiz olur; toprak ve güneşin enerjisi tarafından üretilen besin hücrelerimiz, kanımız, kemiklerimiz olur. Biyolojik ve ekolojik olarak dünya ile biriz. Yaşam ağı, birbirine bağlılık yoluyla örülür. Bunu reddeden ve sonra yalnızlık, depresyon, yabancılaşma hastalıklarını yaratan ayrılıktır ve eko-faşizm hastalığıdır. Arthur Robbins'in *Paradise Lost, Paradise Regained* (Kayıp Cennet, Kazanılan Cennet) adlı kitabında gözlemlediği gibi:

Bağlam olmadan, topluluğun içinde değil dışında yaşamak, ex stasis halinde yaşamaktır. Yersiz ve yurtsuz olmaktır. Ex stasis, denge, kararlılık, uyum veya durgunluk arayan istikrarlı kuvvetlerden ayrılma hâlidir. Ortaçağ'da Yunanca ex stasis zamanla *alienato mentis* anlamına gelmeye başladı ki, bu da İngilizce

“yabancılaşma” kelimesinin temelini oluşturur. “Lien” kelimesi Fransızca “bağ” anlamına gelir. Deli bir kişiyi ifade etmek için “alien” (uzaylı) yani “bağları olmayan kişi” anlamında kullanılır. Dolayısıyla delilik ve ayrılığın kökenleri ortaktır.⁶ Bu ayrılık, Kartezyen, Newtonyen ve Bacon yöntemleri varsayımlarına dayanan eski bilime özgüyen, yeni kuantum teorisi ve yeni biyolojik ayrılmazlık üzerine inşa edilmiştir. Einstein’ın EPR paradoksu, bir kuantum sistemi alt bölümlerine ayrıldığında ve iki alt sistem uzay ve zamanda ayrıldığında birbirinden ayrılmaz bir durumda olduğunu göstermiştir.⁷ Niels Bohr, Wolfgang Pauli ve David Bohm gibi fizikçiler, fiziksel fenomenler evreninde ayrılmaz bütünlüğün önemini vurgulamışlardır. Tromso’da doğmuş olan ayrılmazlık terimi, biyolojide bile epigenetik ve gen ekolojisi gibi alanlar aracılığıyla tanınmaktadır. Bu, genetik ve biyokimyanın biyoetik, bilim felsefesi ve bilim ve teknolojinin sosyal bilimlerle de birleşiminden doğan benzersiz, yeni ve disiplinlerarası bir alandır. Bireysel bilimsel disiplinlerin indirgemeci yaklaşımlarının ötesine geçerek genomik, proteomik, gıda bilimi, ekoloji ve evrim alanındaki yenilikçi çalışmalara dayanmaktadır.⁸ Epigenetik; genler, organizma ve çevre arasında hiçbir ayrım olmadığını gösterir. İndirgemeci görüş ise DNA’nın tüm kalıtsal bilgilerimizi taşıdığı ve çevreden yalıtılmış olduğunu savunur. Epigenetik, genlerin davranışına yeni boyutlar ekler ve genleri açıp kapatan bir kontrol sistemi şalteri olduğunu önerir. Beslenme ve stres gibi deneyimlerin bu şalteri kontrol edebileceğini ve insanlarda kalıtsal etkilere neden olabileceğini öne sürer.⁹

Paradigma değişikliğinin ilk adımı için gerekli olan, ekonomiyi topluma ve doğaya katmak ve yeniden tanımlamaktır. GSYİH (Gayri Safi Yurt İçi Hasıla) ve GSMH (Gayri Safi Millî Hasıla)’den gerçek zenginlik, sağlık, refah ve mutluluk ölçülerine geçiş yapmak ise bir diğer adımdır. Zenginlik kelimesi “iyilik” (refah) kelimesinden türetilmiştir. Kök anlamı “refah durumu” dur. Aristoteles, chrematistics (para kazanma sanatı) ve oikonomia (yaşam sanatı) arasında bir ayrım yapar. Dünyanın dört bir yanında radikal hareketler vuku bulmaktadır. Bu hareketler, dünyayı aşağılayan, insanı aşağılayan bir ekonomik sistemden ziyade refahı artırırken ekolojik ayak izini de azaltan, dünya ve insan merkezli sistemlere doğru yapılan geçiş hareketleridir. Hâlihazırda devam

etmekte olan bu değişim, sadece doğa ile uyum sağlamakla kalmayacak hem dñnyanın kaynaklarını paylaşma hem de gezege- nin bakımı için gereken emeğin farkına varılmasını sağlayacaktır. Sosyal adalet ve eşıtlik tohumlarını ekecektir. Kadınların gıda sektöründeki çalışmalarını, üçñncñ dünya ÷lkelerinin ve yerli toplulukların bilgi yaratımlarını ve üretimlerini tasdik edecek ve gelecek nesiller için alan yaratacaktır. Yeryüzñ ile barışmak, dağıl- ma ve indirgemecilikten birbirine bağlılık ve bütñncñl düşünceye geçişı, şiddet ve sömürñden şiddetsizliğe ve yeryüzñyle iletişim- de olmaya doğru bir geçişı gerektirir. Aynı zamanda biyolojik çe- şitliliğinin, bilgi sistemlerine dâhil edilmesini gerektirir. Doğa ile ayrılığımızın üstesinden gelmek adına daha farklı bir düşünme ve bilgi yöntemine ihtiyacımız vardır. Tagore'un da bize hatırlattığı gibi: Doğanın dili, yaratımın ebedî dilidir. Bilincimizin en derin katmanlarına ulaşmak için gerçeğe nüfuz eder. Binlerce yıldır in- sanlarla birlikte hayatta kalmış olan bir dilden yararlanır. O, doğa- nın enstrñmanıdır ve hayata içkin olan dili yineler. Eğer dikkatlice dinlersek, onun içinde özgñrlüęñ, huzurun ve güzelliğin ruhu- nun, pusuda bekleyen sonsuzluk mırıltılarını duyabiliriz. Bize santam, shivam, advaitam olan denizi hatırlatır. Bize Dünya ile olan bağımızı hatırlatır. Eğer içimizdeki vahşıliğin müziğini kabul edebilirsek, birliğin yüce müziğini de kavrayabiliriz.¹⁰

Yeşil, Paranın mı Yoksa Hayatın mı Rengi Olacak?

Açęözñlñlüęñ ekonomik köktencililiği, tüm yaşamın metalaş- ması ve sınırsız büyüme üzerine inşa edilen dünya düzeni artık çöküyor. Eylñl 2008'deki Wall Street kırılması ve devam eden fi- nansal kriz bir paradigmanın sonuna işaret ediyor. Bu paradigma, imgesel olan sermayeyi doğa ve insanlar tarafından yaratılan ger- çek servetin üzerine koyan, kârın ve şirketlerin insanlardan daha değerli olduğu bir paradigmadır. Ancak ve ancak sonu gelmeyen borçlanmalarla ayakta durabiliyor; çünkü halkın sermayesini do- ğanın ve insanların ekonomik geçim kaynaklarını canlandırmak için kullanmak yerine özel borçlandırmaya yönlendirir. Ancak yeryüzñne ve insanlara karşı artarak devam eden bir şiddet me- kanizması ile ayakta kalabilir ve ancak ekonomik bir diktatörlük- le yaşatılabilir. Hindistan'ın merkezinde bu açıkça gör÷lmektedir.

Küresel tüketici ekonomisi için çeliğe ve alüminyuma yönelik bastırılmayan arzu ile yerlilerin topraklarına, evlerine, ormanlarına, nehirlerine, kültürlerine ve yaşam tarzlarına ilişkin haklarıyla çalışmaktadır. Yerliler zorla yerlerinden edilmelerine yüksek bir sesle ve açıkça “hayır” diyor. Demokratik bir direniş karşısında madenlere ve kömüre ulaşmanın tek yolu ise yerlilere karşı askerî şiddet uygulamaktır. Yeşil Av Operasyonu, kabile bölgelerinde tam da bu amaçla başlatıldı; ancak kamuya sunulan amaç Maoist Komünist Partisi’ni temizlemektir. Mineral bakımından zengin ve kabile huzursuzluğunun arttığı bölgelere 40.000’den fazla silahlı askeri birlik yerleştirildi.

Hem ekolojik hem de sosyal maliyetleri haricileştiren ve bizi ekolojik yıkım karşısında bilinçsizleştiren teknolojik köktencilik de artık bir çıkmaza girdi. Fosil yakıtların kullanımına dayalı teknolojilerin bir sonucu olan iklim kaosu ise bu yolda devam edemeyeceğimize dair bir uyanma çağrısıdır. Endüstriyel tarımın yüksek maliyetleri sonucunda, doğanın sermayesi olan toprak, su, biyoçeşitlilik ve hava zarar görüyor, milyarlarca insanın kötü beslenmesine ve iki milyon daha insanın obezite, diyabet ve diğer gıda kaynaklı hastalıkları sağlığına tercih etmesine sebep oluyor.

Rio+20’nin yeşil ekonomi ajandası ya yeryüzünün özelleştirilmesini arttıracak ve ekoloji krizine, yoksulluğa sebep olacak ya da ekonomiyi yeryüzü ekolojisine yeniden yerleştirecektir. Yeşil ekonomistler, gerçekten yeşil olmalıdır, çölleşmenin ve ormansızlaşmanın kahverengisi değil... Doğaya ve insanlara karşı şiddetin ya da doğal kaynaklar üzerinde süregelen gereksiz tartışmaların kırmızısı değil...

Yeşil olabilmek için, ekonomistlerin evlerine, Oikos’a dönmeleri gerekir. Ekoloji yuva bilimidir. Ekonominin de yuvayı yönetmesi beklenir. Ekonomistler, ekoloji bilimine zıt çalıştığında, yeryüzü ve kaynaklarının yanlış yönetimiyle sonuçlanır. Doğanın sermayesinin asıl sermaye olduğunu ve diğer her şeyin de bundan türediğini fark edemediğimizde, yeryüzünü yanlış yönetmiş oluruz. Toprağımız olmazsa, ekonomi de olmaz. Doğanın sermayesini geliştirmeye katkıda bulunduğumuzda, yeşil ekonomiyi oluştururuz.

1992'deki Yeryüzü Zirvesi, The Convention on Biological Diversity (Biyolojik Çeşitlilik Konferansı) ve The United Nations

Framework Convention on Climate Change (Birleşmiş Milletler Kadrosu İklim Değişikliği Konferansı) isimli iki yasal olarak bağlayıcı anlaşma üretmiştir. Ayrıca, Bella Abzug ve Marilyn Warren ile birlikte kurmuş olduğum, Kadınların Çevresi ve Gelişim Organizasyonu (WEDO) aracılığıyla, Kadın Hareketleri Gündemi 21'i ürettik.

UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı)'e göre, "Yeşil bir ekonomide, gelirden ve istihdamdaki artış, karbon emisyonu ve kirliliği azaltan, enerjiyi ve kaynak yeterliliğini arttıran, biyoçeşitlilik kaybını önleyen özel ve kamu yatırımları ile yönetilmelidir." Bu yeşil kıyafetli eski paradigma, hâlâ finansal pazarın hatalı kurallarıyla yürütülmektedir.

Yeşil ekonomi, ölü fosil karbonun düşük, canlı karbonun yüksek, kaynakların verimli ve sosyal olarak kapsayıcı olduğu bir ekonomi olarak değerlendirilebilir. Yeşil bir ekonomide büyüme, sadece ticari işlemler yönünden değil, ekosistemin ve halkın sağlığı ile ölçülmelidir. Bunun için direksiyon, yüzyıllardır, ekonomisini, iyiliği ve mutluluğu şekillendiren kadınlarda olmalıdır. Gelir ve istihdamdaki büyüme, doğal kaynakların muhafaza edilmesi, karbon emisyonunu, kirliliği azaltan enerjiyi ve kaynak yeterliliğini arttıran, biyoçeşitlilik kaybını önleyen sürdürülebilir gelir ve doğal kaynakların eşit paylaşımıyla sağlanabilir. Özel ve kamu yatırımları bu gibi, kadın ve doğa merkezli girişimleri desteklemelidir. Yeşil ekonomi ile ilgili iki paradigma vardır. Birincisi şirket-odaklı yeşil ekonomi:

(a) Sahte Yeşil. Ne kadar yeşil olduğunu anlayabilmek için Shell ve Chevron'un yaptıklarına bakmak yeterlidir.

(b) Metalaştırma dünyası ve piyasaya, yeşil getirmek. Tohumları, biyoçeşitliliği ve yaşam formlarını patent altına almak ve doğanın kaynaklarını özelleştirip, metalaştırmayı içerir. Ayrıca ekolojik hizmetlerin ticaretini yapmayı, aslında atmosferin karbon geri dönüşümünün ticaretini yapmayı kapsar.

UNEP'in, Ekosistem ve Biyoçeşitlilik Ekonomisi (TEEB) girişimi,

ekolojik ve ekosistem tahribatını azaltmak için bir uyarı işlevi görmektedir. Örneğin, TEBB'e göre, tek başına ormanların tahrip edilmesiyle kaybedilen ekolojik hizmet tutarı yılda 2 trilyon dolar ile 4,5 trilyon dolar arasındadır.¹¹

David Hallowes'un dediği gibi, "Maliyet kaybı halinde, ekolojik sistemler piyasayla sınırlıdır. Eko hizmetler para basar, bu sayede onları satılmaya uygun hale getirir." Bunun bir diğer örneği ise 370,000 hektarlık Guyana'daki yağmur ormanında üretilen rezervi, su depolama, bioçeşitlilik bakımı ve yağış regülasyonu gibi hizmetlerin haklarını satın alan özel bir yatırım şirketi eninde sonunda uluslararası piyasada değerlendirilecektir.¹²

Doğal kaynakların metalaştırılması ve ekolojik hizmetlerin ticarete dönüştürülmesi, geçtiğimiz 20-30 yılda gittikçe derinleşti. Bu metalaştırma, çevreci ekonomistlerin çoğu işinde de rehberlik etmektedir. Mesela, Dünya Bankası ticaret serbestliği politikası yazısında, Hindistan'da tarım sektörünün "ticareti yapılabilecek su piyasası"nın yaratılmasını önermiştir. Şunları savunmaktadır:

Suyun dağıtım hakkı serbestçe alınıp satılabilirse, yeni alanlardaki çiftçiler ya da yeni ekin eken çiftçiler suya sahip olabilir. Şu anki tüketicilerinden daha fazla ödemeye razı olmaları koşuluyla ve sabit kullanıcılara satış değerine de ne kadar ürettiklerine göre karar verilebilir.¹³

Ticari su kuruluşu, suyun küçük çiftçilerden, büyük şirketlerin kocaman çiftliklerine gitmesini garantileyecek, su hakkı en yüksek teklifi verene satılacağı için bu da su tekalciliğine yol açacaktır. Aynı zamanda suyu tüketenlerin her zaman başka çiftçilerden ya da başka bölgelerden su hakkı satın alabileceklerinden su kıtlığı çekmeyecek olmaları sebebiyle suyun yanlış kullanımı ve sömürülmesine neden olacaktır. Satılabilir su hakkı üstüne üstlük kırsal toplumların sosyal yapısını bozacak, görüş ayrılıkları ve dağılma yol açacaktır. Somali'deki, su tüketiminde hiçbir ekolojik ya da sosyal limiti olmayacağı varsayımına dayandırılan su hakları özelleştirmesinin neden olduğu sosyal çöküşü inceleyin. Gerçekte bu politika, sosyal ve ekolojik felaketlere davetiye çıkarıyor.

Su ve arazi haklarının ticareti, çoğu zaman çevresel konularda haklı çıkarılmaya çalışılıyor. Mesela, Pearce ve Warford'un yürüttüğü bir Dünya Bankası araştırması, "Arazi satma veya devret-

me haklarının yokluğu durumunda, arazi sahibi bir iyileştirme çalışmasının değerini anlamayabilir bile ve bu yüzden erozyon önleme gibi konulara uzun dönemli yatırımlarda bulunmak için pek de gönüllü olmayabilirler.”¹⁴ iddiasında bulunmuştur. Bu varsayım açıkça hatalıdır aksine, erozyon koruma çalışmalarının en güzel örnekleri, Himalayaların tepelerinde, kaynaklarını kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalmayan toplumların yaptığı, uzun süre kaynaklarını muhafaza etmelerini sağlamaya olan ilgilerinden gelen çalışmalardır.

Metalaştırma ve özelleştirme kavramları, fiyat eşittir değer gibi yanlış bir kanıya dayalıdır. Fakat, arazi ve su haklarında adalet arayan, bunların ekolojik istismarını engellemek için çalışanlar tam tersini istiyor: devrolunamaz kaynak erişim hakkı yani bu durum özelinde su gibi kaynaklara genel erişim hakkı talep ediyorlar.

Yeşil ekonomiyle ilgili ikinci paradigma ise, yeryüzü ve insan merkezli olması. Hava, su, biyoçeşitlilik gibi yeryüzü kaynakları, yaşam için olmazsa olmazdır. Herkesin iyiliği için herkesin kullanımına açıktır ve yeşil ekonomi de bunların ıslahı ve yeryüzünün, onun tüm türlerinin değeri üzerine temellendirilmiştir. Doğanın ekolojik dönüşümünü ekonomiyi şekillendiren ve yöneten bir pozisyona koyar. Yatırıma değil, insana öncelik verir. Herkesin iyiliğini arttıracak ekonomiler yaratmak üzere kadın odaklı katkılarda bulunur.

Gıda üretim şirketleri ve endüstrileri, ürettikleri gıda miktarının on katı birim daha fazla enerji tüketir. Üretilen gıdanın %50’si israf edilir; gezegendeki suların %70’i kirletilir; tarımdaki çeşitliliğin %75’i zarar görür ve iklimin dengesini bozup gıda güvenliğini tehdit eden sera gazlarına %40 katkıda bulunur. Tam aksine, yeryüzü merkezli tarım, tükettiğinin iki katı yiyecek üretir, biyoçeşitliliği korur, iklim değişikliğini hafifletir, yeryüzünü, çiftçileri ve halk sağlığını korur.

The Great Transformation: The Political and Economic Origins of Our Times’ dan (Büyük Dönüşüm: Çağımızın Politik ve Ekonomik Kökenleri) Karl Polanyi, metalaştırma ve doğanın piyasaya indirgenmesine karşı bizleri uyarmıştır.

Piyasa ekonomisi, işçi, arazi ve para dâhil olmak üzere endüstrinin tüm öğelerini kapsamalıdır. Ancak, işçi ve arazi diğer tüm

toplumlarda olduğu gibi insanların kendisi ve içinde yaşadıkları doğal çevredir. Piyasa mekanizmasına bunları dâhil etmek, toplumun önemini piyasanın kurallarıyla değersizleştirmektedir.¹⁵

Bunlara ek olarak şunu diyebiliriz ki, piyasa mekanizmalarına doğayı ve kaynaklarını dâhil etmek, yeryüzünün yaşayan tüm işleyişini piyasa kurallarıyla değersizleştirmektedir.

Doğa, endüstriyel ham maddelerin tek tedarikçisi ve kirliliğin atıkların boşaltılabileceği yegâne alan olarak piyasaya hükmetmektedir. İnsanın doğayla çekişmesi sadece insan merkezli değil kurumsal merkezlidir. Yeryüzündeki toplum, insanlar ve şirketler; daha sonra da şirketlerin şekillendirdiği üzere onların ürünlerini kullanan tüketiciler ve kalanı da işe yaramaz olarak ayrılır. Tüketiciler, doğayla birlikte üreten, yaratan yeryüzü vatandaşı kimliklerini kaybederler. Bu işe yaramaz olanlar, bizzat kendi hayatlarını ve geçimlerini kaybeder.

İnsanın evrenin fatihi ve sahibi olduğu evrensel yanlış algı, jeomühendislik, genetik mühendisliği ve nükleer enerji gibi kibirlere sebep olmuştur. Patentler ile yaşam formlarına, özelleştirmeye suya ve karbon ticaretiyle de havaya sahip olmak gibi ahlaki bir saldırıya yol açmıştır.

Yeşil ekonomi, bitkilerin, hayvanların ve ekosistemin insanlara sunduğu suyun temizlenmesi, bitkilerin arılar tarafından döllenmesi, mercan resiflerinin korunması ve iklim düzenlemesi gibi bu ücretsiz hizmetlere bir fiyat biçmeyi gerekli görür. Yeşil ekonomiye göre, maddi değer ögesi olabilecek ekosistem ve biyoçeşitliliğin işleyişlerini tanımalı, mevcut durumlarını değerlendirmeli, bu hizmetlerin sınırlarını belirlemeli ve çevresel hizmetler piyasası oluşturabilmek için korunma maliyetlerini belirlemeliyiz. Başka bir deyişle, piyasa kurallarının uygulanması doğayı kurtaracak.

İklim krizi, atmosfere gezegenin geri dönüştürebileceğinden fazla kirlletici madde salınmasının sonucudur. Kirlletmeye devam ederken, kirlleten kişilerin karbon ticaretiyle para kazanması atmosfer ile insanlar arasındaki savaşı derinleştirmektedir. Mathis Wackernagel, insanların üretimsel ve tüketimsel olarak ekolojik ayak izlerini şu şekilde hesaplıyor: Bir kişinin ekolojik ayak izi ölçülmesi için kullanacağı tüm kaynakları sağlamasına gereken toprak miktarı ve tüm karbondioksit emilimini sağlaması için

gereken yeşil alan toplanmalıdır. 1961’de insanların talep ettiği kaynak yeryüzü tarafından üretilenin %70’ini oluştuyordu. 1980’lere kadar yıllık kaynak ile eşitti ve 1990’lardan beri yeryüzünün kapasitesinin %20 fazlası tüketilmeye başlandı. “Biyosferin insanlığın bir yılda verdiği zararı onarması bir yıl üç ayını alıyor, yani insanlar yeryüzünün sermayesinden harcıyor.”¹⁶

Ekolojik ayak izi her insanda aynı değildir. Kurumsal tüketim sadece yeryüzü kaynaklarını değil, hayatta kalmak ve sürdürülebilirlikte fakirlerin payını da yiyor. Gelişmekte olan ülkelerde bu durum kaynak karışıklığının köklerini oluşturmaktadır. İdeal bir ayak izi kişi başına 1,7 hektardır. ABD’de bir kişinin tüketimi ve atıklarının karşılanması için gereken ortalama miktar 10,3 hektar; Birleşik Krallık’ta 5,2 hektar; Japonya’da 4,3 hektar; Almanya’da 5,3 hektar; Çin’de 1,2 hektar; Hindistan’da 0,8 hektar ve Avustralya’da 7,58 hektardır.¹⁷

Hayatın kaynağı tohumlar, kısır tohumlar üretmek için geliştirilmiş hibrit ve genetik mühendislik gibi teknolojiler ile kasıtlı olarak yenilenemez bir hale getirildiğinde, yaşamın bolluğu azalır, çiftçilerin tarlalarındaki büyüme kesilir; ancak Monsanto gibi şirketlerin kâr oranı artar. İkinci bölümde, tohum tekeliyle Hindistan’daki çiftçilerin intihar vakalarının nasıl bağlantılı olduğunu göstereceğim. Bu yüzden Navdanya’da bizler tohum egemenliğini ve çiftçilerin tohum özgürlüğünü savunuyoruz.

Eğer nehirlerle barajlar inşa edip hayat veren akışlarını engellersek, daha çok değil daha az suyumuz olur. Doğru, şehirlere ve kurumsal çiftliklere daha çok su gider ama kırsal kesimlerde içmek ve sulama yapmak için, nehirlerde de nehri canlı tutmak için daha az su kalır. Bu sebeple, büyük barajlar kurularak Ganj gibi birçok nehrin suyunun çekilmesini durdurmak için Save the Ganje (Ganj’ı Kurtar) hareketini oluşturmak zorundaydık.

İnsanlık bir yol ayrımında. Yollardan biri eko-faşizme, eko-emperyalizme, yeryüzünün ve kaynaklarının metalaştırılmasına çıkıyor. Ekoloji hareketleri, piyasanın genişlemesine karşı ve arazilerinin, madenlerinin, ormanlarının ve biyoçeşitliliğinin metalaştırılmasına karşı direniyor. Bu yüzden eko-faşizm yolu, insanlara karşı açılan bir savaşa dayanıyor. Buna Hindistan’da şahit

oluyoruz. Kalkınmayı sağlamak için şiddetle kaynak elde edilmeye çalışılıyor. İkinci yol da, yeryüzüyle barışmak, yeryüzündeki haklarımızı tanımaya başlama yoludur. Bu Yeryüzü Demokrasi'si yoludur. Yeryüzünün ekolojik sınırları içerisinde yaşamaya ve kaynaklarını eşit şekilde paylaşmaya dayalıdır. Kurumsal kurallar ve hırslar ile "serbest piyasa demokrasisi" adı verilen insanların bir kısmını dışlayan olguyu genişletip tüm yaşam formları üzerinde bir demokrasi elde edebilmek üzerine temellendirilir. Yeryüzü Demokrasi'si, önem vermeye, paylaşmaya gerçek özgürlüğe giden yoldur.

İnsanlara Karşı Savaşlar

Dünyadaki insanların çoğunluğu yeryüzü merkezli biyoçeşitlilik ekonomilerinde, yerel hayatta kalma ekonomilerinde yaşamaktadır. Ekosistemler zarar gördüğünde ve kaynaklar bir kesime tahsis edildiğinde, insanlar geçimlerini, hayatta kalma için gerekenleri sağlama yetilerini kaybederler. Kuralların ve kanunların yeryüzüne karşı savaş açmak için yeniden düzenlenmesi, doğayla birlikte üreten ve çoğaltan toplumların hakları ile su ve gıda ihtiyaçlarını baltalamaktadır. Şirketlerin tohumun yenilenebilirliğini, çoğaltılmasını ve dağıtımını baltalayan "fıkrî mülkiyet" haline getiren kanunları, aynı zamanda çiftçilerin saklama, takas ve tohum geliştirme hakkını da elinden alır. Küçük çaplı tarıma dayalı sürdürülebilir gıda ekonomisinin, şirket yönetimli ticari sisteme dönüşmesi dünya çapındaki aile çiftliklerini mahvetmektedir. Bu, Hindistan'da 250,000'den fazla çiftçinin intihara sürüklenmesine sebep olmuştur. Gıdanın bir ticari olguya dönüşmesi, her dört kişiden birinin açlıkla boğuştuğu ve her iki çocuktan birinin ciddi kötü beslenme sonucunda "ziyan olduğu" Hindistan'ın açlığın başkenti olmasına yol açmaktadır.

Şirketlerin çıkarı için ekonomi ve ticaret kurallarının yeniden yazılması, aynı zamanda yönetim kurallarının da yeniden yazılması demektir. Hükümetler kurumsal şirketlere serbestlikler verip halkına fazla kısıtlayıcı davrandıkça, sosyal devletten ticari devlete dönüşmektedirler. Bu durum "serbest piyasa demokrasisi" olarak tanımlanır. Ticari özgürlük, vatandaşların özgürlüğünü

baskılamak olduğundan, “serbest piyasa demokrasisi”nin gelişmesi, Yeryüzü Demokrasi’sine karşı açılan bir savaş manasına gelmektedir.

Serbest piyasa ve serbest ticaret kuralları vatandaşları ve toplumları kaynaklarından ve haklarından mahrum etmeyi amaçladığı için insanlar direniş göstermektedir. İnsanlara karşı açılmış bu savaş, toplumun militarize edilmesi, aktivistlerin ve hareketlerin suç unsuru olarak gösterilmesi ile bir üst seviyeye taşınmaktadır. Bahsettiğim durumu Seattle ve Genoa sokaklarında hatta Hindistan’ın dört bir yanında görmekteyiz.

Coğrafi olarak, Hindistan’ın kalbi kaynak savaşlarının merkezidir. Ormanları, biyoçeşitliliği ve madenleri bakımından çok zengin bir kabile bölgesi olan Hindistan’ın merkezindeki Bastar’da Gondlar yaşamaktadır. Raj-Gondlar, Maree, Muria ve

Doria gibi alt kabileleri mevcuttur. Murialar daha sonra, Abhay Mar tepelerinde yaşayan Abhuj Mareeve Indravati nehrinin güneyinde yaşayan Bison Horn Marialar olarak ikiye ayrılır.

Bastar, 1910’da ormanları kuşatmak istediklerinde, kabile halkının direnişiyle karşılaşan İngiltere’nin himayesinde bağımsız bir krallıktı. 29 Mart 1910’da yardımcı sekreter B.P. Standan, Hindistan hükümeti sekreterliğine gizli bir mektup yazmış ve kabilelerin sıkıntılarını şu şekilde listelemiş:

- (i) Köy arazilerini dâhil etmek ve ormanları ayırmak,
- (ii) Keyfi davranışlar ve orman yetkilileri kısmında uygunsuz mecburiyetler,
- (iii) Çocukların ve ailelerinin köy mosteeleri tarafından para alma amacı ile kötü muameleye maruz kalması,
- (iv) Polis memurları tarafından, ürünlerin zorla satış fiyatının dörtte birine satın alınması;
- (iv) Fazla begari (fazla çalışma)ya zorlanmaları ve,
- (vi) Yerel likör vb. ürünler üretilmesine müdahale edilmesi,vs.¹⁸ Kabilelerin isyanı ancak ordu ile bastırılabilirdi.

Bağımsızlığını kazandıktan sonra Bastar, Madhya Pradesh’e

bağlandı. Şimdi ise yeni şehir Chhattisgarh'a bağlı. Bastar kabileleri her zaman özgürlüklerini ve egemenliklerini savunmuşlardır. 1980'lerde, Dünya Bankası'nın Bastar tepelerindeki 8 bin hektar ormanlık alanın yerine kuracağı kâğıt ve kâğıt hamuru endüstrisine karşı çıkıp durdurdular. Bu ormanlarda sepet yapımı ve örgüde kullanılan bambu, demirhindi, çarkıfelek meyvesi, mango ve orman meyveleri yetişmekteydi. Dünya Bankası tarihinde bir ilk olarak, 96 milyon rupi değerindeki bu proje kabile halkının direnişiyle durduruldu. Kabile kültürü, doğal kaynaklar üzerinde herkesin erişim hakkı olmasına ve halkın ekoloji ve demokrasiden ayrılmaz bir bütün oluşuna dayalıdır.

Devletin özelleştirmeleri, ülke çapında kaynakların en zengin olduğu kabile bölgelerinde güç ve şiddet kullanılarak uygulanmaktadır. Devlet, kurumsal devlete dönüştüğünde ve kamusal kalemlerin özelleştirilmesi ana odak haline geldiğinde, halkın demokratik ve anayasal haklarını savunması bir tehdit olarak görül-meye başlar. Halkın suçu üstlenmesini sağlayarak insan hakları savunucuları suçlu gösterilir. Bu yüzdendir ki, en cesur insan hakları savunucularından biri olan Dr. Binayak Sen kesinleştirilmiş müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır. Hristiyan Tıp Okulu'ndan altın madalya ile mezun olan Dr. Sen, özel sektörde çalışsaydı milyonlar olabilirdi ama o bunun yerine kabile halklarına sağlık hizmetini kamusal bir hizmet olarak ulaştırmayı seçti.

30 yılı aşkın bir süre boyunca, biyoçeşitliliği ve suyu korumak için, Dr. Sen ve eşi Dr. Ilina Sen ile halktan biri olarak çalıştım. Navdanya'yı patentler ve genetik mühendislik ile özelleştirilmekte olan tohumları korumak için kurdum. Sen ailesi Dehradun'daki biyoçeşitliliği koruma çalışmalarımızı gördü ve onlar da Raipur'un dışındaki bir köyde, Dr. Richharia'nın 22.972 farklı pirinç türünün tohumunu saklaması ve bugünün Chhattisgarh'ı olan bölgedeki yüz binlerce çeşidi belgelemesi onuruna, tohumlarını muhafaza etmeye başladılar. Ricchharia koleksiyonu, Indira Gandhi Krishi Vishavidyalaya (Tarım Üniversitesi), IGAU'da korunmaktadır. 2002 yılında, biyoteknoloji devi Syngenta, IGAU ile bir anlaşma imzalayarak, Dr. Richharia'nın yerel çiftçilerden titizlikle topladığı çeltik çeşitlerini ele geçirmeye çalıştı. Dr. Ricchharia Hindistan'ın pirinç piriydi. Hindistan'da, Navdanya da dâhil olmak

üzere tüm tarımsal biyoçeşitliliği korumaya dayalı faaliyete ilham veren kişidir. Dr. Ricchharia'nın vizyonu, pirinç çiftçileri ve bilim insanları ile ortaklaşa yürüteceği araştırmalar ve bağlantılar ile seçeceği uygun çeşitleri Chhattisgarh genelindeki tüm çiftçilere dağıtmaktı.

Cuttack'ta öncülük eden Hindistan Merkezi Pirinç Araştırma Enstitüsü (CRRRI) kurulduktan dokuz yıl sonra, 1960 yılında Rockefeller ve Ford Foundations, Uluslararası Pirinç Araştırma Enstitüsü'nü (IRRI) kurdu. Cuttack Enstitüsü, yerel bilgilere ve genetik kaynaklarına dayanarak pirinç üzerine araştırmalar yaparken, Amerikan kontrolündeki IRRI, CRRRI ile çok çelişen stratejiler yürütüyordu. Daha sonra CRRRI'nın yöneticisi olan Dr. Ricchharia, IRRI'a pirinç gen kaynakları koleksiyonunu teslim etmemekte ısrarcı olunca ve IRRI'ın alelacele başlattığı HYV (Yüksek Verim Çeşitleri) kısıtlama isteyince yapılan uluslararası baskılar sonucunda görevinden alındı.

Madhya Pradesh yönetimi, Dr. Ricchharia'ya çalışmalarına Raipur'daki Madhya Pradesh Pirinç İnceleme Enstitüsü'nde (MPRRI) devam edebilmesi için küçük bir ödeme yaptı. Daha sonra, Chhattisgarh kabilelerinin bilgilerine dayanan yüksek gelir geliştirme stratejisi üzerine öncü çalışmalar yapan MPRRI, aynı şekilde Dünya Bankası tarafından ellerindeki gen kaynaklarını IRRI'a göndermeleri konusunda gördükleri baskı sebebiyle kapatıldı.

1971'de, zamanın Dünya Bankası Başkanı Robert McNamara'nın girişiminde, Uluslararası Tarım Merkezleri (IARC)'ın bağlantılarını finanse edebilmesi için Uluslararası Tarım Araştırmaları Danışma Grubu (CGIAR) kuruldu. 1971'den sonra CGIAR sistemine dokuz adet daha IARCS ilave edildi. 1971'de Hindistan'da Yarı Kurak İklimlerde Uluslararası Ekin Araştırma Enstitüsü (ICRISAT) kuruldu. Uluslararası Hayvan Hastalıkları İnceleme Laboratuvarı (ICARD) ve Uluslararası Afrika Hayvancılık Merkezi (ILCA) 1973'te onaylandı. Bu haberler (Dainik Bhaskar, 9 Kasım 2002) Syngenta'nın CGIAR'ın yönetiminde olacağı bilgisinden kısa süre sonra geldi.

Syngenta'nın, pirinç üzerine patentler alan, Dünya Bankası yönetimindeki Uluslararası Tarım Araştırma Sistemi'nin kontrolünü

kazanması ve Dr. Ricchharia'nın koleksiyonuna erişim kazanması, MNC'nin pirinç üzerinde tam kontrol sağlamak ve Asya'nun çoğuna satmak istemesinin sebebiydi. Haberler kamuya yayıldıktan sonra, Chhattisgarh'tan ve çevresinden insan hakları ve doğal kaynaklar üzerine çalışan farklı gruplar, IGAU ve Syngenta'nın ortaklığına şiddetle karşı çıktı ve 3 Aralık 2002'de, Bhopal gaz trajedisinin yaşandığı gün büyük bir öfke ve endişe ile bir araya geldiler. Ek olarak, 10 Aralık 2002'de, Uluslararası İnsan Hakları Günü'nde, Chhattisgarh Tohum Satyagrah'sı (Mahatma Gandhi'nin geliştirdiği sivil itaatsizlik stratejisi) açılışı yapıldı. Chhattisgarh'ın dört bir yanından binlerce işçi, köylü, kadın ve genç egemenliklerini korumak, hayatta kalma savaşı ve insan topluluğunun sağlığını korumak, nadir bulunan pirinç tohumları üzerindeki haklarını temin etmek için tutuklama çağrısı yaptılar. Dr. Binayak Sen tohum satyagrahasında önemli bir rol oynamıştır. Syngenta IGAU ile yapacağı anlaşmadan çekilmek zorunda bırakılmıştır. Ayrıca, Sheonath Nehri'nin özelleştirilmesine su demokrasisi hareketine katılarak karşı çıkmıştır. Chattisgarh'daki Durg bölgesine yakın olan yarı akıntılı Sheonath nehrinin arkasında yaşayan köylüler kıtlık ve sel felaketleriyle yaşıyorlardı. Ekinlerini suladılar, yeteri kadar balık avladılar ve nehir boyunca yer alan dağ geçidinde kıyafetlerini yıkadılar. 2001'de, nehrin 23,6 km'lik bir uzantısı, yerel bir şirket olan Radius Su LTD.ve (RWL) BOOT (İnşa et, Sahip ol, İşlet, Devret) yöntemiyle yirmi iki yıllığına satıldı.

Şirket, anlaşmaya göre nehrin karşı tarafına bir baraj inşa edecek ve Durg şehri yakınlarındaki Borai'nin endüstriyel yapıları için su sağlama amacıyla tüm su rezervuarlarda toplanacak ve tüm hakkı şirkete ait olacaktı. Baraj ortaya çıktığından beri, nehirde balık tutup günlük ihtiyaçlarını karşılamak üzere buna bağlı olan köylülerin artık nehirde hiçbir hakkı yoktu.

Sheonath Nehri'nin memba bölümünde etkilenen köyler: Rasmara, Mohlai, Siloda, Mahmara ve Peepar Chedi; içlerinde en kötü etkilenenler ise Rasmara ve Mohlai'dir. Köylülere göre, setlerin kıyısında sebze yetiştirmek artık kullanılabilir bir su kaynağı kalmadığı için artık mümkün olmuyor. Bazı çiftçiler arazilerin bir bölümünde tarım yapmaya çalıştılar ancak barajdan salınan fazla sütüm sebzeleri süpürdü. Bazı zamanlarda, ani su boşaltımı

yüzünden çocukların ve kadınların akıntıya kapılma riski oluşuyor. Çiftçilerin pompaları zorla ellerinden alındı. Nehrin 1 km çapında çevresine kuyu açmalarına bile izin verilmedi. Balıkçılığa izin verilmediği için, hayatlarını bununla idame eden ailelerin şu an hiçbir geliri yok. Hayvanların nehirden su içmesine sadece birkaç dakika izin verildiği için artık hayvan bakmak bile çok zorlaşmış durumda. Banyo yapmak ve çamaşır yıkamak da tamamen RWL'nin takdirinde. Rasmara Köy Meclisi, nehir setlerindeki kumları kaldırmak için yaptıkları anlaşmayla yılda 90.000 rupi kazanıyordu. Şimdi buna da RWL el koydu.

Bastar sadece orman ve biyoçeşitliliği konusunda değil madenleri bakımından da çok zengindir. Şu an, maden varlıkları, 2G telekom sahtekârlığından da beter bir sahtekârlıkla özelleştiriliyor. Maden çıkarmak ve demir cevheri ihraç etmek için, bir Japon şirketi Bailadila'dan liman kenti Vishakhapatnam'a demiryolu hatları inşa etti. Şubat 1995'te, Hindistan'ın farklı bölgelerinden gelen kabile halkları, Delhi'de "özerklik" haklarının tanınması için ölüm orucuna girerek hükümeti zorlamışlardı. Kabile halklarının oluşturduğu, Ulusal Kabileler'in Özerkliği Cephesi, özerkliklerinin ilan edilmesi için 2 Ekim 1995'te pasif direniş hareketine başladılar. Şunları söylediler: "Bu fiili kölelik durumu ile bağımsızlığa ulaşmak için, uzun süre mücadele ettik. Diğer kırsal bölge halkları da benzer durumda. Ancak şimdi uzmanlar ve bakanlar arasında da fikir birliği olduğu ve her şey ortada olduğu için, değişim daha fazla ertelenemez. Buna müsaade edemeyiz.

Aksi halde, özerklik konusunda endişeli değiliz. Bu doğal bir haktır. Demokratik enstitülerin, Gram Sabhaların (Köy Meclisi) hatta parlamentonun bile hiyerarşisi bu şekildedir. Gandhi'nin öğüdüdür bu. Gram Sabhaların pozisyonundan taviz vermesini gerektirecek hiçbir yasaya uymayacağız. Her hâlükârda bizler 2 Ekim 1995'ten itibaren özerkliğimizi ilan etmeye kesin kararlıyız. O tarihten itibaren, kaynaklarımız üzerindeki söz hakkı ve işlerimizin yönetimi bize ait olacak."

Şirketlerin ellerindeki güç ve sermayenin giderek artmasıyla, toplumların, karar alma ve özerklik haklarını uygulaması gittikçe azalır. Devletin değişimi egemenliğin geliştirilmesi üzerine temellendirilmelidir. Egemenlik merkezî devlet yapılarında da, devletin

insanlarına karşı olan koruyucu işlevi yitirmeye başladığında da varlığını idame ettiremez. Yeni ulusal egemenlik ortaklığı, korunmaları için devlete işlevlerini belirlemekle yetkilendirilmiş topluluklara ihtiyaç duyar. Toplumların, kaynaklarının ve geçimlerinin korunması için devlet yapısının bu gibi görev ve zorunlulukları gereklidir.

Bu tür yenilikler, Panchayat Hükümleri Yasası (Belirlenmiş alanlara genişletilmesi, PESA) 1996'da faaliyete geçirilmiştir. Bu yasa devrim yaratan tüzükleri ile Hindistan'ın adli tarihinde bir ilk olarak bir kabile topluluğunun belirlenmiş bölgelerde yasal olarak tanınmasını ve kendi kaynakları üzerinde hak ve iç işlerini yürütme kararı verme gücüne sahip olmasını kapsamaktadır. Yasa ile iki önemli vaat kabul edilmekte: İlk olarak toplumun tüm sistemin temel taşı olduğu ve ikinci olarak da kabile insanların gelenek ve göreneklerine dayandırılabilir ve sağlam bir resmî sistemin kurulabileceğidir. Belirlenen alanlar için verilen yeni hükümler, resmî sistemin görmezden geldiği asırlardır süregelen zorluklarla mücadele etmekte yeterli olan gelenekleriyle kendi işlerini yönetmekte olan kabile toplumunun bu içinden çıkılmaz duruma sonunda bir ara vermesi anlamına gelir. Yeni yasa sadece resmî olarak bu toplumlara tanınmayacak aynı zamanda da belirli alanlardaki özerk sistemlerine, tüm sistemin bir çarkı olarak davranacak. Yeni yasa ile ülkemizin demokrasi tarihinde yeni bir bölüm açılmakta ve yerel bilginin korunması ve tanınması ile adil devrimlerin de var olduğu gösteriliyor. Bunu takiben, Hindistan'daki tüm toplumların haklarını kapsayacak bir geliştirme olacak. Aynı anda üç konuyu çözüme kavuşturacak daha fazla yasal devrime ihtiyaç duyulmaktadır:

- Yerel toplulukların kültürel bütünlüğünün ve biyoçeşitliliğinin korunması ve hatırlanmayacak kadar eski zamanlardan beri yaptıkları gibi bilgilerini ve kaynaklarını özgürce kullanmaya devam etmelerine müsaade etmek.
- Ulusal veya uluslararası IRL'ler ile yerel çeşitliliğin ve bilginin özelleştirilmesini ve intihali engellemek.
- Biyoçeşitliliği ve bilgi alanlarını kamu malı olarak biçimlendirmek.

Özerk toplumlar, sürdürülebilir tarım ve demokratik çoğulculuk için kendi kararını verebilmenin temelini oluşturur. Panchayatları

toplum seviyesinde özerk ve demokratik işlev gören en temel birimi olarak tanıyan bu kavram Hindistan Anayasası'nın 73. ve 74. maddeleriyle zaten kabul edilmiştir. Goa'daki Panchayat, çevreye zararlı olacağı gerekçesiyle, DuPont'un kuracağı endüstriye izin vermedi ve toplum kendi kararlarını almaya ve özerk yönetimi uygulamaya başladı.

Bastar'da Mavlibhata ve Nagarnar'a, birer kez kabile halkının demokratik karar verme sürecine şahit olmak üzere davet edildim. Mavlibhata'daki üç gün süren, gün boyu tartışma ve tüm gece dans ile geçen, toplantıların sonucunda kabile halkı, onlar için ormanların, biyoçeşitliliğin ve toprağın tazminat ile takas edilemeyecek olduğuna karar verildi ve Alman çelik fabrikasına izin verilmemesine karar verildi. Daha sonra, Dr. B.D. Sharma, Siddharaj Dhadda ve ben, Nagarnar'a seyahat ederken, bölgenin emniyet genel müfettişi hayatlarımızın tehlikede olduğu gerekçesiyle bizi gözaltına aldı. Gram Sabha toplantısına gitmemiz engellendi. Gram Sabha'nın çelik tesisine hayır deme hakkı bölge yönetimi tarafından iptal edildi ve kabile halkı protesto ettikleri gerekçesiyle gözaltına alındı. Kabile halklarının demokratik hakları baltalandığı ve bu durum Naxalistler (aşırı Maocu, gerilla) ve Maocuların büyümesini etkilediği için, günümüzde Hindistan'ın üçte biri Maocular tarafından kontrol edilmektedir.

2005'te hükümetin oluşturduğu kabile milisleri, Salwa Judum kabile halklarını öldürmesi için ayarlandığında şiddet giderek yoğunlaşmaya başladı. Hindistan tarihinde daha önce hiç bu şekilde bir kabileler arası cinayetler yaşanmamıştı. Maria lehçesinde, "salwa" kutsal suyun hasta bir insanı iyileştirmek için üzerine serilmesi; "judum" ise toplum anlamına gelmektedir. Yani, "Salwa Judum", "Naxalcilik" hastalığına yakalanmış bir toplumun üzerine kutsal su serpmek anlamına gelmektedir. Ancak, yeni "kutsal su", silahlar ve mermiler olmuştur. Salwa Judum ile Naxalciler arasındaki şiddet, 46.000'den fazla insanın yol kenarlarındaki mülteci kamplarına gönderilmesine sebep oldu. 35.000 polis Salwa Judum'un ve bir kongre liderinin öncülük ettiği bilinen Mahendra Karma'nın yanında yer almıştır. Chhattisgarh, Bharatiya Janata partisi tarafından yönetilmekte olmasına rağmen, kongre ve parti açıkça kabileleri kaynaklarından ayırmak ve ötekileştirmek için birlik olmuşlardır.

Bu eko-faşizmdir.

Kaynakça

1. David Hallows, Toxic Futures, Durban: Kwazulu Natal Press tarafından basılacak.
2. Sisir Kumar (ed.), English Language Writings of Rabindranath Tagore, "The Robbery of the Soil" in EWRT, Vol. III, 866 (870), Delhi: Sahitya Akademi, 1966.
3. The New York Times, Mart 8, 2009
4. DOE Teknik Raporu, Ağustos 1996.
5. 5) Sabyasachi Bhattacharya, The Mahatma and the Poet, Delhi: National Book Trust, 2008, syf. 108.
6. Arthur Robbins, Paradise Lost, Paradise Regained: The True Meaning of Democracy, New York: Acropolis Book tarafından basılacak.
7. A. Einstein, B. Podolsky and N. Rosen, "Can Quantum Mechanical Description of Physical Reality be Considered Complete?" Physics Review 47, 999 (1935).
8. <http://www.genok.com//gene-ecology>
9. Epigenetics: DNA her şey değildir, www.sciencedaily.com/releases/2009/04/090412081315.htm
10. Rabindranath Tagore, "Introduction" to Bonobani, Rabindra Rachanavali, Vol. 8, 87.
11. UNEP, "The Economics of Ecosystems and Biodiversity" (TEEB), Nairobi: 2009.
12. David Hallows, Toxic Futures, op.cit., syf. 40.
13. World Bank iç dokümanı, kaynak korumalıdır.
14. 14) David W. Pearce ve Jeremy J. Warford, Dünya Bankası Çevre Departmanı Araştırma No. 58, Mart 1993. TOPIC 3: Kaynak ve Çevre Analizi Konuları
15. Karl Polanyi, Büyük Dönüşüm: Çağımızın Siyasal ve Ekonomik Kökenleri Boston: Beacon Press, 1944.
16. Mathis Wackernagel "Tracking the Ecological Overshoot of the Human Economy", Proceedings of the National Academy of Science, Vol. 99, No. 14, 2002.
17. Mathis Wackernagel, "Ulusların Ekonomik Ayak İzleri: Doğanın Ne Kadarını Kullanıyorlar? Ne Kadar Doğaya Sahipler?" www.ecouncil.ac.cr/rio/focus/report/english/footprint.1997
18. <http://www.scribe.com/doc/33817/Bastar-Peace-Dialogue>

2

Büyük Toprak Gaspsı

Yeryüzüdür ki üzerinde denizler, göller ve sular, üzerinde yiyecekler ve kabilelerce insanlar, bu nefes alan canlı hayat yaşar...

-Prithvi Sukta, Atharva Veda

Toprak hayattır. Az gelişmiş ülkelerde yerliler ve çiftçiler için asli geçim kaynağı olup aynı zamanda gün geçtikçe küresel ekonomideki en hayati değer hâline de gelmektedir. Küreselleşmenin kaynak talebi arttıkça, toprak bu çatışmalarda kilit nokta olarak dikkat çekmiştir. Hindistan'da yaşayanların %65'i toprağa bağımlıdır. Aynı zamanda, vurguncu ekonomi anlayışı ve dizginlenemeyen tüketim merakı ile yön verilen küresel bir ekonomi, madencilik ve sanayi, şehirleri, otoyollar ve biyoyakıt ekim alanları için toprağa ihtiyaç duyar. Bu vurguncu küresel ekonominin varlığı, dünya çapında üretilen gerçek mal ve hizmetlerden yüzlerce kat daha değerlidir. Finansal sermaye yatırıma açtır ve yatırımın geri dönüşü vardır. Evrendeki her şeyi, toprağı, suyu, bitkileri, genleri, mikropları ve hatta memeli hayvanları ticarileştirir. Toprağın ticarileştirilmesi, Hindistan'da hem özel ekonomik bölgeler oluşturarak hem de emlakta yapılan direkt yabancı yatırım ile kurumsal toprak gasplarına yakıtı dolduruyor. Toprak, dünyadaki çoğu kişi için insanın benliğinin, kültürün ve ekonominin geliştiğı yerdir. Gelişmekte olan ülkelerde yaşayanların %75'i, toprakta yaşıyor ve onun sayesinde geçiniyor. Bu da toprağı dünyadaki en büyük işveren yapıyor.

Hindistan'da toprak gaspsı, 1894'ün sömürgeci Toprak Kazanma Yasası'nın yatırım serbestliğı, neoliberal politikalar aracılığıyla yapılan ticaret ve kontrolsüz hırsın ve sömürü biçiminin zehirli

bir karışımı ile sağlanmaktadır. Dünya Bankası yıllar boyunca toprak ticarileştirme için çalıştı ve 1991 yılında ve toprak reformu tersine çevrildi. Hindistan'da madencilik, yollar ve limanlardaki kısıtlamalarını kaldırdı. Hâlbuki bağımsız Hindistan'ın toprağı çiftçinin ellerinde tutmaya yönelik olan yasaları tam tersine çevrilirken, devletin köylülerden zorla toprak alabileceğı ve bunu özel girişimcilere, emlak şirketlerine, maden şirketlerine ve endüstriye devredebileceğı 1894 Toprak Kazanma Yasası'na dokunulmamıştı bile. Hükümet, birtakım şirketlerin çıkarlarını gözeterek 1984 Toprak Kazanma Yasası'nı çiftçilere dayattı ve ellerindeki verimli topraklara el koymak üzere savaş ilan etmiş oldu.

Bahatta Parsaul'da, 24 dönümden fazla bir araziye lüks bir mahalle ve Formula 1 yarış pistleri de bulunan spor merkezleri inşa etmek üzere altyapı firması olan Yamuna Otoban adı altında el konulmakta. Bu arazilerin devir ve ferağını para tazmin edemez. Toprağını, Yamuna Otoban yüzünden kaybeden 80 yaşındaki Parshuram'ın da dediğı gibi "Topraksız kalmanın ne olduğunu asla anlayamayacaksınız."¹

Verimli arazileri şimdinin toprak vergisi toplayan görevlileri rolüne bürünmüş özel şirketlere devretmek, kamu yararına diye adlandırılmaz. Hindistan'ın ihtiyaç duyduğu altyapı özelleştirilmiş, çok sayıda süper hızlı otobanlar yapmak değildir. Gerçekten ihtiyacı olan gıda ve su güvenliğini sağlayabilmek için gereken ekolojik bir altyapıdır. Gıdamızı üreten verimli topraklarımızı beton yığınlarının ve fabrikaların altına gömmek, ülkenin geleceğini gömmektir. Ülke demokratik bir şekilde topraklarımızın geleceğı hakkında tartışırken hükümete sesleniyoruz: Tüm arazi gaspını durdurun. Arazilerinin hakkını savunan çiftçilere karşı polis gücü kullanmayı durdurun. Politikanızı araziye el koymaktan araziyi korumaya çevirin. Ekolojik olarak zengin ve verimli alanları "dokunulmaz alanlar" olarak belirleyin.

Dünya genelinde birbirine zıt iki görüş vardır. Biri başkalarının topraklarını ve kaynaklarını ellerinden almayı haklı çıkaran *Terra Nullius*, diğeri de *Terra Madre*. Bu medeniyetler savaşı Hindistan'da çok yoğundur. *Yeryüzünün dünyası* Hindistan'ın üçte ikisidir. Toprağıyla, nehirleriyle; köylüleriyle, kabileleriyle; zana-

atkârları ve küçük üreticileriyle; işportacılarıyla, sokak satıcılarıyla ve küçük esnaflarıyla. Diğeri ise Hindistan’da başlayanlar da dâhil, Hindistan’ın 650 milyon köylüsünden toprak kapma peşinde olan, 100 milyondan fazla işportacının geçimini sağlamaya çalıştığı pazarı çevrelemiş küresel şirketlerin dünyasıdır.

Biyoyakıtlar

Gün geçtikçe daha çok arazi ve gıda endüstriyel biyoyakıtlara çevriliyor. Etanol yerine mısır tercih edilmeye başlandığından beri mısır fiyatları ikiye katlandı. NAFTA’dan dolayı Birleşik Devletler’in mısırına bağımlı olan Meksika, şimdi gıda kıtlığının kurbanı. Mısırın ana vatanında şu an tortilla isyanları yaşanıyor. Daha çok verimli araziye SEZlere ve kurumsal çiftçiliğe vermeye devam ettiğimiz sürece, yakında ülkemizde de piriñ ve buğday isyanları başlayacak. Hindistan’ın çok sayıda küçük çiftçi nüfusunun olması, toprak reformunun ve tarıma, tarım yapanlara verilen desteğin sonucudur. Küçük çiftçiler Hindistan demokrasisi ve ekonomisinin bel kemiğidir. Bugün kurumsal küreselleşme salgını altında, ekonomik olarak çok bağımsız olmamaları argümanını kullanarak küçük çaplı çiftçilerin çok da ehemmiyet teşkil etmediğini ifade etme çabası vardır. Ekonomik olarak dengeli ve bağımsız olmayan küçük çaplı çiftçiler değildir. Bu insanlar küreselleşmeden önce sabit gelirleriyle geçimlerini sağlayabiliyorlardı. Bugün bile, Navdanya’dakiler gibi şirketlerin ağına takılmamış bazı küçük çiftliklerde, insanlar sabit üretim yapıyor ve eş oranlı gelirlerini kazanıyor. Sorun kurumsal küreselleşmedir; tarım, küçük çiftlikler ya da çiftçiler değildir.

Arazi gaspının çekirdek problemini anlamayıp konuyu “endüstrileşme” üzerine bir tartışmaya çevirenlerin, eğer dünya Birleşik Devletler gibi kaynak ve enerjileri tüketseydi beş gezegene daha ihtiyacımız olacağını anlamaları gerekir. Hindistan’ın küçük köylüleri, muhtemelen küresel üretim ve tüketimin yol açacağı sürdürülemez modelin bırakacağı ekolojik sonuçları taşıyamazlardı.

Küresel piyasanın bitmek bilmeyen açlığına ne kadar boksit ve demir çıkarsak yeterli olur? İklim kaosunun yeryüzünü

evimiz olmaktan alacak kadar rahatsız edici boyuta gelmesi için kaç araba daha koymalıyız yollara?

TOPRAK EGEMENLİĞİ HAREKETLERİ

Çelikten Güçlü: Gopalpur Çelik Fabrikası'na Karşı İnsanlığın Hareketi

Küreselleşmenin en karakteristik özelliklerinden birisi, sermaye yoğunluğunu ve çevreyi kirleten endüstrileri üçüncü dünya ülkelerine konuşturmasıdır. Bu çevre faşizmini, Dünya Bankası'nın Asbaşkanı olduğu zamanlarda, Lawrence Summers ekonomik olarak "yeterli" olması gerekçesiyle makul bulunmuştu. Sonuçta üçüncü dünya ülkelerinde insan hayatı ucuz. Birleşik Devletler, Birleşik Krallık, Almanya ve Avustralya'da çelik fabrikalarının kapatıldığı bir dönemde Hindistan'da yenileri açılıyor. Mesela 1995 yılında Orissa'da bir çelik fabrikası yapılması planlanmıştı. Bu %100 ihracat odaklı çelik fabrikası için Orissa hükümeti tarafından eşî benzeri görülmemiş bir hızla yer ayarlandı; ancak Gopalpur halkı taşınmayı, sürdürülebilir ekonomik refahlarını bırakmayı, biyoçeşitliliğe dayalı ekonomilerinin küresel bir çelik endüstrisi tarafından harap edilmesini reddetti.

Gopalpur Çelik Fabrikası "gelişme" çağının değil, küreselleşme çağının ürünüdür. Küreselleşme yerel halktan, hayatlarını ve geçimlerini şirket çıkarları için feda etmelerini talep eder. Gelişme ise ulusal egemenlik için yerel halktan kaynaklardan ve egemenliklerinden vazgeçmelerini talep eder. Küreselleşme yerel halkın da ülkenin de küresel ticaret yararına egemenlik haklarından vazgeçmesini talep eder.

Gopalpur Çelik Fabrikası, ülkedeki çelik arzının %20 fazlası sağlandığı iç pazar için değil ihracat için kurulmuştur. Çelik üretiminin dünyanın çoğu yerinde güvensiz bir duruma geldiği bir dönemde, Orissa'da insanların elinden zorla alınmış büyük çevresel ve sosyal yardımlarla on milyon çelik entegre edilecek bir fabrika kurulması planlanıyordu. Küreselleşme zırvası hükümetlerin ekonomik konulardan dolayı kısıtlı bir rolü olması gereken bir konuyken, Orissa hükümeti insanlardan zorla kaynakları alıp bunları kurumsal şirketlere devretme konusunda çok aktifti. Ya-

pay bir rekabet ortamı yaratıldı; çünkü gerçek üretim maliyetleri ihracat fiyatlarına dâhil edilmiyordu.

Gopalpur: Bir Genel Görünüm

Ağustos 1995'ten beri, liberalizm ve küreselleşmenin getirdiği çevresel tehdit Chhatarpur-Berhampur'da yirmi beş köyün halkı ve Ganjam bölgesi, Saroda Block'taki Pipalapanka Ormanı'ndaki on iki kadar köyde huzur içinde yaşamakta olan insanları bezdirmiş durumda. İlki 70 milyar rupilik (ilk iki aşamasının ederi) Tata Demir Çelik Şirketi (TISCO)'ne ait Gopalpur Çelik Projesi, ikincisi de Rushikulya Nehri'nin karşısından çelik fabrikasına su pompalamak için kurulacak olan baraj. İnsanların sistematik olarak "sahiplik" kavramından uzaklaştırılması ve geleneksel kaynaklarının kontrolünün Tata ve bunun gibi kurumsal şirketler tarafından zorla ellerinden alınması onları çelikten daha güçlü bir direnişe itti.

Kewra Ekonomisi

Kewra (diğer adıyla ketakiya da kia) yerel halkın geçimini sağladığı, uzun yıllardır neredeyse hiç yatırım gerektirmeyen çok yıllık ve yüksek kâr marjlı bir bitkidir. Sahil kesiminde doğada yetişen, çalı tipinde, yaprakları dikenlidir. Çoğunlukla orkide arazileri veya diğer tarım alanlarında sınır belirlemek amacıyla dikilir. Kewra çiçeğinden elde edilen aromatik kokuya talep büyüktür.

Kewra çiçeğinden elde edilen ürünler genellikle, kewra özü (rhoo) adı verilen sandal ağacı yağında veya parafin bazında bekletilen kewra esansıdır. Kewra esansı iç ve dış piyasada çok geniş talep gören bir ürün olup çiğneme tütününü aromalandırmak, paan masala, sarda, şerbetler, şekerlemeler, tutsüler, ilaçlar ve birçok üründe kullanılır. Damutılmış esansı da Batı Asya ülkelerine, parfümlerinde kullanmaları amacıyla ihraç edilir. Avrupa ve Amerika'ya, paketlenmiş yiyeceklerde doğal bir içerik olması sebebiyle ihracat potansiyeli yüksektir.

İlginç olan ise, ilk başlarda birkaç ay sulama gerektirmesi dışında hiçbir özel ilgi beklememesi ve neredeyse hiç yatırıma

ihtiyaç duyulmaması. Bu sebeple bölgede nadiren yağış olduğundan, sadece yağmurlu sezonda ekimi yapılır. Kewra gübrelemeye ihtiyaç duymaz; ancak beş yıldan fazla olan yaşlı bitkilerde yılda bir kez düzgün büyümesini sağlamak için budama gerekebilir.

Kewra bu bölgedeki tüm ekonomik faaliyetlerin bel kemiğidir. Chhatarpur bölgesinde 62'si faaliyette olan toplam 65 adet damıtma tesisi (bhattis) vardır. Bu 62 tesisin tam 56'sı TISCO'nun tesisini kurmayı planladığı alandadır.

Kewra özü (rhoo) çok pahalıdır. Bunun sebebi de 400-500 kadar tomurcuktan sadece 10-12 gram elde edilebilmesidir. 500 kadar çiçekten 12 litre kewra suyu çıkar; fakat kalite miktar ile belli olur. Daha çok çiçek daha kaliteli ürün demek. Kewra bitkisi yerel köylülerden oluşan ve sürdürülebilir biyoçeşitlilik üzerine bir kurumsal başarı hikâyesidir.

Faaliyette olan 56 damıtma tesisinin yılda ortalama her birinin beş yüz bin çiçek işleyebildiğini düşününce, TISCO'nun almak istediği arazide yılda yaklaşık olarak 2.800.000.000 rupi kazanç sağlanıyor. Bugün çiçeğin her birinin 4.50 rupi olduğunu hesaplırsak, güncel oranla 12.600.000.000 rupi kazanç direkt olarak bölge insanlarına kalıyor. Dahası damıtma tesislerinde ek olarak 1.680.000.000 rupi gelir elde ediliyor. Bitmedi, Bhatti sahipleri damıtılmış çiçeklerden bile gübre olarak kullanmak üzere para kazanabiliyor. 1.680.000.000.000 rupiye satabiliyorlar. Böylece sadece kewra bitkisinden elde edilen miktar yıllık 142.96 milyon rupi ediyor.

Bağımsız bir araştırmaya göre, bir dönümlük bir araziye 200 çiçek ve bentlerin üzerinde 100 adet daha olacak şekilde ortalama 300 kewra ekilebiliyor. TISCO'nun adına yapılan Bölgesel Araştırma Laboratuvarı'nın (RRL) yürüttüğü Kewra Araştırma Raporu'na göre, TISCO'nun arazi için teklifte bulunduğu Bhubaneswar 11 köyden oluşur ve 2.200 hektarlık bir alana yayılır; ancak bu alanların sadece 477 hektarı kewra ekilmiş durumdadır. (Aslında çok daha geniş bir alana yayılmıştır; ancak TATA'nın yaptığı hafife alma durumunu RRL raporu da yapıyor.) Bu 477 hektarlık ya da yaklaşık olarak 1.190 dönümlük, 119.000 kewra bitkisi dikili arazi hesabını doğru kabul etsek bile, sadece tomurcuktan büyü-

düğünü düşünsek, dönüm başına yüz bitki yetiştirerek, kazanç yıllık her bitkiden 200 çiçek alınması durumunda yaklaşık olarak 2.380.000.000 rupi olacaktır. Güncel fiyatlarla, bu insanlara artıklar ve damıtma geliri hariç sadece çiçekten net olarak 10.710.000.000 rupi kazanç getirecektir. Ancak RRL raporunda, TISCO'nun sadece 3.600.000 çiçek, dolayısıyla 180.000.000 kazanç kaybına mal olacağını belirtiyor. Damıtma ve atık gelirlerini de 1.200.000-1.300.000 rupi civarı olarak hesaplıyor.

Kewra bitkisinin tamamı, çiçeği, dalları, kökleri, yaprakları eşit ekonomik değere sahip. Havaya uzanan köklerinden elde edilen lifler, iplik yapımında kullanılır. Andhra Pradesh ve Tamil Nadu başta olmak üzere çoğu bölgede satılır. Özellikle bölgedeki kast sisteminin en altında kalan 2000'den fazla yaşlı kadının günde 40 rupi kazanmasına ve geçimini sağlamasına yardımcı olur. Dallar, büyükbaş hayvan ahırlarının yapımında; yaprakları dayanıklı yuvalar, yataklar, şapkalar, çiçek sepetleri, cüzdanlar, çantalar ve dosya gibi birçok ev araç gerecinin yapımında kullanılır. Kewra çalısı, tarımsal alanlarda toprak erozyonunu kontrol altına almaya ve sahil bölgesinde kum tepelerinin dengede kalmasına, kasırga ve fazla yağıştan etkilenmemesine yardımcı olması amacıyla kullanılır. Raporda, kewra ayrıca çok yıllık, tek çenekli, havai, etli, koyu kökleri uzun dönemlerde su baskısına sebep olabilen bir çiçek şeklinde tarif edilmiştir.

İnsanların TISCO'ya karşı direnişinin tek sebebi safi köylerine ve evlerine duydukları duygusal bağlılık değil, aslında her yıl güzel kazancı olan gelir kaynaklarından mahrum kalacak olmaları. Teklif edilen bu arazinin alınması sadece yerel kewra üreticilerini değil bu ürünü işleyen işçileri de etkileyecek.

TISCO, kewra ekonomisinden ve yabancı dövizin ülkeye girişini sağlama potansiyelinden etkilenmiş olacak ki, RRL yardımıyla kewra bitkilerini bu arazide yetiştirmeye yönelik bir plan hazırladı. Plana göre, Ekim yapılabilecek 477 hektarlık alanı tespit ettikten sonra bu bölgelere kewralar taşınıp dikilecek, TISCO arazisindeki hiçbir kewra bitkisi zarar görmeyecek, bitkilerin rehabilitesinde yerel halktan yardım alınacak. Ancak, bu plan beraberinde bir şüphe getiriyor; aslında çelikle mi ilgileniyorlar yoksa

kewra ile mi? Asıl planları kewra esansı elde etmek bile olabilir ve başarılı olursa kewra bitkisi ve ürünlerinden vurgun yapmak...

Çok Yıllık Hindistan Cevizi Ekonomisi

Kewra altınsa, Hindistan cevizi bu bölgenin kralıdır. Kewra gibi Hindistan cevizinin de her bir bölümünün ticari değeri vardır. Olgunlaşmamış Hindistan cevizinin içi suyla doludur. Sağlıklı bir içecek olarak görülür. Olgunlaşmış ceviz ve kurutulmuş ceviz de yenir ve bunlardan Hindistan cevizi yağı elde edilir. Yapraklardaki kurumuş iğneler süpürge yapımında kullanılır. Yapraklar çatı yapımında kullanıldığı gibi halı, kilim, şapka vb. yapımında da kullanılır ve ağacın gövdesi genellikle evlerde kalas veya kiriş olarak kullanılır. Önemli ticari kullanımlarından bir diğeri de dışındaki liflerin ip, halat ve yastıklı döşek yapımında kullanılmasıdır. Lifleri sökerken dökülen tozlar, gübre ve lifler ile yapraklar da yakıt olarak kullanılır.

Arazilerini ve çevrelerini, Tata Çelik tarafından yıkılması tehdidinden korumak için, kendi rızaları dışında arazilerini TISCO'ya veren hükümeti 25 köyden 25.000 kişi protesto ediyor. Sloganları da, "Doğduğumuz yeri terk etmektense ölürüz daha iyi." ve "Kanıımızı canımızı veririz ama toprağımızı terk etmeyiz."

Orissa'da POSCO-HİNDİSTAN

2005 yılında, Orissa Hükümeti ve Güney Kore çelik devi POSCO, Jagatsinghpur'da yılda 12 milyon ton çelik üretim kapasiteli, kısıtlı bir limanı olan, 4.004 dönüm alan gerektiren (bu alanın 3000 dönümü ormanlık alan), Kandhadar'da kısıtlı maden, enerji santali ve demir yolu hatları içeren bir projede anlaşma yaptı. POSCO projesinin gerektirdiği toplam arazi 13.000 dönüm bir alan olacak. Hindistan'ın 12 milyar dolar ile en büyük yabancı yatırımı olma özelliği taşıyan proje, yerel ve ulusal ekonomiye sağlayacağı katkılar, ülkeye döviz girişi, istihdam sağlaması ve bunların devlete, hükümete geri dönecek olması sebebiyle Orissa Hükümeti tarafından takdirle karşılandı. Orissa çelik üretiminde, hükümetin geçtiğimiz üç yıl içinde yabancı ve yerli firmalarla toplamda

40'tan fazla anlaşma imzalaması sebebiyle patlama yaşıyor. Aynı zamanda hükümet, yollar, demiryolları, su, elektrik gibi kaynakları sağlayıp, POSCO'ya inşaat süresince yardım da edecek.

Dhinkia, Nuagaon ve Gadakujanga, üç köy meclisi de dâhil, şirketin buraya gelmesi ile 11 köy, toplamda 22.000 kişi (3.500 aile) bu durumdan direkt olarak etkilenecek. Bu durumdan etkileneceği tahmin edilen kişiler sadece geçimini ve arazisini kaybedecek olan, direkt etkilenecek olan kişiler, bunların dışında hayvan otlatma, odun toplama, orman üretimi, balıkçılık vs. gibi birçok işle uğraşan kişiler de dolaylı yoldan etkilenecekler.

POSCO şirketi, Jatadhari'de inşa edeceği kısıtlı liman, insanların aklında, kıyı kesimine vereceği zarar düşünüldüğünde, o bölgede yuvalanan nesli tükenme tehlikesi bulunan Olive Ridley kaplumbağalarını etkilemesi endişesiyle yükselen ve yoğunlaşan bir muhalefete sebep oluyor. Tüm bunlar, endüstri için insanları, canlıları, yerinden etmek bir yana, hükümetin şirketlerin çıkarlarını korumaya kendisini bu kadar adanmış olması diğer yana, önemli sorular doğurdu.

Çelik pazarındaki %4'lük artış ile yaşanan patlama, ucuz işçi arayışı ve ham materyallerin ucuz olması POSCO-Hindistan'ın bu bölgeye girmesinin en önemli sebepleridir.

Tesis tarafından evlerinden olacak 22.000 köylünün yanı sıra, POSCO'nun inşa edeceği kısıtlı limandan dolayı, çevre köylerde balıkçılık ile geçimini sağlayan 20.000-25.000 kişi daha bu durumdan dolayı geçimini kaybedecek. Dahası, 6.100 dönüm alan POSCO'nun maden bölgesi olarak tahsis edildi. Madenlerden tesis için kömür ve demir cevheri çıkarılması, 116 köyde, geçimlerini sağlamaları ormanlara bağlı olan bu aileleri, artık erişimleri olmayacağı için ortada bırakacak. Hükümetin abartılı yüzlerce, binlerce iş imkânı iddiasının aksine, POSCO etkilenen nüfusa hiç uygun olmayan yetenekler gerektiren ve bu yüzden de zaten faydalanamayacakları azami 17.000 kalıcı iş imkânı sunacak.²

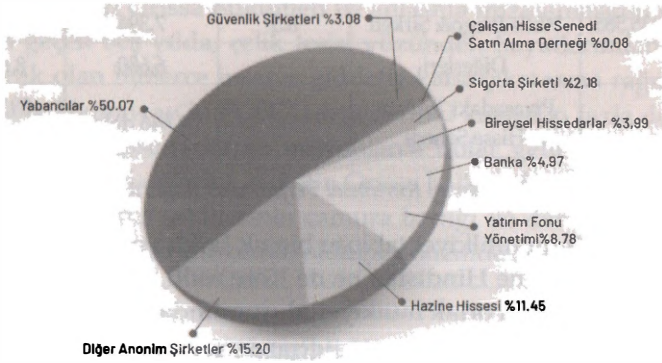
6 yıl sonra, anlaşmanın süresi doldu ve proje yoğun karışıklıkların tam ortasında. Bu sırada hükümet, özel olarak Başbakan Naveen Patnaik POSCO yararına lobilerine durmaksızın devam ediyor. Yerel halk ve sivil toplum örgütleri ise bölgede yaşayanlara ve

çevreye olacak etkilerini düşünerek anlaşımadan vazgeçilmesi için kampanyalar düzenliyor.

Yerel yönetim, bu arazilerin aslında, yerleşim merkezi olduğu-
nu, ormanda ikamet eden olmadığını söylerken yerel halkın açık-
ça projeyi onaylamıyor olmasını göz ardı ediyor ve bu noktada
başarısız oluyor. Ülkenin demokratik yasalarının bu derece bariz
ihlaline, değer ve fayda olgularının bu kadar kasıtlı olarak yanlış
yansıtılmasına rağmen, yerel halkın zorlamalarla gözü korkutu-
lurken, POSCO prensipte onaylandı. Çevre ve Orman Bakanlığı
komitesinin ciddi bulgularına rağmen, bakanlık projeyi henüz
geri çekmediği gibi aynı zamanda Orissa yönetimi konuyu ümit-
sizce bir çabayla Yüce Divan'a taşıyıp, POSCO yabancı yatırımını
kaçırmama çabasına girdi.

Eğer onay verilirse, POSCO 22.000'den fazla kişiyi evlerinden
ayırarak, yerel ekonomiyi talan edecek, devasa bir gelir kaybına,
çevresel zarara ve kaynakların tükenmesine sebep olacak.

Bu devasa projeden kimlerin faydalanması bekleniyor?
İçimizden geçen cevap POSCO; ama hikâye burada bitmiyor.
Asya ekonomik krizi sırasında, parasındaki yüksek değer kaybı
sebebiyle zor günler geçiren Güney Kore, kendini iflasın eşiğin-
de buldu ve istikrar sağlamak için kredi desteği sağlamak üzere
IMF'ye yaklaşmak zorunda kaldı. IMF de Güney Kore'nin iste-
ğini, yapısal ekonomik bir reform yapıp, POSCO'nun da dâhil
olduğu devlet şirketlerini özelleştirmesi şartı ile kabul etti. POS-
CO'nun tasfiye edilmiş hisselerinin çoğu yabancı ülkelere, büyük
bir miktarı da Amerikan çıkarlarına gitti.

POSCO yabancı mülkiyet
(Kaynak: POSCO internet sitesi)

Ünlü Amerikan yatırımcı ve milyoner Warren Buffet'ın şirketi, Berkshire Hathaway, POSCO hisselerinin en az %5.2'sine sahip olup aynı zamanda POSCO hisselerini elinde bulunduran Amerika'nın en ünlü bankaları Buffet'ın Berkshire Hathaway şirketinin POSCO hisseleri sayesinde paçayı kurtarmıştır. 2009 yılına ait raporlarında belirttikleri yatırımlar aşağıda sıralandığı gibidir:

HİSSE	ŞİRKET	MÜLKİYET YÜZDESİ	MALİYET (milyon bazında)	PİYASA (milyon bazında)
151,610,700	American Express	127	1,287 dolar	6,143 dolar
225,000,000	BYD LTD Şirketi	9.9	232	1,986
200,000,000	Coca-Cola	8.6	1,299	11,400
37,711,330	ConocoPhilips	2.5	2,741	1,926
28,530,467	Johnson&Johnson	1.0	1,724	1,838
130,272,500	Kraft Gıda	8.8	4,330	3,541
3,947,554	POSCO	5.2	768	2,092
83,128,411	The Procter& Gamble	2.9	533	5,040
25,108,967	Sanofi Aventis	1.9	2,027	1,979
234,247,373	Tesco Plc	3.0	1,367	1,620
76,633,426	US. Bancorp	4.0	2,371	1,725
39,037,142	Wal-Mart Mağazaları	1.0	1,893	2,087

334,235,585	Wells Fargo& Şirketi	6.5	7,394	9,021
	Diğerleri		6,680	8,636
	Piyasadaki Toplam Hisse Senedi		34,646 dolar	59,034 dolar

Kaynak: Berkshire Hathaway Kurumsal Performans Raporu, 2009

POSCO'nun mülkiyet tablosu birçok farklı yoruma sebep oluyor, yani şirket ne Hindistan ne de Kore asıllı, aslında dünya geneli yatırımcıların ortak mülkiyeti durumunda.

- Yabancı mülkiyet listenin başlarındaki Amerikan menşeli bankalar bulunması sebebiyle ana hisseler yabancı mülkiyetten oluşmakta. (Citigroup, JP Morgan, Transamerica vs.)
- Citigroup ve JP Morgan Birleşik Devletler'deki dört büyük banka arasındadır. Citigroup 2008 ekonomik krizinden Birleşik Devletler'in yardımıyla çıkabilmiş ve karşılığında Washington'a istediği 27milyar dolarlık hisseleri vermiş, banka operasyonları üzerinde geniş bir güç ve de emtia alma garantisi vermiştir.
- 2009 Temmuz ayı itibari ile hükümet Citi'nin üçte birine sahip olmuştur.
- Citigroup, Birleşik Devletler'in tüm politik kampanyaları ve organizasyonlarının en büyük on altıncı destekçisi olmuştur. (Duyarlı Politika Merkezi)
- Citigroup, JP Morgan ve Amerikan Bankacılar Birliği, 2008 yılında, 21.4 milyon dolar ile en yüksek politik lobiye gerçekleştirmiştir.
- JP Morgan, Enron konusuyula ilişkilendirilmiş ve skandala karışması sebebiyle ceza almıştır.
- Aralık 2002'de, Chase hükümete ve federal yönetime, Chase'in de aralarında bulunduğu on bankayı kapsayan anlaşma gereğince, yanlış araştırmalar ile yatırımcıları aldatmak suçundan toplamda 80 milyon doları bulan ceza ödemiştir.
- Hazine Departmanı, Sermaye Alımı Programı kapsamında yüzlerce bankaya 200 milyar dolar kadar bir yatırımda bulunmuştur.³

POSCO'nun Orissa hükümeti ile anlaşma imzalamasının üzerinden geçen beş yılda, çelik tesisi yüzünden hayatlarından koparılacak olan binlerce insanın şiddetle karşı çıkmasına rağmen, Berkshire Hathaway'in POSCO senetleri iki katından fazla değer kazanmış ve hissedarlarına milyonlarca dolar gelir getirmiştir. Buffet POSCO hisselerini, şirketin Orissa halkına karşı şiddet uyguladığı, davranış şekillerinin çamura battığı ve demokratik süreçleri baltalayıcı bir durumda olduğu dönemde elinde tuttu.

Buffet Bey'e Mart 2011 tarihli Hindistan ziyaretinde Özveri Sanatı'nı desteklemek için yazılmış açık mektuptur.

Sayın Buffet Bey,

Yardımlar evimizde başlar!!! Önce gasp edip sonra paylaşmak bir seçenek değildir!!!

2006 yılında, şirketiniz Berkshire Hathaway, Orissa'nın Jagatsinghpur bölgesinde bir çelik tesisi kurmakta olan ve 50 binden fazla köylüyü arazilerini ve geçimlerini çalan Kore menşeli çelik şirketi POSCO'dan %5'lik hisse almıştır.

POSCO'ya yatırım yapmak sadece etik dışı değil, aynı zamanda Orissa'nın arazilerini, geçim kaynaklarını ve itibarını çalmaktır. Fakir insanlardan çaldığımız paraları, bağış adı altında süsleyip, daha çok insanı, zaten çalmış olduklarını "topluma geri ödeme" yapmaları için yüreklendirmek, sahtekârlık ve ikiyüzlülüktür.

POSCO projesinin sebep olacağı bu geniş çaplı yıkımı haklı çıkartabilmenin bir yolu yoktur:

Gıda güvencesizliği yaratması: Ülkenin ciddi gıda güvencesizliği krizi yaşadığı bir dönemde, verimli alanların endüstriyel projelere tahsis etmek uğruna talan edilmesi suçtur. Bu proje, verimli alanların her zamankinden daha değerli olduğu bugünlerde, sadece yerel ekonomiyi değil geçimini bundan sağlayanların güvencesini ve gıda güvencesini mahvedecektir.

Çöken demokrasi ve insan hakları, FRA ve anayasa tarafından güvence altına alınmış olan yerel halkın haklarına saygı duyulmamaktadır. Projeden etkilenecek olan üç köy meclisi buna zaten karşı çıkmış ve devlet şiddetine, geçimleri, evleri, anayasal hakları ve demokrasinin uygulanması adına sürdürdükleri hayatta kalma savaşına karşı olan direnişlerine sadıklardır.

Talancı yatırımlara teşvik: Yerel halk ve sivil toplum sayısız ihlal, veri manipülasyonu, yerel halka ve çevreye karşı oluşturduğu göz ardı edilemez tehdit sebebiyle projeye karşı kampanyalarını sürdürürken, Orissa Hükümeti, yabancı yatırımcı çekmek ve POSCO'nun çoğunluğu Birleşik Devletler'in finans kuruluşlarından oluşan yabancı hissedarlarına fayda sağlamak için, durmak bilmeden çalışıyor. Anlaşma süresi dolduğu hâlde, devletin POSCO'yu tekrar ziyaret etmesi, hükümetin şirketlerin çıkarlarını insanların üstünde tuttuğunu açıkça göstermektedir.

Hükümet komiteleri projeyi reddetmiştir. Bunun sebebi, zorunlu prosedürlerin bariz ihlali ve kasıtlı olarak bilgiyi yanlış kullanmaktır. Projeyi değerlendirmesi için iki komite atanmıştır: Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlı, N.C. Saxena komitesi, orman alanını temizleme işleminin durdurulmasını ve yasa dışı yürütülen arazi gaspından vazgeçilmesini önerdi. İkincisi, Meena Gupta komitesinin çoğunluğu, CRZ izninin ve çevre temizleme işlemlerinin iptal edilmesi çağrısında bulundu.

Yatırımlarınızın sebep olduğu bu iğrenç insan hakları ihlallerini gizleyerek, insani değerlerle alay edemezsiniz. İyilik açık arttırmada satılamaz; ancak doğru olanı yapıp, uygunsuz olanı yapmaktan kaçınarak kazanılabilir. Hayatta iyi işler açık arttırmayla satılmaz, uygun olanı değil, doğru olanı yaparak kazanılmalıdır. Umarız insanlardan davranışlarını düzeltmelerini beklemeden önce, bağışlarınızla kurtarmayı istediğiniz insanlığı çiğneyen projelere olan yatırımlarınızı geri çekersiniz. Ahlak pusulanızı doğru olanı yapmaya davet ediyoruz.

En içten dileklerle,

Vandana Shiva

Dadri'de Reliance Enerji Santrali

2004 yılında, dünyanın en büyük gaz bazlı 3.500 MW elektrik santrali, Reliance grubu tarafından, 10.000 crore maliyetle ülkenin en verimli arazisi olan Dadri, Ghaziabad'da, Delhi'den yaklaşık 40 km uzaklıkta kurulacaktı. Uttar Pradesh'in o zamanki Eyalet Başkanı Mulayam Singh Yadav'ın yardımını alarak, çiftçilerin, temeli atılıp belirginleşene kadar haberinin bile olmadığı, 2 bin 700 dönümlük çiftçilere ait alanı ele geçirdiler.

Köylüler, hükümetin arazilerine yasa dışı ve uygunsuz el koymasını protesto etti ve bu durum iddiaya göre sonunda metre kare başına sadece 150 rupi tazminat ödenmesi üzerinde anlaşmalarıyla sonuçlandı. Ancak proje başlangıcında, 22 Şubat 2004'te, Eyalet Bakanı Mulayam Singh Yadav bu rakamı metre kare başına 350 rupi olarak açıklamıştı ki, piyasa fiyatları şu an metre karesi 13 bin 500 rupi civarındadır. Bu anlaşma hükümetin, kamusal gelişme projeleri için çiftçi ve köylülerden arazilerini almasına müsaade veren Toprak Kazanım Yasası ışığında yapılmıştır. Uzmanların hesaplamalarına göre proje için 700-800 dönümlük bir alan yeterli iken, söz konusu özel şirket Reliance'ın 2 bin 700 dönüm alan kullanmayı planladığı söyleniyordu. Bu alan, Kuzey Hindistan'ın başlıca tarım arazisi, 300 metreden daha derin alüvyon tabakası ile dünyadaki en verimli topraklardan biridir. Aynı zamanda bol miktarda suyu vardır ve Ganga kanalından sadece birkaç kilometre uzaklıktadır. Reliance bu alanı dikenli tel ile çevirdi.

Durumdan etkilenen çiftçiler, yerel liderler ve köylüler, 8 Temmuz 2006'da barışçıl bir eylem planladı. Büyük çadırlar kurup yemek pişirdiler. Eski Başbakan V.P. Singh, Bollywood aktörü Raj Babbar ve kast sisteminin en altından gelen lider Udit Raj, köylülere destek vermek için yolda oldukları sırada, UP-Delhi sınırında gözaltına alındı ve tutuklanma tehdidi ile bölgeye girmeleri yasaklandı.

5 Aralık 2005'te Allahabad Yüksek Mahkemesi tarafından, merkezî hükümetin Reliance projesi için arazi almak adına ilgililere tebliğ etmeden güç kullanması sebebiyle Dadri arazi gaspı reddedilmiş ve mahkeme arazinin çiftçilere iade edilmesini emretmiştir.

Nandigram'da Arazi Gaspı

Nandigram, Ganj nehrinin ağzına yakın, Bengal'in çok az bilinen bir köşesi, aniden 2007 yılında tüm ulus için bilindik bir hâl almıştı. Nandigram'ın verimli arazisi, Endonezyalı Salim Group tarafından yürütülen, ismini kurucusu Liem Sioe Liong, namıdiğer Sordono Salim'den alan şirket için kimyasal merkezi olmak üzere SEZ statüsüne alındı. Liem Sioe Liong, 1916 yılında Çin'in Fujian eyaletinde, Haikou'da doğdu. 15 yaşındayken bir noodle dükkânı açtı ve beş yıl sonra babasını kaybetti. O dönemde, hem Kızıl Ordu hem de Kuomintang genç delikanlıları askere çağırıyordu ve Sioe Liong, namıdiğer Salim, Endonezya'ya bir tedarikçi mağazası işleten amcasının yanına kaçtı.

Salim'in asıl kırılışı, 1965'te Suharto karşı bir darbeye Soekarno'yu devirdiğinde gerçekleşti. Suharto, söylentiye göre dünyadaki zamanının en yozlaşmış lideriydi ve 1998'de tahttan indiğinde, dünyanın en zengin altı insanı arasına, yaklaşık 16 milyar dolar tahmini servetiyle adını yazdırmıştı. Aynı zamanda insan kayırmasıyla da bilinirdi. Etrafındaki her görevli neredeyse ailesinden biriydi. Üvey kardeşi, kuzeni, oğulları, kızları hepsi direkt hak sahipleriydiler. İki kişi hariç: Liem ve Mohamed Hasan.

Endonezya 1980'ler ve 1990'lar arasında petrol kaynaklı büyük bir çıkış yaşadı. Hindistan'da son yıllarda olduğu gibi, Endonezya da o yıllarda büyük bir ödeme bolluğu içindeydi. Bu, evdeki gelir kaynaklarını arttırdı ve o zamanlarda en kârlı iş bir banka açmaktı. Liem Merkez Asya Bankası adında bir banka kurdu ve Suharto'nun bir kızı ve bir oğluna %30'luk pay verdi. 1997'de banka 788 şube ve sekiz milyon müşteriye ulaştı. Banka Liem'e oynayacak para kazandırıyordu. O da bir noodle, un ve ekmek işi kurdu. Araç üretmek için Uluslararası Indomobil Sukse; çimento üretmek için Indocement Tunggal Prakasa ve Jakarta'nın banliyölerinde bir tatil merkezi olmak üzere Endonezya'da beş yüz şirket kurdu. Ayrıca, Singapur'da bir süpermarket ve Hong Kong'ta Nanda'nın telefon şirketi olan Escotel'den %49 pay aldığı First Pasific Co'yu 1990'lı yıllarda kurdu. Üstelik Filipinler'deki bir telefon şirketi olan Akıllı İletişim'e de yatırım yapmıştı.

Liem, Suharto kadar zengin değildi; ama diğer Endonezyalı-

lardan çok daha öndeydi. İş dünyasındaki varlığı 10 milyar dolar olarak tahmin ediliyordu; ancak planları imparatorluğunu daha da büyötmekti. Kalimantan'da yarım milyon dönümlük bir batıklık alıp, arıttıktan sonra orada piriç yetiştirmek istiyordu.

1998'deki Doğü Asya krizinden dolayı, Endonezya'da sermaye kalmadı ve rupiah (Endonezya para birimi) çöktü. Dolara karşı Temmuz 1997'de 2,400 olan kur, bir yıl sonra 11,500'e dip yaptı. Merkez Asya Bankası'nda eylem yapılıyordu ve çeteler 122 şube ile 150 ATM'yi yerle bir etmişlerdi. Endonezya genelinde korkunç Çin karşıtı isyanlar vardı ve Liong'un Jakarta'daki villasına saldırı yapıldı. Indofood 1 milyar dolar, Indocement de 830 milyon dolar borçlanmıştı. İmparatorluk bu krizden yara almadan çıkamazdı; ama Liem ailesi bunu soğukkanlılıkla yönetti. Liem Sieo Liong, Singapur'a taşındı ve dizginleri oğlu Anthoni'ye bıraktı. Hükümet, Merkez Asya Bankası'nı devraldı ve borçların %90'ı Salim'in şirketlerine ait olduğundan tam olarak onlara sahip olmuştu. Endonezya Banka İslahat Otoritesi (IBRA), Salim Group'a ait, 25 gayrimenkul, 24 dikim, 10 gıda ve tüketim malı şirketi ile 9 petrokimyasal şirket, 5 kömür ve granit, 4 şeker ve 1 iletişim şirketinin de içinde bulunduğı 107 şirketi ele geçirdi.⁴

Salim Group'un bugünkü vaziyetini tam olarak anlamak zor. IBRA'nın ele geçirdiğı şirketlerden bazıları satıldı, bazıları Salim Group'a geri döndü. Temsilcisine satıldığı yönünde de söylentiler var. Kalanlar da durumu meçhul beklemede, yani hangi şirketin şu an kime ait olduğunu bilmek imkânsız. Bu süreçte, Endonezya'da iş dünyasında açılan boşluğu bazı yeni nesil girişimciler doldurmaya başladı. Salim Group'un petrokimya tesisi, Hanny Sutanto'ya ait Wings Group tarafından alındı. Batı Bengal'in eski Eyalet Bakanı Buddhadeb Bhattacharjee, paranın rengi olmadığını ve Salim'in Suharto ile ilişkisinin eskide kaldığını söylediğinde haklıydı. Kimse Salim Group'un ne kadar bir mal varlığı olduğunu bilmiyor ama devlet anlaşmayı imzalamadan önce ödevini yapıp önlemlerini almış olsa gerek.

Nandigram SEZ'i

Haldia, Batı Bengal'de, Purba Medinipur'da, Ganj nehrinin kollarından biri olan Hooghly Nehri'nin ağzına yakın bir şehir ve eyalettir. Kalküta'nın güneybatısında, Ganj'ın kollarından biri olan Hooghly Nehri'nin ağzına yakındır. Kolkata için, öncelikli yük kargo olmak üzere önemli bir ticaret limanı olarak geliştirilmiştir. Şimdi birçok fabrikayla ve birçok aydınlatma endüstrisiyle Haldia petrokimya alanı, Mitsubishi Kimyasal Şirketi (MCC), Indian Oil Corporation Limited (IOCL), Exide, Shaw-Wallace, Tata Chemicals, Hindustan Level gibi pek çok yabancı şirketi cezbetmiştir.

Haldia, liman kente yakın olması sebebiyle ülke genelindeki en değerli ve en büyük SEZ olacak. Konumu, petrokimyasal, ham petrol ve kimyasalların (PCPIRS) yatırım bölgesi olarak seçilmiştir. Bu da daha fazla merkezi sermaye ve fayda getirecektir. PCPIRS asgari 250 kilometre karelik bir alan olmalıdır. Eyalet yönetimi, Haldia için iki farklı SEZ modeli önermektedir: biri kimyasallar; birden fazla ürün üretilecek olan bir diğeri ise Endonezyalı Salim Group'un kuracağıdır. Var olan tüm endüstriler ve Nandigram'da haritadaki tüm köyler 250 km² veya 62.500 dönüm etmektedir. İnsanların protestosu ve sonunda da 11 köylünün öldürülmesine sebep olan arazi 14 bin 200 dönüm alma girişimiydi.

Nandigram'ın zenginbiyoçeşitliliği, zengin üretim yapılmasını sağlamaktadır. Tek ürünlü tarıma dayalı geleneksel yöntemlerde, endüstriyel tarımın daha üretken olduğu gösterilir; çünkü girdiler sayılmaz. Biyoçeşitliliğin, havanın, toprağın, suyun göreceği zarar hesaba katılmaz. Bir biyoçeşitlilik değerlendirmesinde, Nandigram'ın küçük çiftlikleri, çoğu kimyasal enerji odaklı endüstriyel çiftlikten daha üretkendir. Nandigram, petrol ötesinde bir ekonomidir. Ana ulaşım şekli bisiklet ve el arabasıdır. Hükümet insanlarına karşı şiddet uygulamaya başladığında, polis ve hükümete ait araçların girişini engellemek için halk yolları kazmıştır. Petrol-den bağımsız yaşıyor olmaları arazilerinin özgürlüğünü savunma hakkını ve canlı ekonomileri canlı bir demokrasi sahibi olmalarını sağlamıştır.

Nandigram'dan ilham ve saygı ile ayrıldım. Bunlar, yeryüzünde demokrasiyi savunmak ve şiddetten ve küreselleşmenin

hırsından korumak için gerekli olan ögelerdir. Nandigram'daki bhu-savaraj (toprak egemenliği) hareketi, Batı Bengal politikalarını geri dönüşü mümkün olmayan bir şekilde değiştirdi. Mayıs 2011'de, Mamata Banerjee'nin, Trinamool Kongresi, büyük ölçüde yerel çiftçilere sloganları "Anne, Toprak ve İnsanlık." ile sağladıkları destek sayesinde ülke genelinde devasa bir çoğunluğa ulaştı.

Niyamgiri: Maden Savaşları

Hindistan Hükümeti, Maden Bakanlığı ve Çelik Bakanlığı, madencilik ve metalürjiyi endüstriyel gelişmenin bel kemiği olarak görmektedir ve madenlerin, keşfi, çıkarılması ve işlenmesinin artmasına kendilerini adanmışlardır. Hindistan, 2015-2016'ya kadar, madencilikte ve ilgili endüstrilerde arayış kapatarak dünyanın ikinci en büyük çelik üreticisi olmayı amaçlamıştır. Geçtiğimiz yıllara göre 2010-2011 yıllarında Hindistan'daki maden üretiminin toplam değeri (atomik madenler hariç) %11.83 artmıştır. Dünya geneli alüminyum faaliyetleri 1999'da zirveyi görmüştür. Yükselen pazar fiyatları üreticileri kapasite arttırmaya zorladı. Hindistan'da da Maden Bakanı B.K. Handique, tüm metal üreticileri kapasite arttırdığı için, 2015'e kadar üretimi artırma sözü verdi. Çoğunlukla Orissa'da olmak üzere, endüstriye yerli ve yabancı yatırımı artıyordu. Planlanan 276 anlaşmalı kapasiteden çeşitli eyalet yönetimleri ve yatırımcılar arasında 222 adet yeni anlaşma imzalanmıştı. Hindistan Hükümeti bu şekilde madencilik gelişme ve kalkınmanın direkt tetikleyicisi olarak gördüğünü açıkça belli etmiş ve bu şekilde ilerlemiştir.

Bu durum, boksit, kömür ve demir cevher çıkarılmasında devasa bir yükselmeye yol açmıştır. Ticaret serbestliği politikaları maden çıkarma lisanslarının 25 km²'den 5.000 km²'ye çıkmasına sebep olmuştur ve Hindistan'ın 466.556 km²'lik devasa toprakları maden inceleme lisanslarıyla kaplanmıştır.

Çoğu maden rezervi, önceden planlanmış kastlar ve kabilelerin, tarım ve balıkçılık ile uğraşan halkların yaşadığı bozulmamış ormanlarla çok yakındır. Hindistan'ın bağımsızlığının ilk 45 yılında, madencilik 2.5 milyon insanı yerinden etmiş, bunların ancak %25'i rehabilite edilebilmiştir. Endüstriyelleşme, %75'i kast

sisteminin en alt seviyesinden olan, sadece Orissa'da iki milyon, ülke genelinde 60 milyondan fazla insanı yerinden etmiştir. 16.4 milyon hektardan fazla ormanlık alan değiştirilmiş, sadece 2005-2006 yılında demir cevheri madenciliği için 77 milyon ton su kullanmıştır, ki bu miktar üç milyon kişinin günlük ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için yeterlidir. 2003 yılında önemli madenlerin çıkarılması 1.84 ton civarı bir israfa sebep olmuştur.⁵

Orissa ormanlık alanların maden sahalarına çevrilme oranında, 15.386 hektarlık alan ile ilk sıralardadır ve arazi ve kaynak savaşlarının giderek artmasına eğilimlidir. Yüce Divan, Patnaik yönetimindeki hükümetten, Mayıs 2010'da, neden herhangi bir maden planı veya hükümet izni olmadan mevcut 341 maden sahasının 215'inin aktif olduğunu açıklamasını istedi. Ancak Orissa, ülke genelinde 15 bin yasa dışı ve 8.700 yasalara uygun maden alanı bulunan bu şehirlerden sadece biriydi. Devasa projelere, devlet bakanları tarafından, mevcut kanun ve kurallar gözetilmeden izin verilmektedir. Siyasi iltimaslar ve yozlaşma, ülkede milyonlarca insanın evlerinden olmasına, hayatlarını kaybetmesine, çevresel zarar ve kaynak kaybına sebep olurken, şirketlerin ve bürokratların faydası için yasal olan ve yasa dışı olanın el ele ilerlemesini sağladı.

Ekonomiyle istihdam arasında kurulan bağa rağmen, madencilik faaliyetleri çoğu zaman, "kapalı ekonomi" adı verilen, merkezî, sermaye odaklı, yenilenemez bir çarktır. Ülke ekonomisi ve istihdam ile neredeyse hiçbir ilişkisi bulunmamaktadır.

Vedanta'nın Orissa'daki alüminyum rafinerisinde, boksiti alüminyuma çevirmek için, dağlardaki kırmızı çamurları zorla çıkardıklarına bizzat şahit oldum. Çoğu insan, bu kırmızı pis çamur, parlak beyaz bir metal ve Niyamgiri'nin yemyeşil tepeleri arasında bağlantı kuramazdı. Vedanta'nın ne pahasına olursa olsun Niyamgiri'de madencilik yapmasına izin verilmemelidir. Bu, bir yanda yeryüzünün hakları ve demokrasisi, diğer yanda cahil, bencil, yozlaşmış ve hırs dolu şirketlerin olduğu bir mücadele.

Lavanya Gowda'nın da dediği gibi, "Yeryüzü ve ormanlar bize her şeyi verir. Ormanın dışından almamız gerek tek şey tuzdur." Biyoçeşitlilik dağların ekonomisini desteklerken, boksit tepelerin-

deki su kilometrelerce bir alanın ekonomisini destekler. Kireç taşı gibi boksit de, boşluklarında su tutar ve bu yüzden hayati bir su taşıyıcısıdır.

Ne yazık ki, çok kişi orman kabilelerinin hayat tarzındaki felsefeyi kavrayamıyor. Hindistan'da, ormanlara zarar verenin kabileler ve diğer ormanda yaşayan kişiler olduğu yanlışlığı var. Devlet ve vahşi yaşama zarar veren düşmanlar olarak görülmüş, ormansızlaşma ve kaplan gibi nesli tükenmekte olan hayvanların cinayetiyle suçlanmışlardır. Aslında, ormanları bütünlüğüyle koruyan ve saklayan, yaşayan tüm türlerin ekosistemini sağlayan ve hayatta kalmalarına yardımcı olan kesinlikle kabileler ile ormanda yaşayan insanlardır: sürdürülebilir geçim kaynağı budur.

Bizler, ağaçlık yerlerde yaşayan, jhoom arazilerinde meyve ve ekinlerimizle hayatta kalan, orman arazisini ekip biçen, sürü hâlinde dolaşan, dünyamızın ormanlarında yaşayan insanlar, asırlardır bu topraklarıdayız. Birlikte ve dayanışma içinde, yüksek sesle haykırıyoruz: Gelecekte endişe etmeyin. Biz ormanlarınız ve ormanlar da bizler. Varoluşumuz birbirimize bağlı. Biz olmazsak, ormanlarımızın ve çevremizin karşı karşıya kaldığı bu kriz sadece daha da kötüye gidecektir.

-Ulusal Orman İnsanları ve Orman Çalışanları Beyannamesi'nden Alıntıdır.

Yerel geleneklerimiz, çeşitliliğe, karşılıklı bağlılığa, çoğulculuğa, çoklu işlevselliğe, ayrıcalıksız olma üzerine dayanır. Bazen çiftliklerimizde ormanlardakinden daha çok ağaç olur ve ormanlar çiftçilikle birlikte, kabile bölgelerinde yapıldığı gibi dönüşümlü ekilerek bir arada var olur. Kabileler ve orman sakinleri yüzyıllar önce varlık ekonomisini yaratmıştır. Bunun anlamı çevrenin geçim, barınma ve gıda kaynağı olmasıdır. Sorunlar ise, bu durum özel sektör, endüstriler ve devletin kendisi tarafından fayda ekonomisine çevrildiğinde başlar.

Jaitapur: Nükleer Enerji İçin Arazi Gaspsı

Japonya'daki Fukushima bir kez daha, insanların yanılma payı ve zaafı ile ilgili yıllardır süre gelen sorular getirdi akıllara. İnsanların kibri, kendini beğenmişliği ve doğayı kontrol edebileceği

hakkında sorular. Aynı zamanda iklim ve enerji krizlerine bir cevap olarak “Nükleer Rönesans” adı verilen konuyla ilgili sorular da getirdi. Uluslararası Enerji Kurulu şöyle diyor:

Nükleer rönesans mümkündür; fakat gecedен sabaha yapılamaz. Nükleer projeler, uzatılan inşa dönemleri ve ilgili riskler, uzun lisans süreçleri ve insan gücü azlığı gibi birçok engele ek olarak bir de atık bertarafı ile alakalı uzun süren sorunlar, yaygınlaşma ve yerel karşıtlıklar gibi engellerle de karşılaşmaktadır. Özellikle serbest piyasalarda, yeni nükleer enerji santrallerini finanse etmek, her zaman zor olmuştur ve ekonomik krizler bunu her zaman daha da zorlaştırır. Devasa sermaye ihtiyacı, masraf aşımı riski ve mevzuatla ilgili belirsizlikler bir araya geldiğinde, talep artış göstermekte olsa bile yatırımcılar ve nakit sağlayan bankalar daha da dikkatli olmaktadır.⁶

Hindistan genelinde, eski ve yeni tüm nükleer santrallere karşı hareketler büyüyor. Birçok şehirde yeni santraller kurulması teklif edildi. Eğer inşa edilirse, Maharashtra’nın Ratnagiri idari bölgesindeki Madban köyüne kurulacak olan 9.900 megavat Jaitapur nükleer enerji santrali, altı adet reaktörden oluşacak ve dünyanın en büyük santrali olacak. Proje, şimdiye kadar başka hiçbir projede kullanılmamış yeni teknolojiler kullanılarak oluşturulan Avrupa Baskılı Reaktör (EPR) kurulumu yapılmasını da öngörüyor. Hindistan hükümeti ve Fransız devletine ait nükleer mühendislik şirketi Areva projenin yeterince güvenli olduğu konusunda ısrar ederken, aynı durum tanınmış bilim insanları ve kamunun zihninde bazı ciddi endişeler oluşturmaktadır. Daha önce kullanılmamış ve denenmemiş bu reaktörler bariz güvenlik sorunlarına sebep olabilir.

Eğer Japonya için sismik bir bölge olan Fukushima’ya nükleer santral inşa etmesi, delilik olarak adlandırılıyorsa, benzer bir bölgeye Jaitapur’a Hindistan’ın nükleer tesis yerleştirmek istemesi de şüphesiz aynı şeydir. Jonathan Schell’in “Hiroshima’dan Fukushima’ya” da hassasça yaptığı gözlemlerinde olduğu gibi:

“Nükleer enerji karmaşık, yüksek bir teknolojidir. Nükleer enerji sanatı, zincirleme nükleer reaksiyonların ürettiği inanılmaz

sıcaklıkla su kaynatmaktır. Fakat bu gibi dereceler, sürekli olarak soğutma gerektirir. Soğutma pompalama gerektirir. Pompalama, dönüştürülebilir güç gerektirir. Bunlar, Japonya’da ters giden şeylerdi. Destek jeneratörü kapanır. Pil tükenir. Pompalar daha fazla devam edemez.

Buradaki sorun, başka bir destek jeneratörüne ihtiyaç duyulması, güvenlik kurallarının yeteri kadar sıkı olmaması ya da nükleer atık alanının yanlış bir coğrafi konumda olması değildir. Asıl problem, tökezleyen, mükemmel olmayan ve muhtemelen mükemmelleştirilemeyecek bizim gibi yaratıkların kaynaşmış veya bölünmüş bir atom tarafından yayılan yıldızlar gibi süzülen ateşinden korumaya yetersiz olmamızdır.”

Uluslararası Herald Tribune, 17 Mart 2011

Arazi Egemenliği Hareketleri ve Yeşil Av Operasyonu

Hindistan’ın bağımsızlığından beri geçen elli yılda ilk kez, Köy Meclislerinin hükümleri tanıtılarak, önemli bir adım atılmıştı. Planlanan Arazileri Genişletme Yasası (PESA) ile 1996’da, köy halkının (Gram Sabha), toplumun bir parçası olduğu aynı zamanda arazileri üzerinde kontrol sahibi olmaları da yasalarca tanınmıştır. Planlanan alanlarla ilgili bu yeni yasa (Hindistan Anayasası’nın 9. bölümündeki hükümlerde genişletme sağlayan), 24 Aralık 1996’da yürürlüğe girdi. Bölüm 4(b)’ye göre: “Bir köy, gelişigüzel ikamet veya ikamet gruplarından ya da meselelerini geleneklere ve kurallara uygun olarak yürüten küçük mezra veya mezra gruplarından oluşabilir.”

2006 yılında Hindistan, tarih boyu kabilelerin haklarının ihlal edilmesi yanlışını düzeltmek için Belirlenmiş Kabileler ve Diğer Geleneksel Orman Sakinleri (Orman Haklarının Tanınması) yasasını da yürürlüğe koymuştur.

Kabile halkları, anayasal, demokratik, kaynak ve insan haklarını kullanmaya çalıştıkça şiddetle karşılaşmışlardır. Hindistan’ın yeşilliğine, ormanlarına ve Hindistan’ın esas yerlilerine karşı açılan bu savaş, “yeşil av” olarak adlandırılıyor.

Yeşil Av Operasyonu’nun gerekçesi, kırmızı tehdit, Maocuları

avlıyor olması. Ancak gerçek olan, her kabile üyesine Maocu gibi davranıp terör estirmeleri ve böylece insanların ormandaki evlerini bırakmaları. Bu sayede de maden, çelik ve alüminyum devleri şirketlerin, kesintisiz direkt olarak toprak altındaki madene erişim sağlayabilmesi. “Yeşil Av” sadece kabile halklarına değil, hepimizin yaşamını destekleyen Hindistan’ın ormanlarına ve nehirlerine karşı açılmış bir savaştır. Yani Hindistan’ın insanlarına açılmış bir savaştır. Gerçek yeşil barış gündemine, adalete, sürdürülebilirliğe karşı açılmış bir savaştır.

Orissa’nın POSCO santralini kuracağı yerdeki sahil kesiminde hiç Maocu yoktur. Her gün, binlerce kadın, erkek, köylülerin çocukları, balıkçılar, yersiz işçiler oturma eylemine katılıyor. 11 Mayıs’ta, 25 ağır silahlı polis taburu barışçıl protestoculara saldırmak üzere Dhutiria Chreidesh ve Balitutha’ya geldi. Bu polis destekli arazi gaspı, Maocuların kontrolü değil. 12 Mayıs’ta, polis 50 yaşındaki Lokima Jamuda’yı silahla vurup öldürdü ve Jagpur bölgesi Chandra köyündeki yirmi kişiyi de yaraladı. Burası daha önce Tata’nın çelik tesisi kurmaya kalkıştığı ve 2006 Ocak’ta on üç kişinin öldürüldüğü yerd. Bu insanlar Maocu değil, sadece arazilerinin hakkını savunan masum kabile halkıydı.

İç İşleri Bakanı P. Chidambaram, cinayetleri kınamak yerine, kırmızı bölgelerde “güven eksikliği” olduğunu söyledi. İnsanların katillerine güvenmesini mi bekliyor? Kırk tabur polisin gönderildiği Orissa sahilleri gibi yeşil alanlar ya da zengin ormanları ve tarımıyla Niyamgiri ve Kalinganagar gibi yerler kasten yanlış renk verilip “Naxal alan” olarak isimlendiriliyor. Eksiklik sadece güvende değil, hükümet demokratik haklarını kullanarak sesini yükselten insanları dinlemeyi reddedip onlara şiddet uygulattığı için asıl eksiklik demokrasi eksikliğidir. Barış eksikliği vardır; çünkü hükümet, güçlerini şirketlerin arazi gaspı yapması için yardımcı olmak amacıyla kullanmaktadır. Adalet eksikliği vardır, çünkü fakirden geçim kaynağını alarak soymak adalet değildir. Sürdürülebilirlik eksikliği vardır; çünkü yeşil av ile tüm yeşil alanlara el koyulmakta ve bu süreçte her yer kahverengi ve siyah kirletilmiş atık alanlarına dönüştürülmektedir. Eğer Hindistan hayatta kalacaksa, bu arazi gaspı durmak zorundadır.

Kaynakça

1. Alıntılanmıştır "Road to Disaster," Down to Earth, Temmuz 1-15, 2011, sayfa 39.
2. Miningzone.org/wp-content/uploads/2010/10/Iron-and-Steal.pdf
3. <http://money.cnn.com/news/specials/storysupplement/bankbailout/>
4. Nandigram veya Salim Group Web sitesinden inceleyebilirsiniz.
5. <http://www.mmpindia.org/Multinationals.htm>
6. IEA, "World Energy, Outlook," 2009, p.160.

3

Su Savaşları ve Su Barışı

Yeryüzü'nün %70'i sudan oluşur ve su döngüsü sayesinde kendini yenileyebildiğinden daimi suya sahip olmamız gerekir; ancak günümüzde ciddi bir su kıtlığı mevcut. Su krizi, yer altından ve nehirlerden fazla su çekilmesi ve nehirlerimize, akarsu yataklarına atıkların bırakılmasının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hindistan büyük nehirleri ve çoğu bölgesine bol muson yağmuru alan bir arazi olmasına rağmen, ciddi su krizi ile karşı karşıya kalmıştır. Suları barajlarla yön değiştirildikçe nehirler kurumaya başlamıştır. Yer altı suları çekildiği için yok olmaya yüz tutmuştur. Hindistan'ın su krizinde Dünya Bankası'nın payı büyüktür. Banka, suyu israf eden sulama projelerini yönetmiş ve su ile dolu tuzlu çöller yaratmıştır. Sulama kuyusu kredisi ile yer altı sularının çekilmesini teşvik etmiştir. 1950'ler ve 1980'li yıllar arasında Dünya Bankası barajları ve nehir sularının yönünün değiştirilmesini finanse ederek, Hindistan'da su krizi oluşmasına sebep olmuştur. 1990'lardan sonra Banka yarattığı bu hidrolojik ve ekonomik krizi kullanarak, Hindistan devletlerini ve kamusal birimleri su hizmetlerini ve varlığını özelleştirmeye zorlamıştır.

Su özelleştirmesi projeleri, Dünya Bankası'nın çevirdiği, vatandaşları küresel şirketlere çok yüksek tarifelerde ödeme yapmak zorunda bırakan bir sisteme hapseden politik ve ekonomik dolaplardır. İlk olarak Dünya Bankası, borçlandırmalarını özelleştirme koşulu olarak kullanmaktadır. İkinci olarak, kamu kurum ve kuruluşlarının genel ulaşım sistemlerini azaltıp, zengin banliyö bölgelerindeki imtiyazlı endüstrilere yedi gün yirmi dört saat hizmet sağlar. Üçüncü aşamada, zaten sınırlı olan yer altı suyunu

kırsal bölgelerden, banliyölere taşır ve böylece güvenli içme suyu-
na erişimi olan insan sayısı oranını yarı yarıya azaltarak Bin Yıllık
Kalkınma Hedefleri'ni baltalamış olur. Dördüncüsü, hükümetleri
ve kamu birimleri su tarifelerini arttırmaya ve suyu metalaştır-
maya zorlar, insanların yaşamın temeli olan suya erişim hakkını
ellerinden alır. Beşinci olarak da, Dünya Bankası projeleri sürdür-
rülemez su kullanımı üzerine dayalı olduğundan, Delhi'deki So-
nia Vihar Tesisi ve Tamil Nadu'daki Veerenam projesinde açıkça
görüldüğü gibi çuvallamaktadırlar. Dünya Bankası kredileri, in-
sanlara su ulaştırmada başarısız olmakta, sadece anlaşma garan-
tileri vermekte ve Suez, Vivendi ve Bechtel gibi su şirketlerinin
çıkartıları ile ilgili konularda başarı sağlamaktadır.

Dünya Bankası kredi koşulları birçok paradigmanın değişme-
sine sebep olmuştur: "Yaşam için su", "çıkart için su" haline gel-
miştir; "su demokrasisi", "su faşizmi" olmuştur ve "herkes için
biraz", "hepsi birisi için" haline evrilmiştir.

Özelleştirme hareketi, küreselleşmenin ve ticari serbestliğin
merkezi ve kamu kötü, özel iyi; yurt içi kötü, uluslararası iyi gibi
çiğ bir teori üzerine dayandırılmıştır. Su özelleştirilmesine karşı
hareketler meydana gelmeye başladıkça, Dünya Bankası'nın söy-
lemleri "özel sektör katılımı"na dönüştü ve hizmetlerin özelleşti-
rilmesinin, yönetim anlaşmalarının özelleştirme olarak tanımlan-
maması için bir girişimde bulundu.

Dünya Bankası'nın 2,5 milyon dolarlık kredisi, Sonia Vihar
projesini Suez Degremont'a ve ayrıca Delhi'nin su kaynaklarını
araştırma çalışması da PriceWaterhouse'a özelleştirmekte kulla-
nıldı. Üstelik PriceWaterHouse'un, su kısıtlama otoritesi için olan
yasa tasarısı seçilmiş temsilcilerimizi es geçerek küresel şirketlerin
yasa yapmasını özelleştirmekte de kullanılmıştır. Hükümet tara-
fından yapılan bu su özelleştirilmesi, Delhi Jal Kurulu ve Vatan-
daşların Su Demokrasisi Cephesi arasında gelişen tartışmanın özü
haline gelmiştir.

En son anlamsal değiştirme ise, özelleştirmeyi "dış kaynak
kullanımı" olarak adlandırmalarıdır. Delhi Eyalet Başkanı Shei-
la Dikshit'in söylemi şu şekildedir: " Planlama Komisyonu, dış
kaynaklar kullanarak su sağlama sürecini daha şeffaf olarak ger-

çekleştirmemizi istemiştir. “(“Dış Kaynaklar ile Su Sağlama Gayet Göz Önünde” Express Haberler, Yeni Delhi, 17 Ağustos 2005) Hükümetin bu konuyla ilgilenirken bir sürü problemle karşılaştığını görüyoruz. İlk olarak, terimleri değiştirmek, asıl meseleyi değiştirmez. İkincisi, Eyalet Bakanı, Delhi vatandaşlarına veya seçilmiş temsilcilerine bu konunun çözümü ile ilgili gitmeliydi. Planlama Komisyonu’nun yönetim konularında herhangi bir işlevi yoktur. Komisyon Asbaşkanı, Montek Singh Ahluwalia’nın su ile ilgili yönetsel kararlarda inisiyatif alması da farklı bir konudur. Hükümetin suyun metalaştırılması ve özelleştirilmesine tanındığı öncelik açıkça, asbaşkanın Ulusal Gelişim Kongresi’ndeki (NDC) açılışta, çiftçilerin su için para ödemesi gerektiği cümlelerini söylemesinden anlaşılmaktadır. Ahluwalia Bey, zengin çiftçilerin bedava sudan en çok faydalananlar olduğunu belirtmiş olsa da, su metalaştırıldığında, ücret ödeyebilecekler yine sadece bu zengin çiftçiler olacaktır. Zaten borç yüküyle mücadele etmekte olan, intiharın eşiğine sürüklenen fakir köylüler, herkesin malı olan bir kaynağa, suya, para ödemek zorunda bırakıldığında, suya erişimleri engellendiğinde yok olacaklardır. Eğer fakir köylüler ile zengin tarım işletmeleri su için karşı karşıya gelecek olurlarsa, tarımsal işletmeleri sulama suyunu tekeline alacak ve zenginler kazanacaktır.

Su israfının sebebi tarım değil aksine Yeşil Devrim adı verilen kimyasal endüstriyel tarım yöntemidir. Sadece 200 mm suya ihtiyaç duyan darı yetiştirerek, dönüm başına daha çok besin üretmek mümkündür. Kimyasal tarımdan organik tarıma geçerek ve aynı zamanda biyoçeşitliliğimiz ile kıt su kaynaklarımızı koruyarak, gıdaya ulaşım oranını iki yüz kat arttırabiliriz. Fakat bu su muhafaza yöntemleri Ahluwalia Bey’in tavsiye ettiği stratejilerden farklıydı. O daha su odaklı tarım ile meyve, sebze ve ihraç etmek üzere karides üretimi yapılmasını önerdi. Diğer bir deyişle, Hindistan ciddi bir su kriziyle hatta bundan da ciddi su çatışmalarıyla korkuya kapılmışken, Planlama Komisyonu, Kuzey’in zengin tüketicileri suyu “sanal su” olarak ihraç etmemizi öneriyor. Organik tarıma geçerek suyu muhafaza etmeyi önermek yerine, yoksullaştırılmış köylülerin 200 milyar dolarlık Nehir Birleştirme Planı gibi devasa bir projeyi finanse etmesini bekliyor. Asbaşkan, “İhtiyatlı

politikalarından gelecek uzun vadeli kazançlara yönelmektense, oy sandığı politikacılarından gelen kısa vadeli faydaları kovalamak, karar verme sürecimizin felaketi olmuştur.”¹ dedi.

Ahluwalia Bey’in “oy sandığı politikacıları” dediği şeye diğerleri demokrasi derken; “ihtiyatlı ekonomik politikalar” dediği ise Tonk’ta bir sürü çiftçinin ölümüne yol açmış ve daha çok su savaşına da sebep olabilecek su özelleştirme yaklaşımıyla Dünya Bankası (WB), Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Asya Gelişim Bankası (ADB)’dır.

Özelleştirmenin sorunu sadece şeffaflığa indirgenemez. Su kaynaklarına ve hizmetlerine, halkın mı yoksa özel şirketlerin mi sahip olup yöneteceği gibi daha hayati bir konudur. Şeffaflık, tek başına kanun ve idare, haklar ve sahiplikler konusunu çözüme kavuşturamaz. Hükümet, şeffaflığın 2002’de başlayan Delhi su özelleştirmesine karşı insanların hareketinin başarısı olduğunu söylerken, asıl konu özelleştirme süreçleriyle ilgili bilgilere vatandaşların erişim sağlaması değil, en başta suyun özelleştirilmesi veya dış kaynak kullanılması sürecinde karar verme aşamasına dâhil edilmeleridir.

Halka açık ortaklık şeklinde sunduğumuz seçenekler gösteriyor ki, su özelleştirilmesi ne gerekli ne de istenen bir durumdur. Herkes için karşılanabilir su sadece su kaynakları bir kamu malı olarak güçlü kamu birimleri ve bunların aktif katılımları ile yönetildiğinde sağlanabilir. Bu, diktatör Dünya Bankası’nın kredi koşulları ile empoze ettiği yozlaşmış, açgözlü, sorumsuz su şirketlerine alternatif olarak kendimizi adadığımız su demokrasisinin oluşturulmasına dair gündemimizdir.

Delhi’deki Su Özelleştirmeleri ve Bunları Durduran İnsanların Hareketleri

Kuru Çalıştırma

1998: Dünya Bankası’nın Delhi’ye girmesi ve kamu birliği ıslahatı ile Delhi Jal Kurulu’nu oluşturması

2000: Dünya Bankası tarafından 2,5 milyon dolar proje hazırlık ödemesi

2001:Dünya Bankası danışanlarının Prica Water House Coopers, özelleştirme için Sonia Vihar ile anlaşma yapması, su tarifeleri,

7*24 planı ve su tüzüğü gibi teklifler sunması

21 Haziran 2002 Sonia Vihar Santrali Delhi eyalet başkanı tarafından resmî olarak açıldı.

Ağustos 2002: “GangaYatra”- Ganga suyunun Delhi’ye nakledilmesine karşı insanların hareketleri, “Ganga satılık değildir.” Uttarakhand ve Uttar Pradesh yönetimine su sağlamamaları konusunda baskı yapıldı.

2003: Sonia Vihar Santrali yetki alamadı. İnsanların ilk başarısı 22 Mart 2003.

(Dünya Su Günü) Delhi’nin su özelleştirmesini durdurmak için Vatandaşların Su Demokrasisi Cephesi kuruldu.

30 Kasım 2003: Delhi Jal Kurulu, su tarifelerinde artış açıkladı. Vatandaşların Su Demokrası’si Cephesi artan tarifelere direniş hareketi çağrısı yaptı.

15-22 Mart 2004: Su Özelleştirilmesine karşı Jal Swaraj Yatra - 1,5 milyon kişi katıldı.

2004: Ortaları Delhi Jal Kurulu, Sonia Vihar olmadan fakirden zengine su aktararak 7/24 planını uygulamaya çalıştı.

2004 Sonları: Uygulama için zaman çizelgesi hazırlanmış, 2005 ortaları hedef tarih olmuş, Ekim

2006’ya Kadar: beş bölgeye daha ve 2015’e kadar tüm Delhi yayılması planlanmıştır.

2005 Başları: DJB proje için firmaları azalttı. Özellikle NGO ve Su İşçileri Birliği’n den 7/24’ün özelleştirmeye yönelik olduğu

eleştirileri geldi. Kentsel yapı hedef tarihi 2005 Eylül’e, daha sonra da yıl sonuna değiştirdi.

Eylül 2005: Delhi yönetimi Dünya Bankası’na an itibariyle 7/24 projesini askıya aldıklarını yazdı.

23 Kasım 2005: Delhi yönetimi merkeze Dünya Bankası kredi

başvurularını geri çektiklerini yazdı.

Hindistan'da, suyun özelleştirilmesi ve sulama sektörü, su kaynak yönetiminin BOT/BOOT'lar (BOT: Yap İşlet Devret, BOOT: Yap Sahip Ol İşlet Devret) aracılığıyla özel şirketlere devredilmesi sebebiyle saldırgan bir duruma sahiptir. Çoğu eyalette, su sektörünün yeniden yapılandırılması adı altına gizlenen çok daha derin ve kapsamlı etkileri görülecek olan nehirlerin bağlantısının kurulması projesi başka bir büyük ve sinsi özelleştirme projesidir. Bu iki süreç, su kaynaklarının kontrolünü çok uluslu özel şirketlerin eline verecektir. Büyük şehirlerdeki bu su özelleştirmesi, doğal olarak Hindistan'ın WTO (Dünya Ticaret Organizasyonu) üyesi bir ülke olmasına sebep olacak. Gereken tek şart ise, mevcut 1987 politikalarına özel sektör katkıları ile ilgili bir bölüm ekleyip 2002 Su Politikası düzenlemesidir. Bu olay fitili ateşlemiş ve Bhopal, Gwalior, Jabalpur, Indore, Dewas, Maksi (hepsi Madhya Pradesh'te); Hyderabad,

Visakhapatnam (Andhra Pradesh); Borai (Chhattisgarh); Bangalore (Karnataka); Chennai, Tirapur (Tamil Nadu); Rajkot, Ahmedabad (Gujarat); Pune, Sangli- Miraj (Maharashtra); Haldia (Bati Bengal); Jamshedpur (Jharkhand); Noida (Uttar Pradesh); Delhi ve diğer şehirleri ağına düşürmüştür.

Kentsel su kaynaklarını özelleştirmek için, ilgili eyaletler sınırları dâhilindeki su kaynaklarının ıslahatını üstlenmek zorundadır. Bu sebeple de birçok eyalet bu ıslahatları karşılamak için Dünya Bankası veya Asya Gelişim Bankası (ADB) ile kredi anlaşmalarını yapmıştır. Bu kredi anlaşmaları kentsel su kaynaklarını özelleştirmenin ötesine geçip, sulamada kullanılan suyun tarifelerine bile karışıyor. Su tarifelerindeki ani artışı normalleştirmek için, kredi anlaşması mülk vergisini bazı durumlarda %200'lere varacak kadar arttırıyor. Ek olarak, kanalizasyon sistemleri, arıtma ve yatırım geri dönüşü gibi bazı vergiler de geleceği öngörülüyor. Bu anlaşmaların, en sonunda tüm çiftçilerin %82'sini oluşturan küçük çiftçilerin (iki dönümden az arazisi olanlar) ölüm haberi olduğu görülecektir. Bu on sekiz su sektörü projesinden (2004 Karnataka Sahil Kesimi Su Yönetimi Projesi dışında) alınan kredilerin toplam meblağı, sersemletici bir rakam: 3.027.70 milyon dolar veya

14.475.200.000.000 rupidir. Tüm bunların yanı sıra, büyük ve orta büyüklükteki eyaletlerdeki su kaynaklarının özelleştirilmesini içeren Kerala Kentsel Su Kaynağı Projesi de imzalanmıştır. Bir diğer proje, SWAJAL (Dünya Bankası kredisi ile) Uttarakhand'da son birkaç yıldır hayata geçirilmektedir. 29 Mart 2004'te, Asya Gelişim Bankası Chhattisgarh'a su sektöründe reformlar yapması için 46,1 milyon dolar kredi garantisi vermiştir.

Özel sektör katılımıyla ilgili olan fıkra, çeşitli şehirlerin su politikaları dokümanlarına dâhil edilmiş, Maharashtra'da bu fıkra kelimesi kelimesine kopyalanmıştır. Daha da kötüsü, eyaletin su politikasının tamamı 2002 Su Politikası'nın birebir kopyasıdır. Karnataka yönetimi, su politikasında da aşağı yukarı özelleştirme ile ilgili paragraftaki kelimelerin benzerleri kullanılmıştır. Andhra Pradesh yönetimi de suyun özelleştirilmesi sürecine başlamıştır. Diğer gelişmekte olan ülkelerde suyun özelleştirilmesi ve ticaretinin yapılmaya başlanmasıyla çoğunlukla toplumun bir bölümünün daha fakirleştiği ve ötekileştirildiği deneyimlenmiş olmasına rağmen, çoktan Maharashtra, Karnataka, Andhra Pradesh ve Rajasthan ilgili belediyelerine ait su kaynaklarına birkaç güçlü çok uluslu şirket teklif verdi bile. Tamil Nadu'daki Tirapur ve Karnataka'daki Hubli Dhrwad, su kaynaklarının özelleştirilmesine daha çok yaklaştı. Yeni Delhi'nin kaynakları ise yakın zamanda Vivendi'nin ellerine geçecek. Bu politikaların altında, tüm sektörü bir piyasa haline dönüştürme saldırısı yatmaktadır. Reform muhtırası, yardımların elenmesi, kamu-özel ortaklığı, piyasa mekanizmaları ile suyu en yüksek değere çıkarma ile tüm giderlerin karşılandığını garanti eder.

28 Ekim 2004'te, bazı kışkırtıcı çiftçiler polis karakolunu ateşe verdi ve 27 Ekim'deki polis ateşinde dört kişinin öldürülmesi ile sonuçlanan Sriganganagar bölgesindeki çok aşamalı protestoları takiben, yetkililer Gharsana, Rawala ve Rajasthan'daki Anoopgarh gibi bölgelerde de sokağa çıkma yasağı uyguladı. 2005'te, Tonk'taki çiftçiler, Banas nehrinin suyunun kentsel alanlara aktarılmasını, arazilerini ve kuyularını susuz bırakmasını protesto ettiler. 26 Ağustos'ta, su hakları için yürüttükleri protesto sırasında polisin ateş açması sonucunda beş kişi öldürüldü. Su kaynaklı yeşil devrimin teşviki ve yayılması, su karışıklıklarına ve krizine

yol açtı. Punjab ve Haryana'da, her yıl yer altı suları yaklaşık bir metre çekildi. Hindistan topraklarının üçte ikisi ve yer altı suları, tarımda kullanılan haşere ilaçları, gübreler, endüstriyel ve kentsel atıkların karışmasıyla kirletildi.

Su krizi, küçümsenmemesi gereken bir cinsiyet eşitsizliği yönünü de göstermektedir. Gelişmekte olan ülkelerde, su taşımak kadınların ve çocukların görevidir. Kadınlar dünyanın suçularıdır. Saatlerce yürüyüp, her gün aileleri için altmış litre civarı su taşırlar. Rajasthan'daki çoğu kadın ve kız çocuğu, yılın çoğu zamanında kendilerini su ararken bulurlar. Atık arazilerinde sıcak güneşin altında saatlerce zorlukla yürürler, dikenli arazilerden ya da engebeli arazilerden su bulmak için geçerler ve çoğunlukla çamur renginde acı, ama evdekilerin susuzluktan kurumuş boğazlarını mutlu edecek suya ulaşırlar. Ortalama olarak, kırsal kesimde yaşayan bir kadın su taşımak için yılda ortalama 14 bin km yol gider. Şehirli kardeşleri ise biraz daha iyi bir durumdadır. O kadar mesafe yürümek zorunda kalmazlar ama uzun kuyruklarda saatler boyu yol kenarındaki musluklardan ya da su kamyonlarından su alabilmek için beklerler.

Bu ağır yükleri taşımaktan kronik sağlık sorunları ile karşılaşılır. Bu kadar enerji ve zaman harcadıktan sonra, eğitime dolayısıyla da gelişme ve ekonomik bağımsızlığa mecalleri kalmaz. Ama suyu taşıyanlar kadınlar olduğu halde, erkekler politikaları düzenler. Su yetkisini oluşturan, pompalar hakkında karar veren, kuyuların yerlerini ve suyun dağıtımını düzenleyen, su özelleştirmesi ve daha da beteri kadınlara karşı cinsiyet ayrımcılığı yapan erkeklerdir.

Kadınlar aynı zamanda dünya ailesinin reisidir. Su ve yemek, her zaman böyle olmuştur. Kadınlar tüm dünyadaki gıdanın yarısından fazlasını, Afrika'da %80'ini üretmektedir. Tüm gıda zincirindeki rollerine rağmen, arazi edinimi ve sahipliği, kredi temini, tohuma ve teknik konulara sıra geldiğinde durum tamamen zıttır. Birleşmiş Devletler konferanslarından (Kahire, Pekin, Kopenhag, Roma vs.) "kadın hakları insan haklarıdır" prensibine önem atfeden birçok aksiyon planı çıkmıştır. Fakirlik ve açlık ile mücadele etmekte, kadınların suya ve toprağa eşit erişime sahip olması en

önemli etmendir. Kadınlar için eşit haklar demek, güvenli beslenme sağlanması demektir. Uluslararası bir su konvansiyonu tüm ülkelerin kadınlarına haklarını kullanabilmeyi talep edecekleri ve uygulayabilecekleri, hatta kendi hükümetleriyle karşılaştırıldığı (pasif yönetim) daha da güçlü ve bağlayıcı bir araç olabilir.

Su hakları, yeryüzü haklarının tam kalbinde yer alır. Suya erişim hakkı aynı zamanda bir insanlık hakkıdır. 28 Temmuz 2010'da, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Toplantısı, temiz suya ve sağlık hizmetlerine erişimi insan hakları olarak tanıyan bir kanun çıkardı. Kanun, 122 leh, 41 çekimser oy ve sıfır aleyh oy ile kabul edilmiştir.²

İtalyan hükümeti, suyun özelleştirilmesi için yasayı geçirdiğinde, İtalyan halkı Forum Italiano del Movimenti per l'Aqua adını verdikleri, ulusal birlikler ve yerel topluluklardan oluşan bir harekete başladılar ve 1.4 milyon kişiyi su konusunda referandumla gitmek için harekete geçirdiler. Referandumdaki yasa, su kaynaklarının özel yatırımcıların en az %40'ına sahip olup sadece özel teşebbüsler tarafından yönetilmesini ve 2015'e kadar yerel yetkililerin paylarını %30'a kadar düşürmelerini teklif ediyordu.

Referandum Haziran 2011'de gerçekleştirildi. Öğrenciler, aileler, çalışanlar hafta sonu tatiline rağmen hepsi harekete geçti. İtalyanlar, suyun özelleştirilmesine "hayır" ve suyun her bir vatandaşın erişimi olan kamusal bir öge olarak değerlendirilmesine "evet" dediler. Naples kutlama toplantısında, İtalyan rahip

Alex Zanotelli şöyle konuştu:

Tüm yaşam formları sudan gelir, su hepimizin annesidir ve bunun nasıl yönetilip dağıtılacağına karar verecek olanlar çok uluslu şirketler değil bu dünyanın insanlarıdır. Suyu ve diğer halka ait kaynakları korumak, sömürülmesini engellemek için ve direkt bir demokrasi ağı yaratmak için bir araya gelmeli, ilişkilerimizi güçlü tutmalıyız.³

Ganj Yaşarsa, Hindistan da Yaşar

Hindistan, üzerinde kültürümüzü, medeniyetimizi, tarımımızı ve ekonomimizi sağladığımız, Bhagirathi, Bhilangana, Mandakini ve

Alakananda'nın katılımıyla şekillenen Ganj nehrinin uzandığı bir coğrafyadır.

Himalaya'da eskiden Dev Bhoomi adı verilen, günümüzde Urja Pradesh denen ilahi ve kutsal bölge hidroelektrik enerji arazisidir. Ganj da, kendi kaynağı olan Gangotri buzulunda, kar yağışında azalma ve eriyen kar oranında artışa sebep olan iklim değişikliği tehdidi altındadır. 1935'ten 1956'ya kadar Gangotri buzulunun çekilme miktarı 4.35 metreyken, 1990-96 döneminde bu miktar yılda 28,33 metreye çıkmıştır. Ortalama çekilme ise yılda 20-38 metre arasındadır. Eğer bu çekilmeler devam ederse, Ganj mevsimlik nehre dönüşecek, tüm Ganj havzasında devasa ekolojik ve ekonomik sonuçlar doğuracaktır. Bu sebeple su adaletini sağlamak için iklim adaletine ihtiyacımız vardır. Planlamacılar nehirleri, hayatımızın kaynağı olan nehirler olarak değil de 20 bin megavat hidroenerji gücü olarak görüyorlar. 1916'da, Rai Patiram Bahadur, *Garhwal, Ancient and Modern* (Garhwal, Eski ve Modern) isimli kitabında şunları yazdı: Dünyada, bir seyyahın, Garhwal boyutunda ve bu kadar çok nehre sahip olan başka bir ülke bulamayacağını söyleyebiliriz. Bölgede farklı boyutlarda altmış tane nehir, dahası yüzlerce çay, dere, kaynak ve şelaleler de var. Bu bize doğanın bu coğrafyaya özellikle su kaynakları konusunda eli açık davrandığını gösteriyor.

Ganj bölgesinde, beş yüz adet planlanmış baraj var. Alakananda'daki otuz yedi hidroelektrik projesi arasında, Srinagar'daki GVK isminde bir Güney Hindistan şirketi tarafından inşa edilecektir. Alakananda ve Mandakini nehirlerinde planlanan diğer baraj projeleri ise şu şekildedir:

1. Alakananda (Badrinath)	(300 MW)
2. Bagoli	(72 MW)
3. Bowla Nandprayag	(132 MW)
4.Chuni Senu	(24 MW)
5. Deodi	(60 MW)
6. Devsari	(255 MW)
7. Gauribund	(18.6 MW)

8 .Gohana Tal	(60 MW)
9. Jalam Tameh	(60 MW)
10. Kalnaprayag	(160 MW)
11. Lakshmanganga	(4.4 MW)
12. Lata Tapovan	(310 MW)
13. Maleri Jalam	(55 MW)
14. Nand Prayag Langasn	(141 MW)
15. Padli dam	(27 MW)
16. Phata Bying	(108 MW)
17. Rambara	(24 MW)
18. Rishi Ganga I	(70 MW)
19. Rishi Ganga II	(35 MW)
20. Simgoli Bhatwari	(99 MW)
21. Tamak Lata	(280 MW)
22. Urgam – II	(3.8 MW)
23. Utyasu Dam	(860 MW)
24. Vishnugad Pipalkata	(444 MW)

Kaynak: Güney Asya Yayınları Barajlar, Nehirler ve İnsanlar “Alakananda Nehir Havzasındaki Hidroelektrik Projeleri” [www. sandrp.in](http://www.sandrp.in).

Augustmuni yakınlarında yer alan Singoli-Bhatwar’daki 60 köyü etkileyecek olan 99 megavatlık enerji projesi, Mandakini’ye gelecek olan on iki projeden biridir. Ganj’ın üst kesimlerindeki akarsu kolları, barajlar ve suların yönlerinin değiştirilmesi sebebiyle tehdit altındadır. Bhagirathi ve Bhilangana’nın birleşim noktasına inşa edilen 260,5 metre yüksekliğindeki Tehri Barajı katıksız bir faciadır. Tehri, Garhwal Antik Kenti’ni sular altında bıraktı. Bhilangana ve Bhagirathi’nin yemyeşil ve verimli ovalarını, arazilerini mahvetti ve 33’ü tamamen sular altında kalan toplam 125 köyden 10 bin insanı yerinden etmiştir. İnsanları baraj yüzünden toprağından ayırmaya hâlâ devam ediliyor. Baraj sebebiyle 100 adet daha yeni heyelan bölgesi tetiklenmiş, 100 bin kişiyi daha tehdit etmektedir. 2010’daki ağır muson yağmurları ile felaket daha

da kötüleşti. Rezervuarın kıyısında, insanlar sular altında kaldı. Baraj yüzünden su seviyesi 820 metreden 835 metreye yükseldiği için araziler ve evler sular altında kaldı. Tehri hidro enerji tesisi yetkilileri, su seviyesi çevre köyleri etkiliyor olmasına rağmen fazla suyu salmak istememiştir; çünkü çamur kapılarından su salmayı sadece su dökülmesi olarak görüyorlardı. Su seviyesinde yaşayan Mooni Devi, “Burası eskiden güzel çiftlikleriyle harika bir yerdi. Baraj sahipleri hepimizi dilenciye çevirdi.” dedi. Hindistan hükümeti, hâlihazırda aktif olan Tehri Barajı ve Maneri

Bhali-2 Barajı’na ek olarak, Gangotri’den Uttarakashi’ye kadar, Loharinag- Pala, Pala-Maneri ve Bhagirathi’deki Bhaironghati’de başka hidroelektrik projeleri daha planlamaktadır. 2008’de, 76 yaşındaki Kanpur eski profesörlerinden Prof. G.D. Aggarwal, Bhagirathi’deki 600 MW Loharinag Pala’nın da dâhil olduğu Ulusal Termal Enerji Şirketi tarafından inşa edilen barajlar zincirini durdurmak için açlık grevine girmiştir. Ganj Nehri elektrik üretebilmek için 17 km uzunluğundaki bir tünele kanallize edilecekti.

Bhagirathi’deki diğer barajlar, 480 MW Pala Maneri ve 381 MW Bharan Ghati’yi de içermektedir.⁴

Bhagirathi kapsamında inşası süren projeler:

1.Loharinag Pala	600 MW
2.Kateshwar	400 MW
3.Kotli Bhel 1A	195 MW
4.Kotli Bhel 1B	320 MW
5.Kotli Bhel 2	530 MW
6.Maneri Bhali 2	304 MW
7.Pala Maneri 1	480 MW

Bhagirathi ve Bhilangana’da planlanmış olan projeler:

1.Bhaironghati 1	380 MW
2.Bhaironghati 2	65 MW
3.Bhilangana 1	22,5 MW
4.Bhilangana 2	11 MW

5.Gangotri	55 MW
6.Harsil	210 MW
7.Jadhanga	50 MW
8.Karmoli	140 MW
9.Tehri PSS	1000 MW

Operasyonu süren projeler:

Maneri Bhali 1	90 MW
Tehri	1000 MW

Kaynak: "Yok Olan Ganj: Bu Nehir İçin Umut Var mı?", Barajlar, Nehirler, İnsanlar'da, SANDP, Ağustos 2008.

14 Ocak 2009'da, Prof. Aggarwal, hükümet barajı durduramadığı için tekrar açlık grevine girdi ve bunu takiben Lohan Nappala Barajı durduruldu. Ek olarak, Ulusal Ganj Nehri Havzası Makamı'nın (NGRBA) kurulacağı duyuruldu. Amaçları ise:

- Ganj Nehri havzasının sürdürülebilir gelişimi için NGRBA'ya gerekli olan kısa ve uzun vadeli temel ekolojik verileri üretmek.
- Nehir havzası boyunca su bilim ve kirlilik problemlerini incelemek.
- Sosyal, kültürel ve dini boyutlarını incelemek, sürdürülebilir gelişme için çevre dostu teknolojiler geliştirmek ve Ganj havzası ile ilgili tüm analizleri ve verileri toplamak.
- Gelecekteki su kalitesi ve sürdürülebilir kullanım için uzun vadeli yöntemler geliştirmek.

Bhagirathi'deki barajların durdurulduğunu açıklayan zamanın Çevre Bakanı Jairam Ramesh şunları söyledi:

"Parlamentoda da söylediğim gibi, Hindistan bir nehir medeniyetidir ve bu yüzden tünel ülkesine dönüştürülmemelidir. İki farklı görüş yok. Sadece Bhagirathi nehrinde yapılması talep edilen Pala Maneri ve Bhaironghati projeleri fikri var ve bu fikir artık hükümet tarafından daha fazla düşünülmeyecektir." Ovalarda, Ganj ve Yamuna'yı tehdit eden büyük sorun hem endüstriden

hem de atık sulardan kaynaklanan kirliliktir. Milyonlarca insan Ganj ve Yamuna'yı temizlemek için Yamuna Eylem Planı ve Ganj Eylem Planı ile sokaklara dökülürken bile, nehirlerimizdeki kirlilik yozlaşmanın ve uygunsuz teknolojilerin iş birliğiyle kirlenmeye devam ediyor. Yamuna, Delhi'ye varana kadarki yolculuğunda 22 km uzunluğunda temizdir. Nehir boyunca kirliliğin %70'ini buradan sonra toplar. Eylem planlarının sonucunda yapılan tek şey, zaten işe yaramayan Atık Arıtma Tesisleri (STP'ler) kurulmasıydı. Tüm atıkların %70'i arıtılmadan direkt olarak nehirlere boşaltılmaktadır. Nehirler kirlilik yüzünden, toprak ise zengin besinlerden mahrum kalmaktan ölüyor. Dr. Vinod Tare tarafından Kanpur'da geliştirilen, akıllı sıfır atık arıtma sistemleri gibi sistemler, hem Ganj'ı temizleyebilir hem de toprağı verimli hale getirebilir. Bizler de bu sayede her yıl 1.300.000.000.000 rupiyi sadece gübrelemeye ve binlerce rupiyi de nehir eylem planlarına harcamamış oluruz. Ganj'ı temizlemekte, organik tarım en önemli adımlardan birisi olacaktır.

Ganj'ı Koru Hareketi, Ganj'ı aviral (özgürce akan) ve nirmal (temiz ve saf) hale getirmek için protestolarda bulunmuş, yatalara (hacılara) seminerler düzenlemiştir. 9 Ağustos 2002'de, Hindistan'ı Terk et Günü'nün arifesinde, Muradnagar ve bitişiğindeki Batı Uttar Pradesh civarından 5 bin'den fazla çiftçi Bhanera köyündeki bir toplantıda, Delhi'deki Sonia Vihar su arıtma tesisine su sağlamak için Ganj nehrinden su taşıyacak olan 3.25 metre çapındaki devasa su borusunu protesto etmek üzere bir araya geldi. Fansız Suez Degremont ile anlaşması yapılaş olan bu proje, Hindistan'ın en değerli, en verimli çiftliklerini ve sulama suyunu kaybetmesine sebep olacak. Bilim Teknoloji ve Çevre Araştırma Kurumu (RFSTE)/Navdanya tarafından organize edilmiş Ganj Haccı'nın bir parçası olan bu toplantı, 2002, 2003 ve 2004 olmak üzere üç yıl üst üste yapılmıştır. Katılan organizasyonlar arasında, Kalp Vikas Sansthan, Lupin Human Welfare Research Foundation, Bharat Jagriti Mission Nyas, Janhit Foundation, Ganga Mahasamiti, Akhil Bharatiya Tirth Purohit Mahasabha, Ganga Raksha Samiti, Yuva Shakti, Ganga Mukti Aandolan, Taj Mission ve Bharat Seva Ashram Sang vardır.

Ülkenin dört bir yanından yüzden fazla köklü grubu, aydın-

ları, yazarları ve avukatları temsilen 300’den fazla kişi, Ağustos 10-12 2002’de Yeni Delhi’deki Hindistan Sosyal Enstitüsü’nde Navdanya tarafından organize edilen üç günlük toplantıya katıldı. Toplantı, yönetimin uyguladığı insanların arazilerini almaya yönelik şiddetin ve suya, biyoçeşitliliğe verdiği zararın bir kanıtı olması ve toplumun kaynaklara erişim haklarını korumak üzere eylem planları geliştirmek için toplandı.

Ganj’a yönelik son tehdit ise, dev şirketleri suyun sahibi ve satıcısı, sıradan vatandaşları ise alıcısı ve tüketicisi haline getirecek olan suyun özelleştirilmesidir. Vatandaşların koruma ve ilgilenme görevleri yok olacaktır. Birleşmiş Milletler’in Nisan 2010’da tanıdığı, suya erişim hakkı, görmezden gelinecektir. Bu yüzden, Dünya Bankası projesi ile Tehri’den getirilen Delhi’ye Ganj suyu Suez’e özelleştirildiğinde, Su Demokrasisi İçin Vatandaşların Birliği’ni kurduk ve Delhi yönetimi ile Dünya Bankası’na “Ganj satılık değildir!” dedik. Dünya Bankası projesi geri çekildi.

Kaynakça

1. Editorial, The Pioneer, Haziran 29, 2005.
2. <http://www.un.org/new/press/docs/2010/ga10927.doc.htm>
3. <http://theglobalrealm.com/2011/06/19huge-victoryinItalianreferendum-no-to-nuclear-power-and-privatisedwater>
4. <http://www.asiantribune.com>

İklim Savaşları ve İklim Barışı

Kopenhag'da 2009'da toplanan Birleşmiş Milletler İklim Zirvesi, muhtemelen vatandaşların ve hükümetlerin iklim değişikliği üzerine yaptığı en büyük toplantıydı. Sayılar yüksekti; çünkü çok aciliyeti olan bir konuydu. İklim kaosu çoktandır milyonlarca kişinin hayatına ve milyarlarca dolara mâl olmuştu. Kyoto aşaması 2012 sonrasının zengin kuzey bölgesinin emisyonunda yasal olarak bağlayıcı azaltmalara gitmek amacıyla tüm dünya toplandı. Bilimin bize söylediği, ısı yükselmesini 2 °C'de tutabilmemiz için 2020'ye kadar emisyonda %80 azaltmaya gitmemiz gerektiği. Yasal olarak bağlayıcı bir anlaşma yapılmadığı sürece, sera gazları salımı azaltılmayacak, kirletenler kirletmeye devam edecek ve yeryüzünde hayat sürekli olarak tehdit altında olacak. Kopenhag'da, iklim savaşlarının sayısız yönünü yansıtan birçok tartışma mevcuttu.

1. Yeryüzünün ekolojik sınırları ve sınırsız büyüme arasında (Bununla beraber gelen sınırsız kirlilik ve sınırsız kaynak israfı)
2. Yasal olarak bağlayıcı taahhütler ile ABD yönetimli girişimlerin sera gazı salımı düşürme zorunluluğunun uluslararası çerçevesini parçalaması arasında
3. Kuzeyin ekonomik olarak güçlü tarihi çevre kirleticileri ile iklim değişikliğinin esas kurbanı olan güneyle pazarlık eden ama en sonunda ABD ile Kopenhag Anlaşması'nı imzalayan güneyin ekonomik olarak güçsüz basit ülkeleri arasında (Brezilya, Güney Afrika, Hindistan, Çin),
4. Açgözlülük, çıkar ve askerî güce dayanan kurumsal

hâkimiyet ile sürdürülebilirlik, adalet ve barışa dayanan yeryüzü demokrasisi arasında.

Klimaforum'da ve Kopenhag sokaklarında yüzlerce binlerce insan dünya vatandaşları olarak bir araya geldi. Yeryüzü ile ilgili endişeleri, iklim adaleti, fakir ve savunmasız olanların, gelecek nesillerin hakları için Danimarkalılar, Afrikalılar, Amerikanlar, Latin Amerikanlar, Kanadalılar ve Hintliler tek vücut oldu. Daha önce Birleşmiş Milletler konferanslarında hiç bu kadar büyük vatandaş katılımı olmamıştı. Daha önce hiç iklim tartışmaları bu kadar çok insanın katılımına şahitlik etmemişti.

Rio de Janeiro'da 1992'de toplanan Birleşmiş Milletler Yeryüzü Zirvesi'nden beri, ABD BM'nin uluslararası yasaları çerçevesinde olmak istemiyordu ve Kyoto Protokolü'nü imzalamayı reddetti. Başkan Obama, Danimarka Başbakanı Rasmussen ile Çin'e yaptığı ziyareti esnasında, Kopenhag'da sadece politik bir açıklama olabileceği ancak herhangi yasal olarak bağlayıcı bir neticesi olmayacağını duyurmuştu. Tam olarak dünyanın eline geçen de bu oldu. ABD ve diğer dört basit ülkenin imzaladığı daha sonra yirmi altı diğer ülkenin desteklediği yasal olarak bağlayıcılığı olmayan Kopenhag Anlaşması, takiben sürecin dışında bırakılan 192 diğer BM üyesi devletin ortada kalması. Başkan Obama Amerikan gazetecilerine açıklama yaptıktan sonra, çoğu ülke bir "anlaşmanın" yapıldığından haberdar oldu. Dâhil edilmeyen ülkelerin çoğu imzalamayı reddetti. Dolayısıyla sadece sadakatini beyan etmeyi seçen ülkeler arasındaki bir anlaşma olarak kaldı. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCC) sadece "tanıdı", kabul etmedi. BM dilinde, bir belgeyi "tanımak", bahsedilen belgeye düşük veya normal bir statü vermek ve tarafından onaylanmaması anlamına gelir. Bu sebeple anlaşma tarafı olan hiçbir ülke bunu uygulamak zorunda değildir. Partiler Konferansı kapanış toplantısına çağrıldığında, en alttan en üste tüm konferans üyeleri 19 Aralık saat 3'te, beşli grubun imzaladığı anlaşmayı tanıyan gökten inme diğer yirmi altı ülkelik grubun da katılımıyla sonuçları tartışmalara sebep olacak bir birleşim gerçekleştirdi. Venezuela delegesi Claudia Caldera şunları söyledi: "Siz bize metnin nereden geldiğini söyleyene ve biz de üzerine istişarede bulunana dek, oturumu bitiremeyiz. Konuşmamıza izin vermeniz

için ellerimizi kesip kanını akıtmamız gerekirse de bunu yaparız.”

Sudan Büyükelçisi, Lumumba Di Aping, dokümanda kabul gören 2°C'nin Afrika'da 3°C-5°C arasında bir etki göstereceğini belirtti. Anlaşmayı, birkaç ülkenin ekonomik üstünlük sağlamak için imzaladığı bir intihar anlaşması olarak gördüğünü söyledi.

Tavalu adasından Ian Fry, “BM çatısı altında bizler, ülkenin küçük ya da büyük olması fark etmeksizin saygı görüyoruz. Konular Partiler Konferansı'nda ortak olarak kararlaştırılıyor.

Ancak TV'de gelişmiş bir ülkenin liderinin, bir anlaşma teklifi olduğunu söylediğini gördüm. Bu BM'nin saygısızlığıdır.” dedi. Anlaşmada teklif edilen para ile ilgili, “Geleceğimize ve insanlarımızımıza ihanet etmemiz için bize 30 parça gümüş teklif edildi. Geleceğimiz satılık değil. Tavalu bu dokümanı kabul edemez.” dedi.

Bu bahsedilen otuz parça gümüş, 30 milyar dolarlık değeriyle tüm üçüncü dünya ülkelerinin uyum ve tenkis ihtiyacını gidermesi gerekir. Sadece Hindistan 2009'da, muson yağmurlarındaki azalma ve sonrasında Güney Hindistan'da meydana gelen muson selleri sebebiyle 30 milyar dolar kaybetmiştir. Bahsedilen para, iklim değişikliğinin doğuracağı mücadele için yeterli olmadığı gibi ne kadar paraya ihtiyaç olduğu da net değildir. Temiz kalkınma mekanizmasının parçası olarak Hindistan'daki sünger demir tesisleri ve HCFC tesislerini kirletmeye teşvik eden karbon ticareti aracılığı ile yapılabilirdi.

Anlaşmanın BM sürecini parçalama niyetinde olmasına rağmen, Kyoto Protokolü (AWG-KP) üzerine çalışan iki grubun raporları ve sırasıyla dört ve iki yıldır tartışılmakta olan uzun vadeli kurumsal aksiyonlar (AWG-LCA), kapanış toplantısında kabul edildi.

Kopenhag Anlaşması, şüphesiz ki gelecekteki resmî UNFCC süreçlerine Kopenhag'da olduğu gibi müdahale edecektir. Yer yüzünün geleceği gibi, BM'nin geleceği de muallakta kalmıştır. Kopenhag'da yenedünya düzeninin gerekliliğine defaten göndermeler yapılmıştır; ancak burası şirketlerin küreselleştirmesi ve Dünya Ticaret Örgütü'nün şekillendirdiği bir dünyadır, BM İklim Anlaşması'nın değil. Bu dünya düzeni zengin endüstrileşmiş kuzeyli ülkelerin, Çin ve Hindistan gibi ülkelere kirlilik tedarik ettiği

bir sisteme dayanır. Bu, kirletenlerin hakları üzerine kurulu bir dünya düzenidir.

İklim değışikliğı günümüzde hem sebepleri hem de sonuçları açısından küresel bir problemdir. Ekonominin küreselleştirilmesi, Çin gibi enerji odaklı üretim yapan ülkelere dış kaynak sağlamak ve süpermarket raflarını ucuz ürünlerle doldurmaktır. Kuzeyin tüketicileri ve şirketleri bu sebeple Güney ülkelerindeki artan emisyonun sorumluluğunu taşır. Aslında, Çin ve Hindistan'daki kırsal fakir halk, arazilerini ve geçimlerini enerji odaklı endüstrileşmeye yol açabilmek adına kaybediyor. Bu kişilere çevreyi kirletenler demek iki kat suçlu olduklarını da söylemektir. Vatandaş hareketinden ve Seattle'daki Dünya Ticaret Örgütü Yönetim Toplantısı'nın faaliyetini durdurmasından on yıl sonra, ticari güçler ve vatandaşlar arasındaki sınırsız fayda ve kalkınma ile narin yeryüzünün sınırları arasında geçen benzer bir mücadele Kopenhag'da yaşandı. Tek fark, ticari pazarlıklarda şirket çıkarları meydana iken iklim pazarlıklarında şirket gücünün ticari devletlerin arkasına saklanmış olmasıydı. Gerçekte Kopenhag Anlaşması, küresel şirketlerin çevreyi kirletmeye BM İklim Anlaşması'nı bozarak devam etmeleri için yapılan bir anlaşmaydı. Aslında ismi "Kirletme Hakkı Anlaşması" olmalıydı.

Kopenhag'daki COP15 ve Cançun'daki COP16'daki

konuşmalar sera gazı salımının azaltılmasına ve felakete yol açacak iklim değışikliğinin önüne geçmeye yönelik çözüm üretme sözleri vermiyordu; çünkü tartışmalar yanlış varsayımlar üzerine yürütölmekteydi, daha doğrusu engellenmekteydi.

Yanlış varsayım 1: GNP'nin (Gayrisafi milli hâsıla) hayat kalitesini ölçmesi

Yanlış varsayım 2: GNP'de büyüme ve hayat kalitesinin artan fosil yakıt kullanımına dayandığı

Yanlış varsayım 3: Büyüme ve fosil yakıt kullanımının sınırının olmaması

Yanlış varsayım 4: Kirletenlerin sorumlulukları değil hakları olması

Birinci varsayımın yanlış olmasının sebebi Hindistan'da GNP

artmış olmasına rağmen, açlıkla mücadele eden insan sayısının da artmış olmasıdır. Aslında şu anda Hindistan açlığın yeni başkenti haline gelmiştir ve tüm varlığı, şu an Hindistan'ın tüm ekonomisinin %25'nin kontrolünü elinde bulunduran birkaç milyarderin elindedir.

İkinci varsayımın yanlış olmasının sebebi, fosil yakıtı yenilenebilir enerji gibi alternatifin mevcut olmasıdır. Dahası, fosil yakıt kullanımının azaltılması gıda ve hayat kalitesinde ciddi bir artışa sebep olacaktır. Endüstriyel tarım fosil yakıtlara dayanır ve fosil yakıt bir birim gıda üretmek için on birim enerji tüketir. Ekolojik sistemler ise içerden girdiler ile işler ve her bir birim enerji ile iki ya da üç birim çıktı alınabilir. Bu da fosil yakıt kullanımını azaltarak daha çok ve daha kaliteli gıda üretebileceğimiz anlamına gelmektedir.

Üçüncü varsayım yanlıştır; çünkü 2008'deki ekonomik çöküşün sonucunda büyümenin sınırsız olmadığını ve petrol zirvesinin fosil yakıtın ulaşması daha zor ve pahalı olacağını görülmüştür.

Dördüncü varsayım da çevreyi kirlütenlerin Kyoto Protokolü'ndeki karbon ticaretinin ve emisyon ticaretinin altında cezaya çarptırılması yerine onlara ödeme yapılmasına dayanır. Bu sebeple, Arcelor Mittal karbon emisyon kredisi adıyla 1 milyar £ alıp gidebilmiştir. 2008'den 2012'ye dek her yıl tesislerinden 90 m ton CO₂ salımı yapma hakkı verilmiştir. Jonathan Leake'in "Karbon Kredisi Mittal'e 1 milyar £ Bonanza Getirdi" de dediği gibi:

Arcelor Mittal şimdi iznin fazlasını satmakta ya da isterse ilerleyen zamanlarda kullanmak üzere saklamakta özgür. İkinci seçenek, yıllar boyu sera gazı salımını kesmemesine olanak sağlayacak ve etkili bir şekilde planı çökertebilecek. İki türlü de şirket 2012'ye kadar 1 milyar £ değerinde bir varlığa sahip olacak. Son değer çok daha büyük de olabilir. Her bir karbon ruhsatı güncel olarak 12.70£ civarındadır; ancak Avrupa Birliği bu fiyatı 30£ üzerine çıkarmak istediğini belirtmiştir. Times of India, 7 Aralık 2009

Gezegeni korumak, süregelen kirlilik ile iklim faciası yaşanmasını önlemek için adalet ve sürdürülebilirliği temel alan Yeryüzü Demokrasi'sini oluşturmali Kopenhag'dan öte çalışmalar yapmalıyız.

İklim adaleti ve ticaret adaleti mücadelesi, tek bir mücadeledir, iki ayrı mücadele değil. İklim krizi, fosil yakıt, kaynak odaklı üretim ve tüketim sistemlerine dayalı ekonomik sistemin sonucudur. Kopenhag Anlaşması, bu eski yeryüzünde yaşama yöntemini geliştirmek için tasarlanmıştı. Yeryüzü Demokrasi'si, insan ırkı için başka bir gelecek inşa etmemize yardımcı olabilir. İçinde yeryüzü ailesinin bir üyesi olduğumuzu hissedebildiğimiz ve yeryüzünün canlı süreçlerinin türümüzün, kimliğimizin manası olduğu bir gelecek... Dünyanın kirleticileri, salınımı kesmek için yasal olarak bağlayıcı bir anlaşma yapmak ve felakete yol açacak iklim değişikliğini engellemek için Kopenhag'da birlik oldu, iklim savaşını uzattılar. Şimdi yeryüzü vatandaşları, devlete, şirketlerin doğa ananın kurallarına uyması ve iklim barışının sağlanması için baskı yapmak adına bir olmalıdır. Bunu yapabilmek için bizler görmek istediğimiz değişimin ta kendisi olmalıyız.

Petrol Değil Toprak'da yazdığım gibi, gıda başlayacağımız noktadır. Salınımın %40'ı aynı zamanda çiftçilerimizi intihara sürükleyen ve sağlığını mahveden fosil yakıt temelli kimyasal, küresel gıda ve tarım sistemlerinden meydana gelir. Salınımda %40 azaltmaya gitmek, organik tarım ile topraklarımızı ve beslenmemizi zenginleştirirken karbonun tutulmasını sağlayan organik tarım ile mümkün olabilir.

Third Pole'da (Üçüncü Kutup) İklim Değişikliği

2010 yılı bazı aşırı ve trajik iklim değişikliklerinin yaşanmasına şahit oldu. Indus havzasında Pakistan'da 2 binden fazla kişinin ölmesiyle sonuçlanan seller tarihinin en kötüsüydü.

Ladakh'ın yüksek rakımlı çöllerinde, yoğun yağış ve seller evleri ve köyleri sulara gömmüş 200 kişinin ölümüne sebep olmuştur. Çöller çok fazla yağmur alırken, Doğu Hindistan'da, musonlar etkisiz görüldü; Bihar, Jharkhand, Orissa ve Bengal'in kuraklıktan etkilendiği açıklandı.

Küresel ısınma ve iklim değişikliği sebebiyle Kuzey ve Güney kutuplarında suların erimeye başladığı sıkça raporlanmaktadır. Fakat Himalaya buzullarının erimesi, daha fazla insan hayatını

etkilemesine rağmen rapor edilmemektedir. Şu anda yeryüzünün büyük kara parçalarının %10'u karlar ile kaplıdır: %84,16 ile Güney Kutbu, %13,9 ile Grönland, %0,77 ile Himalaya, %0,51 ile Kuzey Amerika, %0,37 ile Afrika, %0,15 ile Güney Amerika, %0,06 ile Avrupa. Kutup bölgeleri dışında, Himalaya %9,04'lük alanının buzullarla kaplı olması ve %30-4 ek karla kaplı alanları ile en yüksek orana sahiptir. Himalaya Buzulları Third Pole'dur (üçüncü kutup). Asya'nın devasa nehirlerini besler, insanlığın yarısını destekler.

Ganj'ın kaynağı olan Gangotri buzulu, yılda 20-23 mil geri çekilir; Millam buzulu 30 mil; Dokrani ise 15-20 mil geri çekilir. Gangotri buzulunun çekilme oranı, son üç yılda üç katına ulaştı. Buzulların erimesinin yıkıcı etkilerinden bazıları, buzul gölleri fazla aktığında Buzul Göl Taşkın ve Selleri (GLOF) meydana gelmesidir. İklim değişikliği ilk olarak geniş çaplı sellere sebep olur; ancak zaman geçtikçe, karlar kayboldukça, yaz döneminde kuraklık oluşur. Ganj'da, Glacier erimesi ile Temmuz-Eylül debileri üçte ikiye indirecektir. Bunun sonucunda 500 milyon insana yetecek suyun sağlanmasında ve Hindistan'ın sulanmış arazilerinde %37 azalma gerçekleşmektedir. Himalaya'da buzulların akışı, kuzey Hindistan'a taze su sağlayan en büyük kaynaktır ve Ganj'ın suyunun yarısından fazlasını sağlar. Buzul akışı, ayrıca Indus'un, Brahmaputra'nın, Mekong'un, Irrawady'nin, Yellow'un ve Yangtze nehirlerinin de kaynağıdır.

Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC)'ne göre, Himalaya'daki buzullar dünyanın diğer herhangi bölgesine oranla çok daha hızlı geri çekilmektedir. Eğer bu mevcut oran devam ederse ve dünya daha da ısınmaya devam ederse, 2035 yılına dek belki daha da erken ortadan kaybolmaları olasıdır. IPCC raporuna göre, Himalaya'daki toplam buzul alanı 2035 yılına kadar 193.051 mil kareden 38.000 mil kareye küçülecek.

Milyonlarca insanın hayatı tehlikede. Bu yüzden biz de Himalaya toplumlarının iklim değişikliği, iklim adaleti, adaptasyon ve felaket hazırlığı konularında yaptıkları münazaralara katılma sürecini başlattık. Etkilenecek olan insan sayısı düşünüldüğünde, Üçüncü Kutup'ta yaşanan iklim değişikliği en geniş çaplı etkileri

doğuracaktır ve hiçbir iklim değışikliğı politikası ya da anlaşması Himalaya toplumlarını dâhil etmediğı sürece tam olmayacaktır.

İklim Değışikliğı ve Su Krizi

2009'da, RFSTE, Himalaya'daki iklim değışikliğinin etkileri üzerine bir çalışma yürüttü. Uttarakhand'da, 165 köyde yapılan katılım araştırma analizi, yıllık su kaynaklarının %35'ine yakın bir bölümünün tamamen kuruduğunu ve kalan kaynaklardaki su akış miktarının ortalama %67 azaldığını ortaya koydu. Bazı köylerde su akışı %90'a kadar azalmıştı. Ayrıca, köylerin %50-60'ı borular aracılığıyla taşınan sulara bağılı durumda ve bu sudaki azalma sonucu ilgili bölgelerde içilebilir su kaynağında ciddi bir düşüşe sebep olmaktadır. Rudraprayag eyaletinin Saterakhal-Chopata bölgesindeki kırk beşten fazla köyde, içme suyu su tankerleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Benzer bir durum, Agastyamuni, Gopeshwar, Purol ve Nainbag kasabalarında da yaşanmaktadır.¹

Chakrata bölgesinde, özellikle Quansi çevresindeki köylerde, içme suyunda şiddetli bir kıtlık yaşanmaktadır. Köylüler, bilhassa kadınlar, kendileri ve hayvanlar için içme suyu temin edebilmek adına uzun mesafeler yürümek ve bazen su kıtlığı dolayısıyla hayvanlarını mezatta satmak zorunda kalıyorlar. İçme suyu köylere katırlar aracılığıyla sağlanıyor. Uttarkashi eyaletindeki Deoli köyünde kullanılmış banyo suları, kıyafetleri ve hayvanları yıkamakta kullanılıyor ve süt veren büyükbaşların %70'i su ve beslenme sıkıntıları yüzünden tüccarlara satılıyor. Yirmi yıl kadar önce, köyde geniş bir arazide çeltik yetiştirilmesine olanak sağlayan kocaman bir su pınarı vardı; ancak Maneri Bhali Phase II tünelinin inşasından sonra bu pınar tamamen kurudu. İçme suyu krizi, zaten çok fazla yükü boğuşan kadınların omzuna daha da fazla yük ekledi.

Ladakh, bu toplum temelli iklim araştırması için seçilmiş olan bir diğer bölgeydi. Ladakh'ta hayat kara bağılıdır. Yıllık ortalama 50 mm yağış alan yüksek rakımlı bir çöldür. Ladakh'ın suyu, hem eriyen karlardan gelip otlaklar ve tarım alanları için gereken nemi sağlar hem de buzullardaki karların yavaşça erimesiyle ve

yerleşimlerin yaşam çizgisini çizen akarsuları beslemesiyle sağlanır. Hindistan Hava Kuvvetleri'nin derlediği istatistiğe göre Ladakh'ta sıcaklık son otuz beş yılda 10°C kadar artmıştır ve bu bölge için çanların çalması anlamına gelmektedir. Asırlar boyu kar yağışı Ladakh'ta insanların hayatta kalmasına destek vermiştir, şimdi ise, nemin tek kaynağının eriyen karlar olduğu bu bölgede birer birer köylerde çiftçiler ya ekim yaptıkları arazinin dönümünü azaltıyorlar ya da tamamen tarımı bırakıyorlar.

Azalan kar yağışı aynı zamanda buzullarda daha az kar olması ve daha az akarsu debisi demektir. Kar yağış döneminin daha kısa olması, karların buz kristallerine dönüşmesine fırsat vermez ve bu sebeple de buzullar her yaz daha da fazla erimeye yüz tutar. Son yıllarda, kar yağması gereken bölgelerde yüksek rakımlarda bile yağmur yağdığı görülmüştür. Bu durum da buzulların erimesini hızlandırmıştır. Aynı zamanda, yüksek rakımlı çöllerde görülmeyen yoğun yağmur yağışı, daha sık yaşanmaya başlamakta ve ani seller yaşanmasına, evleri, arazileri, ağaçları ve hayvanları süpürmesine sebep olmaktadır. Himalaya'da Rongjuk gibi köylerde iklim göçmenleri çıkmaya başlamıştır. Yerini kaybeden kadınlardan biri şöyle diyor, "Artık siyah bulutlar görünce korkuyoruz, ne zaman gökyüzünde kara bulut görsek yeni yerleşimimiz de sular altında kalacak diye düşünüyoruz."

Günümüzde insanlar sadece daha fazla su tedarik edebilmeyi önemsiyor. Ladakh'ın esas geçim kaynağı tarımdır. Bu kadar düşük yağışlar ile mecburen buzulların yer altı sularını beslemesine bel bağlamaktadırlar. Ancak, buzullar şimdi geri çekilmekte ve insanlar da arazilerini ekip biçebilmek için daha fazla kuyu kazmak zorunda kalıyorlar.

Araştırmamız gösteriyor ki, son on yılda, yıllık su pınarlarının %25'i (242 taneden 60'ı) ya mevsimsel su kaynağı haline gelmiş ya da tamamen yok olmuş. Bu yüzde, Nubra vadisindeki Rongjuk köyünde %60'lara ve Leh, Nubra, Zanskar vadisi çevresindeki diğer köylerde ise %30'lara ulaşmıştır.

Pınarların çoğunun kuruma sebebi son zamanlardaki dengersiz hava durumu, turizmin artması, yol çalışmaları ve bölgedeki diğer gelişim faaliyetleri ile bağlantılıdır. Dengersiz ve

öngörülemeyen yağışlar, bölgede %90'ı çamurdan inşa edilmiş olan evlerin tamamen yok olmasına sebep olan en büyük sebeptir. Araştırma sonucunda, geçtiğimiz on yılda Nubra vadisindeki sulama kanallarının %20'sinin de ani sel baskınları sebebiyle zarar gördüğü ortaya çıkarmıştır.

Ladekh'in geleneksel su yönetimi ve tesisat sistemi doğa ile harika bir uyum içerisinde. Kompost tuvaletler su olan bölgelerde ve toprak ve bitki yaprakları tuvalet ihtiyacı giderildikten sonra kullanılmak üzere konumlandırılmıştı. Yakın zamana kadar, buzulların beslediği akarsu suları içme suyu için kullanılırdı; ancak şimdi modern yapılaşma artan otel ve misafirhane ihtiyacı doğurmakta ve sifonlu tuvaletlerin kullanımındaki artış sebebiyle de daha fazla su ihtiyacı oluşturmaktadır. Su krizinin üstesinden gelmek için, otelciler son çare olarak rastgele sondaj kuyuları açmaya başladı ve bu durum da yer altı su seviyesinde hızlı bir düşüşe sebep oldu. Maalesef, bu aşırı tüketimle baş edecek herhangi bir düzenleyici veya kısıtlayıcı sistem yoktur. Ayrıca drenaj sistemlerinin az olması sebebiyle, kanalizasyon suları, bir zamanlar güzel ve saf olan akarsulara akmakta ve yerel insanların içme suyu kaynaklarını kirletmektedir.

Himalaya'daki İklim Değişikliği Gerçekliğini Kabullenme

Navdanya'nın Üçüncü Buzul'daki iklim değişikliği üzerine yazdığı rapor iklim değişikliğine bağlı olarak, düzensiz yağışlar, yüksek kesimlerde daha az kar yağışı, yıllık akarsuların aniden kuruması ya da geçtiğimiz on yıl içerisinde mevsimlik akarsulara dönüşmeleri, bitki çeşitlerinin daha yüksek kesimlere kayması ve gelişme, çiçeklenme, meyve verme dönemlerinde değişiklikler olması gibi gözle görülür sonuçlar meydana geldiğini gösteriyor. Gelen sinyal son derece açık ve net, ayrıca son derece rahatsız edici. Kar yağışında çok ciddi bir azalma yaşandı. On yıl önce kar yağışı alan köylerin çoğu şu an hiç yağış almıyor. Alanlar da eskiye oranla gerçekten çok daha yetersiz alıyor. Tüm bunlar, buzulların incelmesine hatta kaybolmasına sebep oluyor. Kar sınırı çok daha yükseklerle çıkıyor ve Himalaya'daki kar kaplı alan yüzeyini azaltıyor.²

6-13 Eylül 2009'dan beri, Uttarakhand'daki Dehradun'dan Ladakh'taki Leh'e kadar, üç Himalaya şehrini kapsayan bir iklim yarasına giriştik ve toplumun farklı kesimlerinde, bilim insanlarından öğrencilere, köylülerden politikacılara herkeste bir farkındalık yaratmaya çalıştık.

Ladakh gibi su kaynağını buzullardaki karların erimesiyle sağlayabilen bölgelerde, şu an Temmuz ayında yağışlar gerçekleşiyor ve ani sel baskınları oluyor, çöllerde daha önce hiç görülmemiş yeni bir iklimsel felaket haline geliyor. Uttarakhand gibi kutsal Ganj ve Yamuna'nın kaynağı olan bölgelerde, zirve sezonunda muson yağışları görülürken, suya en çok ihtiyaç duyulan cansız mevsimlerde eriyen karlar ve ormanlık havzalarda korunan sular pınar ve akarsular olarak akar.

İklim değişikliği ve düzensizliği, hem birikme yapmaya yetmeyecek kadar az kar yağışı hem de karın ve buzulların erimesine sebep olan sıcaklık artışları ile Himalaya karlarını etkilemektedir. İklim bilimcilere göre, Himalaya'daki gibi yüksek dağ buzulları iklim değişikliğinin en hassas göstergelerinden biridir ve bu savunmasızlıklarının sebebi Himalaya buzullarının "yaz birikim tipi" olması ve yaz musonlarının yağışı ile serin yaz sıcaklıklarına bağlı olmasıdır. Sonuç olarak, bu buzulların yazlık kütle balansı neredeyse yıllık kütle balansına eşittir.

Küresel ısınma atmosferin ısınıp arttırmaya devam ettikçe, sıfır derece sınırı (kar sınırı) üst rakımlara çıkmaya devam edecektir. Böylece, buzullar daha az muson kar yağışı alıp daha fazla sıvı yağışa maruz kalacaktır. Kar sınırındaki değişiklik, buzulun yaz boyunca kütle balansına çok daha az girdi sağlanması ile sonuçlanacaktır. Bu sebeple, Himalaya'da daha fazla atmosferik ısı ve daha yüksek rakımlarda fazla sıvı yağışı buzulların çok hızlı çekilmesine sebep olacaktır.

Küresel ısınmanın etkileri, 30,2 km uzunluğundaki Gangotri buzulundan da anlaşılacağı üzere Himalaya'da şimdiden hissedilmektedir. Buzulda son otuz yılda yaşanan çekilmenin son iki yüz yılda yaşanandan üç kat daha fazla olduğu saptanmıştır. Ortalama çekilme oranı 1985'te topografik levha haritasındaki pozisyonu ile 2001'deki renkli uydu görüntüsü karşılaştırılarak

hesaplanmış, sonuçlar bu dönemdeki yıllık ortalama çekilmenin 23 m olduğunu göstermiştir. Bunun da sera gazı salımındaki artış ile küresel ısınmaya yapılan katkılardan kaynaklandığı düşünülmektedir. İklim değişikliği, tek boyutlu doğrusal bir olgu değildir. Birçok etmenin birlikte dengesiz bir iklim oluşmasına sebep olduğu daha karmaşık bir yapıdır. Kar yağışında, yağmur düzeninde ve sıcaklıktaki değişiklikler, insanların %40'ının çoğunlukla suları için bağlı bulunduğu genç ve kırılgan Himalaya'nın dengeli ve sürdürülebilir bir ekosistem sağlamasında gereken koşulları da değiştirmektedir.

Bu arada, Himalaya buzullarının erimesinin rahatlık ve umursamazlığa yol açtığını iddia eden yanlış bir tartışma var. Bazı bilim insanları, herhangi bir veri ve izleme olmadan Himalaya buzullarının 2030'a kadar iklim değişikliği sebebiyle yok olacağını iddia etmiştir. Cevap olarak, yıllardır sebatla buzulları incelemekte olan buzul bilimciler tam aksini, endişelenecek bir durum olmadığını, buzulların çekilmediğini savunmuştur. İddialarını üç göstergeye dayandırmışlardır: (i) Her bir buzulun çekilme oranı zaman içerisinde değişmektedir. (ii) Çekilme oranı buzuldan buzula değişmektedir. (iii) Bazı buzulların burunları akarsulardaki kadar belirgin bir azalma göstermemektedir.

Bu değişiklikler, iklim değişikliğinin etkisi olmadığını kanıtı olarak değerlendirilmiştir. İklim değişikliği doğrusal ve tekdüze bir olgu olmadığından, tek tip erime bekleminin hiçbir anlamı yoktur ve çoğu buzul bilimci aslında jeolojist olduğundan, genellikle insanın iklim değişikliği üzerindeki etkisi ya da iklim değişikliğinin insan üzerindeki etkisi gibi insani zaman ölçeği yerine jeolojik bir zaman ölçeğinde düşünmektedirler. Yeryüzünün geçmişte insanlardan bağımsız olarak buzul çağı ve buzulların eridiği dönemleri yaşamış olduğu doğrudur; ancak günümüzde iklim dengesizliği insan kaynaklıdır ve insan ırkının hayatta kalıp kalmayacağına karar verecektir.

İklim konusunda ne heyecanlanmayı, ne reddetmeyi, ne paniği ne de rahatlığı karşılayabiliriz. Yeni bir realist bakış açısına ihtiyacımız var ve bu realizm de iklim düzensizliğinin darbeleleriyle mücadele eden Himalaya ekosistemi ve toplumlarından gel-

mektedir. Hindistan Hükümeti, sekiz ana görevi olan Ulusal İklim Eylem Planı'nı oluşturmuştur ve bu görevlerden biri de Himalaya ekosistemini ayakta tutmaktır. Fakat Himalaya toplumları bu görev açıklamasında eksik kalmıştır:

Himalaya ekosistemini sağlama görevi, Himalaya buzulu ve dağ ekosistemini korumak ve ayakta tutmak için geliştirilecek yönetim önlemleri içermektedir. Çok önemli yıllık nehirlerin kaynağı olan diğerlerine göre Himalaya'nın ne kadar çekilme yaşadığı ve bu problemin nasıl ele alınacağını anlama görevidir. İklim bilimcilerin, buzul bilimcilerin ve diğer uzmanların ortak çalışmasını gerektirecektir.

İnsanlara sadece ormanları koruması anlatılır. "Bu ekosistemlerin toplum tabanlı yönetimi, toplum organizasyonlarına ve panchayatlara teşvikler ile ormanlık alanların korunması ve zenginleştirilmesi sağlanacaktır."

Fakat, iklim değişikliği ormanlardan fazlasıdır. Ani seller ve kuraklıktır. Bugün gibi olmayacak bir gelecek planlamaktır. Bunun için insanlar izleme ve planlama aşamasında birlikte çalışmalıdır. Hiçbir hükümet düzeni, ne kadar komplike olursa olsun, ülkedeki her dağı, her buzulu, her akarsuyu ve her araziye bilemez. İnsanlar, yerel ekosistemlerinde ve düzensiz iklimin getirdiği değişikliklerde uzmanlardır; bu uzmanlık zaman varken uygulanacak stratejileri belirlemek için harekete geçmelidir. İnsanlar, bilgileri, güçleri iklim savaşından iklim barışına geçişte anahtar noktadır.

Kaynakça

1) Vandana Shiva and Vinod Bhatt (eds.), Climate Change at the Third Pole: Impact on Himalayan Ecosystems and Communities, Delhi: Navdanya, 2009.

2) Ibid.

5

Orman Savaşları ve Orman Barışı

Rabindranath Tagore'a göre, Hindistan kültürünün ayırt edici özelliği, ormanlardaki kültürel evrimin en üst formu olarak gösterdiği varlığından kaynaklanmaktadır. Bugün ise, hayatımızı destekleyen en temel sistemleri ve medeni kimliğimizi korumakta sorunlar yaşıyoruz. Çünkü birlikte bir arada olmayı imkânsız kılan, hayatın çeşitleri birleştirme ilkesini ve indirgemeciler için demokratik çoğulculuğu feda ettik. Kaplan kabileye karşı, kabile ağaçlara karşı geldi. Ortaklık, herkesi, kabileleri, kaplanları ve orman biyoçeşitliliğini tehdit eden bir düşmanlığa, kutuplaşmaya ve dışlamaya dönüştü.

Kabileler, Kaplanlar ve Ağaçlar

Ormanlarımızdaki insan ve insan dışı türlerin korunması arasındaki karışıklık bu milletin gördüğü en sert iki tartışma konusunu açığa çıkarmıştır: kaplanların ortadan kaybolması üzerine ve planlanmış kabileler üzerine (Orman Hakları Yasası'nın tanınması 2006). Yüz yıl kadar önce ormanlarımızda 40 bin kadar kaplan varken bu sayı şu an 3 bin'den azdır. Sariska'da, Rajasthan'da, barajlara, madenlere, otobanlara yer açmak için kabile halkları evlerinden uzaklaştırıldı ve kaplanlar ortadan kayboldu. Çevrecilerin ve kabile hakları savunucularının el ele verip birlik olarak ormanlarımızı ve çeşit çeşit canlıyı koruması; madencilik şirketleriyle, kaçak avcılıkla, ağaç ve arazi mafyalığıyla mücadele etmek için birlikte bir güç oluşturmaları gerekirken bunun yerine kaplanları, ağaçları ve kabile halklarını korumak isteyenler ortak düşmanlarına karşı bir olmaksansa birbirinin kuyusunu kazmakla vakit harcamaktadır.

Hindistan yerlilerinin korunması, Kabile Haklarının Tanınması Yasası ile resmiyet kazanmıştır. Bu yasanın taslak aşamasında teknik destek komitesinde ben de vardım ve kabile halklarını, kaplanları ve ağaçları gerçekten eşit derecede önemseyen biri olarak, çabam hepimiz için ekolojik alanı korumaktır. Fakat çevrecilerin yasanın ormanları tehdit etmesiyle alakalı bölümde endişeleri vardı ve bu endişelerin sebebi çoğunlukla yeni orman alanlarını işgal etmek için yeni haklar sağladığına dair sahip oldukları yanlış algıydı. Ancak, yeni bir alan tahsis edilmemektedir ve koruma sadece kabilelerin orman hakları ile ilgilidir. Yasa, ormanda yaşayan kabilelere yeni haklar tanımayacak sadece mevcut haklarını tanıyacak, yerlilerin haklarını göz ardı etme gibi bir tarihî adaletsizliği düzeltecektir. Yasa şu sebepten gerekliydi:

Bağımsız Hindistan'da olduğu gibi, koloni döneminde atalardan kalma topraklarda ve kendi çevrelerindeki orman hakları devlet ormanlarında yeteri kadar tanınmıyordu ve bunun sonucunda orman ekosisteminin sürdürülebilmesi ve ayakta kalabilmesi için ayrılmaz bir parça olan orman sakini kabilelere tarihî bir adaletsizlik meydana geliyordu.

Yasa sadece kabile haklarıyla ilgili değil aynı zamanda bir orman koruma beyannamesidir. Yerlilerin hakları ekolojik sorumluluklarına dayanmaktadır.

Ormada yaşayan kabilelere tanınmış haklar, aynı zamanda sorumluluklarını ve sürdürülebilir kullanımını, biyoçeşitliliğin korunmasını, ekolojik dengenin bakımı yetkilerini de içermektedir. Böylelikle, orman sakini kabile halklarının gıda güvencesi ve geçimi sağlanırken ormanların korunması rejimi de güçlendirilmiş olacaktır.

Başka bir yanlış algı ise, kabile halklarının haklarının tanınmasının mevcut orman yönetimi ve yaban hayatı koruma kanunlarını bozacağıdır. Bu 'ya o ya da şu' bakış açısının bir ürünüdür yani ya kabile halkları haklara sahip olabilir ya da devlet kurumları güce sahip olabilir gibi kutuplaştırıcı bir algıya yol açar, ya yerel yönetimimiz olur ya da ulusal kısıtlamalarımız. Ormanlarımızın ve ormanlarda yaşayan halkların hayatta kalması gibi önemli konularda, hem yetkili topluluklara hem de devletin düzenleyi-

ci ve koruyucu sistemlerine ihtiyacımız vardır. İlgili yasanın 15. maddesinde açıkça belirtiliyor, “Aksi öngörülmedikçe bu yasada, maddelerin hükümlerinde ekleme yapılması ve başka bir yasanın maddeleri ile değiştirilmesi, yasa yürürlüğe girdiği andan itibaren mümkün değildir.” Kaçak madencilikle, ağaç kesimiyle ve arazi mafyalarıyla mücadele edebilmek için bu şekilde güçlü ulusal yasalara ihtiyacımız vardır. Bu güçlenme için orman koruyucuların ormancılarla birlik olması gerekmektedir.

Bizim sömürgeci orman ve vahşi hayatı koruma yasalarımız, batının insan ve insan dışı türlerin birlikte yaşayamayacağı ön yargısına dayalıydı. Vahşi yaşam, insansız yaşamdır. Bu alanlarda insan olmamalıdır ve insan yerleşiminde de biyoçeşitlilik olmamalıdır. Bu terra nullius yaklaşımıdır ve bölgelerin kolonize edilme şeklinin temelini oluşturur. Eğer araziler ve ormanlar korunursa “gelişemez” bu sebeple Lockean “mülk” paradigmasına göre onlar oraya “ait” değillerdi. John Winthrop’un 1869’da kaleme aldığı gibi:

“Yeni İngiltere’deki yerliler, ne bir alanı kendileri için çevreler, ne bir yerde yerleşik yaşama geçer ne de araziyi geliştirmek için hayvan evcilleştirir. Bu yüzden doğal hakları dışında başka hiçbir hakları yoktur. Sanki ihtiyaçları için gerekli olanı onlara bırakmışız gibi kalan her şeyi yasal yollarla alabiliriz.” Avustralya’yı sömürge altına alırken İngiliz Hükümeti, en az 60 bin yıldır orada yaşayan yerlileri evlerinden çıkarırken bunu haklı göstermek için terra nullius uygulamıştır. Aborjin topluluklar, bölgenin yerel hayvan ve bitki türleri olarak tanımlanmış, insanlıkları ve insan hakları yok sayılmıştır. Ancak, 1992’de yüksek mahkemede meşhur Mabo davası sonucunda, tanımamanın hakları yok etmeyeceği; 1993 Avusturya Yerli Yasası ile de Hindistan Kabile Yasası gibi devam eden hakların tanınması hükmedilmiştir.

Kabile haklarını tanıma yasası aslında ormanlarımızın ve vahşi yaşamın, gerçek koruyucuları ve vasilerinin hak güvenliğini sağlayarak, korunmasını güçlendirecektir. Kabile halkları, orman ve vahşi yaşam yetkilileriyle birlikte ormanlarımızı dış saldırılardan korumalıdır. Bu bir ya o ya da şu mevzusu değildir. Bu hem hükümeti hem de insanların ortak çalışmasını gerektiren bir konudur.

Prof. B. D. Sharma Planlanmış Kastlar ve Kabileler (1986-88) yetkilisi ve aynı zamanda kabile halkları yasası teknik destek grubunun bir üyesiydi. Hem kabile haklarını hem de ekosistemi koruma altına alan bir eylem planı açıklamıştır:

- İnsanların yaşadığı mezralar ile ilgili, orada yaşayanlar, orman yetkilileri ve gelir idaresi tarafından geliştirilmiş bir liste hazırlamak üzere amaca uygun düzenlenen bir açık toplantı tertip etmek;

- Köy halkı ve ilgili departmanlarla şu hususlar üzerinde anlaşma sağlamak (a) kendi kısımlarındaki kişiler ormanlardaki ekim biçim işlemlerinin daha da genişlemesini önlemek için gerekenleri üstlendikleri halde başarısız olmaları durumunda failin bilgilerini bu iş için tahsis edilmiş bir memura vermeleri ve (b) o bölümdeki yönetim departmanları (c) arazi hususunda yukarıdaki listede belirtilmemiş herhangi bir davayı kabul etmemesi ve (d) bu araziler hususunda farklı aşamalardaki karara bağlanmamış eski davaları geri çekmesi,

- Ortak olarak karar verilmiş denk hedefler ile ekolojik dengeyi düzeltmek ve ilgili kişilere tutarlı bir ekonomi sağlayacak bir eylem planı üzerinde çalışmak.

Doğal kaynakları korumaya dayalı ekonomik gelir, kabile halklarını ve ormanları hayatta tutmuşlardır. Şu an daha fakir olmalarının sebebi, biyoçeşitlilik ve orman kaynaklı geçim sağlamanın para getirmemesi değil, paranın ticari dış güçlere tahsis edilmiş olmasıdır. Biyoçeşitli tarım ve kırsal ekonomi orman ekosisteminin sürdürülebilir bileşenleri olabilir. İster arazi gasp eden mafyalar ister kabile toplulukları tarafından yürütülüyor olsun, traktörlerle, ağır makinelerle ve zehirli kimyasallarla yapılan sürdürülemez ticari ölçekli üretim bir ormancılık faaliyeti değildir. Yerli halkların hayat tarzı ve kültürlerinde ormanların hayatta kalabilmesi esas ölçüttür. Gujarat'taki Gir bölgesindeki Maldharisler Gir aslanları ile birlikte yaşamaktadırlar. Ağır makineler ve kimyasallar kullanmayan küçük ölçekli biyoçeşitli ekolojik tarım ya da ekolojik hayvancılık ormanlar kadar daimî olur ve bu ormancılık faaliyeti olarak kabul edilmelidir. Sir Albert Gowar'ın Agricultural Testament'ta yazdığı gibi, Asya tarımında, temelde yakın

zamanda istikrarlı bir düzende oturacak olan köylü tarımı sistemi ile karşılaşmaktayız. Hindistan ve Çin'in küçük arazilerinde bugün yaşanmakta olan şeyler yüzlerce yıl önce meydana gelmiştir. Doğunun tarımsal icraatları en önemli testi geçmiş, neredeyse *tarih öncesi çağlardan gelen ormanlar, çayırlar okyanuslar kadar kalıcıdır.*¹

Bu daimî üretim ilkeleri çeşitlendirilmiş birden fazla işlevi olan, farklı türleri barındıran ve hem ormanları hem de orman insanlarının geçim kaynaklarını koruyan orman idaresine entegre edilebilir. Her şeyden öte, birlikte var olmak şu an icat edilmiş bir olgu değil, gezegendeki insan evrimi kadar eski bir durumdur. Eğer istersek, kaplanlar, kabile halkları, ağaçlar ve tüm diğer canlı türlerini koruyabilir ve evrimsel yolculuklarına barış ve uyum içerisinde devam etmelerini sağlayabiliriz. Eğer, dar hedeflerimiz yüzünden gözümüz daha geniş görevlerimize kör olursa, yaşamımızı destekleyen sistemi ve insanlığın bu inanılmaz kırılgan gezegende inanılmaz hassas dönemlerde sürdürülebilir bir hayata geçmesi gerektiğinin farkında olan yerli toplulukların hayatlarını ve kültürlerini mahvederiz.

Ticarileştirme Ormanları Koruyabilir mi?

1980'lerde, orman aktivistleri Malezya'daki Penang'da, Dünya Bankası'nın Tropik Orman Eylem Planı adı altında ticari ormancılığa yönlendirmeleri ve sosyal ormancılık ve nehir seti projelerine bir cevap vermek üzere Dünya Yağmur Ormanları Hareketi ile el ele vermişlerdir. Bugün karşı karşıya geldiğimiz

Ormansızlaşma ve Ormanların Azaltılması Kaynaklı Emisyon Düşürme (REDD) mücadelemiz otuz yıl önce yaşananlara benzer bir durumdur. Güncel tehdit olan ormanların ve ekolojik hizmetlerin ticarileştirilmesi ile baş edebilmek için Dünya Bankası'nın Tropik Orman Eylem Planı'na karşı verilen mücadeleden ders çıkarabiliriz.

Tropik ormanları korumak için küresel şirket yatırımcılarına ve Washington'dan gelecek "uzmanlar"a ihtiyaç duyduğumuz söylemleri eski bir efsanenin yenilenmesidir. İngilizler Hindistan'ın ormanlarını "'koruyabilirdi'" ama onlar bunun yerine kolonilerde ve evlerinde ormanları bitirdiler.

Stebbing'in 1805'te raporladığı üzere, Doğu Hindistan Şirketi'nin

yönetim kurulundan İngiltere’de artan meşe yetersizliği sebebiyle Kral’ın donanmasının Malabar’dan ne miktarda tik kerestesi temin etmesi gerekebileceğini soran bir telgraf alındı. Böylece Hindistan ormanlarında koloni merkezinden ilk talep yükseldi ve sebebi üç yüz yıl boyunca İngiltere’de ormanları ön planda tutan sebep ile aynıydı: “tahta kapılar”ına dayanan imparatorluğun güvencesi ve denizlerdeki üstünlüğü. İngilizler Hindistan kerestelerini askerî amaçlarla kullanmaya başladıklarında, bunu büyük bir açgözlülükle yaptılar; çünkü koca ülke tükenmek bilmez yoğun ormanlarla kaplı bir arazi olarak görünüyordu.

Hint tik ağacına olan askerî gereksinim, kraliyetin hemen tik ağaçlarının güneydeki mahkemelerden telif hakkını gasp ettiğini ilan etmesine ve bunları Doğu Hindistan Şirketi’ne devretmesine sebep oldu. İç İşleri Bakanlığı’ndan gelen baskılar sonucunda, orman kullanımını denetlemek üzere özel bir yetkili memur atanması kararlaştırıldı. Polis memuru Komiser Watson, 10 Kasım 1806’da ilk orman koruyucusu olmak üzere Hindistan’a atandı. Nisan 1807 beyannamesi altında, ciddi güç kullanarak insan haklarına göz ardı edilemeyecek müdahalelerde bulunuldu.

Koruyucu kısa zaman içinde bol miktarda ucuz kereste sağlayarak Malabar ve Travencor çevresinde kereste tekeli oluşturdu; ancak kullanılan yöntemler kabul edilemezdi ve gitgide yükselmekte olan hoşnutsuzluk 1823’te koruyuculuğun feshedilmesine sebep oldu.

Koloni ormancılığı uygulaması üstün orman bilgisi ya da bilimsel yönetim becerileri ile değil baskın askerî gereksinimler ve hakların gasp edilmesi ile ilişkilendirilmekteydi. İngiliz ticari çıkarları ile kontrolsüz olarak elli yıl kadar bir süre boyunca zarara uğradıktan sonra, orman kullanımını kontrol etmek üzere bir girişim henüz yapıldı. 1865’te, hükümeti ormanları ve boş arazileri (benap veya ölçülmemiş alanlar) tahsis edilmiş ormanlar olarak açıklama hakkı ile yetkilendiren ilk Hindistan Orman Yasası (VII 1865) Yüksek Yasama Meclisi’nden geçmiştir. Daha sonra 1878’deki Orman Yasası ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bu mevzuat, “bilimsel yönetim” adı verilen uygulamada ise ormansızlaştırma politikası olan durumun başlangıcı olmuştur. Piyasa itikadı altında Dünya Bankası’nın genişlediği 1980’lerde, ormanların ticarileştirilmesi ve arazi kullanımı, kârlılık

oranını en üst seviyeye çıkaracak olması hedefiyle gerçekleştirilmiştir. Orman ekosistemleri bu şekilde ticari değere sahip olan kereste madeni haline gelmiştir. “Bilimsel ormancılık” şu anki ticari hâli ile, orman topluluklarının, bitki yaşamı ile toprak ve su gibi diğer kaynakların arasındaki kompleks ilişkileri görmezden gelen indirgemeci bir sistemdir. Kaynaktan faydalanma şekli, bu indirgemeci kurumlarda “verimlilik” artırabilmek üzerine dayanır. Orman ekosistemi arasındaki bağlantıları görmezden gelerek, bu kaynak kullanma yöntemi, dengesizlik oluşturur ve ekosistemdeki doğal kaynakların amacına zıt bir kullanımının doğmasını sağlar. Chipko gibi orman hareketleri, indirgemeci ormancılığın aynı zamanda bir eleştirisi ve orman kaynaklarının diğer kaynak ve ekosistemlerden bağımsız olmadığını gören ve ormanın değerini sadece kerestenin ticari değerine indirgemeyen alternatif bir orman bilimi çerçevesinin telaffuz edilmesidir. İki farklı ekonomik bakış açısı, iki farklı “üretkenlik”, “getiri” ve ekonomik “değer” algısı oluşmasına yol açtı. Böylece, kabile halkları ve diğer orman toplulukları için kompleks bir ekosistem bitki, yumru, lif ve gen havuzu bakımından üretken iken, ormancılar için bu bileşenler kullanışsız, verimsiz ve gereksizdir. Günümüzde, arazilerin madencilikle, otobanlarla, fabrikalarla ve ekolojik hizmetlerin metalaştırılmasıyla “gelişme” değil sadece israf sağlandığını da ekleyebiliriz. Bu durum *terra nullius*’un tekrür etmesidir. Eğer ki bir arazi ekoemperyalizmin amaçlarına hizmet etmiyorsa boş bir arazidir.

Orman danışmanı James A. Bethel’in yağmur ormanlarındaki biyoçeşitlilik ile ilgili dediği gibi:

Endüstriyel materyal sağlama açısından bakıldığında, önemli soru biyoyakıtın ne kadarının ağaçlar ve ağaçların kâr getirecek şekilde satılmasına uygun ağaçların tercih edilen bölümlerini temsil ettiğidir. Günümüzdeki faydalanma standartlarıyla, bu nemli ormanlardaki ağaçların çoğu, endüstriyel materyal bakış açısıyla, açıkça sadece ottan ibarettir.²

Hindistan’daki doğal ormanların yerine okaliptüs ekimi yapılması, üretkenliği arttırmak bakımından haklı gösterilmeye çalışılmıştır; çünkü tek başına odun hamuru evrensel olarak kabul edilen bir üretkenlik ölçüsü olarak öngörülmektedir. “Okaliptüs

karmaşası” gerçekte, ekolojik insanların ormancılığı ve indirgeme- ci yandaş kurumsal endüstriyel ihtiyaçlar ormancılığı arasındaki bir münakaşadır. Ancak doğal ormanlar ve birçok yerli ağaç türü ekolojik olarak okaliptüsten çok daha üretkendir. Bu bilimsel münakaşa aslında kimin ihtiyaçlarının daha üstün ve kimin ihtiyaçlarının daha önemli olduğu ile ilgili ekonomik bir münakaşadır.

Ticarileştirme Temel İhtiyaçların Garantisini Verebilir mi?

Hindistan’daki Dünya Bankası sosyal ormancılık projeleri, esas olarak orman kaynaklarını fakirler için kısıtlayan tek yönlü ticari ormancılığı düzeltmek amacıyla başlatılmıştır. Amaçları sözüm ona yerel nüfusun organik gübreye, gıdaya, hayvan yemlerine ve yakıta ulaşımını arttırmaktı. Ancak sonuçta, hakları ve kaynakları daha da fazla zarar gördü. Sosyal ormancılık altında neredeyse tarım yapılabilen tüm verimli arazilere dikilen ağaçların %90’ından fazla okaliptüs oldu ve bunların hepsi kentsel endüstrilere özellikle kâğıt hamuru endüstrilerine satıldı. Tarım arazilerinde, “para ağaçta yetişiyor” mottosuyla “yeşil altın” yetiştirmek için birçok yeni girişim doğdu. Sonuç ise, kırsal alanlarda ciddi gıda azalması, tarımsal istihdamda düşüş ve yakıt, yem ve gübre kıtlığı yaşanması oldu. Biyoçeşitlilik ekonomisinin iki şekli arasındaki farkı bilmek çok önemlidir: (a) hayatta kalma veya sürdürülebilirlik ekonomisi ve (b) ticari veya piyasa ekonomisi. İlkinde, üretim ve dağıtım, orman ve ağaç üretiminin Gandhi’nin “son insan” deyimine yaklaşmasını garantileyen hakların ve yetkilerin organize edilmesine dayanmaktadır. İkincisi ise, Hindistan’ın %50’sinden fazlasının fakirlik sınırı altında yaşaması sebebiyle sahip olamadığı satın alma gücüne dayanmaktadır. Köylüler ve ormanlarda yaşayanlar, temel sürdürülebilirlik gereksinimleri için satın alma gücüne değil haklara ve yetkilere güvenirlir.

Farklı yönetim yapılarının hatalı organizasyonel varsayımları, ağaçlandırma projelerinin fakirlere ulaşmamasının köklerini oluşturur. Bir kaynak yerli kabilelerce birlikte yönetilse de ekonomik olarak güçlü grupların çıkarlarına hizmet eden çok uluslu şirketler tarafından özelleştirilip yönetilse de gelecek sonucun aynı olacağını varsayar. Ancak, farklı ağaçlandırma programlarının ekolojik değerlendirmesi gösteriyor ki, piyasa ekonomisinde etkili olan

organizasyonel yapılar, hayatta kalma ekonomisinin gereksinimleri ile aslında tutarsızlık gösterecektir. Geniş ölçekte, tek ürünlü tarım kâğıt hamuru ya da dikim endüstrilerinin ham madde ihtiyacını karşılar; ancak yerlilerin gıda, yakıt, lif, yem, gübre, tohum ve ilaç gibi ihtiyaçları için çoklu tarım gereklidir. Ticari ağaç dikimi otomatik olarak sürdürülebilirlik ekonomisi için başarılı ağaç dikimi demek değildir. Dahası, dikimler gıda üretimine oranla on altı kat daha fazla yatırım dönüşü getirdiğinde, “yeşil altın” için ağaç dikimi gıda kıtlığının gerçek enerji krizi felaketini daha da ağırlaştıracaktır. Dünya Bankası’nın Hindistan hükümetine yaptığı pek çok öneri arasından, tarım alanlarının ağaçlandırılması ve hep birlikte ekin üretiminden vazgeçilmesi bunlardan sadece birisidir.

Banka’nın ormancılık modeli, sadece dikim alanlarında değil ülke genelinde gıda üretiminin kuyusunu kazmasıyla sonuçlanmaktadır. Orman yatırımları borç almaya dayalıdır ve borç ödemeleri daha da fazla ticari ürünün ihraç edilmesini içerir. Böylece dört bir yandaki araziler yerel tüketim için yapılan gıda üretiminden, küresel piyasada ekinleri paraya çevirme sistemine dönüşür. Bu abartılı yatırım, köylülerin her yerde olduğu ve her zaman ekonomik ve yasal koşulların onlara müsaade ettiği şekilde ekim yaptığı ve ağaçları koruduğu gerçeğini görmezden gelmek üzerine kuruludur.

Ticari Ağaç Dikimi Ekolojik İyileşmeyi Sağlayabilir mi?

Orman tahribatları ile meydana gelen ekolojik krizi fark eden Hindistan, Himalaya’da su seti projeleri ve ulusal boş arazi geliştirme projesinden oluşan her eyalette Dünya Bankası’nın finanse ettiği ormancılık projeleri ile birlikte devasa ağaçlandırma projeleri başladı.

69,12 milyon dolar fonuyla Nayar su seti projesi, ekolojik zayıflamayı eski haline dönüştürme amacındaydı; ancak proje genel olarak su seti bölgesinde ticari faaliyetleri tanıtan bir yönergeden ibaretti. Dünya çapında önemsenen maçlama ve teraslama gibi eski yöntemler ile toprak muhafaza eden tepe arazilerdeki tarımın çok yönlülüğü projede göz ardı edildi. Toprak ve suyun muhafaza

edilmesindeki en etkili yöntemin dönüşümlü ekin sistemi ve yerlilerin birleşimi olduğu su götürmez bir gerçektir. Sel kontrolü ve havzadaki su sabitliği su seti geliştirmedeki temel hedef olmasına rağmen, bu projelerin başarısı genellikle artan nakit akışı ile ölçülmektedir. Dünya Bankası tahminleri değerlendirme kriterindeki bu değişikliği belirgin hale getirmiştir.

Proje faaliyetleri ile elde edilen direkt üretim etkileri, proje için yeterli ekonomik gerekçeleri sağlamaktadır. Proje, Himalaya'nın üst kesimlerinde su setlerindeki erozyonun kontrol altına alınması için uzun vadeli bir programın deneme planıdır ve amacı kaymayı azaltıp nehirlerin altındaki alüvyon yükünü düşürmektir. Şu anki durumda erozyon ve sel kontrolü üzerindeki ekonomik etkilerini değerlendirmek için az miktarda veri mevcuttur.³

Esas olarak doğanın azaltılmış havzasındaki ekonomisini tekrar inşa etme ve koruma hedefinde olan bir proje, koruma ilkesi ile uyumlu olarak yürütülmemektedir. Aksine, toprağın dengesini ve su sistemlerini bozma tehdidine sebep olan arazi kullanımı değişikliklerini sunmuştur. Tüm bu etkiler, ne öngörülmüş ne de kontrol edilmiştir ve doğanın ekonomisini arazi azaltımı ile gözle görülür bir erozyonla karşı karşıya bırakmıştır.

Dünya Bankası'nın Almora eyaletindeki Panar su seti projesi de benzer bir şekilde ekolojik ve ekonomik bir felakete yol açma tehdidi oluşturmaktadır. Harcamaların %80'i, sabit bir su kaynağı yerine sadece boruların döşenmesi ve su setini bir kereste ve reçine madenine çevirmesine göre yapılmıştır. Yerli nüfus boruların döşenmesine karşı direnmekte, bunun yerine toprağı ve suyu koruyup zengin hayvan yemi sağlayan yerli türler olan meşe, *bhimal*, *timil*, *buras* gibi ağaçlardan karışık bir şekilde dikilmesini talep etmektedir.

Dünya Bankası aynı zamanda yüksek arazilerdeki su setlerinin ağaçlandırılmasındaki başarıyı ölçmede ekoloji kriterini göz ardı etmektedir. "Başarılı" sosyal ormancılık listesinin ilk sırasında yer alan Karnataka bölgesi, aynı zamanda kuraklık, su, gıda ve yem kıtlığı listesinin de ilk sırasında. Dünya Bankası gibi kurumların ekolojik cahilliği ve kayıtsızlığı, Tropik Orman Eylem Planı'na yapılan yatırım profilleriyle gözle görülür hale gelmiştir. Öncelik-

le Hindistan beş yıl boyunca, tüm Afrika'ya yapılan yatırımlardan çok daha fazla olan toplam 1,222 milyon dolara ihtiyaç duyuyormuş gibi gösterildi. Bu miktarın ekolojik dengenin hayatta kalması değil, bankanın ilgisini çeken piyasa büyümesi olduğunu iddia edildi. Afrika'da hayatta kalmak pamuk ipliğine bağlıyken, Hindistan'ın ağaç ürünler piyasaları çok daha cezbedici geldi. İkinci olarak rapor ormancılık projelerini ve bunlara tahsis edilen fonları üç başlık altında kategorize etti: Yakacak odun ve tarımsal ormancılık (500 milyon dolar); "üst kesimlerdeki su setleri için arazi kullanımı" ve "endüstriyel kullanımlar için orman idaresi (190 milyon dolar). Ekosistemi korumak için sadece 32 milyon dolar kenara ayrıldı. Bu kategorilerdeki sorun: (a) çoğu "tarımsal ormancılık", "su setleri geliştirmesi" ya da "sosyal ormancılık" faaliyetlerinin ticari endüstriyel dikimlerden oluştuğunu açıklamamasıdır ve (b) Dünya Bankası'nın tarımsal ormancılığı ve yüksek kesimlerdeki su setlerinin idaresini ekosistemi korumanın bir parçası olarak görmemesidir.

Böylece, beklendiği üzere bu projeler ekolojik kriterleri karşılamakta başarısız olmaktadır. Ağaçlandırmaya ait her üç kategori de, geniş ölçekli, çam ve okaliptüs gibi yerel ekolojiye veya ekonomiye hiçbir olumlu etkisi bulunmayacak ticari türlerin sermaye odaklı olarak dikilmesini içermektedir.

Tropik Orman Eylem Planı bu yıkıcı faaliyetlerin geliştirilmesini önermektedir. Hindistan'da, şimdiden tarım alanlarını çölleştiren ve köylüleri yerlerinden eden yılda 500 milyon dolara mal olan bu sosyal ormancılık programının geliştirilmesini tavsiye etmiştir. 190 milyon dolarlık maliyetiyle, TFAP endüstriyel dikim sağlamak için 30 milyon hektarlık doğal orman alanının boşaltılmasını yılda 240 bin hektar ekim yapılmasını tavsiye etmektedir. Brezilya'da doğal ormanların yakacak odun ve tarımsal ormancılık projeleri için ekim alanlarına çevrilmesi amacıyla 400 milyon dolar yatırım tavsiye edilmiştir; 325 milyon dolarda Amazon ormanlarında endüstriyel ağaç üretimi için beş milyon hektar alan ve beş yıllık dönemde 320 bin hektar endüstriyel dikim alanı oluşturmak üzere önerilmiştir. Eğer eylem planı sadece Hindistan ve Brezilya'da uygulamaya geçirilseydi, insanlar milyonlarca hektar tarım alanının ve doğal ormanın talan edilmesi için kullanılacak

1,415 milyon dolar borç yükü ile boğuşmak zorunda kalacaktı. Bunun içinde ticari ağaç dikimleriyle su setlerinin tahribatı yoktur (Sadece Hindistan için 500 milyon dolar). Bu plana Tropik Orman Tahribatı Eylem Planı demek daha uygun olacaktır.

Yükselen ekolojik ve sosyal gereksinimleri karşılamakta ormancılığın sistematik yetersizliği, bize göre yanlış bilimsel ve örgütsel varsayımlardan kaynaklanmaktadır. Bilimsel olarak, tüm ağaçların ve ekosistemin ekolojik olarak eşit olduğu varsayımı yapılmıştır. Bu varsayım ılıman kuşak ve tropik kuşak orman yönetimi tahakkukları arasındaki, ticari ve korumacı ormancılık arasındaki ve farklı ağaç türleri arasındaki ekolojik farkı tamamen görmezden gelmektedir. (İlman kuşaklarda uygulanan faaliyetlerin tropikal eko bölgelere de uygun olacağı varsayımı, orman kaynaklarının “bilimsel” olarak yönetildiği halde zarar görmesinin en belirgin sebebidir.) Aynı zamanda yerel ekosistem çeşitliliğiyle uyumlu fizyolojik ve mimari ağaç çeşitlerini gözden kaçırmaktadır. Ağaçlar kendi su ve gıda ilişkilerine sahiptir ve doğal yaşam alanlarına göre belirlenmiş olan organik maddeleri bölümlere ayırma şablonları vardır. Yanlış yerlerdeki yanlış türler, gerekli ekolojik süreçleri ve temel doygunluk gereksinimlerini baltalayabilir. Farklı türler ve farklı ağaçlandırma yöntemleri birçok ekolojik ve sosyal etkiye sebep olmaktadır. Bazı dikimler doğanın süreçlerinde büyük uyumsuzluklar yaşanmasına sebep olur; tüm ağaç dikimlerinin ekolojik anlamda denk olduğunu varsayarak “yeşil örtü” adı verilen tek bir kategori altında toplamak, doğanın çeşitliliğinin ve desteklemekte olduğu farklı insan ihtiyaçlarının görmezden gelinmesine neden olmaktadır. Örneğin Bihar ve Madhya Pradesh’te, tik ve çam yerel nüfustan kaynaklarını alan politik ve teknolojik yapının bir tecessümü haline gelmiştir. Orman tahribatından doğan sosyoekolojik kriz sadece sebebi olan süreçler tersine çevrilerek aşılabilir. Ticari ormancılık su ve besin döngüsünün, yaşamın en önemli iki döngüsünün dengesizliğine yol açmaktadır. Korumacılık, çeşitliliğin bakımının sadece yerel olarak sağlanabileceğini varsaymaktadır. Tropikal ormanları korumak üzere oluşturulacak bir eylem planı, ağaçları korunması gereken hayati destek birimleri olarak görüp doğaya ve insanların hayatta kalma gereksinimlerine saygı duymak üzerine temellen-

dirilmelidir. Bilhassa, doğanın ve yerel toplumların korunmasını sağlayan küçük insanların küçük gelenekleri üzerine kurulmalıdır.

Ekolojik Hizmetlerin Metalaştırılması Yeryüzünü Koruyabilir mi?

Birleşmiş Milletler'in Ormansızlaşma ve Ormanların Azaltılması Kaynaklı Emisyon Düşürme (REDD) programının yarattığı Yeşil Ekonomi, ormansızlaştırmadan doğan emisyonu azaltmak için finansal piyasa teşvikleri kullanmaktadır. REDD karbon piyasasında, karbon emisyon izni üretmek üzere bir "telafi" tasarısı olarak sunulmuştur. Karbon izni, kirletenlerin ucuz projeler ile satın aldığı ancak güneyin yerel topluluklarının emisyon yüküyle boğuştuğu "emisyon kurtarma projesi"dir. Ormanların ekolojik işlevini metalaştırır ve doğal ormanların biyoyakıt dikim alanlarına dönüştürülmesiyle "ormansızlaşma" sunar. BM'nin REDD dokümanı şunlara değiniyor:

"Tropik ormanlar alarm derecesinde yok olmaya devam ediyor. 1990 ile 2005 arasında bu ormansızlaşma oranı çoğunlukla gelişmekte olan ülkelerden oluşmak üzere yılda ortalama 13 milyon hektardır. Bu sonuçlar, özellikle tarımsal alanların genişletilmesi gibi arazi kullanımının değışmesinden kaynaklanır ki bu da kırsal kesimlerdeki hayat idamesi, gıdaya, yeme, kumaşa ve tüm ekonomik gelişmeye olan artan talep ile yakından ilgilidir." Ancak, ormanların tarım alanlarına çevrilmesini yerel topluluklar değil, tarımsal işletmeler, biyoyakıt ve arazi gaspı yapmaktadır. REDD sera gazı salımına %18'lere kadar katkısı bulunan bu küresel güçlere değinmemiştir. Onun yerine: "Ormansızlaştırmının azaltılması ve orman salınımının düşürülmesi, iklim değışikliğinin hafifletilmesinde ve adaptasyonunda önemli bir role sahiptir. Sürdürülebilir kalkınma çıkarları getirisi sağlar ve gelişmekte olan ülkelere sürdürülebilir orman yönetimi konusunda yeni finansal kaynaklar üretebilir. Eğer REDD aracılığıyla düşük maliyetli karbon faydaları sağlanabilir ise, atmosferdeki karbondioksit yoğunluğu yavaşlayacak, ülkelerin düşük emisyon teknolojilerine geçmeleri için ihtiyacı olan zamanı onlara tanıyacaktır."

Düşük emisyon teknolojileri için beklememize gerek yok, zaten bunlar mevcut. Küresel olarak uygulandığı takdirde biyoçeşitli ekolojik tarım atmosferde biriken karbondioksitin %30'unu çekebilir.

BM, REDD programlarının eğer dikkatle tasarlanmazsa "arazisi olmayanları ve gayriresmî toprak haklarına sahip olanları ve ortak kullanım haklarını ötekileştirebileceği"ni kabul etmiştir. Ayrıca atmosferdeki karbonu zapt etmek üzere yapılacak ödemelere hükümetlerin ve elit kesimin el koyabileceğinin de farkındadır. REDD, Dünya Bankası'nın Orman Karbon Ortaklığı ile bir ortaklık kurma teklifinde bulunmuştur.⁴ Buradaki amaç, "2012 sonrası, özel karbon piyasalarına entegrasyonu hesaba katan çok yönlü kaynaklarla karşılanan REDD ödeme mekanizması" oluşturmaktır.⁵ Karbon piyasasının, ticarete 1 milyar dolardan fazla kazanaçağını öngörmektedir. Dünya Bankası ise karbon ticaretinin çoktan 144 milyar dolarlarda olduğunu tahmin etmektedir.⁶ Doğa, yeryüzündeki yaşamın temeli ve yeryüzündeki tüm canlılar kendi varlığıyla değerli. Bu değerler piyasa değerlerine indirgenemez. Doğanın değerini piyasa değerine indirgemenin yanlışlığının üç çok önemli sebebi vardır. İlk olarak, tabiatın ekonomisi ticaretten daha önceden beri mevcuttur. Bu ekonomi kutsal, çok yönlü ve çeşitlidir. Basit market hesabımız, zenginliği, çeşitliliği, kompleksliği ve çok yönlülüğü, doğanın yaşam ağındaki güzelliğinin ve ahenginin bütünlüğünü alıkoyamaz. Yaratıcılığın bütünlüğü için yönetsel bir araç olamaz. Olsa olsa, belirli bir ekosisteme piyasa değeri biçmek, yıkımı önlemek için sezgisel bir rehber görevi görebilir. Arıların ve tozlayıcıların gıda ekonomisine olan katkılarını bilmek, böcek ilaçlarıyla ve genetik olarak bu ilaçları üretmesi için tasarlanmış ekinlerin üretimiyle öldürölmelerini durdurmak için bir emir niteliğinde olmalıdır. İkinci olarak, doğa sürdürülebilir ekonominin ve fakirlerin ekonomisinin temel kaynağıdır. Son olarak da, piyasa araçların ve değerlemelerinin, yüksek faizli konut kredisi krizinde, 2008'de Wall Street'in çöküşüyle ve bankaların devasa kefaletler ile kurtarmasının da gösterdiği gibi finansal piyasayı yönetmek için bile güvenilmez olduğu kanıtlanmıştır. Bu başarısız ve kusurlu araçları doğaya uygulamak deli işidir. Piyasa temelciliği, ekolojik ve sosyal dağılmalara yol açar; zarar görmüş

ekosistemler ve toplumların eskiye döndürülmesinde asla kullanılamaz. Ormanlarla barışmak, ormanların sağlamlığını, çeşitliliğini ve bütünlüğünü tanımayı gerektirir. Ürettiği keresteye, kâğıt hamuruna ya da emdiği karbon miktarına indirgenemez.

Kaynakça

1. Sir Albert Howard, *Agricultural Testament*, Oxford: Oxford University Press, 1940.
2. James A. Bethel "Sometimes the Word is Weed", in *Forest Management*, June 1984, pp. 17-22.
3. Dünya Bankası, Mimeo, 1982 (?)
4. <http://www.un-redd.org/UN-REDD-pdf>
5. Paul Verghese, [http://www.rightsresources.org documents/files doc1220.pdf](http://www.rightsresources.org/documents/files/doc1220.pdf)
6. *Earth Grab, Geopiracy and the New Bio-masters*, Pazambuka Press, 2011.

BÖLÜM II

Gıda Krizleri, Gıdada Adalet, Gıda Barışı

6

Tasarlanmış Açlık

Neden her dört Hintliden biri aç? Neden Hindistan'daki her üç kadından biri anemik ve kötü besleniyor? Neden her iki çocuktan biri çok zayıf, kısa boylu ve heba olmuş durumda? Hindistan %9 büyüme gösterdiği halde neden açlık ve yetersiz beslenme krizi daha da derinleşiyor? Neden "parlayan Hindistan", "aç Hindistan" oluyor?

Benim görüşüm, açlık yeşil devrimin yapısal parçalarından biri olarak tasarlandı, kıtlık tasarımı. Şu an Hindistan'da ikinci bir "yeşil devrim" ve Afrika'da da "yeşil devrim" konuşmaları yapılıyor. Şirketlerin tohumlar üzerinde entelektüel mülkiyet hakkı ve patentler alabilmesine müsaade etmek için tarım ile tanıştırlan ikinci yeşil devrim asıl olarak genetik mühendisliğine dayanmaktadır. Tohumların patentlenmesinin fitili, Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO), Monsanto gibi şirketler tarafından hazırlanan, Ticari Entelektüel Mülkiyet Hakları (TRIPS) anlaşması ile ateşlenmiştir.

Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO), Tarım Anlaşması (AoA) MNC Cargill tarafından taslak olarak hazırlanmıştır ve kendisi ve diğer tüm tarım faaliyeti yapan şirketlere tüm dünya piyasasına, ülkeleri ihracat kısıtlamalarını (Sayısal Kısıtlamalar) kaldırmaya zorlayarak ve 400 milyar dolar yardım kullanarak yapay ucuz gıda ürünlerini Güney'deki ülkelere bırakmasına olanak sağlamak üzere tasarlanmıştır. Soyanın getirilmesi sonucu, Hindistan'ın kendi yenilebilir yağ üretimi ve dağıtımına verdiği zararlar MNC'nin küresel erişiminin bir örneğidir. Hindistan çiftçileri her yıl düşen fiyatlar sebebiyle 25 milyar dolar kaybediyor; ancak gıda fiyatları yükselmeye devam ediyor. Kırsal toplumlar için çift

yük oluşturuyor ve bu sebeple Hindistan'daki hatta dünya genelindeki aç insanların yarısını çiftçiler oluşturuyor.

Gıdadaki küresel mecburi ticarete, serbest ticaret diye yanlış bir isim verilmiş olsa da, gıda egemenliğini ve gıda demokrasisini baltalayarak açlık krizlerini tetiklemiştir. Yanında Monsanto, Cargill / ADM ve Walmart gibi şirketler olan WTO'nun Doha'daki çıkmazıyla, mecburi ticaret, ABD-Hindistan Tarımda Bilgi Girişimi anlaşmasında olduğu gibi çift yönlü anlaşmalarla yürütölmektedir. Maalesef, Hindistan ticari serbestlik politikalarının sebep olduğu gıda krizini, Başkan Bush ile 2005'te imzalanan ABD- Hindistan Tarımda Bilgi Girişimi anlaşmasına paralel olarak tohum kaynaklarını Monstanto'ya, gıda kaynaklarını Cargill ve diğer şirketlere ve perakende satışı Walmart'a devretmek için kullanmaya çalışmaktadır. 4 şubat 2011'de kriz ve gıda enflasyonu üzerine bir konferansta Başbakan Manmohan Singh, Hindistan'ın "organize perakendecileri getirerek tarım kaynağı zincirlerini desteklemesi" gerektiğini açıklamıştır (Walmart; *Business Line*, 5 şubat 2011 okuyun). Yakın zamanda yapılan araştırmalar, küresel perakendeciliğin çiftçilerin geçimlerini, küçük perakendecileri yıktığını ve %50'ye varan gıda israfına sebep olduğunu göstermektedir. Bu da tasarlanan kıtlıktır.

Hem Hindistan hem de ABD hükümetleri, ABD'li tarımsal faaliyet gösteren şirketlerin piyasasını ve kârını geliştirmesini desteklemekte, sıradan halk, şirket kurallarıyla şekillenen bu dünyada politik olarak yetim bırakılmakta ve çiftçi hakları ile insanların gıdaya erişim hakkı yok olmaktadır. Hindistan Yüce Divanı hükümete ambarlarda çürüyen tahılları halka dağıtmasını söylediğinde, Başbakan bunu "piyasaları" mahvedeceği için yapamayacağını açıkladı. Sonia Gandhi liderliğindeki Ulusal Tavsiye Kurulu (NAC) bir Gıda Güvenliği Yasa tasarısı hazırladığında, başbakanın atadığı Rangarajan Komitesi bunun "piyasaları" mahvedeceğini söyledi. Bir başka deyişle, açlık yaratarak kâr edecek şirketlerin hakları, insanlar ölse dahi korunmalıdır.

Kurumsal açgözlölük gıda krizine sebep olsa dahi, şirketlerin tohum, gıda ve arazileri devralması bunun bir çözümü olarak tekliş edilmektedir. Hükümet zaten iki milyon dönüm verimli tarım

arazisinin gıda üretiminden çıkmasına müsaade etmişken, şimdi yeni tarım alanları tarımsal işletmelere verilmektedir. Planlama Komisyonu Genel Başkan Yardımcısı Montek Sigh Ahluwalia, Muscat'a yaptığı ziyaret esnasında, Körfez ülkelerini Hindistan'da tarım yapmaya ve kendi ülkelerine gıda ihraç etmeye davet etmiştir (Outlook, 31 Ocak 2011). Bahreynli bir şirket olan Nader ve Ebrahim Group (NEG) yakın zamanda, Pune merkezli Sanghar Group ile 400 dönüm üzerinde muz yetiştirmek için anlaşmıştır ve şimdiye dek, 2,6 milyon kilo muz ihraç edilmiştir. Hindistan yasaları yabancıların arsa almasına izin vermemektedir. Planlama Komisyonu da yabancı şirketlerin Hintli şirketlerle ortaklığa girmelerini isteyerek ve sözleşmeli çiftçiliği destekleyerek Hindistan'ın toprak egemenliğini bozmak için yüreklendirmektedir.

Yerel toplulukların gıda elde ettiği toprakları, zengin ABD, Avrupa ve Körfez ülkeleri için nakit para ekim alanına çevirmek, ancak gıda krizini daha da kötüleştirmeye yardımcı olacaktır. Ulusal olarak uygulandığı takdirde, biyoçeşitli organik tarım, 2,4 milyar kişiye yetecek kaloriyi, 2,5 milyar kişiye yetecek proteini, 1,5 milyar kişiye yetecek karoteni ve 1,7 milyar hamile kadına yetecek folik asidi sağlayabilir. Sürdürülebilir, adil ve demokratik bir toplumda açlığa yer yoktur. Buna son vermek için gıda demokrasisini oluşturmali, tohum, gıda ve toprak egemenliğimizi ilan etmeliyiz.

Parlayan Hindistan mı Aç Hindistan mı?

Hindistan, iki milyon cana mal olan 1944 Büyük Bengal kıtlığından kısa süre sonra bağımsızlığını kazandı. Mahatma Gandhi tarafından basılan bir gazete olan Harijan, 1946-47 döneminde Gandhi tarafından kaleme alınan gıda kıtlığı ile politik olarak nasıl baş edileceği üzerine makaleler ile doluydu ve Mira Behn tarafından Kumarappa ve Pyareal'de iç kaynaklar kullanılarak nasıl daha fazla gıda üretimi yapılabileceğinden bahsediliyordu. 10 Haziran 1947'deki bir dua meclisinde Gandhi gıda sorununa yönelik şunları söylemiştir:

"Öğrenmemiz gereken ilk ders kendine yetmek ve kendine güvendir. Eğer bu dersi özümsersek, yabancı ülkelere olan feci bağılığımızdan ve nihai çöküşümüzden kendimizi kurtarabiliriz.

Kibirle söylenmiş sözler değil ancak gerçeğin ta kendisidir. Biz, bu gıda kaynağı için dış yardımlara muhtaç küçük bir ülke değiliz. Neredeyse bir kıta büyüklüğünde 400 milyon insanın vatanıyız. Biz, kutsal nehirleri, zengin tarım arazileri ve tükenmek bilmez hayvan varlığı bulunan bir ülkeyiz. Hayvanlarımızın ihtiyacımız olandan çok daha az süt veriyor olması tamamen bizim suçumuz. Hayvan varlığımız her gün bize ihtiyaç duyacağımız tüm sütü sağlamaya yetecek kapasitededir. Ülkemiz, eğer son birkaç asırda görmezden gelinmemiş olsaydı, bugün sadece kendine yetecek gıdayı üretmesiyle değil aynı zamanda dış dünyada son savaşın maalesef tüm dünyayı ihtiyaç içinde bıraktığı gıda tedariki bakımından çok önemli bir role sahip olacaktı. Bu Hindistan'ı dışarda bırakmaz."

Tarımdaki krizin doğanın süreçlerindeki bozulmalarla ilgili olduğunu fark eden Hindistan'ın ilk tarım bakanı K. M. Munshi, tarımda verimliliğin ekolojik temellerini yeniden inşa etmek ve düzeltmek için, sıfırdan, merkezsiz ve iştirakçi bir yönetime dayanan detaylı bir strateji üzerinde çalıştı. 27 Eylül 1951'de Tarım Bakanlığı'nın düzenlediği bir seminerde, düzeltme programı, Hindistan'ın toprak, ekin ve iklim çeşitliliklerini tanımuştur. Munshi, eyaletlerdeki tarım geliştirme direktörlerine her bir köyü hatta her bir araziyi "arazi dönüştürme" programı için değerlendirmelerini söyledi:

"Sorumlu bulunduğunuz köydeki yaşam döngüsü üzerinde hem hidrolojik hem de beslenme yönünden çalışın. Döngünün nerede sekteye uğradığını bulun ve düzeltmek için gereken adımları belirleyin. Köyler üzerinde şu dört hususu düşünerek çalışın: (i) var olan şartlar; (ii) hidrolojik döngüyü sağlamak için gerekli adımlar; (iii) beslenme döngüsünü tamamlamak için gereken adımlar ve döngü düzeltildiğinde köyün son halinin betimlemesi ve (iv) kendinize ve programa güven. Yaşam döngüsünün yeniden düzenlenmesinin sadece Hindistan'ın özgürlüğü ve mutluluğu için değil aynı zamanda varlığını idame ettirmesi için hayati önem taşıdığını bilen biri için hiçbir şey çok zor ya da tehlikeli değildir."

Ekolojik su ve besin döngüsünün onarımı; arazi reformu, tarım yatırımları, çiftçiler için adil fiyatlar ve evrensel bir kamu dağıtım

sistemi aracılığıyla tüketiciler ile birleştğinde gıda güvenliği için kutsal birer araç haline geldi.

Gıda zincirinin bozulması sebebiyle kişi başı günlük enerji tüketimi günümüzde 177 kaloriden 150 kaloriye düşmüştür. Bunu kırık zincirin parçalarıyla tamir etmeye çalışmak işe yaramaz. Gıda zincirinin ilk halkası doğal sermayemiz, toprak su ve tohum ile başlar, ikinci zincirinde küçük çiftçiler, işçiler, çoğu kadın olan arazisi olmayan köylülerden oluşan iş gücüdür ve son halkası da yemektir. İlk halka, toprak erozyonu, biyoçeşitliliğin azalması, su azalması, besin değeri düşük gıda üretimi gibi ekolojik bozulmalar sebebiyle kırılır ve gıda güvensizliğine katkı sağlar. Köylüler toprağa, tohuma ve suya erişimlerini kaybettiklerinde gıdaya da erişimlerini kaybederler ve açlık bunun en direkt sonucu olur. Kırılan ikinci halka ise çiftçilerin gıda üretme kapasitesidir. Üretim maliyetlerini arttırıp satış fiyatlarını düşürmek borçlanmaya, bu da gıda güvensizliğine sebep olur. Ambarları gıda yerine içki saklamakta kullanarak, çiftçilere adil fiyatlandırma garantisi veremeyerek ve kamu dağıtım sisteminin bozulması ile kasten gıda tedarikine zarar verilmesi hükümetin küçük çiftçilerin olmadığı bir gıda sistemi istediğinin habercisidir. Çiftçiler Hindistan'ın gıda güvenliği ve gıda egemenliği açısından belkemiğidir ve tarımsal krizin derinleşmesi durumunda gıda güvencesi ortadan kalkacaktır. Zincirin üçüncü halkası ise insanların gıda hakları ve yetkileridir. Artan gıda fiyatları ve düşen baklagil ve besleyici tahıl üretimi fakir kesimin besleyici ve yeterli miktarda gıdaya erişimini azalttı.

Milyonlarca vatandaşımız açlıkla mücadele ederken, hükümet sayılarla oynayıp krizin sonuçlarının bir kısmını ele almaktadır. Yoksulluk bir sebep değil, sonuçtur. Tendulkar Komite Raporu'nun %37'si, Saxena Raporu'nun %50'si ve Örgütlenmemiş Sektör Raporu'nun %77'sindeki sayılarla oynamak, açlık ve yoksulluğun asıl sebeplerini kasten göstermemektir. Bu bağlamda, tavsiye edilen Ulusal Gıda Güvenliği Yasası (NFSA) sadece kusuru kapatmak için bir kılıftır. Gıda zincirindeki ilk iki halkayı görmezden geldiği için yetersizdir. Yoksul ve savunmasızların mevcut miktarını azaltmaktadır. NFSA Yüce Divan tarafından sabitlenmiş olan aile başı 35 kg aylık tahıl yerine 25 kg önermektedir. Hindistan Medikal Araştırma Kurulu kalori normlarını kırsal alanlarda 2400

kalori ve kentsel bölgelerde 2100 kalori olarak belirlemiştir. Tendulkar Komitesi(şimdiki Planlama Komisyonu’nun resmî temeli) ortalama kalori tüketimini kentsel alanlarda 1776 kalori ve kırsal alanlarda 1999 kalori olarak sabitlemiştir. Sayılarla yapılan hokkabazlıkla, açlar iyi beslenmiş, yoksullar da artık yoksul değilmiş gibi gösterilmiştir.

Gıda güvencesi evrensel bir PDS (Kamu dağıtım sistemi) sistemi ile hem fakir çiftçilere hem de fakir tüketicilere gıda zinciri boyunca adil fiyatlar güvencesi sağlamasını gerektirmektedir. Bunun yerine hükümet, kendini “hedef” kitleyi daraltmaya adanmış; çünkü tarım ürünlerini tarımsal işletmelere ve “gıda güvenliği planı” adı verilen projeleri de Walmart, Sodexo, Cargill, Unilever ve Nestle gibi şirketlere nakit transferi ile devretmeye kararlıydı. Bu, çiftçileri ve kamu dağıtım sistemini terk edip gıda güvenliğini baltalamaktır.

Küçük çiftçilerin yerini tarımsal işletmeler aldıkça, doğal sermayenin zararı artacak, gıda zincirinin ilk halkası zayıflayacak ve Hindistan’ın üçte ikisindeki tarımsal kriz derinleşecektir. Gıda pulları ve kartları ile çiftçiler ile tüketenler, üretim ve tüketim arasındaki bağı kırmak, gıda zincirini tamamen bozacaktır. Dünya Bankası baskıları altında PDS sisteminin yerini hedeflenmiş PDS aldığı anda, tavsiye edilen çözüm, gıda yardımlarını düşürmek oldu. Fakat gıda yardımlarının faturası, 25.000.000.000 rupiden 500.000.000.000 ruپیه çıktı. Finansal olarak yükselse de sosyolojik olarak hedeflenmiş PDS kapsamı daraldığından sonuç olarak insanımızın çeyreğinin açlıkla mücadele etmesine yol açtı. Daha fazla “hedef” daraltılması, gıda yardımlarında da daha fazla artışa sebep olacaktır; çünkü bu durum üretimin yüksek maliyetiyle yardımı yapılan gıdanın maliyeti arasındaki farkın artmasına yol açacak aynı zamanda yükselen gıda piyasa fiyatları ve finansal gıda yardımları arasındaki farkı da açacaktır. Kamusal gıda dağıtım sistemimizi nakit para karşılığı özelleştirmek, borçlara ve açlığa davetiye çıkarmaktır. Toplumlara hizmet eden ticaret yöntemlerini bozup bunları sadece piyasa kontrolünü ve tarımsal işletmelerin kârını arttıran “serbest ticaret” olarak adlandırmak, küresel bir kumarhaneye değerli gıdalarımızı yatırmak ile benzer bir durumdur.

Neden Bir Milyar İnsan Açlıkla Mücadele Ediyor?

2008 yılı, gıda fiyatlarının öngörülemez seviyelere yükselmesi ve 40 kadar ülkede ayaklanmaların başlamasıyla küresel bir gıda krizine şahit oldu. 2010'da bu kriz tekrar su yüzeyine çıktı. Başkan Bush'un 2008'deki küresel gıda fiyatları artışı ile ilgili ilginç bir analizi oldu. Missouri'deki, interaktif bir oturumda Bush, Hindistan gibi ülkelerde refahın artmasının insanların daha iyi beslenme taleplerinin artmasına yol açtığını iddia etti. "Hindistan'da orta sınıfta 350 milyon insan yaşamaktadır. Bu Amerika'dan daha fazladır. Onların orta sınıfı bizim tüm nüfusumuzdan daha fazladır. Ne zaman ki refahın artarsa, o zaman daha iyi beslenme daha iyi gıda talep etmeye başlarsın. Bu yüzden talep yüksek. Bu da fiyatların artmasına sebep oluyor." Bu hikâye, spekülasyonlarla ve gıdanın yerini biyoyakıtlarla doldurmasıyla ABD'nin tarımsal işletmeleri ile güncel gıda krizindeki rolü ile ilgili politik tartışmanın yönünü değiştirmiş ve mevcut ekonomik küreselleşmenin Hindistan'ın faydasınaymış gibi göstermiş olsa da esas gerçek şudur ki Hindistan halkı küreselleşmeden önceki haline oranla bugün çok daha kötü beslenmektedir.

Ancak gıda fiyatlarındaki artış için Hindistan'ı suçlayan sadece George Bush değildi. Oxford Ekonomisti Paul Collier "Plundered Planet"(Talan olan Gezegen) isimli kitabında, şunları söylemiştir: "Fiyatlardaki ani yükselişin kök sebebi Asya'daki gözle görülür ekonomik büyümedir. Asya dünyanın yarısıdır. Asya'nın geliri arttıkça, aynı şekilde gıda talebi de artmaktadır. Sadece Asyalılar daha çok yemeye başladığı için değil, daha iyi yemeye başladıkları için."¹ Tekrar tekrar gıda fiyatlarının "Çin ve Hindistan gibi gelişmekte olan ülke ekonomilerinin yükselen talebi" sebebiyle artış gösterdiği belirtiliyordu. Bu büyüme masalı çoğu açıdan yanlıştır. İlk olarak, Hindistan ekonomisi büyürken, çoğu Hintli daha da yoksullaştı; çünkü arazilerini ve geçim kaynaklarını kaybettiler. Çoğu Hintli şu an on yıl öncekinden çok daha az yemek yiyebiliyor; 1991'de kişi başı yıllık 177 kg olan gıda miktarı, şu anda 152 kg olmuştur. Günlük kişi başı gıda miktarı 485'ten 419 grama düşmüştür; günlük alınan kalori miktarı 2220'den 2150 kaloriye gerilemiştir. Her yıl yetersiz gıda sebebiyle bir milyon çocuk ölüyor ve Hindistan'ın büyümesi hızla yükselse bile, burası açlığın

başkenti haline geliyor. Hindistan küresel açlık sıralamasında 84 ülke arasında, 67. sırada, Çin'in ve Pakistan'ın altında yer almakta ve %42'si olması gerekenden zayıf olan çocuklara ev sahipliği yapmaktadır.

Yoksullar daha da kötüleşti; çünkü geçimleri zarar gördü. Orta sınıf daha kötüleşti; çünkü küreselleşme ile birlikte işlenmiş gıda ve abur cuburlar Hindistan'a diretildiği için daha iyi değil aksine daha kötü besleniyorlar. Hindistan kötü beslenme ile bir diyet veya besin değişimi döneminden geçiyor. Bir yanda kötü beslenme gıda yoksunluğundan kaynaklanırken diğer yanda ise abur cuburlar ile kötü beslenmeden kaynaklanıyor, yani iki türü de eşit şekilde sağlığı zayıflatan etkiler gösteriyor. Hindistan orta sınıfı bugün daha az kahvaltılık gevrek tüketiyor. 1972-73 yıllarında kırsal Hintliler %23 kahvaltılık gevreklerle harcıyorlardı. Bu, %10 geriledi ve sebebi de ABD'nin ABD-Hindistan Tarım Anlaşması ile işlenmiş ve ambalajlı yiyecekler tüketilmesine yönelik yaptığı baskıydı. ABD'deki kahvaltılık gevrek tüketimi Hindistan'daki %2'ye oranla %12 arttı. Bu durumun en büyük sebebi de biyoyakıt için gıdadan vazgeçilmesi oldu. Başkan Bush'un gıdanın yerini biyoyakıtın almasına yönelik politikaları ile gıda ekonomisine spekülasyonların girmesine müsaade eden finansal ekonominin kural serbestliği gıda fiyatlarının artışının asıl sebebidir.

Kahvaltılık Gevrek Tüketimi

Ülke	2006-07	2009-10	2010-11	2007-08	2008-09
Çin	382.2	411.50	420.90	389.1	397.04
ABD	277.6	330.40	340.60	310.4	325.20
Hindistan	193.1	207.00	212.00	197.3	203.00
Dünya	2062.4	2105			

Kaynak: FAO (Gıda ve Tarım Organizasyonu), Gıda, Outlook, 2010.

Birleşmiş Milletler'in gıda hakkı üzerine uzman raportörü Oliver de Schutter'e göre, dünyada açlıkla mücadele edenlerin %10'u göçebe çobanlar, balıkçılar ve orman kabilelerinden; %20'si kırsal arazi sahibi olmayan işçi gibi kişilerden ve %50'si küçük çaplı çift-

çilerden oluşmaktadır. Eğer gıda üreticileri dünyada açlıkla mücadele edenlerin %80'ini oluşturunca, belli ki ürettikleri ürünün yeteri kadar tüketemiyorlar. Açlık tasarımı çiftçileri, tohumların patentini alan ve sahibi olan gen devlerinin kölesi ve borç içindeki çiftçilerden ucuza aldığı ürünleri maliyetli ürünlere çeviren tahıl devlerinin bağımlı işçileri haline getiren "serbest ticaretin" serbest olmayan kuralları üzerine dayalıdır. Açlık yaratma aynı zamanda endüstriyel süreçlerin tasarlanmasıyla uzun mesafe nakliye ve yüksek perakende satışlar üzerine kuruludur. Hindistan gibi ülkelerin kısıtlı dağıtım zincirinin gıda israfına sebep olduğu söylenirse de asıl gerçek endüstriyel küresel gıda sistemlerinin üretilen gıdanın %50'sini israf ettiğidir.

Defalarca kez, endüstriyel tarımın dünyayı beslemek için şart olduğu ve yeşil devrim adı altında kullanılan kimyasallar ve genetiğiyle oynanmış organizmalar olmadan dünyanın aç kalacağı söylenmiştir. Serbest ticaretin gıdayı ucuzlatacağı söylenmiştir.

Gıda ve açlık krizi, toprak, tohum ve biyoçeşitlilik gibi doğal sermayelere kimin sahip olduğundan kaynaklanmaktadır. Gıdamızı nasıl ürettiğimize ve nasıl dağıtımını yaptığımıza göre belirlenir. Hindistan açısından, yetiştirilen gıda besin değerini, dağıtım şeklini ve haklarını belirliyor olsa da tarım, gıda ve besin değeri birbirinden farklı kavramlar gibi ele alınmaktadır. Eğer, darı ve baklagilleri içeren bir biyoçeşitlilik oluştursak kişi başı besin miktarımız artacak; eğer kimyasallarla tek tip tarım yaparsak dönüm başına da kişi başına da çok daha az besinimiz olacaktır. İç kaynaklar ile ekolojik olarak gıda yetiştirirsek, çiftçilik yapılan kesimlerde daha çok gıda bulunacağından kırsal bölgelerde daha az kötü beslenen çocuğumuz olacaktır. Eğer yerel toplulukların kontrolünde bir gıda sistemimiz olursa, küresel piyasanın dalgalanmalarından ve şirketlerin vurgunculuğundan kaçabiliriz. Eğer tarımda küresel ve gıda ürünlerinde spekülasyon ticaret uygularsak, borçlanacak, çiftçi intiharlarına şahit olacak, fiyat artışları, gıda krizleri, açlık ve kıtlık yaşayacağız. Açlığı da gıda egemenliğini de kendimiz yaratabiliriz; ilki gıda diktatörlüğü ile ikincisi de gıda demokrasisi ile sağlanacaktır.

Küresel Kumarhanede Gıda

Gıdayı yetiştirmek, işlemek, taşımak ve dağıtımını yapmak insanlığın %70'ini kapsarken bunları yemek hepimizi kapsar. Yine de günümüzdeki baskın gıda ekonomisini şekillendiren kültür veya insan hakları değil spekülasyon ve kârdır. Küresel finans kumarhanesine gıdamızı koymak açlığı tasarlamaktır. ABD'nin yüksek faiz krizi ve Wall Street'in iflasından sonra yatırımcılar emtia piyasalarına, özellikle yağ ve tarımsal emtialara hücum etti. 2005-2007 arasında gerçek üretim artış göstermezken, gıdadaki emtia spekülasyonu %160 arttı. Bu durum fiyatları yukarı çekti ve 100 milyon kişiyi daha açlığa itti. Deutsche Bankası'nın bir 2008 reklamında şunlar yer aldı: "Yükselen fiyatlardan keyif alıyor musunuz? Herkes emtialar hakkında konuşuyor, tarımsal euro fonu ile siz de en önemli yedi tarım emtiasından faydalanabilirsiniz. (Peter Wahl'ın, "Spekülasyon Gıda Hakkını Baltalıyor" alıntısıdır, 2008).² Dünyanın ekonomi sistemini dengesizleştiren finansal serbestleşme şimdi dünyanın gıda sistemini dengesizleştiriyor. 2003-2008 yılları arasında, emtia endeksi spekülasyonu %1900'lere, 13 milyar dolardan 260 milyar dolara yükseldi. Bu endeks fonunun %30'u gıda emtialarına yatırılmıştı. Tarımsal İşletme Saymanlık Teşebbüsü şunu belirtiyor:

"Birleşik fiyat endeksleri algoritmalarıyla sağlanan, yatırımcıların "güven eksikliği" ve kısıtlanmamış tezgâh üstü mallardan 7 trilyon dolardan fazla "siyah havuzları" ile 24 saat elektronik türev ticareti yapabildiği cesur yeni dünyada yaşıyoruz.³"

Dünyanın emtia ticaretinin gıdayla, çeşitliliğiyle, yetiştiricisiyle, tüketicisiyle, mevsimlerle, ekimiyle, haşatıyla hiçbir ilgisi yoktur. Gıda çeşitliliği sekiz emtiaya düşürülmüş ve "birleşik fiyat endeksi" adında bir birleştirilmiş, mevsimlerin yerini 24 saat ticaret almış, gıda üretiminin güneş ışığı ve fotosentez ile sağlanmasının yerini "karanlık yatırım havuzları" doldurmuştur. Asıl trajedi ise bu gerçek olmayan dünyanın, gerçek dünyanın gerçek insanlarına açlık yaratıyor olması. Harper dergisi için hazırlanan bir kapak hikâyesinde, Frederick Kaufman, gıda balonu hakkında "Wall Street nasıl milyonlarca insanı açlığa sürükledi ve bu yanına kâr kaldı. Gıdanın tarihi 1991'de kimsenin dikkatini vermediği bir zamanda uğursuz bir dönüş yaptı. O yıl Goldman Sachs'ın günlük

ekmeğimizin mükemmel bir yatırım olduğuna karar verdiği yılıydı." dedi. Goldman Sachs, AIG Emtia Endeksi, Bear Sterns, Oppenheimer Pueno, Barclays gibi yatırımcıların girişi, tarımsal işletmenin kârını arttırmasına yol açtı. 2008'in ilk çeyreğinde, Cargill %86'lık kâr sıçramasını emtia ticaretine bağladı ve Conagra ticari konumunu 2,8 milyar dolara bir koruma fonuna sattı.

Kâr uğruna buğday fiyatlarına kumar oynamak, 250 milyon kişinin gıdasını elinden aldı. Austin Damani, Fred Kaufman'a şunları söyledi, "Biz buğday ticareti yapıyoruz, ama hiç göremeyeceğimiz bir buğday. Bu zihinsel bir deneyim." Gıda, ekolojik, duyuşsal ve biyolojik bir deneyimdir. Spekülasyon ile kendi gerçekliğinden koparılmaktadır. Tahıl piyasası, Şikago, Kansas ve Minneapolis'teki tahıl devlerinin vadeli işlem ticareti ile yatırımcıların spekülasyonları bir araya gelince bambaşka bir hâl aldı. Kaufman diyor ki, "Herhangi bir yerde alınan hayalî buğday, her yerde alınan gerçek buğdayı etkilemektedir." Eğer gıdayı bir meta olmaktan çıkarmazsak, giderek daha çok insanın gıdaya ulaşımı engellenecek ve daha çok para küresel kâr kumarhanesine dökülecektir.⁴

Dünya gıda fiyatlarındaki sert artış 2011'de tekrar meydana geldi. FAO'ya göre, gıda fiyat endeksi Aralık 2010'a göre %3,4 artarken, kahvaltılık gevrek fiyat endeksi Aralık verilerinin %3 üzerine çıktı ve Temmuz 2008'den beri olan en yüksek seviyesine ulaştı; ancak hâlâ Nisan 2008'deki zirvesinden %11 aşağıda. Katı sıvı yağ endeksi ise %5,6 artarak neredeyse Haziran 2008'deki rekor seviyesine çıktı. Süt ürünleri fiyat endeksi ani bir artışla %6,2 yükselirken şeker fiyat endeksi de %5,4 arttı. Buğday fiyatları altı ay öncesine oranla %25 artış gösterdi. Soya fasulyesi ve palmiye yağı 2010'un ikinci yarısına göre ikiye katlandı.

Hindistan'da soğan fiyatları Haziran 2010'da kilosu 11 rupi iken, Ocak 2011'de bu rakam 75 rupiye fırladı. 2000-2001'de 4,8 milyon ton olan soğan üretimi, 2009-2010'da 12 milyon tona çıkmış olmasına rağmen, fiyatlar da arttı; Bu da spekülasyon yönetimli piyasanın üretim ve fiyatlandırmayla doğru orantılı olmadığının bir göstergesidir. Toptan ve perakende satış fiyatları arasındaki fark %135 oldu. 2010 yılı Ekim ve Aralık ayı arasında domates fiyatları %100'den fazla yükseldi, kilosu 15 rupiden 40-50 rupiye çıktı; lahana fiyatı %159 artış gösterdi; sarımsak %140; patates

%86; patlıcan %72; bezelye 2010 Mart ve Aralık arasında %66 yükseldi. Tüccarlar kazanırken çiftçiler kaybediyordu. Çiftçiler kilosu 50 rupiden satılan domates için sadece 8 rupi alabiliyordu. Temel gıda maddelerinin fiyatları da sistematik olarak yükselmekteydi. 2006 Aralık ile 2010 Aralık arasında pirinç kilosu 14,50 rupiden 24 rupiye, şeker 21 rupiden 34 rupiye, mercimek 32 rupiden 65 rupiye ve mısır 46,50 rupiden 64 rupiye çıkmıştır.⁵

Sentetik Biyoloji ve Biyoçeşitlilik Savaşları

Sentetik biyoloji, biyokütle (yenilenebilir bitki ve hayvan enerjisi) ve biyoçeşitliliğin ticarete uyarlanmasıyla doğan bir teknolojidir. Sentetik biyoloji, “yaşayan bir fabrika işlevi görecektir tasarım ürünü organizmalar” üreten bir endüstridir. Sentetik biyoloji ile ümit edilen, tepeden tırnağa biyolojik sistemler inşa ederek bilgisayarlar ya da fabrikalar gibi çalışabilecek biyolojik sistemler oluşturmaktır. Amaç biyo tuğlalar (DNA) kullanarak biyolojiyi daha kolay düzenlemektir.

Tarım ve gıda üretimi önceki iki “yeşil devrimleri” ile değişim geçirmiştir, ilki tarıma kimyayı tanıtmıştır. Bunun için, bitkiler büyümelerini engelleyen kimyasal gübreler verilerek bodur versiyonlarına çevrilmiştir. İkinci “yeşil devrim” genetik mühendisliğinin uygulanmasına ve böylece üçüncü bir “yeşil devrim” olan sentetik biyolojinin tanıtılmasına dayanmaktadır.

Her üçü de uygunsuz ve modası geçmiş mekanik paradigmalara dayalıdır. Yaşayan sistemler kendi kendine örgütlenmeye, çeşitliliğe ve karmaşıklığa dayalıdır; yeşil devrimler ise yaşamı ham materyallere, karmaşık sistemleri “makine”lere ve çeşitliliği tekil tarıma dönüştürmeye temellidir. Yeşil devrim bitkileri, sentetik gübre kullanan diğer fabrikalardan gelen girdilerle işleyen fabrikalar olarak görmektedir. İkinci yeşil devrim olan biyoteknoloji, genleri bitkilerin “atomları” olarak gören modası geçmiş genetik indirgemecilik paradigmasına dayanır. Biliyoruz ki genler kendi başına bağımsız hareket edemez ve tek bir nitelik taşımaz ancak verim ve esneklik gibi çoklu niteliklere sahiptir.

Sentetik biyolojinin hayatla bir ilgisi yoktur.

Meydana gelen üçüncü “yeşil devrimin” vaatleri ve eksiklerini değerlendirmek için, ilk iki yeşil devrimin getirdiklerine ve on-

lardan öğrendiğimiz derslere bakmalıyız. Önceki devrimlerin ilk sahte iddiası kendilerini mucize olarak göstermeleri idi. Yeşil devrim ile ilgili Angus Wright'ın gözlemlediği gibi, "Tarımsal araştırmanın yanlış gitmesinin bir yolu, bir mucize üretildiğini söylemek veya söylenmesine izin vermektir. Tarihsel olarak, bilim ve teknoloji doğal dünyada mucize fikrini reddederek ilk gelişmelerini yaşamıştır. Belki de o duruma dönmek en iyisidir."⁶

İkinci yanlış iddia ise abartılı faydalarıdır. Önceki yeşil devrimlerin ikisi de açlığa mucizevi sonuçlar bulacağını açıklamıştır. İlkinde, HYVS (Yüksek Verimli Çeşitler)'in milyonlarca kişiyi açlıktan kurtaracağı söylenmiştir.

Bu doğru değildir. Öncelikle, Dr. Palmer Birleşmiş Milletler Sosyal Gelişme Araştırma Enstitüsü'nde 15 uluslu yeni tohumların etkileri çalışmasında, "yüksek verimli çeşitler" in yeni tohumların bizzat kendisinin yüksek verimli olduğu manasına geldiği için yanlış bir isimlendirme olduğu sonucuna varmıştır. Ancak yeni tohumların ayırt edici özelliği, gübre ve sulama gibi belirli girdilere yüksek geri dönüşler veriyor olmasıdır. Palmer bu sebeple isminin "yüksek geri dönüşlü çeşitler" HRV olmasını tavsiye etmiştir.

Dahası, biyoçeşitli sistemleri tekil tarıma çevirerek ve uzun kamışlı, yüksek biyokütleli ürünleri bodur türlerle değiştirerek, sonuçta elde edilen gıdanın besleyici ve biyokütle olarak değerleri düşmektedir. Navdanya'nın "Dönüm Başı Sağlık" araştırmasında da görüldüğü üzere biyoçeşitli ekolojik sistemler dönüm başına üretilen gıda ve besin değerini arttırmaktadır. Örneğin, sadece bir biyoçeşitli sistemden elde edilen veriler şunlardır:

	Biyoçeşitli	Tekil Tarım
Protein	33 × 8.3 kg	90 kg
Karbonhidrat	680 kg	920 kg
Yağ	107,8 kg	12 kg
Karoten	2540 mg	24 mg
Folik Asit	554 mg	0
C Vitamini	400 mg	0
Ca	3420 mg	120 mg
Fe	100,8 g	38,4 g

P	6013 g	2280 g
Kg	2389 g	1884 g
Na	79 g	0
K	4272 g	0

Her şeyden öte, enerji bakımından endüstriyel tarım bir birim çıktı için on birim girdi kullanması sebebiyle olumsuz bir sistemdir. ABD'deki endüstriyel tarım pirinç üretebilmek için Filipinler'deki geleneksel bir çiftliğe göre dönüm başına 380 kat daha fazla enerji tüketmekte ve ABD'deki pirinç kilogramı başına düşen enerji miktarı Filipinler'dekinden 80 kat daha yüksek olmaktadır. ABD'de mısır üretiminde kullanılan enerji Meksika'daki geleneksel bir çiftlikte ihtiyaç duyulanın 176 ve kilogram başı 33 katıdır. İlk yeşil devrim, pirinç, buğday ve mısırın tekil tarımını yaygınlaştırmıştır. İkinci yeşil devrim ise, mısır, soya, kanola ve pamuğun tekil tarımını yaygınlaştırmıştır. Üçüncü yeşil devrim de biyoyakıtları yaygınlaştıracak. Biyokütle savunucuları, "kıyıda köşede", "verimsiz", "başıboş", "çorak" ve "terkedilmiş zayı alanlar" olarak adlandırdıkları arazileri, biyokütle çıkarmak için hedef olarak belirlemişlerdir. Avrupalı araştırmacılar şöyle diyor, "her bölgede biyo enerji potansiyelinin bir koşulu vardır bu mevcut yetersizlikler ve düşük odaklı tarımsal yönetim sistemlerinin 2050'ye kadar en başarılı tarımsal yönetim sistemleri ve teknolojileri ile değiştirilmesi ile mümkündür."

Yaşamın endüstriyelleştirilmesi, yeni "biyo ekonomi", "temiz teknoloji" ve "yeşil ekonomi" adı altında satılıyor. Biyoçeşitli ekonomiler cömert biyoekonomiler oldukları halde, biyolojik materyallere ve endüstriyel süreçlere dayalı biyo ekonominin yükselişi ile tutulmaktadır. Uluslararası organizasyonlar bu konudan şöyle söz etmektedir: OECD (Ekonomik korporasyon ve kalkınma organizasyonu) buna biyo ekonomi; Dünya Ekonomik Forumu biyo rafineri endüstrisi; Biyoteknoloji Endüstrisi Organizasyonu biyoteknoloji; UNEP yeşil ekonomi ve ABD hükümeti Biyokütle Araştırma ve Geliştirme Kurulu biyoekonomik devrim olarak adlandırıyor.

Biomasters ETC raporu, sentetik genetiğin kurucusu Craig Venter'in şu sözlerini alıntılıyor,

“Her kim verimli biyoyakıt üretirse sonunda çok paradan fazlasını kazanacak, tarih yazacak. Bunu başaran ülkeler, şirketler günümüzün petrol zengini uluslarının olduğu gibi gelecek neslin ekonomik galipleri olacaklar.”⁷

Craig Venter’ın hayalindeki yeni biyoekonomi mevcut petrol ekonomisinin bir uzantısıdır. Fosilleşmiş biyolojik maddelerden petrol çıkarmak yerine şimdi yaşayan biyolojik maddelerden ya da biyokütleden sıkılıp çıkarılacak. Petrol çağının şu anki büyük oyuncuları, doğanın ekonomisinde ekolojik hizmetler sağlayan ve insanların sürdürülebilir ekonomisindeki temel gıda, yem, yakıt ve gübre gibi ihtiyaçları sağlayan biyoçeşitlilik ile mücadeleye tutulmuşlardır. ETC raporunda şunlar belirtiliyor, “Dünyanın karasal biyo kütlelerinin %24’ü şimdiye kadar insanların kullanımına tahsis edilmiştir. Günümüzdeki ilişkili krizler Wall Street’in henüz ulaşmadığı kalan %76’yı metalaştırmak ve tekelleştirmek için bir fırsattır.”

Gezegenin biyoçeşitlilik ve biyo kütle üzerine ilgisi bulunan endüstriyel sektörler, enerji, kimya, plastik, gıda, tekstil, ilaç sanayi, kâğıt ürünleri ve inşaat malzemeleri endüstrileridir. Karbon ile birlikte bu 17 trilyon dolarlık bir pazardır. British Petroleum, Shell, Exxon Mobil gibi petrol şirketleri; BASF ve Dupont, Monsanto, Amyris, Synthetic Genomics, Syngenta gibi kimya ve biyo teknoloji şirketleri; Cargill, Archer Daniel Midlands, Weyerhaeuser gibi ormancılık ve tarım işletme şirketleri; Procter&Gamble, Unilever, Coca-Cola gibi gıda şirketleri ve Goldman Sachs, J.P.Morgan ile Microsoft gibi finans devleri olan küresel şirketler bu yeryüzü gaspına katılıyor. Craig Venter şöyle diyor, “Tüm petrokimya endüstrisinin yerini alıp devasa bir enerji kaynağı haline gelmek gibi mütevazı bir amacımız var.” Henüz metalaştırılmamış ve ticarileştirilmemiş %76’lık bu biyokütle, biyo çeşitlilik temelli yerel ekonomiler için hayatidir. Biyo kütle günümüzdeki yerel ekonomileri destekleyen ve gelecekte de destekleyecek olan 230 milyar tondan fazla “yaşayan şeyleri” kapsamaktadır.

Dünyanın “ana üretimi” olarak bilinen bu yıllık armağan, en çok küresel güneyde, tropikal okyanuslarda, ormanlarda ve hızla büyüyen otlaklarda bulunur; geçimleri, kültürleri ve yerlilerin çoğunun en temel ihtiyaçlarını karşılar. Siyah karbondan yeşil karbona geçiş faydalı ve samimi bir değişiklik olarak satılırken aslında yeni

bitkiyi diğer bitkilere koruma sağlama amacıyla arazilerinin çevresine dikerler. Pongamia Glabra ağacı tohumlarından yağ çıkarıldıktan sonra kalan küspe de toprağa karıştırıldığında çok güçlü bir haşere kontrol yöntemi haline gelmektedir. Malnad ormanlarında görülen Kasorka ağacı (*strychnos muxuomica*) 18-27 metreye kadar büyüyebilir. Tohumlarında ve yapraklarındaki böcek öldürücü özellik, hatırlanmayacak kadar eski zamanlardan beri yapraklarını, kabuklarını ve ince dallarını bu amaçla kullanan çiftçilerimiz tarafından bilinmektedir.

Hintli çiftçiler yeşil ve organik gübre ile hayvanları için yem sağlayabilmek için biyoçeşitliliğe güvenir. Toprak çoğunlukla, katı parçalar, su, gaz elementleri, humus ve ham organik maddelerden oluşur diye tanımlanır. Organik madde, besinlerin yavaşça toprağa salındığı ve bitkilerin ulaşabildiği bir besin mağazası görevi görür. Ağaçlar, çalılar, örtü bitkileri, tahıl, baklagiller, çimler, otlar, eğreti otu, su yosunları hepsi yeşil gübre sağlar; yeşil gübre ekinleri yıllık dönüm başı 30-60 kg nitrojen sağlanmasına katkıda bulunur. Devamlı yeşil gübre kullanımının toplam etkileri sadece nitrojen sağlama açısından değil aynı zamanda topraktaki organik madde ve mikro elementler açısından da çok önemlidir.

Derin köklü yeşil gübre bitkileri, ayrıca toprak altına yıkanmış besinlerin tekrar kazanılmasına yardımcı olur. Benzer olarak ekosistemde, hayvan nüfusu ile yem miktarı arasında denge sağlanmıştır. Yem ağaçları dâhil olmak üzere genel olarak ağaçlar, hayvanlara yem üretmek için yetiştirilen tarımsal ekinlerle birlikte yetiştirilmektedir.

Hindistan tarımı kimyasal gübreler ile tanıştırmadan uzun zaman önce, yağlı tohum küspeleri, özellikle fıstık (*arachis hypogaea*), hint yağı otu (*ricinus coimmunis*) ve mohua (*bassia latifolia*) bitki besini kaynağı olarak kullanılmaktaydı. Bilim insanları, tohum, ağaç kabuğu ve karanji (*pongamia glahtra*) yapraklarının Deccan bölgesinde gübre olarak kullanıldığını belirtmiştir. Yeşil gübreye katkıda bulunan diğer bitkiler thangadi (*Cassia Anriculosts*), yekka (*calitropics gigantea*), neem (*azadirachta indica*), sarmaşık uganishambu (*pettsonia spp*) ve yabani indigo (*tephrosia purpurea*). Ormandan toplanan diğer yeşil gübre türleri de: Portia (*thespesia populnuraa*), saat dört bitkisi (*mirabiulis jalepe*) ve all pilli persaradır (*phaseolus aconitifilius*). Yeşil gübreye katkısı olan ekinler

baklagillerdir. Örneğin maş fasulyesi, siyah mercimek, börülce ve diğer baklagiller gibi.

Hayvanlara yem olarak, *prosopis cineraria* ağacı ülkenin kurak bölgelerinde en kullanışlı bitkidir. Çiftçiler arasında çok popüler bir söylem vardır: kıtlık çıksa bile *prosopis cinerariası*, bir keçisi ve bir devesi olan bir adama ölüm uğramaz çünkü üçü beraber en çetin koşullarda bile insanı ayakta tutmaya yeter. Bataklık tarımında, yeşil gübrenin direkt olarak toprak koşullarını zenginleştirdiği, kurak kesimlerde de hayvan dışkılarındaki yemin gübre için zengin bir kaynak olduğu gözlemlenmiştir. Yerel uzun pirinç ve akdarı türleri de çiftlik gübresi olarak toprağa dönen önemli bir yem kaynağıdır.

Böylece, çiftçilerin biyoçeşitlilik kullanımı hakkındaki geleneksel bilgileri, verimi arttırmasına ve ekonomik açıdan pahalı ve çevresel olarak zararlı tarımsal kimyasalların yerine çevreyi iç girdiler kullanarak korumasına yardımcı olur.

Biri ekoemperyalizm, biyoemperyalizm ve ekofaşizme dayanan diğeri de yeryüzü demokrasisi ve biyodemokrasiye dayanan iki sistem arasındaki karmaşa ve yarış önümüzdeki on yıl içinde yoğunlaşacaktır. İnsanların yerel ve canlı ekonomilerini savunmak için yerel ve canlı demokrasi ile savunmalarını güçlendirmeleri gerekecektir.

Kaynakça

1. Paul Collier, *The Plundered Planet*, Oxford: Oxford University Press, 2010.
2. Yazarın kişisel iletişimlerinden.
3. Agribusiness Accountability Initiative, "Time to Act on Food Price Speculation", April 20, 2008. <http://www.agribusinessaccountability.org>
4. Frederick Kaufman, "The Food Bubble", *Harper's Magazine*, July 2010.
5. Navdanya/RFSTE alan çalışmaları verilerinden, "Skyrocketing Prices", January 2011.
6. Angus Wright, *The Death of Ramon Gonzalez: The Modern Agricultural Dilemma*, Austin: University of Texas Press, 1990.
7. The New Biomasters Report, www.etcgroup.org 8 Earth Grab, op.cit., p.1.

Yeryüzüne Karşı Açılan Tohum Savaşları

Gübreler, patlayıcı fabrikalarından gelmektedir. Son yıllarda, Oklahoma ve Afganistan'da, Mumbai ve Oslo'da patlayıcı fabrikaları gübre bombaları yapmak için aletlerini yenilemiştir. Gübreler atmosfere karşı şiddetin kaynaklarındandır. N_2O CO_2 'den iklim değiştirme bakımından üç yüz kat daha ölümcül bir gazdır. Günümüzde Punjab Hindistan'ın zehir başkentidir. Pirinç ve buğdayın tekil tarımı böceklerin üremesi için mükemmel bir ortam oluşturmaktadır. Ekolojik olarak dengeli bir tarımda böcekler bir sorun teşkil etmezken, dengesiz bir tarımsal düzende tarım bilimine yönelik bir dizi tehdit oluşturmaktadır.

Genetik mühendisliğin zehirli kimyasallara bir alternatif üretmesi bekleniyordu. Bunun yerine yabancı ot ve hayvan öldürücülerin kullanımının artmasına sebep oldu. Bir kontrol aracı olarak başarısız oldu ve bunun yerine süper otlar ve böcekler yarattı. Çünkü bitkideki direnci ve metabolizmayı kırmak üzerine dayalı bir yöntemdir ve daha yüksek miktarda zehirlere dayanabilecek genler üretilmesini sağlar. Şimdiye kadar bir organizmadan diğerine gen aktarmak için kullanılan iki araç vardır. Biri, gen tabancası kullanılarak diğeri ise kanser enfeksiyonu aracılığıyla. Bu genetik açıdan bir biyolojik savaş hâlidir.

8 Eylül 2006'da, dokuz çiftçinin Punjab'ta birleştiği ve organize ettiği bir kamu duruşmasında, çiftçi intiharlarına dikkat çekti ve ben de vatandaşlar jüri üyelerinden biri olmak üzere davet edilmiştim. Bhatinda'daki Gurdwara Haaji Rattan Divan Salonu'nda, intihar kurbanlarının eşlerinden oluşan bir kadın deryası vardı. Çiftçiler birliği 2,860 intihar vakası hakkında bilgi topladı ve kamu duruşmasında kanıt sunmaları için aile üyelerini harekete geçirdi. (Bu 1-2 Nisan 2006'da Navdanya'nın organize ettiği önce-

ki bir kamu duruşmasına dayanıyordu.)

42 yaşındaki ChakSadoke'den Sukhbir Singh, Jalalabad bloğu, Ferozepur bölgesinde, 26 Ekim 2003 yılında bir nehre atlayarak hayatına son verdi; çünkü 1,9 milyon rupi olan borçlarını arazisinden yedi dönüm satmasına rağmen ödeyememişti. Geride iki çocuğuyla dul eşini bıraktı. Ratla Thark'tan Harjinder Singh borç para verenlere yedi dönüm arazisini kaybettikten sonra böcek ilacı içerek hayatına son verdi.

Aynı köyden 60 yaşındaki Jeet Singh kendisini ateşe verdi. Urmamat Puria'dan 28 yaşındaki Hardev Singh, 12 Temmuz 2002'de 0.7 milyon rupi kredi borcunu elindeki sekiz dönüm arsayı da sattıktan sonra bile kapatamayınca böcek ilacı içti. Machika köyünden 26 yaşındaki Avatar Singh 28 Mart 2006'da böcek ilacı içtikten sonra öldü. 48 yaşındaki Doda'dan Jagtar Singh de arkasında bir kız çocuğu ve dul eşini bırakarak böcek ilacı içti. 150 bin rupi borcunu ödemek için parça parça iki dönüm arazi satmıştı. 28 yaşındaki Raghubir Singh krediyle aldığı dört dönümün borçlarını kapatamadı ve 28 Nisan 2004'te böcek ilacı içerek intihar etti. Annesi, dul eşi ve iki çocuğu mücadele etmek zorunda kaldı. Bir bir kadınlar acılarını, kayıplarını ve trajedilerini paylaşmak için öne çıktı. İsimler farklıydı, yüzler farklıydı ama trajedi aynıydı: çiftçilerin arazilerini ve hayatlarını kâr için zehirleme trajedisi. Otuz diğer kadın, oğullarının eşlerinin öldürücü, borç saçı böcek ilaçları kullanarak intihar ettikleri ifadesini verdi ve daha binlercesi vardı. Borç yaratan böcek ilaçları aynı zamanda borçlu hayatların sonlanmasına da sebep oldu. Punjab'ta intihardan hayatta kalanlar, kanserden ölüyor. Bikaner'deki bir hayırsever hastaneye köylülerin tedavileri için Punjab'dan kalkan bir "kanseri treni" vardır. Bu zehirli ekonomi, yeşil devrimin "hediyesi" ve bu zehirli hediye aynı zamanda Bhopal trajedisinin de arkasındaydı. Böcek ilaçları öldürmek için tasarlandı ve Punjab'dan Bhopal'e binlerce kişiyi öldürdü. Tahıl ambarımız Punjab zehrin merkez üssü olmak ve Bhopalli insanlar ölmek zorunda değil. Bt pamuk (Genetiğiyle oynanmış) ve zehirli ilaçların alternatifleri vardır. Navdanya ile biz, organik tarımı destekleyip çiftçilerimizin Monsanto'nun intihar tohumlarından uzaklaşması için umut tohumları ektik. Maharashtra Vidharbha'daki organik tarım çiftçileri, Bt pamuk çiftçilerinin dönüm başı 714 rupi olan ortalama gelirleri ile karşılaştırıldığında,

6,287 rupi kazanmaktadır. Çoğu Bt pamuk çiftçisi eksi gelir elde eder ve bu sebeple de intiharlar yaşanır. Teknoloji araçtır. Araç işe yaramazsa değiştirilmesi gerekir. Bt pamuk teknolojisi böcekleri kontrol etmekte de çiftçilerin hayatlarını ve geçimlerini güvence altına almakta da başarısız olmuştur ve GM (bir organizmanın genine DNA aktarılması) teknolojisini ekolojik tarım ile değiştirmenin, çiftçilerin intiharlarına bir dur demenin vakti gelmiştir.

17 Nisan 2011’de, Dünya Köylüler Günü’nde, Kerala’daki Kasargod kurbanlarına bir konferans için katıldım. Kendisi engelli olan ve erkek kardeşini kaybeden Shahina, toplantıyı şu sözleriyle açmıştı:

“Hindistan benim ülkem, Hintli olmaktan gurur duyuyorum. Ölümcül bir zehir olan Endosulfan kullanımını yasaklamak adına yapılan küresel teklife Hindistan’ın karşı çıkması bana çok ağır acılar yaşıyor. Temiz hava, temiz su, temiz gıda her vatandaşın hakkıdır. Bu nedenle bu zehrin yasaklanması hükümetin en temel görevidir. 81 ülkenin karşı çıktığı bu zehri ülkemizin destekliyor olmasından utanç duyuyorum. Hükümetimizin Cenevre’de yapılacak olan COP’de Endosulfan’ı ulusal çapta yasaklamasını talep ediyorum. Hindistan’ın Endosulfan’ın yasaklanmasında ilk oyu kullanmasını istiyorum.”

Endosulfan, şiddetli zehir içeren ve endokrin bozucu geniş spektrumlu organoklor böcek ilacıdır. Ayrıca, biyobirikim yapma potansiyeline sahiptir. 1980’lerde Hoechts (şu an Bayer) tarafından geliştirilmiş ve dünya çapında 9 bin ton civarında üretilmiştir. 1990’lara kadar yıllık kullanım miktarı 12.800 tona ulaşmıştır. 2000 yılında ABD’de ev ve bahçelerdeki kullanımı yasaklanmış ve 2002’de de tarımdaki kullanımına kısıtlamalar getirilmiştir. 2007’de Bayer Endosulfan’ı ABD pazarından çekmiştir. 2009’da Stocholm Konvansiyonu Kalıcı Organik Kirleticilerin İncelenmesi Komitesi Endosulfan’ın kalıcı bir organik kirletici madde olduğunda karar kıldı ve 2010’da yasaklanan kimyasallar listesine eklendi.

Kerala yönetimi Endosulfan ile ilgili sağlık departmanının yapmış olduğu bir araştırma sonucunda 4 bin kurban belirlenmesinin ardından zaten bir yasak uygulamıştı. Tıp okullarının 11 departmanından gelen 175 uzman, on yedi kamptaki hastaları inceledi. Endosulfan’ın nörotoksik, kanserojen ve konjenital malformasyo-

na, üreme sisteminin zarar görmesine yol açacak endokrin bozucu etkiye sahip olduğu yapılan araştırmalar ve bilimsel bilgiler ile belirlenmiş olmasına rağmen, böcek ilacı lobisi bunun hâlâ “zararsız” olduğundan bahsetmektedir. Hindistan hükümeti üzerindeki etkileri, Tarım Bakanı Sharad Pawar’ın ulusal ve uluslararası Endosulfan yasağını kaldırmasına yol açtı. Pawar Bey bazı şehirlerden ulusal yasaklamaya itirazlar yükseldiğini dile getirerek parlamentoyu yanlış yönlendirdi. Fakat, bilgi hakkı aktivistleri hiçbir eyalet yönetiminin merkeze, yasağa karşı çıktıklarına dair bir şey yazmadıklarını ortaya çıkardı. Mayıs 2011’de Yüce Divan Endosulfan’a geçici bir yasaklama uygulanmasını emretti.

Toprak ve İklim Mukavemeti

Endüstriyel tarım, direkt fosil yakıt kullanımı, CO₂ salımı ile aynı zamanda iklime CO₂’den 300 kat daha fazla zarar veren nitrojen oksit açığa çıkaran fosil yakıt bazlı nitrojen gübre kullanması sebebiyle iklim değişikliğine katkıda bulunur. Organik tarım ve organik toprak iklim değişikliğinin hafifletilmesinde; (a) sentetik gübre gibi tarımsal kimyasallardan kurtularak ve (b) topraktan karbonu ayırarak katkıda bulunur.

Her 100 kg nitrojen girdisinde, atmosfere 3-5 kg arası N₂O salımı yapılır.¹ Ek olarak, kimyasal gübre yapımında fosil yakıt kullanılır; nitrojen gübresinde kullanılan enerji şu şekildedir:

69.5 MJ / kg üretim için

2.6 MJ / kg paketleme için

4.5 MJ / kg nakliye için

1.6 MJ / kg uygulama için

Toplam 78,2 MJ / kg ya da 2.03 litre dizel muadil / kg²

Organik sistemlerde tamamen konu dışı tutulan sentetik nitrojen gübrelerinde kullanılan enerji, 0.34-0,6 G+CO₂ salımıdır.³

Birleşik Devletler’de buğdaydaki enerji yükünün %26’sı kimyasal gübreler ve %11’i böcek ilaçları ile açıklanır. ABD’de mısır üretiminde harcanan enerjinin %30-40’ı gübreler ve 9-11’i böcek ilaçlarından oluşur.⁴ Bu salınımları önleyerek, organik tarım iklim değişikliğini hafifletmektedir. Sürdürülebilir toprak verimi organik gübreden gelir ve organik madde zengini topraklar da devasa bir karbon yutağıdır. Endüstriyel tarım başladığından beri, toprağın

30 cm üst tabakasındaki organik maddelerin %1 veya 2'si kaybolmuştur. Bu 150 bin -250 bin milyon ton organik maddenin kaybolması anlamına gelir. Eğer bu organik maddeleri toprağa geri kazandırma şansımız olsaydı havadaki CO₂'in 220 bin-330 bin milyon tonunu ortadan kaldırabilirdik. Bu miktar atmosferdeki fazla CO₂'in %30'u demektir.

Toprak Organik Maddesi (SOM) ile Karbondioksiti Hapsetme

Atmosferdeki CO ₂	2,867,500 m ton
Atmosferdeki fazla CO ₂	717,8001 m ton
Dünyanın tarım arazileri	5,000 m ha
Dünyada ekim yapılan alan	1,800 m ha
Ekilen arazilerde belirtilen SOM kaybı	%2
Çayır ve ekim yapılmayan arazilerde belirtilen SOM kaybı	%1
Topraktan kaybedilen organik madde miktarı	150 bin-205 bin m ton
Kayıplar iyileştirildiğinde ayrıştırılacak CO ₂ miktarı	220 bin-300 bin m ton

Kaynak: *Grain, Seedling*, Ekim 2009, sayfa 13

Dokuz tarım sistemi üzerine yapılan bir çalışmada, toprakta bulunan karbonun organik olarak tarım yapılmış topraklarda geleneksel topraklara göre %14, hassas toprak organik madde miktarının ise %30-40 kadar daha yüksek olduğu bulunmuştur.⁵

Ilıman iklimlerde organik sistemler ile karbon tutma miktarı (dönüm başı CO₂-C ton) toprak altı ve üstü endüstriyel bitkiler ve otlar hesaba katıldığında geleneksel yöntemle göre neredeyse iki katıdır. Organik araziler dönüm başına 3 ile 8 ton arası karbonu hapseder.⁶ Navdanya tarafından Hindistan'ın farklı tarımsal ekosistemleri arasında yürütülen iki yıllık bir araştırmada, kimyasal tarıma oranla organik tarım uygulamaları ile toprağa %200 kadar karbon dönüşü olduğunu gördük. Sonuçlar, organik tarımda topraktaki karbon miktarını, yetiştirilen ekinin bağımsız olarak, ek bir

62,5 ile 83 mg g⁻¹ artış olduğunu gösterdi. Genel olarak, karbon birikimi nemli ekosistemlerde daha yüksektir.

Eko bölgeler	Ek artış miktarı (µg g ⁻¹)	
	Aralık	Ortalama
Kurak	49-83	62.5
Yarı Kurak	57-98	71.9
Yarı Nemli	61-101	75.5
Nemli	68-102	83

Bu kesinlikle mikrop üremesine, besin döngüsüne ve toprağın nem muhafaza etmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca özellikle kurak ve yarı kurak bölgelerde toprak erozyonunu azaltmakta da faydalıdır

Toprak ve Su

Endüstriyel tarım, suya aç bir tarımdır. Ekolojik çiftliklerde üretilen ürün ile aynı miktar elde etmek için on kat daha fazla su kullanan kimyasal çiftliklerin sulanmasında gezegendeki suların %70'i kullanılmaktadır. Kuraklık, sel ve kasırgaların yoğunlaşması iklim değişikliği ve düzensizliğinin öngörülebilir sonuçlarından biridir. Hindistan'da 2009 yılında muson yağmurlarında yaşanan sıkıntı sonucu özellikle tahıl ambarı olan verimli Ganj ovalarında yaşanan kuraklık ülkenin üçte ikisini etkilemiştir. Bihar'da %43; Jharkhand'da %47; Uttar Pradesh'te %64; Haryana'da %61; Punjab'da %26; Himachal Pradesh'te %63 ve Uttarakhand'da %42 yağmur azalması yaşanmıştır. Son olarak, Hindistan'ın gıda güvenliği yer altı sularını ve yüzey su sistemlerini yenileyen musonlara bağlıdır. 2009'da kuraklık sebebiyle yenilemede düşüş yaşandı. 1966'dan beri su odaklı kimyasal tarım modeli olan yeşil devrimin sonucu olarak Hindistan yer altı sularını gereğinden fazla kullandı ve akabinde su kıtlığı yarattı. 1970'lerde Dünya Bankası Hindistan'a yer altı madenciliğine teşvik amaçlı dev krediler verdi. Maharashtra gibi şehirleri jowar gibi sadece 300 mm suya ihtiyaç duyan su açısından tutumla akdarı türlerini yetiştirmeyi bırakmalarına ve şeker kamışı gibi 2.500 mm suya ihtiyaç duyan, suyu adeta içen

ekinlere geçmeleri için zorladı. 600 mm yağmur düşen ve yer altı sularının %10'unu yenileyebilen bir bölgede bu su kıtlığı oluşturmak için gereken tariftir.⁷

NASA'nın Maryland'deki Goddard Uzay Uçuş Merkezi'nden Matthew Rodell tarafından yapılan *Nature*'da yayınlanan yeni bir çalışma, Kuzey Hindistan'daki su seviyesinin 1,6 inç (yılda 4 cm) düştüğünü ve su taşıyıcılardan 2002 Ağustos 2008 arasında 26 mil küpten fazla yer altı suyunun kaybolduğunu göstermiştir. Bu yer altı sularının büyük bir kısmı kimyasal tarım için çıkartılmıştır.

İklim krizi, gıda krizi ya da su krizi fark etmez, hepsi için tek bir çözüm vardır: biyoçeşitliliğe dayalı organik tarım sistemleri. Biyoçeşitli organik sistemler aynı zamanda su krizini de ele almaktadır. Öncelikle, üretim su bakımından tutumlu ekinler üzerine dayanır, kimyasal sistemlerde kullanılan suyun onda birini kullanırlar. Ayrıca, organik madde içeriğindeki artış toprağı bir su deposu haline dönüştürür ve bu sayede sulama ihtiyacı azalır, tarımda su muhafazasına katkıda bulunulur. Biyo çeşitliliğı ve organik madde üretimini arttırmak aynı zamanda iklim mukavemetini artırır, gıda ve su güvenliğı sağlar. *The Frankenfood Myth*'in yazarı Henry Miller yakın zamanda yayınlanan "Kuraklıkla Bilim ile Savaş" isimli makalesinde şöyle diyor, "Kuraklığa dayanan ilk ekin olan darının 2010'a kadar ticarileştirilmesi bekleniyor. Eğer arazi testleri yolunda giderse, Hindistan bu tür için potansiyel bir pazar olabilir."⁸ Miller'ın bahsetmeyi unuttuğı şey, Hindistan'da kuraklığa dayanıklı binlerce çeşit ekin olduğudur. Bunların bazıları 2009'da kuraklık zamanı çiftçilerin faydalandığı Navdanya'nın toplum tohum bankasında saklanmakta ve dağıtımı yapılmaktadır. Pirinç hasadı dönüm başı 25,673 milyondan 19,13 milyona düşerken, maalesef "kaba tahıl" olarak adlandırılan, fazla su ihtiyacı bulunmayan, kuraklığa dayanıklı besleyici ekinlerin hasadı dönüm başı 15,325 milyondan 15,956 milyona yükselmiştir. Belli ki biyoteknoloji endüstrisi Hintli çiftçilerin asırlardır yaptığı gibi, kuraklığa dayanıklı türler yetiştirme konusunda yavaş hareket ediyorlar. Miller ayrıca genetiğıyle oynanmış kuraklığa dayanıklı darı tohumlarının normale göre kötü bir performansı olduğundan da bahsetmemiştir. Bilim bu değil. Bu kuraklık döneminde başka bir şirket fırsatçılığı örneğı de, Zero Tillage ve Conservation Tillage programları altında geniş spektrumlu bir zararlı ot öldürücü

ilaç olan ve yeşil olan her şeyi öldüren Round-Up kullanımına zorlamaktı.

1965-66 kuraklığı, kuraklığa karşı hassasiyeti arttıran yeşil devrimi directmek için kullanıldı. 2009 kuraklığı da benzer şekilde ikinci yeşil devrim olan GDO tohumları ve tohum patentleri alınmasına yöneltme amacıyla kullanıldı. Hükümetin iklim aciliyetini kullanmaması ve GDO tohumları ile Round-Up pazarlamacısı gibi davranması çok önemlidir. Alternatif bariz : (i) açık tozlaşan türlerin ve açık kaynaklı ohumların korunması ve büyük ölçekte dağıtımının gerçekleştirilmesi; (ii) organik tarımın iklim mukavemeti ve gıda ve su güvenliği sağlamak için teşvik edilmesi; (iii) çiftçilere suyu kurutan yeşil devrim tarımından su tasarruflu biyo çeşitli organik tarıma geçmeleri için teşviklerde bulunmak.

Punjab'ın yeşil devrim tarımı, 1,45 metresini Bhakra barajının yüzey kanallarından ve 2,9 metresini yer altı sularının sağladığı 4,37 metre suya ihtiyaç duyar. Sonuç olarak her yıl yer altı suları 30 cm azalmaktadır. 138 parselden 73'ü su kaynaklarını %100, 11'i %85-100, 16'sı %65-85 fazla kullanmıştır.⁹ Punjab Su Kirliliği Kontrol Kurulu'nun düzenlediği ve kıdemli doktorlardan oluşan Chandigarh'daki Tıp Eğitimi Yüksek Lisans Enstitüsü'nün yürüttüğü bir çalışmaya göre su kirliliği o kadar yüksek ki, DNA mutasyonlarına sebep oluyor. Böcek ilacına tüm numunelerde rastlandı. Kan örneklerinin %65'i DNA mutasyonu gösterdi ve %57.7'sinde arsenik bulundu.¹⁰

Hindistan, dünyanın toplam suyunun %25'ini oluşturan 230 km³ kullanımı ile dünyanın en çok yer altı suyu kullanan ülkesi oldu. Beş şehirde, Guajarat, Haryana, Maharashtra ve Tami Nadu'da yer altı sularının çıkarılması ciddi su krizlerine yol açtı.

Organik sistemlerde, ekosistemin su muhafazası ve drenaj kapasitesi geliştirilir, sel baskını ve kuraklık gibi tehlikeler düşer. Toprak organik madde molekülleri topraktan yüz kat daha fazla suyu emebilir, bitkiler için ilerleyen zamanlarda bu besin maddelerini salar ve toprağı erozyondan korur. Organik toprak büyük bir su deposudur; çünkü yağmuru emer ve yavaşça göllere, nehirlere ve bitkilere bırakır. Toprak yönetim teknikleri, su yönetim teknikleri haline geldi; organik toprak yeraltı sularının yeniden dolmasına katkıda bulunarak tüm ekosistemi koruyan çevresel bir hizmet sağlar.

Navdanya'nın dört farklı ekosistemdeki on çiftliği baz alan çalışması, organik topraklardaki su tutma kapasitesi artışını göstermektedir.

Eko bölgeler	Kimyasal Tarıma Göre Artış Yüzdesi	
	Aralık	Ortalama
Kurak	2-9	5,3
Yarı Kurak	3-16	7,2
Yarı Nemli	4-15	6,9
Nemli	3-17	6,8

Sonuçlardan organik tarıma bağlı olarak her tarım ekosisteminde su tutma kapasitesinin %5 ile %7 arasında artış gösterdiği açıkça anlaşıyor. Toprak sağlığında, mikrobik üremede, besin döngüsünde, toprak sıcaklığının daha iyi bakımı sağlanmasında ve ekin üretiminde kilit role sahip olduğu için organik tarım kesinlikle toprak çevresini geliştirmektedir.

Organik tarım yapılmış topraklar ile geleneksel yöntemlerle işlenmiş toprakları kıyaslayan bir çalışmada, Washington'da (ABD), organik tarım topraklarının 16 cm daha derin ve daha çok organik madde içeren, erozyona daha az meyilli üst toprak tabakası olduğunu bulunmuştur.¹¹ Uzun vadeli bir İsviçre araştırması, her iki biyodinamik ve organik alanda geleneksel tarım yapılan alanlara oranla, toplanma ve süzülme kararlılığının %10-60 arası daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.¹² Rodale'nin uzun vadeli araştırması, organik sitemlerin baklagil bazında dönüm başı 574 kg, gübre bazında da 981 kg artış sağladığını göstermiştir.¹³

Arazi Açlığı

Dünya Bankası 2030'a kadar, 18 milyon-44 milyon dönüm arası bir arazinin gıdadan endüstriyel tarıma, özellikle biyo yakıt alanlarına çevrileceğini tahmin etmektedir.¹⁴ Küresel biyo yakıt tüketiminin 2008'de 70 milyar litreden, 2020'de 280 milyar litreye sıçrama yapması öngörülmektedir. Avrupa Birliği için bu sıçrama 13 milyar litreden 55 milyar litreye olacaktır. Endüstriyel biyo-yakıt üretmek için güneydeki arazi talebi 17,5 milyon dönüme

ulaşacaktır. Sadece Etiyopya, Gana, Madagaskar, Mali ve Sudan'da yatırımcılar tarafından 2,5 milyon dönüme ve biyoyakıt için 1,1 milyon dönüme el koyulmuştur. Afrika'daki arazi gaspı yakıt, gıda ve ekonomik krizlerin birleşimi ile yönetilmektedir. Hindistan'da, Rajasthan'da genel arazilerde biyoyakıt olarak kullanmak üzere jathropa (Hint fıstığı) ekilmesine izin vermek için yasa değiştirilmiştir.

Dünyadaki gıda krizi ve biyoyakıtlara olan talep, araziye stratejik bir varlık haline getirmiştir. Morgan Stanley, Ukrayna'da 40 bin dönüm tarım arazisi satın almıştır ve Goldman Sachs Eylül 2008'de Çin'in kümes hayvanları ve et endüstrisini devralmıştır. Blackrock, 30 milyon doları tarım alanlarından elde edilecek olan 200 milyon dolarlık bir tarımsal yardım fonu kurmuştur. İsveçli yatırım grupları Black Earth Farming ve Alpiot-Agro Rusya ve Ukrayna'da 600 bin dönüm arazi elde edebilmek için İngiliz yatırım grubu Landkom'a katılmıştır. Abu Dhabi merkezli bir yatırım şirketi olan Al Quida, Fas ve Cezayir'de geniş tarım arazileri satın almış ve Pakistan, Suriye, Vietnam, Tayland, Sudan ve Hindistan'da da arazi araştırmaktadır.¹⁵ Birleşik Arap Emirlikleri arazi kıtlığı yaşanan Pakistan'dan 900 bin dönüm ve Sudan'dan 378 bin dönüm arazi elde etmiştir.¹⁶

Sudan'da 5,6 milyon mülteci, Dünya Gıda Programı sayesinde beslenirken, ABD'li yatırımcı Phillipe Heilberg (eskiden AIG'nin şimdi ise Jarch Capital'in CEO'su) Sudan'dan 4 bin kilometre kare arazi kiraladı ve 2009 Nisan ortalarında devasa bir tarımsal tesis kurmak için 800 bin dönüm daha ekledi.¹⁷ Heilberg, Afrika'nın dağılması üzerine bahis oynuyor.¹⁸ Yatırımcılar yeni korsanlar ve maceracı tüccarlar oldu. Şahit olduğumuz durum Afrika'nın yeniden kolonileştirilmesidir. Avrupa'nın eski zamanlardaki kral ve kraliçeleri yerine, bu yeni kolonileştirme döneminde arazi gaspını gerçekleştiren ekonominin krallarıdır. Modern arazi gaspı silahlı fetihlere değil, ekonomik fetihlere dayanmaktadır. Önce gıda küresel bir ticaret unsuruna dönüştürüldü ve şimdi de arazi benzer bir dönüşüm yaşamakta. Özel sermaye fonları, koruma fonları ve diğer ekonomi dünyası aktörleri dünya genelinde "hazine avı" olarak adlandırılan verimli tarım arazilerini kapışmaktadır.

FAO/IFAD'ın "Arazi Gaspı ya da Kalkınma Fırsatı" başlıklı ra-

porunda, Mali'deki 10 bin dönümlük proje ve Madagaskar'da 450 bin dönüm tarımsal yakıt tesisi dâhil, Afrika'da iki milyon dönümün yabancı yatırımcılara devredildiği tahakkuk edilmiştir. Temmuz 2009'da, Etiyopya hükümeti ticari çiftlikleri geliştirmek için yatırımcıların 1,6 milyon hektar alan almasına ve bunun 2,7 milyona kadar genişletilebilmesine müsaade etmiştir. Etiyopyalı bir taksi şoförüne ülkesindeki arazi gaspını sorduğumda, o alanların "boş arazi" olduğunu ve Etiyopyalıların "ilkel" insanlar olduğunu, "medeni tarım" yöntemlerini uygulamayı bilmediklerini söyledi. Medeni tarımdan kastı endüstriyel tarımdı. "Boş" olarak açıklanan arazi "geliştirilmeli" idi. Haklar "mülk hakları" ile sınırlandırılmış olduğu için, arazi gaspı ve yerli toplumların atalarından kalma iddiaları kabul edilebilirdi, sonuçta onlar için arazi "mal"dı. John Locke mülkün insanın bir uzantısı olduğunu iddia etmiştir, ancak bu sözle araziye mülk olarak değil kimlik olarak görenler kastedilmiştir, parası ve gücüyle bunu kendi mülkü haline getirebilecek olanlar değil. Arazi dâhil olmak üzere doğal kaynaklar ile sermayenin ilişkisi toplumlar ile olan ilişkisini reddetmiştir. Sermaye ve yatırımların domine ettiği bir sistemde, toplumların arazi hakları sistematik olarak ihlal edilebilir. Bu sebeple arazi gaspı koloni zamanlarında da kolaydı, günümüzde de kolay. Çin gibi kendi arazilerini hızlı endüstrileşme ve kentselleşme uğruna mahveden ülkeler de arazi gaspına katılmıştır.

GRAIN'in Seized'da raporladığı üzere:

"Pekin 2007'de patlak veren küresel gıda krizinden çok daha öncesinden beri aşamalı olarak gıda üretiminin bir bölümünde dış kaynak kullanmaktadır. Çin'in yeni jeopolitik diplomasisi ve hükümetin "dışarı çık" isimli agresif dış yatırım stratejisi ile, yakın zamanda Çinli şirketlere "arkadaş ülke"lerin arazilerine erişim sağlamak için, bazı tarımsal şirket anlaşmaları yapılmıştır."¹⁹

Çin'in kıyıdan uzakta yaptığı tarımın çoğu, şeker kamışı, manyok ve süpürge darısının yanı sıra pirinç, soya fasulyesi ve akdarı hasadına tesis edilmiştir. Tarım endüstriyel, çiftçiler ve uzmanlarda Çinlidir. Yerlilere ne çiftçilikte ne de tarım sisteminde yer yoktur. 1,8 trilyon dolarlık yabancı döviz rezerviyle Çin dev bir küresel yatırımcıdır ve yatırım yapılacak en iyi şey topraktır.

Petrol zengini Körfez ülkeleri; Bahreyn, Kuveyt, Umman, Katar, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri de arazi avındadır.

Topluca gıda üretimlerini dışardan tedarik ediyor ve Myanmar, Kamboçya, Endonezya, Laos, Filipinler, Tayland, Vietnam, Türkiye, Kazakistan, Ukrayna, Gürcistan, Uganda ve Brezilya'dan arazi arıyorlar. Kamboçya, Katar ve Kuveyt'e 600 milyon dolar karşılığında geniş sulak araziler kiralamıştır. Aynı zamanda, Dünya Gıda Programı, Kamboçya'nın aç halkı için 35 milyon dolarlık gıda yardımını göndermeye başlamıştır.²⁰ 2009'da Etiyopya'daki 5 milyon aç insanı Dünya Gıda Programı doyururken, Suudi Arabistan, Etiyopya'da elde ettiği arazilerinde üretilen ilk pirinç gönderimini almıştır. Milyonlarca vatandaşı gıda yardımlarıyla yaşayan Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nde Çin palmiye yağı için 7 milyon dönüm arazi elde etmiştir.²¹ "Gıda güvenliği" arazi gaspını haklı çıkarmak için kullanılırken, bunun kaçınılmaz sonucu olarak yine gıda güvensizliği yoğunlaşmıştır.

Yabancı direkt arazi yatırımları, 1989-91 yılları arasında 1 milyar dolar iken, 2005-2007 arasında 3 milyar dolara çıkmıştır. GRAIN raporunda şu belirtiliyor:

"Her yatırım gelişme değildir. "Tarım Yatırımı" davetsiz arazi gaspı patlamasının tam oturduğu küresel gıda krizini çözmek ile görevlendirilmiş tüm uzmanlar ve yetkililerin savaş narası haline gelmiştir. Açıkça anlaşılabilir olmalıdır ki, kazan kazan anlaşmalarının arkasında bu kontratların asıl amacı tarımsal gelişme değil, az çok kırsal gelişme ama esas olarak tarımsal işletme kalkınmasıdır."²²

Oakland Enstitüsü'nün "Büyük Arazi Gaspı" üzerine raporu, şu uyarıyı yapmaktadır: "Zengin ülkelerin fakir ülkelere toprak devralarak yatırım yapmalarındaki artış ile fakir ve savunmasız nüfusların gıda güvencesini sağlama amacı arasında çok tehlikeli bir bağlantı kopukluğu vardır."²³

Birleşmiş Milletler Gıda Özel Raportörü, açık mektup ile büyük ölçekli yatırımların, yıllarca ekip biçtikleri araziler üzerinde hiçbir resmî mülkiyet güvencesi olmayan arazi kullanıcılarının zorla tahliye ettirilmesi yoluyla, diğer insan haklarının yanı sıra gıda hakkını olumsuz olarak etkileyeceği konusunda ikazda bulunmuştur. Yerel halk ve kırsal nüfusun toprağa erişimlerini kaybetmeleri, su kaynakları için rekabet etmek zorunda kalmaları, azalan gıda güvencesi, yerel nüfusun üretken kaynaklara erişimden mahrum kalması ya da bu gibi gelişmeler sonucunda ülkenin gıda

yardımlarına ya da kendi gıda güvenliği için ithalata bağlı kalmasına yol açar.

Hindistan ve Afrika Tarımında ABD Şirketler Devralması ve Obama

ABD başkanı Obama'nın 'de Hindistan'a yaptığı üç günlük ziyaretin asıl amacı ABD'de istihdam sağlayan şirketler için iş anlaşmaları ayarlamaktı. 10 milyar dolardan fazla ticari anlaşmalarda savunma, enerji ve tarım odağıyla sona gelmişti. Aslında, Obama'nın Mumbai'deki StXavier's College'da yaptığı konuşma, neredeyse tamamen Hindistan'ın pazarını ABD şirketleri ve tarımsal işletmelerine açması sebebiyle ABD'ye borçlu olduğu üzerine odaklanmıştı. Bahsetmeyi atladığı şey ise, Hindistan'ın ABD'ye yağ tohumu, baklagil ve genetiğiyle oynanmış organizmaların bulunduğu alanlara erişimini sağlamaya zorlandığı ve bunun Hintli çiftçilerin hayatlarına ve Hindistan'ın biyo çeşitliliği ve çevresine mâl olduğuydu.

Hindistan'ın ABD'den yenilebilir yağ ithalatı fazlasıyla artmaktadır ve 2008'den bu yana %2,666 sıçrama yapmıştır. 2010-2011'de 9.3 milyon tona ulaşması beklenmekte ancak Hintli çiftçilere dönüşü düşüş göstermektedir. İç piyasanın yapay ve ucuz ithal mallara boğulması yerel çiftçilerin ve hardal, susam, keten tohumu, yer fıstığı, Hindistan cevizi gibi yerli yağ tohumlarının çeşitliliğine zarar vererek gıda işleyicilerinin geçimlerini zora sokmaktadır. İthal yağ tohumlarına olan güven Endonezya'nın gıda isyanlarında görüldüğü gibi kolaylıkla şiddet ve dengesizliği tetikleyebilir. Hindistan'daki baklagil çeşitliliğinin yeşil devrimle zarar görmesi, vejetaryen beslenmedeki tek protein kaynağı olan baklagillerin çoğu Hint evinde karşılanamayacak kadar pahalılaşmasına yol açtı. ABD şimdi "sarımercimek" yardımında bulunsada, yerel lezzetli baklagillerimizin yerini tutamaz.

ABD menşeli Monsanto'nun Hint tohum piyasasındaki tekelciliği, ABD şirketlerinin Zihinsel Mülkiyet Hakları aracılığıyla devasa telif ücretleri almasına ve Hintli çiftçilerin borç ve intihara itilmesine yol açmıştır. 1997'den bu yana Hindistan'da çoğu pamuk sektöründe olan 200 bin çiftçi intihara teşebbüs etmiştir. Buna sürükleyen sebep borçlardır. Monsanto BT pamuğu, tekil tarımın

yaygınlaşması, çok pahalı, sermaye odaklı girdilerin hasadı ekonomik olarak olanaksızlaştırması intiharların sebebi oldu.

Başkan Obama, aynı zamanda George Bush'un Dünya Bankası'nı Hindistan'ın perakende ekonomisi üstüne salma gündemini devam ettirmeye çalışıyor, kullanılan argüman ise israfın azaltılması ve istihdam yaratma oluyor. Ancak, Jonathan Bloom'un yakın zamanda yayınlanan kitabı "Amerikan Boş Araziler: Amerika Nasıl Gıdasının Neredeyse Yarisını Çöpe Atıyor" da gıdanın zarar görmesinde suçu doğrudan Walmart modeline yüklüyor. Hindistan böyle pahalı bir hatayı karşılayamaz. Dahası, perakendecilik serbest meslek sayesinde 400 milyon iş imkânı oluşturmaktadır. ABD'den Hindistan'a işsizlik ithal etmek yerine, Obama Hindistan'ın küçük girişimcilerinden bir şeyler öğrenerek yenilikçi istihdam üretme fikirleri ithal etmelidir.

Obama aynı zamanda Bush'un mirası olan 2008 yılının Tarımsal Bilgi Girişimi (AKI)'ne de devam etmektedir. Dünyanın küçük çiftçilerin üretkenliği ve sürdürülebilirliğini tanıdığı bir dönemde, ABD-Hindistan AKI'si Hindistan'ı tehlikeli teknolojileri uygulamaya itmektedir. AKI'nin imzalandığı sırada anlaşma masasındaki ABD şirketleri (Monsanto, Walmart, Syngenta) Hindistan'ın IPR yasalarını değiştirmek için lobi oluşturmaları tesadüf değildir. Amaçları, tarımsal girdiler üzerinde daha güçlü bir teknolojik vurguna yol açacak tam mülkiyet sağlamaktır.

Yakın zamandaki bir gazete haberinde" Hindistan ve ABD Afrika'daki fırsatları değerlendirmek için ortak olabilir. Bu teklif ABD Hindistan diyalogunun kısmi yeniden yapılandırmasıdır." ifadeleri yer aldı. ABD'nin Stratejik İletişimler Ulusal

Danışma Vekili Ben Rhodes şunları söyledi,

"ABD, Afrikalı çiftçilere yardım etmek ve ülkelerini ayağa kaldırıp yaşam standartlarını iyileştirmek için teknolojiyi uygulamaya çalıştığımız Afrika'daki gıda güvencesi girişimlerinin bir parçasıdır. ABD ve Hindistan ortak çalışmalarının sadece Hindistan içinde değil aynı zamanda Afrika ülkelerinde de büyük bir potansiyele sahip olduğunu düşünüyoruz."²⁴

Ancak Afrika hareketleri Afrika için uygulanacak olan yeşil devrim modeline sadık bir şekilde karşı çıkmaktadır. Paydaşların istedikleri, piyasalara bağımlılık, pahalı kimyasal girdiler ve GDO'lar değil, gıda egemenliğini arttıracabilecek sürdürülebilir, kapsayıcı ve

yerli çözümlerdir.

Dört yıldır tarımdaki farklı modellerin performanslarını değerlendirmek için 400 bilim insanını bünyesinde toplayan Birleşmiş Milletler'in Uluslararası Kalkınma İçin Tarımsal Bilgi Bilim ve Teknoloji Değerlendirmesinde, ne yeşil devrimin ne de genetik mühendisliğin, gıda güvenliğini sağlayamadığı, sadece ekolojik tarımın gıda üretimini artırma potansiyeline sahip olduğu sonucuna varıldı.

Enerji Açlığı

Biyokütle, fosil yakıt ekonomisine katılmayan fakir kesim tarafından hep enerji kaynağı olarak kullanılmıştır. Artan petrol fiyatları ve fosil yakıtların iklim değişikliğine olan katkılarıyla ilgili büyüyen endişeler ile biyokütleyi zenginlerin araçları için sıvı yakıta çevirme konusunda yaşam savaşı söz konusudur.

ABD ve Avrupa Birliği yardımları ve enerji politikaları gıdayı yakıta çevirmeye böylece açlığa katkıda bulunmaya teşvik etmiştir. Biyoyakıtların ilk neslinde soya ve palmye yağı biyodizel amacıyla kullanılıyordu. Daha sonra bunlara mısır, şeker kamışı ve etanol de eklendi. İklim değişikliği ve petrol zirvesi problemlerine yenilenebilir bir enerji çözümü olarak sunulmuş olsalar da endüstriyel biyoyakıt üretimi için daha fazla fosil yakıt kullanıldı. Biyoyakıt üretimi kesinlikle negatif bir enerji sistemidir.

Avrupa'da, biyoyakıt endüstrisi 4,4 milyar euro ekonomik teşvik ile desteklenmiştir. Eğer %10 petrol ve dizel ile etanol karıştırılır ve 2020'ye dek olan ihtiyacı karşılaması gerekirse, endüstriye her yıl 13,7 euro yardım yapılması gerekmektedir. Bu yardımlar açlardan gıdasını çekip almaktır. 2008'deki küresel gıda fiyatlarındaki artışın en az %30'u biyo yakıtlara bağlıydı. Buna ek olarak, bu değişiklik sebebiyle 2020'ye kadar gıda fiyatlarının ek bir %76 artış göstermesi beklenmektedir. 25 FAO'ya göre 2008-2009'da, 125 milyon ton kahvaltılık gevrek biyoyakıta çevrilmiştir. ABD'de darıların %40 kadarı biyoyakıt üretmek üzere etanole çevrilmiştir.²⁶

Dünya Bankası Eski Başkanı, Paul Wolfowitz şöyle dedi: "Biyoyakıtlar dünya enerji kaynaklarına ilave yapmak hızla artan devasa talebi karşılamak ve umarım ki fiyat etkisini hafifletmek için bir fırsattır. Bunu çevre dostu ve karbonsuz bir şekilde yapmak için

bir fırsattır.”

2008’de Dünya Bankası şu anki Başkanı Robert Zoellick şunları belirtti:

“Birçok insan benzin depolarını doldurmayı düşünürken, pek çok insan da midelerini doldurmak için mücadele etmektedir. Ve bu her geçen gün daha da zorlaşmaktadır.”

Gıda olarak kullanılmayan hintfıstığı gibi ekinler kullanıldığında bile, gıda üretim alanları biyoyakıt üretim alanlarına dönüştürülmüş olur. “Gıda vs. Yakıt” isimli araştırmamız, Rajasthan’daki umumi alanlar, otlakların ve Chattisgarh’ın kabile bölgelerindeki pirinç yetişen alanların nasıl biyodizel üretmek için hintfıstığı tarımına dönüştürüldüğünü göstermektedir.²⁷

Orman, orman ürünleri ve buğday, darı kamışı gibi tarımsal biyoyürünler yerine selülozik biyokütle kullanacak olan ikinci nesil bir biyoyakıt tartışmaları sürmektedir. Bunların 2008’den önce piyasaya ulaşması beklenmemektedir. Buradaki zorluk, selülozu linyinden ayırıp yoğun ısı ve güçlü kimyasallar kullanarak daha basit şekerler haline getirmektir. Ancak eğer ekinler biyoyakıt yetiştirmek için kullanılırsa, aynı zamanda yerli topluluklar için gıda üretebilecek olan tarım alanlarını değiştirmek anlamına gelir. Eğer kamış gibi tarımsal yan ürünler biyoyakıtlara çevrilirse, toprağa herhangi bir organik madde dönmeyecek böylece toprak verimi ve gıda güvencesi üzerinde negatif bir etkisi olacaktır.

Biyoyakıt piyasasının 2010’da 76 milyar dolar satış yaptığı, 2020’ye kadar 247 milyar dolara yükselmesi ve 2022’ye kadar 280 milyar dolara çıkması beklentisi hesaplanmıştır.²⁸ Gıdanın biyoyakıtla dönüştürülmesi gıdanın nerede daha çok kâr elde edilebilecekse oraya yönlendirilmesi üzerine dayalıdır. Bu sebeple de gıdanın metalaştırılması yakıtla dönüştürülmesi ile birlikte ilerlemektedir.

Dünya Kahvaltılık Gevrek Üretimi ve “Son Tüketimi”

	2007- 2008 Milyon Ton	2008- 2009 Milyon Ton	% Değişimi	2007 08/ 2008-09 Değişimi
Toplam Üretim	2132	2287	% +1.3	155 m ton
Toplam Kullanım	2120	2202		
Gıda	1013	1029	% +1.5	+16 m ton
Yıllık Beslenme	748	773	% +3.3	+25 m ton
Diğer Kullanımlar (biyoyakıt dâhil)	359	401	% +11.7	+42 m ton

Kaynak: FAO

2008-09’da kahvaltılık gevrekler insanların beslenmesinden (1013 milyon ton) çok büyükbaş hayvanların beslenmesinde ve biyoyakıtta (1,107 milyon ton) kullanılmıştır.²⁹ Böylece, gıda üretiminde artış olmasına rağmen, kırk ülkede gıda ayaklanmaları yaşandı. 2008-2018 döneminden sonra, biyoyakıtların %52 artan buğday, akdarı ve yağlı tohumların %32’lik artan talebinin nedeni olacağı öngörülmektedir.³⁰

Gen Devleri ve Tohum Tekelciliği

Hindistan tarımına şirket kontrolü iki yol ile tanıtılmıştır; ilki Dünya Bankası’nın yapısal uyum programları ikincisi de WTO ve rekabet kuralları aracılığıyla.

Tohum tekelciliği, birleşme ve çapraz lisans düzenlemeleri ile sağlanmaktadır. Monsanto şu an, Peto Seed, Bruinismo, Genecorp, Barhan, Horticere, Agrocere, Royal Suis, Choon Ang ve Hungnong şirketlerinin hepsini satın alan dünyanın en büyük tohum şirketi Seminis’i kontrol etmektedir. Monsanto’nun diğer edinim ve ortak teşebbüsleri şunlardır: Asgrow, De Rinter, Monsoy, FT Sementes, Carma, Advanta Canola, China Seed, CNDK, ISG, Western, Protec, Calgene, Deltapine Land, Syngenta Global

Cotton Division, Agracetus, Marneot, EID Parry Rallis, CDM Mandiyyu, Ciagro, Renessan, Cargill, Terrazawa, Cargill International

Seed Division, Hybritech, Jacob Hartz 1995, Agriprowheat, Cotton States, Linagrain Canada, Alypanticipacoes, First Line, Mahyco, Corn States International, Corn States Hybrid, Agroeste, Seusako, Emergent Genetics, Mahendra, Indusem, Darhnfeldt, Paras, Unilever, Dekelb, Lustum, Farm Seed, Deklbayala, Ayala, Polon, Ecogen, PBIC.

Ek olarak Monsanto, BASF, Bayer, DuPont, Syngenta ve Dow ile çapraz lisanslama düzenlemeleri yapmaktadır. Birbirleriyle patentli genetiği değiştirilmiş tohum paylaşma anlaşmaları vardır. Dev tohum şirketleri birbiriyle rekabet etmek yerine köylüler ve çiftçiler ile tohum kaynağı kontrolü üzerinde rekabet etmektedirler.

2004'te, tohumlarımızın ve ekinlerimizin biyoçeşitliliğini sonsuza kadar mahvedecek ve tohum diktatörlüğü kurarak özgürce çiftçileri soyacak bir Tohum Yasası ve bir Patent Hükümü olmak üzere iki yasa tasarısı sunulmuştur. Hindistan'daki yerel çeşitleri ekolojimizin ve gıda güvencemizin temelini oluşturan tüm tohumların %80'i hâlâ çiftçiler tarafından saklanmaktadır.

Dünyanın En Büyük On Tohum Şirketi

Şirket	2007 tohum satışları (ABD dolar)	Küresel tohum piyasasında satış uyum %
Monsanto (ABD)	4694 dolar	%23
DuPont (ABD)	3300 dolar	%15
Syngenta (İsviçre)	2018 dolar	%9
Groupe Linagrain (Fransa)	1226 dolar	%6
Land O'Lakes (ABD)	917 dolar	%4
KWS AG (Almanya)	702 dolar	%3
Bayer Corp (Almanya)	524 dolar	%2
Sahata (Japonya)	396 dolar	<%2
DLF Trifolium (Danimarka)	391 dolar	<%2
Takii (Japonya)	347 dolar	<%2
Toplam	14785 dolar	%67

Kaynak: "Who Owns Nature?" <http://www.etcgroup.org/upload/publication>

Kıyı bölgelerindeki çiftçiler tuza dirençli türler geliştirmişlerdir. Bihar ve Bengal çiftçileri sele dayanıklı türler; Rajasthan ve yarı kurak Deccan çiftçileri kuraklığa dayanıklı türler; Himalaya çiftçileri dona dayanıklı çeşitler geliştirmişlerdir. Baklagiller, darılar, yağlı tohumlar, pirinç, buğday ve sebzeler sağlığımızın ve besin güvenliğimizin temelini oluşturmaktadır. Tohum Yasası ile hedeflenen sektör budur. Yerli çiftçilerin çeşit çeşit ekinleri, binlerce pirinç, yüzlerce buğday, keten tohumu gibi yağlı tohumlar, susam, yer fıstığı, Hindistan cevizi; gahat, narrangi, rajma, urad, moong, masur, tur gibi baklagiller, sebze ve meyveler. Tohum Yasası çiftçilerin çeşitli tohum türleri ile sağladıkları serbest ekonomiyi “kuşatmak” ve lisanssız türlerin ekiminin yasa dışı olması gibi zorunlu kısıtlamalarla tahrip etmek üzerine tasarlanmıştır. Böylece, çiftçileri patentli tohumların şirketler tarafından tekelciliğine bağımlı hale getirecektir. Tohum Yasası bu sebeple tohumu patent ile tanıştıran Patent Islah Yasası’nın hizmetçisi olacaktır.

Yeni IPR yasaları tohum ve bitkilerin genetik kaynakları üzerinde tekelcilik yaratmakta ve çiftçilerin en temel özgürlükleri olan tohum muhafazasını ve tohum takasını yeniden formüle etmektedir. Tohum yasaları ve IPR’ların farklı ülkelerde nasıl çiftçilerin kendi tohum üretimleri ile olan ilişkilerini önlediğinin birçok örneği mevcuttur. Almanya’da organik tarım ile meşgul olan Joef Albrecht, ticari olarak ulaşılabilen tohumlardan memnun değildi ve kendi ekolojik buğday türlerini geliştirdi. Çevre köylerdeki on organik çiftçi de onun tohumlarından aldı. Albrecht hükümet tarafından sertifikasız tohum ticareti yaptığı gerekçesiyle cezalandırıldı. Cezaya itiraz etti; çünkü organik çiftçi olarak mesleğini özgürce uygulayamadığını, kısıtlandığını düşündü.

İskoçya’da, birçok çiftçi tohumdan patates yetiştirip bunu diğer çiftçilere sattı. 1990’lara dek patates tohumlarını diğer yetiştiricilere, tüccarlara ve çiftçilere satmakta özgürdüler. 1990’larda, bitki yetiştirme hakkı İngiliz Patates Üreticileri

Birliği’nin yayımlandığı bir bildiri düzenlendi ve çiftçilerin patates tohumu satması yasaklandı. Tohum endüstrisi ile kontratı yapan şirketin ekinleri ne kadar ücret karşılığı geri alacağını belirten ve üreticileri yasal olarak başkalarına satmaktan alıkoyan kontrat ile belirlenmiş türleri yetiştirmek zorundalardı. Kısa zaman içinde şirketler dönüm ve fiyatlandırmaları düşürdü. 1994’te tohum

patates İskoçyalı çiftçilerden 140 pounda alınırken İngiliz çiftçilere iki katından daha fazla bir fiyata satılıyordu. Bu esnada iki çiftçinin direkt olarak birbiri ile ticaret yapması engelleniyordu. Tohum patates üreticileri, birkaç şirketin kartel gibi kendilerini engellemesinden şikâyet eden bir dilekçe imzaladı. Ayrıca İngiliz çiftçilere direkt olarak sertifikasız tohum satmaya başladılar. Tohum endüstrisi bu direkt satışlar sebebiyle 4 milyon pound zarara girdiklerini açıkladı. Şubat 1995'te, İngiliz Bitki Üreticileri Birliği, çiftçiden çiftçiye direkt satış ile telif ücretleri kaybını karşılamak üzere Aberdeenshire'dan bir çiftçiye dava açmış ve tazminat olarak 30 bin pound ödemeye zorlamıştır. Mevcut Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği yasaları bu yüzden çiftçilerin koruma altındaki çeşitlerin yanında sertifikasız tohumları satmasını önlemektedir. ABD'de de çiftçiden çiftçiye satış yasa dışıdır. Denny ve Becky Winterboer Iowa'da 500 dönüm bir araziye sahipti. 1987'den beri ekinlerinin gelirinin önemli bir kısmını, hasadı diğer çiftçilere tohum olarak satmak gibi "resmî olmayan" satışlardan elde etmekteydi. Asgrow (Şu an Monsanto'nun sahip olduğu ve soya fasulyesi tohumları için bitki türü koruması bulunan), onlara mülkiyet haklarını ihlal ettikleri gerekçesi ile dava açtı. Winterboerlar yasalara uygun davrandıklarını, Bitki Çeşitliliği Yasası'nın çiftçilerin hem alıcı hem de satıcı tarafın çiftçi olması halinde tohum satışı yapmalarına müsaade ettiğini iddia etti. Akabinde 1994 yılında, Bitki Çeşitliliği Yasası düzenlendi ve çiftçilerin tohum muhafaza ve takas ayrıcalıkları askıya alındı. Çiftçiden çiftçiye satış yapmayı yasa dışı hale getirerek tohum endüstrisini tam bir tekel haline çevirdi.

Hindistan'da, tüm ülke denk bir yasa olan tohum kalitesi garantisi veren 2004 Tohum Yasası ile benzer bir yolculuğa giriş yapmaktadır. Fakat 1966 Tohum Yasası farklı eyaletlerde yirmi laboratuvar belirlenmesi ile zaten tohum test ve sertifikalandırma sağlamakta, dokuz şirket sertifikalandırma acentesi olarak işlevini sürdürmektedir. Dünya Bankası'ndan gelen baskılar altında 1988'in tohum politikası, çiftçilerin ürettiği tohumların %20'sine denk olan güçlü kamusal tohum sağlama sistemimizi bozmaktadır. Küreselleşmeden önce tohumların %80'i, çiftçilerin muhafaza ettiği, takas yaptığı ve özgürce tekrar üretebildiği ve gıda güvencemizi sağladığı tohumlardı.

GDO'lar: Açlığa Hatalı Bir Çözüm

Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO), açlık ve gıda güvenliğinin tek çözümü olarak gösterilmeye devam ediyor. Ancak genetik mühendisliğinin kullandığı araçlar sadece türler arasında belli sınırlar içerisinde gen transferi yapmaktadır. Geleneksel yöntemlerle sürdürülen ve aynı zamanda ekinlerin verimine de karar veren üretim araçları değildir. Verim çoklu genetik özelliğidir ve genetik mühendisliği bu karmaşık özellikler ile baş edemez. İlgili Bilim İnsanları Birliği'nin "Verim Başarısızlığı" raporu, ekinde genetik mühendisliğinin verim artışında bir katkısı bulunmadığını göstermektedir. Verim özelliği, GM özelliğinin tanıtıldığı çeşitlerden gelir.³¹

GDO'nun ticarileştirilmesinin üzerinden geçen 20 yılı aşkın sürede, çoğu genetik oynamada iki özellik hesaba katılmaktadır. Bunlar otlara ya da böceklerle direnç göstermeleri için bitkilere gen eklenmesiydi. İlki otları kontrol etmesi ikincisi de haşereleri kontrol etmesi içindi. Ancak bu ekinler süper otların evrilmesine ve süper haşerelerin yaratılmasına yol açtı. Satılan tüm GM tohumlarının %95'ini kontrolünde tutan Monsanto, yabani ot dayanıklılığı için Round-Up Ready Crops'u çıkardı. Süper otlar ekinleri sarmaya başladığında Monsanto da Round-Up Ready II'yi çıkardı. 2010'da, altısı böceklerle ve ikisi otlara karşı direnç sağlayan sekiz zehirli gen içeren Smart Stax'i tanıttı. Stratejisi "bağımlı müşteri tabanı oluşturmak" olsa da başarısız oldu. Monsanto hisselerinin %47'sini kaybetti ve GM tohumlarının sebep olduğu problemlerden dolayı ABD'li çiftçilere dönüm başı 12 dolar ödemektedir. Çözüm ise, Vietnam savaşında kullanılan Agent Orange'ın içeriklerinden biri olan 2,4-D gibi ölümcül ot ilaçları kullanılmasıdır. Eğer zehirli bir gen böcekleri kontrol altına alamıyorsa, altı böcek geni eklemek sadece direncin oluşmasını hızlandıracaktır. Monsanto GDO'ya teşvik eden diğerleri, Einstein'ın delilik aynı şeyi tekrar tekrar yapıp farklı sonuçlar ummaktır gözlemini unutup.

GDO'nun bir başka ciddi sonucu da biyoçeşitliliği tahrip edip tekil tarım ve tekelcilik yaratmasıdır. Hindistan'da 1.500 çeşit pamuk vardı. Bugün yetiştirilen pamuğun %95'i BT pamuk ve çoğunluğunu Monsanto lisans düzenlemeleriyle elinde bulunduruyor ve kontrol ediyor. Monsanto başlangıç lisans ücreti olarak

50.000.000 rupi ve sonrasında da telif ücreti alıyor. BT pamuk çıktığında pamuk fiyatları kilosu 5 rupiden,725 rupi telif ücreti olmak üzere 450 gramı 1.600 rupiye fırladı. Eğer bu süper kârlı çıkarım devam ederse, fakir çiftçilerden Monsanto'ya yıllık 10 milyar rupi anlamına gelmektedir. Çiftçiler için bu borç anlamına gelir ve borç da geçtiğimiz on beş yıl içerisinde 250 bin çiftçiyi intihara sürüklemiştir. Bu intiharların çoğu pamuk kesiminde yoğunluk göstermiş ve üretilen pamuğun büyük bir kısmı da şu an GDO pamuğudur. Andhra Pradesh yönetimi tarafından Monsanto'ya bir tekelcilik karşıtı dava açıldı ve şirket BT pamuğun fiyatını düşürmeye zorlandı ama Bollgard II'nin piyasaya çıkarılmasıyla fiyatlar tekrar yükseldi.

Başka ciddi bir husus da çıkar çatışmasıdır. Hindistan'da GDO'ya teşvik eden bilim insanları, düzenleyici kurumlarda yer almaktadır. Çevre Bakanı altı ulusal bilim akademisinden 2010'daki Bt. patlıcan borç ertelemesinde bilimsel girdilerini sağlamalarını istediğinde, sundukları şey kelimesi kelimesine endüstri literatüründen olan propaganda sözleriydi. Avrupa'da bile endüstri ve düzenleyici kurumlar arasında döner kapı yer almaktadır. Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi için çalışan Suzy Renkins'in aynı zamanda Syngenta ile ilişkisi bulunmaktaydı. ESFA panelinin yöneticisi Dr. Harry Kruper, aynı zamanda Bayer, Monsanto ve Syngenta'yı kapsayan bir araştırma programında da yer almaktaydı. Durum biyoteknoloji ve endüstrinin hükümetin her alanını tam anlamıyla yönettiği ABD'de daha da kötüdür. Bu yüzden de ABD hükümeti Avrupa'yı bazı ülkelerdeki GDO yasakları sebebiyle WTO'da dava etmeye çalışmıştır. 2003'te başlayarak devasa bir küresel kampanya organize etmek zorunda kaldık ve Hong Kong WTO yöneticiler konferansına yasakların kaldırılmasını önlemek için milyon imza sunduk. WikiLeaks ile ABD büyükelçisi Craig Stapleton'un zamanın Başkanı George Bush'u Avrupa'da GM şüphesi kişilere karşı askeri tarzda bir ticaret savaşı başlatmaya zorladığı ortaya çıktı. "Paris ülke ekibi Avrupa Birliği genelinde sorunlara yol açan ülkeler için hedef intikam listesi oluşturmamızı önerdi. Bu kolektif bir sorumluluk olmakla beraber aynı zamanda en kötü mesullere odaklanmaktadır." şeklinde yazdı. ABD hükümeti Teknoloji Danışmanı Nina Fedroff, Şubat'da Bt. patlıcan borçların ertelenmesini önlemeye çalışmak için Hindistan'a gönderildi.

Bir biyoteknoloji endüstrisi konferansında, ABD devlet yetkilisi, "Dünya genelindeki uzlaşmaya yanaşmayanlar ile sert bir şekilde yüz yüze geleceğiz." dedi.

Hindistan, Çevre Koruma Yasası altındaki kuralları, GDO'ları hızlandıracak ve eleştirenleri hapse mahkûm edecek şekilde değiştirmeyi planlamaktadır. Yakın zamanda görevlendirilen Bilim ve Teknoloji Bakanı Ashwini Kumar, hükümetin parlamentoya dört tasarı getirmeyi planladığını duyurdu. Bunlar: Biyo Teknoloji Düzenleme Otoritesi Yasası (BRAI) tasarısı, DNA Profilleme tasarısı, Biyo Teknoloji Bölgesel Merkez tasarısı ve Kamu Fonlu R&D tasarısı (Kamu Fonlu Fikir Mülkiyeti Koruma ve Kullanma). Başbakanlık ofisi tohum sektöründeki şirketlerle ortaklık kurulması için eyaletlere yazı göndermiştir ve Monsanto altı eyalet ile anlaşma imzalamıştır.

Genetik mühendisliği gibi başarısız ve riskli bir teknoloji ancak diktatörlük yoluyla dayatılabilir, GDO'lar ve demokrasi bir arada barınmaz. Gıda güvencesi ve gıda demokrasisi yaratabilmek için GDO'suz gıda ve tarım şarttır.

Başarısız Teknoloji, Yanlış Vaatler

Navdanya'nın Hindistan'daki araştırması, Monsanto'nun BT pamuğun veriminin dönüm başına 1.500 kg olduğu iddiasının aksine gerçekte verimin ortalama dönüm başı 400-500 kg olduğunu göstermiştir. Monsanto'nun Hintli reklam şirketinin Bollgard pamuğu için verimin %50 arttığını raporlamasına rağmen, Bilim Teknoloji ve Ekoloji Araştırma Kurumu'nun yürüttüğü bir araştırma, tüm deneme arazilerindeki verimin şirket tarafından vaat edilenden çok daha düşük olduğunu tespit etti. Bollgard'ın yüksek verim getirmedeki başarısızlığı tüm dünya çapında raporlandı. Mississippi Tohum Hakemlik Meclisi 1997'de Monsanto'nun Round-Up Ready pamuğunun reklamı yapıldığı şekilde performans gösteremediğine ve ciddi ekin kaybı yaşayan üç pamuk çiftçisine yaklaşık 2 milyon dolar ödeme yapmasına hükmetti. Avustralya araştırmaları geleneksel yöntemlerin GM ekinlerine göre daha iyi performans sergilediğini göstermektedir.

Avustralya'daki GDO Kanola Denemeleri ve Verim Karşılaştırması

	2001
Geleneksel	1144
Round-Up Ready GM	1055 (iki Round- Up uygulaması) 977 (bir Round-Up uygulaması)

Kaynak: <http://www.non-gm-farmers.com/documents/gmcanola>

New South Wales

	2001
Vigor'da (GM	109
Hyola (Geleneksel)	120

Kaynak: Bayer Ekin Bilim Web sitesi

Monsanto'nun Round-Up Ready genini "seçkin çeşitlere" ekliyor olmasına rağmen, en iyi Avusturya Round-Up Ready Kanola denemelerinden gelen verim sadece dönüm başı 1.05 ton yani ulusal ortalama olan dönüm başı 1.23 tondan %16 daha az olduğu belirlenmiştir.³²

Marc Lappe ve Britt Bailey'in *Against the Grain* kitabında raporladıkları üzere, yabani ota dayanıklı soya fasulyesi dönüm başı 915-965 kg, elle işlenmiş soya fasulyeleri dönüm başına 970 kg verim getirmiş ve bu genetiğiyle oynanmış bitkilere yabani ot ilacı uygulanmadığında büyümeleri için dezavantaj teşkil etmeleri ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. "Eğer doğruysa, bu gibi Monsanto'nun temel odak noktası olan genetik mühendisliğinin, hem botanik hem de çevresel olarak etkisiz olduğu konusunda şüphe uyandırmaktadır." 33

Genetik mühendisliğine teşvikte kullanılan argüman artan gıda üretimi olduğu halde, çiftçiler üzerindeki potansiyel olumsuz etkileri konusu açıldığında, biyoteknoloji endüstrisinin bizzat kendisi de genetik mühendisliğinin üretkenlikte artışa sebep olmadığını savunmaktadır. Bu sebeple, Monsanto CEO'su Robert Shapiro, Business Ethics'te Posilac'tan (Monsanto'nun sığır bü-

yüme hormonu) bahsederek bir yandan şunları söyledi, “Tarımsal üretkenliğe, süt ürünleri de dâhil, ihtiyaç vardır. Bize katılan herkesi beslemek istiyorsak bunu ikiye katlamalıyız. Bu sebeple de ben bunun kati suretle iyi bir ürün olduğunu düşünüyorum.” Diğer yandan da, ürünün çiftçiler üzerindeki ekonomik etkileri sorulduğunda, bunun “süt ürünleri sürecini arttırmada nispeten küçük bir rolü olduğunu” söylemiştir.³⁴

Bt. Ekinleri: Süper Haşere Tarifi

Bt. (*Bacillus thuringiensis*) doğal olarak meydana gelen zehir üreten bir organizmadır. Şirketler geniş çapta ekine kendi böcek ilaçlarını üretmesini sağlayacak Bt. zehri ekliyor. Monsanto Bt. patateslerini Kanada’da doğanın işareti olarak satıyor ve “biyolojik olarak ayrıştırılabilen ve sadece belli türdeki böcekleri etkileyen bir protein elde etmek için biraz güneş ışığı, hava ve toprak, sonrasında sadece bu böcek türleri gelip bitkiden bir ısırık alıyor” şeklinde tanımlamaktadır. Gen aktarımlı ekinler için yapılan bu kamufleajlı tanım, genetiğiyle oynanmış ekinlerin ekolojik etkilerinin pek çoğunu gizlemektedir. Sürdürülebilirlik illüzyonu şu çarpıtmalarla sağlanır:

1. Bt. Bitkisi sadece “güneş ışığı, hava ve toprak besinleri” kullanmaz; Bt. bakterisinden gelen bir transgenik formdur ve Bt. zehri üretir. Ek olarak, antibiyotiğe dirençli işaretçi genleri vardır.
2. “biyolojik olarak ayrıştırılabilen protein ” adı verilen şey aslında bitkinin sürekli olarak ürettiği bir zehirdir. Bu maddeye hamile kadınların kanında ve fetüslerinde rastlanmıştır.
3. Pamuğa zarar veren pamuk kurdu gibi böcekler, sürekli olarak zehirli madde salımı sebebiyle aslında direnç geliştirebilir ve süper böcekler haline gelebilirler. Monsanto bunun Hindistan’da gerçekleştiğini kabul etmiştir ve şimdi Bollgard II’yi tanıtmaktadır.
4. Bt. ekinleri “sadece belirli bir böcek türü” değil, uğurböcekleri ve arılar gibi faydalı böcekleri de etkiler. Cornell Üniversitesi’nin yaptığı bir araştırma, Bt. zehrinin

Monarch kelebeğini etkilediğini; Navdanya'nın çalışması da toprak mikro organizmalarını olumsuz etkilediğini göstermiştir.

Bt. pamuğu, Monsanto gibi şirketlerin böcek krizine çözüm olarak direttikleri "mucize"lerden biridir. Broşürlerinden birinde bir iki kurtçuk fotoğrafının üzerinde şunlar yazıyordu. "Pamuğunuzda bunları görebilirsiniz, normaldir. Spreyleme yapmayın." Ancak Teksas'ta, Monsanto 25 çiftçinin 18 bin dönüm arazisinde pamuk kurdundan muzdarip olması ve bölgede böceklerle genetik mühendislik ile son verileceğini iddia eden şirket propaganda-sına rağmen böcek ilacı kullanmak zorunda kalması sebebiyle bir dava ile yüz yüze geldi.

Bt. içerikli ekinlerin yaygın kullanımı ile organik haşere kontrolünde kullanılan Bt. daha hızlı böcek haşere direnci geliştirecektir. Şimdiden sekiz çeşit böcek ya laboratuvarı ya da arazilerde Bt. zehrine karşı direnç geliştirmiştir. Bunlar; elmas sırtlı güve, Hint yemek güvesi, tütün kurdu, Colorado patates böceği ve iki çeşit sivrisinek. Bt. ekinleri büyüme dönemi boyunca sürekli olarak Bt. zehri yayar ve uzun süreli maruz kalmalarda böcek nüfusunda direnç gelişmesine sebep olmaktadır ve bu da haşerelerin her aşamada, bitkinin her bölümünde ve tüm mevsim boyunca direnç geliştirmesine yol açmaktadır.

Zararlı Ot Öldürücü Dirençli Ekinler: Süper Otların Tarifi

1994 yılında, Danimarkalı bilim insanlarının bir araştırmasında, genetik olarak yabancı otlara dirençli olmak üzere tasarlanmış yağlı tohumun kolza bitkisinin trans genini yabancı doğal akrabasına *Brassicacampestris* ssp. *Campestris* aktardığı yönünde güçlü kanıtlar bulunmuştur. Bu transfer bitkinin iki neslinden fazlasında görülebilir. Danimarka'da, *B.campestris* ilaçları ile seçici elemanın şu anda imkânsızlaştığı kolza bitki tohumu hasadı yapılan arazilerde çok rastlanan bir türdür. Yabancı akrabaları tüm dünyada geniş bölgelere yayılmıştır. Transgenik kolza tohumunun piyasaya sürülmesinin risklerini değerlendirmenin bir yolu, *B.campestris* ile doğal hibridizasyon oranını ölçmektir; çünkü belirli transgenler yabancı akrabalarını çok daha agresif ve kontrol etmesi daha

zor bir duruma getirebilmektedir. Ancak kolza tohumu ile doğal türler arası hibridizasyonun nadir olarak gerçekleştiği düşünülmekteydi. Elle polinasyon yoluyla suni melezlemenin, UK'deki bir risk değerlendirme projesinde başarısız olduğu raporlanmıştır. Fakat birkaç çalışmada, kolza tohumu ve ebeveyn türler arasındaki kendiliğinden gelişen melezlemenin, 1962'lerin başlarına dayandığı ve melezleme oranının %0-8.8 olduğu ölçüldüğü raporlanmıştır. Danimarkalı ekibin sonuçları gösteriyor ki, arazide yüksek seviye melezleme meydana gelmesi mümkündür. Testler sonucunda, hibrit tohumların %9-93'ü arası farklı koşullar altında üretilmiş olduğu ortaya çıkmıştır.³⁵

Bilim insanları ayrıca, yabani ot direnç geninin otlara aktarılmaya yatkın olduğu ve bu yöntemin birkaç yıl içerisinde kullanışsız bir hale geleceği konusunda da uyarıda bulunmaktadır. Çoğu diğer ot gibi B. Campestris tohum uyukusu ve uzun ömürlülüğü ile tanınır, böylece kolza tohumundan gelen trans genler ile yok edilmeye çabalanmasına rağmen uzun yıllar kendini koruyabilir. Bu yabani ot ilacı direnç trans geni ile otsu B. campestrisin çiftçilere ve biyoteknoloji endüstrisine karşı ekonomik bir risk teşkil ettiği sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak doğal ekosistem de bundan etkilenebilir. Diğer endişeli bilim insanları, kolza tohumu böcekler ile tozlaşma sağladığı ve arıların da uzun mesafeler uçabildikleri için bir trans genin potansiyel yayılma hızının yüksek olduğunu; yağlı koza trans geni ticari olarak piyasaya sürüldüğünde dünyanın geniş bölgelerinde mevcudiyetinin ciddi riskler taşıyacağını eklediler. Danimarka'nın bulgularına cevap olarak, Danimarka ve Norveç Hükümetleri genetiğiyle oynanmış bitkilerin ticari amaçlarla ekilmesine karşı çıkmış ancak Birleşik Krallık hükümeti bunun piyasaya sürülmesini onaylamıştır.

Yabani pancarlar, 1970'lerden beri Avrupa şeker pancarı üretiminde büyük bir sorun olmuştur. Bu otsu nüfus, yanlışlıkla hasat edilen pancarların anormal gelişen pancarlar ile tesadüfi olarak tozlaşmasından meydana gelen tohumlardan doğmuştur. Tohum ve polenler aracılığıyla otsu pancarlar ile hasat edilen pancarlar arasındaki gen değiş tokuşu gösteriyor ki, yabani otlara dayanıklı olması amacıyla genetiğiyle oynanmış şeker pancarı bu otlar için gereken alanı genişletecek ve ot öldürücü ilaçlara dayanıklı süper otlar yaratacaktır. Yabani ot ilacına dayanıklı ekinlerin faydaları

da bu şekilde tamamen baltalanacaktır.³⁶

Güncel araştırmalar, ABD’li üreticilerin neredeyse %20’sinin çiftliklerinde yabancı ot ilacına dirençli ot türleri bulunduğunu belirtmektedir.³⁷ Arkansas Bölge Koruma Birliği Başkanı Andrew Wargo III, Round-Up dirençli otlarını kastederek şunları söylemiştir, “Bu tarım üretimine yönelik şimdiye dek gördüğümüz en büyük tehdittir.”³⁸ Şuan en az yirmi iki şehirde on çeşit dirençli tür, baskın şekilde soya fasulyesi, pamuk ve mısır, ot türünden de kaza yağı, kanarya otu, çakal otu gibi milyonlarca dönüm araziye istila etmiş durumda. Round-Up Ready ekinlerinin %90 soya fasulyesi ve %70 mısır ile pamuk yetiştirilmesinde kullanılıyor.

Süper otlar problemi o kadar ciddi ki, ABD Kongresi bununla ilgili “Süper Otlar USDA Biyoteknoloji Politikalarının Sonucu mu?” isimli bir konferans düzenlemeye zorlandı.³⁹

Hintli bir çiftçi olan Roy Trough, ifadesinde şunlara yer verdi: “2005 yılında bitkilerde, hem soya fasulyesi hem de mısırdaki, yabancı ot ilacı direnci ile ilk kez karşılaşmaya başladık. Glifozat dirençli otların önemli bir sorun haline gelmesine yönelik detaylı kanıtlara rağmen, Monsanto’nun bilim insanları bana uygulama oranlarımı arttırmamı söyledi. Uygulamanın arttırılması bir sonuç vermedi. 2008’de 2,4-D ve AIS artıklarını projemizde kullanmaya zorlandık. Çoğu çiftçi gibi, çevresel konularda çok hassasız ve otları kontrol altına almak için daha çok zehirli ot ilaçları kullanmaya dönüş konusunda çok isteksizdik. Ancak, glifozat direncinin sebep olduğu bu ot sorununu kökünden kurutmak için o zaman da şimdi de hiçbir çözüm mevcut değildir.”⁴⁰ Soyanın yabancı akrabalarının bulunduğu Çin, Tayvan, Japonya, Kore ve eski USSR (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği) gibi ülkelere girmesi ile Monsanto’nun Round-Up Ready soya fasulyeleri ot ilacı direnci genlerinin yabancı akrabalarına geçmesi yeni ot sorunlarına yol açmıştır. Böylece güneyin yerel biyo çeşit zenginliği, genetiğiyle oynanmış türlerin çevresel risklerini arttırmıştır.

Azaltılan Kimyasal Kullanımı

GDO’ların kimyasal kullanımını (haşere ve yabancı ot ilaçları) azaltacağını iddia etmesine rağmen, durum pek de öyle olmadı. Vidharbha’da Bt. pamuk üretimi yapılan arazilerde Navdanya bir

araştırma yürüttü. Bt. pamuğun üç yıldır yetiştirildiği yirmi beş arazi seçildi ve başka tür pamuk ya da diğer ekinlerden yetiştirilen çevre araziler ile karşılaştırıldı. Araştırma, Nagpur, Amravati, Wardha ve çevre bölgeleri kapsadı. Sonuçlar, Bt. pamuk yetiştirilen alanlarda asit fosfotazda %26,6, nitrojenazda %22,6 ve dehidrojenazda %10,3 oranında ciddi bir azalma olduğunu gösterdi. Esterazda %7,6 ve alkalın fosfotazda %0,7 oranında bir düşüş gözlemlendi. Sonuçlar istatistiksel olarak son derece önemliydi. Sonuçlar net bir şekilde Bt. pamuk üretiminin toprağın biyolojik sağlığını etkilediğini, özellikle de mikro organizmalar (aktinomisit ve bakteri) ve enzimlere (asit fosfotaz, nitrojenaz ve dehidrojenaz) zarar verdiğini göstermiştir.⁴¹

Hindistan'da

□ Yakın zamanda yapılan *Review of Agrarian Studies*'de yayınlanan bir araştırma, Bt. pamuğa yapılan kimyasal haşere ilacı masraflarının diğer küçük çiftçilerden çok daha masraflı olduğunu göstermiştir.⁴²

□ Bt. pamuk arazilerindeki hedeflenmeyen haşerat nüfusu patlama yapmıştır ve bu da haşere ilacı kullanımındaki herhangi olası düşüşü engelleyecektir.⁴³

Çin'de

□ Önceden küçük bir sorun teşkil eden böcek nüfusu, 1997'den bu yana yirmi kat artmıştır. 2008'de yapılan *International Journal of Biotechnology*'de yayınlanan bir çalışma, Bt. pamuğu ekmenin olası ekonomik faydalarının, hedeflenmeyen böceklerle mücadele için artan böcek ilacı kullanımı sebebiyle yok olduğunu tespit etmiştir.⁴⁴

ABD'de

□ Organic Center'ın 2009'da yayınlanan raporuna göre, yabani ot ilacı kullanımı 1994'ten 2005'e %15 (ek 318 milyon pound) artış göstermiş, GDO tohumu olan yerlerde dönüm başı ortalama %0.25 yükselmiştir.⁴⁵

□ Aynı rapora göre, 2008'de GDO tohum alanları geleneksel yöntemlerle ekilmiş arazilere oranla %26 daha fazla böcek ilacına ihtiyaç duyduğunu ve glizofat dirençli otların yayılmasına bağlı olarak bu eğilimin devam edeceğini göstermiştir.⁴⁶ Bu durum otlarla mücadele edebilmek için başka ilaçları, daha da zehirli olanları kullanma zorunluluğu oluşturmuştur. Glizofat kullanımındaki

devasa artışın yanında diğer daha zehirli ot ilaçlarının kullanımı-
nın da arttığını gösteren 2010 USDA böcek ilacı verileri tarafından
da bu durum kabul edilmiştir.⁴⁷

□ Dahası, Bt. mısırın ABD'ye getirilmesinin böcek ilacı kullanı-
mında hiçbir etkisi olmamış ve Bt. pamuk çoğu yerde böcek ilacı
kullanımında düşüşe sebep olmasıyla bilinirken Bt. pamuğun ge-
niş alanlara ekildiği Alabama'da 1997 ve 2000 arasında böcek ilacı
kullanımı ikiye katlanmıştır.⁴⁸

Arjantin'de

□ Genel glizofat kullanımı 2005-06'ya kadar üç katından fazla
yükseldi. 2001'de yayınlanan bir rapor Arjantin'de Round-Up Re-
ady soya yetiştiricilerinin geleneksel soya yetiştiricilerine göre iki
kat daha fazla yabancı ot kontrol ilacı kullandıkları görülmüştür.⁴⁹

□ 2007'de, kanyaş otunun (en kötü ve baş etmesi en zor ot türü
olarak bilinir) glizofat dirençli bir versiyonunun, artan glizofat
kullanımının sonucunda 120 bin dönümlük temel tarım alanın-
da görüldüğü raporlanmıştır. Sonuç olarak bu dirençli otlarla baş
edebilmek için çiftçilere glizofat yerine diğer ot ilaçlarından olu-
şan bir karışım uygulamaları tavsiye edilmiş ve bu otları kontrol
altına almak için her yıl ek 25 litre ot ilacı kullanılması gerekeceği
öngörülmüştür.

Brezilya'da

□ GM ekinleri 2005'te yasal hale gelmiştir ve şu an Brezilya'da-
ki tüm çapa ekinlerinin ancak artış göstermesi beklenen bir oran
olan %45'ini oluşturmaktadır.⁵⁰

□ Raporlanan on sekiz yabancı ot ilacı toleranslı ot türünden beşi-
nin glizofat direnci geliştirdiği belirlenmiştir.⁵¹

□ 2009'da, geleneksele göre GM ekinlerinde toplam kullanılan ot
ilağı aktif içeriğinin %18,7 daha yüksek olduğu görülmüştür.⁵²

İklim Mukavemeti

Monsanto genetik mühendislik ile kuraklığa ve diğer iklim özel-
liklerine dayanıklı ekinler üretebileceğini iddia etmektedir. Bu
yanlış bir vaattir. ABD Tarım Departmanı'nın (USDA) yeni ku-
raklık dirençli GE mısırına yönelik çevresel değerlendirme taslağında
dediği üzere, "Geleneksel üretim teknikleri ile üretilen eşit olarak
karşılaştırılabilir türler sulu mısır üretim incelemelerinde hazırda

mevcuttur.”⁵³ GeneWatch UK’den Helen Wallace uyarıyor: “GE endüstrisi, toplumu manipüle edip GE ekinlerinin tüm dünyanın beslenmesi için gerekli olduğuna inandırmaya yönelik gülünç girişimlerine bir son vermelidir.”⁵⁴

Diğer biyoteknoloji endüstrileri de iklim özelliklerine dirençli türler icat ettiklerini iddia etmektedirler. Advanta’nın CEO’su ve Bio-tech Led Enterprises-Agriculture Group’ın Yönetim Başkanı Ram Kaundiya şöyle yazıyor:

“Çok heyecan verici özellikler yolda. Örneğin, su kullanımı yeterliliği özelliği, bitkinin su ihtiyacını önemli ölçüde azaltacak ve ülke genelinde 100 milyon dönümden fazla alanda yağmur suyuyla tarım yapan birçok çiftçiye yardımcı olacak. Benzer şekilde, nitrojen kullanım yeterliliği özelliği ekinlerde nitrojen içeren gübrelerin kullanımını tahminen %30 azaltacaktır. Hazırda bekleyen bir başka özellik de, tuz direnç özelliği, bu çiftçilerin Hindistan’daki 20 milyon dönümden fazla tuzlu toprakta ekin yetiştirebilmelerine yardımcı olacaktır.”⁵⁵ Tüm bu özellikler Hintli çiftçiler tarafından zaten geliştirildi. Navdanya’nın tohum koleksiyonunda kuraklık toleranslı nalibakuri, kalakaya, atia, inkiri vb. türler; sel toleranslı nalidhulia, ravana, seulapuni, dhosarakhuda vb. türler ve tuz toleranslı bhundi, kalambank, lunabakada, sankarchin vb. türler mevcuttur. Baklagiller ve fasulyeler nitrojen dengeleyici ekinlerdir. Bu özelliklerin hiçbirisi genetik mühendislikle “icat” edilmemiştir. Doğadan ve çiftçilerden kopyalanmıştır. İklim dayanıklılığı ekinlerinde 1.600 patent mevcuttur.⁵⁶

Güvenlik

Monsanto ve biyoteknoloji endüstrisinin yanlış iddialarından biri de GM gıdalarının güvenli olduğudur. GE gıdalarının ciddi sağlık sorunlarına yol açtığını gösteren yeteri kadar bağımsız çalışma vardır. Bağımsız Araştırma ve Genetik Mühendisliği Bilgi Komitesi (CRIGEN) ve Caen ve Rouen’deki üniversiteler, Monsanto’nun fareler üzerinde yaptığı 2002 besleme denemelerinin ham verilerine ulaştı ve Avrupa Meclisi’nin emriyle 2005’te bunları kamuya açtı. Araştırmacılar, üç onaylanmış GE mısır türü olan Mon863, Mon810 ve Round-Up Ready yabancı ot ilacı içeren HK603 ile beslenen farelerin organ hasarı yaşadığını bulmuştur.

Caen Üniversitesi'nde moleküler biyolog olan Dr. Gilles Eric Seralina'ya göre, "Veriler açıkça kalp, böbrek üstü bezi, dalak ve kan yapıcı sistemlerin yanı sıra böbrekler ve karaciğer gibi besin zehirlerinden arındıran organlarda olumsuz etkilerinin altını çizmektedir."⁵⁷

Kanada'da yapılan bir araştırma, Monsanto Bt. mısırının Bt. zehri izlerinin kadınların %93'ünün kanında ve %80'inin de göbek kordonu ve fetüs kanında rastlandığını göstermiştir.⁵⁸ Monsanto'nun Bt. zehrinin insan sağlığına bir tehdit oluşturmadığı çünkü proteinlerin insan midesinde parçalandığı iddiası da yanlış bir argümandı. Araştırmalar gösteriyor ki, Bt. zehri hamile kadınların kanında ve fetüsün kanında hayatta kalıyor.

Fareler GDO darı çeşidi olan Mon863 ile beslendiğinde böbrek ve karaciğerlerinde toksik madde kanıtlarına rastlanmıştır.⁵⁹ Monsanto GT-73 Round- Up Ready kanola çeşitlerini farelere yedirdiğinde de benzer bir etki olarak karaciğer ağırlığında %12-16 artış gösterdiği gözlemlenmiştir.⁶⁰

2005'te, Hindistan'da Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Konseyi GM bezelyesi geliştirmek için on yılı bulan bir projeyi bırakmıştır ve test sonuçları farelerde alerjik akciğer hasarına sebep olduğunu göstermiştir.⁶¹

Genel olarak, insanlarla ilgili ana sağlık endişeleri zehir ve alerjen özelliği; Dünya Sağlık Örgütü(WHO) bile şu uyarıda bulunuyor: "Farklı GM organizmaları, farklı genlerin farklı yöntemlerle dâhil edilmesini kapsar. Bu da, bireysel GM gıdalarının ve güvenliklerinin tek tek değerlendirilmesi gerektiği ve tüm GM gıdaları üzerine genel bir ifadede bulunmanın mümkün olmadığı anlamına gelmektedir."⁶²

Önemli Eşdeğerlik Efsanesi

Güvenlik tartışması defalarca kez "yalancı bilim" gösterileriyle baskı altına alınmıştır. Güvenlik tartışmalarını yatıştırmak için kullanılan bilim dışı stratejilerden birisi, defalarca kez genetik mühendisliğiyle yeni organizmalar ya da yeni gıdalar yaratılmasının geleneksel organizmalar ve gıdalara "önemli derecede eş değer" olduğu masalını anlatmaktır. Ancak, GE ekini ya da gıdası farklıdır; çünkü alakasız organizmaların genlerini taşımaktadır.

Aslında biyoteknoloji endüstrisinin bizzat kendisi yenilik gerekçesiyle GDO'lar patent talep ettiğinde "önemli derece eş değer" iddiasından vazgeçmiştir. Hükümetler ve yönetim organları kararlarının temeli olarak "yalancı bilimi" gösterse de, bilimsel verileri ve araştırmaları genetik mühendisliğini ve biyoteknoloji endüstrisi çıkarlarını desteklemek için vatandaşların ve çevrenin sağlığını riske etmek pahasına manipüle etmektedirler. EPA bilim insanlarının "*Genetik Gen: olgunlaşmamış genetik mühendislik ürünü bakterilerin ticarete açılması*" ve Adrew Chrstiansen'in "*Rekombinant Sığır Büyüme Hormonu: alarm veren testler, yersiz onaylar: RBGH'yi piyasaya sürmedeki acelenin arkasındaki hikâye*" raporları, denetleyici kurumların güvenlik konularında ne kadar manipülatif davrandığını göstermektedir.⁶³ Biyoteknoloji endüstrisi sebebiyle bilimin yozlaşması ve bilgi egemenliğinin feda edilmesi, 1992'de "önemli derecede eş değerlik" hatalı prensibinin uydurulması ile başlamıştır. Başkan Bush'un Rio'daki Yeryüzü Zirvesi'nden hemen sonraki biyo güvenlik çağrılarını azaltmak ve Biyolojik Çeşitlilik Konvansiyonu'ndaki makaleleri geri çekmek için ABD politikalarıyla tanıtılmıştır. Daha sonra resmîlik kazandırılmış ve 1993'te Ekonomik İş birliği ve Gelişme Organizasyonu tarafından ve akabinde FAO ve WHO tarafından kabul edilmiştir. OECD Dokümanı şunları belirtmekte:

"Modern biyoteknolojinin uygulanmasıyla geliştirilmiş gıda ve gıda bileşenleri için en önemli yaklaşımı, eğer mevcutsa benzer gıda ürünleri ile önemli derecede eş değer olup olmadıklarına karar vermektir. Önemli eş değerlik kavramı, gıda veya gıda kaynağı olarak kullanılan mevcut organizmaların yeni veya değiştirilmiş gıda ve gıda bileşenlerinin insan sağlığı açısından güvenliğini değerlendirmek için temel kıstas olarak kullanılması fikrine dayanmaktadır."

Şüpheli olmasının yanı sıra bu tanımlama sağlıksızdır. Bt. zehirli genler enjekte edilen besinler ile normal besinler aynı değildir. Yabani ot dirençli ekinler farklı türler olarak var olmaktadır, çünkü yeni genler ile değiştirilmişlerdir. Güvenlik endişesi konusu açıldığında, buna önemsizmiş gibi yaklaşmak ama konu patent almayla geldiğinde önemli görmek tamamen bilim dışılıktır. Millstone, Brunner ve Mayer "Önemli Eş değerliğin Ötesinde"de şunları belirtiyorlar,

Önemli Eş değerlik, sahte bir bilimsel kavramdır; çünkü bu kavram ticari ve politik görüşlerin bilimsellik kılığına büründürülmesidir. Ayrıca biyokimyasal ve toksikoloji testlerinden geçirmemenin bir bahanesi olarak oluşturulduğu için de bilimsel değildir. Bu sebeplerle, bilimsel araştırmaları engellemek amacına hizmet etmektedir.

-Doğa, Ekim 7,1999

Bilimsel kuruluşlar iki topluluğa ayrılmış durumdadır: Bir ticari bilim topluluğu ve bir halk bilim topluluğu. İlki, önemli eş değerlik gibi varsayımlar ile bilime zarar verip manipüle eder. Hem kamu bilim topluluğu hem de fikir mülkiyeti haklarının yaptıkları araştırmalar ile bu varsayımın yanlış olduğu ortaya çıkarılmıştır. Endüstri risk değerlendirmeleri ve sorumluluk konularını önlemek istediğinde kullanılan argüman, genetik mühendislik ile üretilen organizmanın oynama yapılmamış ebeveyn türü ile önemli eş değerlik gösteriyor olmasıdır. Fakat endüstri mülkiyet hakkı istediğinde aynı GDO için “yeni” veya ebeveyn organizmaya önemli ölçüde eş değer değil denilmektedir. Genetik mühendisliği endüstrisinin bu söylemleri incelendiğinde ortaya çıkan şey tüm haklarında kontrol sağlanan ancak sorumlulukları reddedilen bilim dışı, tutarsız, demokratik olmayan bir yapı olduğudur. Bu varoluşsal şizofreni kötü bilimin bir karakteristik özelliği olan tutarsızlığa dayanır. İyi bilim uyuma dayalıdır. Mülkiyet hakları ve güvenlik konusu arasındaki söylem tutarsızlığı ve kararlılığı vatandaşları şirketlerin sorumsuzluklarından koruyacak hiçbir mekanizmanın mevcut olmadığı demokrasi dışı bir yapı oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

Biyogüvenlik düşüncesini göz ardı eden bilim dışı bir başka kavram da “önem”dir. EPA bakteriler ile çevrili olduğumuz için gen transferi yoluyla patojenik bakterilerin bitkiye verilmesinin önemli olmadığını ve zaten antibiyotik direnci sorunu mevcut iken herhangi yeni bir riskin önemsiz olacağını savunmuştur. İyi bilimi baskı altına alabilmek için kullanılan diğer bir yöntem de denemelerin tasarımı ve yapay olarak oluşturulan içeriklerden gerçek ekosistemlere verilerin sonuçlarının uygulanmasıdır. Son yöntem ise tam bir zorlamadır. Bu yöntem ABD yönetimi tarafından Biyolojik Çeşitlilik Konvansiyonu’ndaki (CBD) BiyoGüvenlik Protokolü’nde ABD’nin konvansiyona üye olmamasına rağmen

defalarca kez biyogüvenliği öldürmek için kullanılmıştır. Buna rağmen, 2000 yılında BiyoGüvenlik üzerine olan Cartegana Protokolü'nü dünya ülkeleri kabul etmiş; ayrıca GDO'nun Uluslararası Gıda Standartları'nda yer almasına da karar vermiştir. Çoğu kez ABD'de yayınlanan 500 saha yayınının sonucunda herhangi aksi sonuç elde edilmediği iddia edilmektedir. Ancak "yayınlanma" terimi kesinlikle yanıltıcıdır. Yapılan testler bilimden uzak ve gerçekçi ekolojik endişeleri yansıtmıyordu. Yine de bu tür yayımlanmamış çalışmaların olmayan verileri sanki 500 gerçek yayının bilim insanlarına artık hiçbir meşru bilimsel kaygının mevcut olmadığı söylenmiş gibi politik çevrelerce zikredilmiştir.

Kısa zaman önce ilk kez, ABD Tarım Departmanı arazi deneme verileri, İlgili Bilim İnsanları (UCS) tarafından güvenlik iddialarını desteklediklerinden emin olmak üzere değerlendirilmiştir. Bu gibi küçük ölçekli testlere dayalı verilerin ticari risk değerlendirmesinde hiçbir değeri olmayacağı sonucuna vardılar. Çoğu raporda, çevresel riskler, önlemler ve bunu yapanlardan bahsedilmemiş, bir kısmında sadece arazinin başıboş bitkileri ya da akraba türlerinden izole edilmiş test ekinleri görsel olarak taranmıştır. UCS, yapılan bu yüzlerce test sonucundaki gözlemlerin pek bir şey ifade etmediği sonucuna vardı. Çoğu durumda, olumsuz etkiler pek bariz değil ve araziye tarayarak asla tespit edilemez. Diğer durumlarda da risk kanıtlarını gözlemlemedeki başarısızlık test kapsamı dâhilindeki koşullara dayanmaktadır.

Çoğu testte ekinler rutin olarak yabancı akrabalarından ayrılmakta ve çaprazlama olmamasını garantilemeye çalışmaktadır. UCS şu uyarıda bulundu: "...arazi testi kayıtlarından genetiğiyle oynanmış ekinlerin güvenliği konusunda güçlü bir kanıt olarak bahsedilirken dikkatli davranılmalıdır."⁶⁴

Genetik Kirlilik Kaçınılmaz, Birlikte Yaşamak İmkânsız

Washinton DC'de yakın zamanda tarımın geleceği üzerine yapılan bir konferansta, ABD Tarım Bakanı Tom Vilsack organik tarım ve GDO'lar ile ilgili şunları söylemiştir, "İki oğlum var, ikisini de çok seviyorum ve birlikte yaşamalarını istiyorum." Film yapımcısı Debra Grazia cevap verdi "Ama oğullarınızın biri zorba." GDO'lar GM olmayan ekinleri kirletmektedir. Türler ya da yakın

akrabaları arasındaki çapraz tozlaşma önlenemediği için kirlilik kaçınılmazdır. Genetik kirlilik ve bulaşın en dramatik örneklerinden biri Kanadalı bir kanola tohum yetiştiricisi olan Percy Schmeiser'in ekinlerinin Monsanto'nun Round-Up Ready kanolası tarafından kirletilmesi idi. "Kirleten öder" prensibiyle zararları için Percy'ye ödeme yapmak yerine Monsanto "fikir mülkiyeti hırsızlığı" gerekçesiyle Percy'yi dava etmiştir. Kanada'da yaşanan kanola kirliliği o kadar ciddi boyutlarda ki GM olmayan sertifikasız kanola tohumlarının %90'ında GM içeriklerine rastlanmaktadır.⁶⁵ Organik Tarım Koruma Kurulu üyesi Arnold Taylor şöyle diyor: "Kanada'da artık organik kanola kalmadı; çünkü tohum stoğu resmen kirlatildi. Ekinimizi kaybettik."⁶⁶ Kanadalı araştırmacılar sertifikalı GM olmayan 33 kanola tohumu test etti ve 32 tanesinin GM türleriyle kirlatildiğini, üç tanesinin kirlilik seviyesinin %2'den fazla olduğunu buldu.⁶⁷

ABD'deki bir başka çalışmada görsel açıdan GM olmayan mısır, soya fasulyesi ve kanola örneklerinin her birinin GM türleri ile kirlatilmiş olduğunu bulmuştur.⁶⁸

UK'deki bir araştırmada GM kanolanın GM olmayan kanola ile 26 km uzağa kadar çapraz tozlaşma yapabildiği bulunmuştur.⁶⁹

Avusturalya'daki bir çalışmada GM kanoladaki gen taşıyıcı polenlerin rüzgâr veya böcekler aracılığıyla 3 km yolculuk yapabildiği bulundu. Kanada'da GM ve organik ürünler arasındaki mevcut mesafe sadece 100 metredir. 2007'de Endişeli Çiftçiler Birliği'nin genetiğiyle oynanmış kanola ekonomisi üzerine raporunda, GM kanolasının Avustralyalı çiftçilere tanıtılması ve çiftçilerin %2'si kullanmaya başlaması durumunda, organik tarım çiftçilerinin kirlilik dolayısıyla 65,52 milyon dolar kayba uğrayacağı değerlendirilmiştir.⁷⁰ Aralık 2010'da organik çiftçi Steve Marsh Avusturalya'daki organik tarım statüsünü ekinlerinin Monsanto'nun Round-Up Ready kanolası ile kirlendiği tespit edildiği için kaybetmiştir.⁷¹

Haziran 2006'da, Bayer'in eser miktarda deneysel genetiğiyle oynanmış pirincinin Teksas, Louisiana, Missouri, Arkansas ve Mississippi'deki pirinç arazilerinin %30'unu kirlettiği tespit edilmiştir. GM pirinç denemeleri Bayer ve Louisiana State Üniversitesi tarafından Crowley'de yürütülüyordu. Dört gün içinde, kirlilik haberleri ürünlerin fiyatlarında %14'lük bir düşüşe sebep oldu ve

çiftçilere 150 milyon dolara mâl oldu. Avrupa Birliği, Japonya ve Rusya'nın ABD'de yetişen uzun taneli pirinç ithalatını durdurmasıyla ihracat düştü. 11 bin pirinç çiftçisi Bayer'i ürünlerini kirletmesi ve ihracatına zarar vermesi sebebiyle dava etti. 1 Temmuz'da Bayer çiftçilere uzlaşma için 750 milyon dolar ödemeyi kabul etti.⁷² Kirlilik Japon ekosistemine de yayıldı. Japon Çevre Çalışmaları Enstitüsü'nün (JIES) bir raporunda yabancı ot dirençli genetiğiyle oynanmış kanola bitkilerinin Japonya ekosistemine kıyılarındaki büyük sevkiyat limanlarından bulaştığını doğruladı.⁷³

Henüz 1997'de GM akdarı türünün Meksika'da (onaylanmadığı yerde) yetiştirildiği görüldü. Bu iki kat endişe verici; çünkü Meksika mısırın ana vatanıdır. Kirlilik sonuç olarak dokuz şehirde %33 kadar bir oranda bulundu.⁷⁴ 2001'de, Meksika Üniversitesi'nden D. Quist ve I. Chapela *Nature*'da "Oxaca, Meksika'daki Geleneksel Mısır Tarlasına Giren Transgenik DNA" isimli bir çalışma yayınlamışlardır. Araştırmaları yerli akdarının GM mısırı ile kirletildiğini göstermiştir.⁷⁵ (Meksika mısırın ana vatanı ve en çok çeşidinin yetiştiği yerdir. Hükümete göre, kirlilik çiftçiler ABD'den ithal edilen genetiğiyle oynanıp oynanmadığı bilinmeyen mısırı ektiğinde gerçekleşti.) Nisan 2002'de, Meksika Hükümeti GM mısırı ile yerel mısırların kirletildiğini doğruladı. Meksika Biyoçeşitlilik Komisyonu Başkanı Jorge Sobiron, "Bu genetiğiyle oynanmış materyallerden kaynaklanan kirlilik mısırın ana vatanında gerçekleştiği için dünyanın en kötü senaryosudur. Doğrulanmıştır. Herhangi bir şüphe yoktur." diye belirtti.⁷⁶

2003'te genetiğiyle oynanmış türler tarafından meydana gelen kirlilik Chihuahua, Morelos, Durango, Meksika State, Puebla, Oaxaca, San Luis Potosi, Tlaxcala ve Veracruz'daki mısır tarlalarında bulundu. Analiz çiftçi organizasyonlarının birlikte çalışma yürütmesi ile gerçekleştirildi ve bazı örneklerde kirlilik %33'lere ulaşmıştı. 2000'de Aventis (yakın zamanda Bayer tarafından alındı) tarafından patenti alınmış insan kullanımına uygun olmayan bir mısır türü olan Starlink mısırı, çevreci gruplardan oluşan bir koalisyonun mısır ürünleri testi yürütmesi sonucunda ABD'deki süpermarket ürünlerinde bulundu. Bu Bt. mısırı haşere ilacı üreten zehirli genler içermektedir (CRY 9C 2000). 70'ten fazla mısır cipsi ve 80 çeşit taco hamuru piyasadan çekilmek zorunda kaldı ve bu da ABD ve uluslararası piyasada büyük zarara yol açtı.

GDO'ların ve geleneksel ekinlerin barış içerisinde birlikte varlığını sürdürebilmesi bir efsaneden ibarettir. Çapraz tozlaşma yoluyla çevresel kirlilik oluşması biyoçeşitliliğe karşı önlenemez ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. GM polenleri potansiyel olarak hem GM ekinleri hem de otlar ile çapraz tozlaşabilir ve haşereye dirençli süper otlar meydana getirebilir. Böcekler ve rüzgâr polenleri kilometrelerce uzaklığa taşıyabilir ve tohumlar toprakta çimlenmeden önce yıllarca kalabilir. Dahası GM tohumlarının yasa dışı ekimini veya insan hatalarını engelleyebilmenin hiçbir kesin yolu yoktur.⁷⁷ GM ve organik tohum arazilerini ayırmak yeterli bir önlem değildir. Düşük seviyede kirlilik birkaç yüz metre ötede bile bulunabilir ve kirliliğin önlenebileceği bir sınır çizilemek çok zordur.

•Kanada'da GM kanolanın ekimi yapılmayan yerlerde filizlendiğini ve testlerin tüm kanola bitkilerinin %50'sinden fazlasında GM geni tespit ettiğini belirten sayısız rapor mevcuttur. Benzer raporlar Japonya, ABD ve Avustralya'da da mevcuttur.⁷⁸

•İlgili Bilim İnsanları Birliği'nin bir çalışmasına göre ABD'de tahminen darı tohumlarının %50'si, pamuk tohumlarının %50'si ve kanola tohumlarının %80'i GM DNA'sı ile kirletilmiştir.

•Hawaii'de papayaların %30-50'sinin GM genleri ile kirletildiği ortaya çıkmıştır.⁷⁹

•2004'te Tayland'da GM papaya deneme arazilerinin genetik kirliliğin yayılma kaynağı olduğu bulundu ve 2005'te Tarım Departmanı hepsinin imha edildiğini iddia etmesinden sonra bile fazlasına rastlandı.⁸⁰

•2005'te Yeni Zelanda'da 13.500 ton darının rutin testler sonucunda GM materyalleri ile kirletildiği bulunmuştur. Bu üç yıl içindeki altıncı benzer vakadır.⁸¹

•2005'te Japonya'da yükleme ve taşıma esnasında tohumların dökülmesinin bir sonucu olarak tüm liman çevrelerinde GM ekinleri (mısır, soya) yetiştigi tespit edilmiştir.⁸²

•2004'teki bir rapor ile Brezilya'da soya kirliliğinin çok yaygınlaştığı tespit edilmiştir.⁸³

Bilme hakkı, seçme hakkı

Haziran 1997'de Amerika Ticaret Temsilcisi Charlene Barshefsky Avrupa Birliği Tarım Delegesi Franz Fischler'i GDO'ların

belirtilmesi gerekliliği ya da normal ürünlerden ayrılması zorunluluğuna dair teklifi ile devam etmemesi konusunda uyarmıştır. Tarım Komitesi Senatosu'na ABD'nin Avrupa'ya olan ithalatını böyle ciddi bir sekmeye uğratacak bir adımı tolere edemeyeceğini söyledi. Avrupa Birliği Delegatesi, Avrupalı tüketicilerin GDO gıdalarını bilmenin, doğru bilgilerle kendi seçme hürriyetlerini kullanabilmenin demokratik bir hak olduğu konusundaki baskısına maruz kalmıştı. Fakat tüketici hakları ABD Ticaret Delegatesi tarafından "soyut, politik ve bilimsel açıdan hatalı" kurallar olarak tanımlanmıştı. Tüketicilerin "bilim dışı kısıtlamaları" konusundaki ısrarlarını sürdürmesi "çok boyutlu bir ticari savaşa" yol açacaktı. 12 Haziran 1997'de ABD Tarım Bakanı'na gönderilen bir mektupta, ABD tarım birlikleri ekinlerin ayrılmasının hem bilimsel olarak manasız hem de ticari anlamda güvenilirmez sonuçlara yol açacağı belirtilmişti.

ABD endüstrisine göre gıdaların etiketlenmesi, WTO'nun serbest ticaret anlaşmasını ihlal etmekte, sağlık ve bitki sağlığı kısıtları da bu şekilde endüstri tarafından kendi çıkarlarını korur gibi görülmesine neden olmaktaydı. Etiketlemenin kabul edilmemesi gıda ve arımdaki genetik mühendisliğinin gelişi ile bağlantılı olan totaliter yapıların özelliklerinden biridir.

Hindistan'da 2006 yılında GDO'lu gıdaların etiketlenmesi için talepte bulunduğumuz bir dava açtık. Sağlık bakanlığı tarafından hazırlanan bir kanun ile de 2012 yılı haziran ayında etiketleme zorunlu hale getirildi.

5 Temmuz 2011'de, uluslararası gıda güvenliği kurumu Codex Alimentarius ülkelerin GDO'lu gıdaları etiketleme hakkını tanıdı. Bu vatandaşların yirmi yıldan fazla bir süredir devam ettirdiği GDO'lu gıdaların etiketlenmesi çabasını uluslararası seviyede sonlandırmış oldu. Consumer International'da şunlar söylenmiştir,

" Yeni Codex anlaşması GDO'lu gıda etiketlemesi yapmak isteyen herhangi bir ülkenin Dünya Ticaret Örgütü'nden gelecek herhangi bir zorlukla mücadele etmek zorunda kalmayacağı anlamına gelmektedir. Bunun nedeni de Codex rehberliğindeki veya standartlarındaki ulusal önlemlerin ticarete engel olarak

görülemeyecek oluşudur.⁸⁴

Şimdi hepimiz bu Bilme Hakkı'ndan yola çıkmalı ve her ülkede GDO etiketlemesinin yapılmasını sağlamalıyız.

GDO'lar ve Gıda Demokrasisi

Gıda demokrasisi, herkesin hakkı ve sorumluluğudur ve bunu sadece GMO'suz tohum ve gıda seçimimiz ile sağlayabiliriz. Tohumun genetiğiyle oynanıp patent altına alındıkça bu seçim sistematik olarak baltalanmaktadır. Gıda sistemleri gitgide daha çok dev şirketlerin kontrolü altına alınmakta, kimyasal ve genetik kirlilik kontrolsüz bir şekilde yayılmakta ve gıdamızın güvensiz hale gelmesine yol açmaktadır. Her birimiz gıda özgürlüğümüzü savunmalı ve hükümetlerimizi vatandaş haklarını korumaları için zorlamalıyız.

Şubat 2010'da dönemin çevre bakanı Jairam Ramesh Bt. patlıcanına borç ertelemesi çıkardı. 2011'de GM kauçuğunun GDO'suz bir bölge olan Kerala'da denemelerine başlanması için destekte bulunuyordu. Kerala eyalet başkanı V.S.Achuthanandan ve tarım bakanı Mullakkara Ratnakaran Kerala'yı GDO'suz bölge olarak tutmak için kararlılıklarını tekrarladılar. Jairam Ramesh, GM kauçuğunun transgenik olmadığını, ilgisiz türlerin genlerini içermediğini iddia etti. Bu tamamen yanlıştı. Kauçuktan gelen MnSOD geni transgeniktir. Destekleyici görevi gören CaMV35s virüsü, antibiyotik direnç sağlayıcı nptII (Kanamycin) ve CUS bakteri raportör geni (E.coli) içermektedir. Bitkiye virüs ve bakteri tanıtmak transgenik dönüştürmedir.

GM kauçuğu kuraklığa dayanıklı hale getirilerek Kerala dışındaki bölgelerde kauçuk tarımı yapılmasını yaygınlaştırmak için geliştirilmiştir. Ancak kuraklık direnci mühendisliği uygulamak, bitkideki tek bir genetik değişikliğin plansız fizyolojik etkilere yol açabilme özelliği olan "pleyiotropik etki" ile bağlantılıdır. Araştırmacılar genetik mühendisliği ile kuraklık toleranslı bitki oluşturma, genlerin verim ve kalite gibi diğer özellikleri üzerinde ön görülemez ve istenmeyen etkiler bırakabildiklerini bulmuşlardır. Ağır yazılımlar ile doldurulmuş yavaş bir bilgisayar gibi, kuraklık ile ilgili genler de bitki gelişimini yavaşlatmak-

ta, daha bodur bitkiler oluşmasına ve çiçeklenmenin gecikmesine yol açmaktadır. Avusturalya'nın Tahıl Araştırma Ve Geliştirme Kurumu'nun bir raporuna göre, "Hata çok büyüktür. Kurak mevsimdeki verim kaybını iyi dönemlere de yaymak ile aynı şeydir."⁸⁵

Hindistan Uluslararası Yarı Kurak Bölgelerdeki Ekin Araştırma Enstitüsü'ndeki (ICRISAT) araştırmacılar da transgenik ekinlerde stres tepkisi genleri ile çalışmak konusundaki çekincelerini raporlamışlardır. 2007'deki bir makalede şunları yazdılar:

"Stres koşulları altında transgenik bitkileri değerlendirmek ve dâhil edilen genlerin tüm bitkiye fizyolojik etkilerini anlamak üstesinden gelinecek en büyük zorluklardan biridir. Genetik mühendislik bu sebeple kuraklık toleransı için güvenilir bir teknoloji değildir."⁸⁶

Bitkilere virüs ve bakteri eklemenin getirdiği ekolojik risklerin yanı sıra GM kauçuğu tekil tarıma teşvik edecek ve çeşitliliği bozacaktır. Diğer bölgelerdeki gıda ekinlerini değiştirmek Hindistan'daki çocukların yarısının ve her üç yetişkinden birinin mücadelediği yeteri kadar güvenli ve besleyici gıda bulamamalarından kaynaklanan açlık krizini hızlandıracaktır.

GDO'ları açlık problemine karşı körü körüne bir çözüm olarak kabul etmek gerçekten yersiz bir inançtır çünkü genetik mühendisliği ekinlerin verimini arttırmaz. Gen ekolojisi, epigenetik ve tarım ekonomisindeki son gelişmeleri görmezden gelen indirgemeci bilime dayanan çığ bir araçtır. Uluslararası Tarım Bilgisi, Bilim ve Teknoloji Gelişmeleri Değerlendirmesi (IAASTD) dört yüz bilim insanı tarafından dört yılı aşkın bir süredir Birleşmiş Milletler için sürdürdüğü çalışmada, gıda güvenliğinin geleceğinin genetik mühendislikte olmadığını kategoriler halinde belirtmiştir. Bu bilimsel topluluklarda mevcut olan en geniş ve en güncel genetik mühendisliği değerlendirmesidir. Genetik mühendisliği yaşayan sistemlerin karmaşıklığını ve öz düzenini hesaba katmakta problem yaşayan kötü bilime dayanan yarım yamalak bir teknolojidir.

Uluslararası Gıda ve Tarımın Geleceği Komisyonunun Bilgi Manifestosunda bahsedildiği üzere şu prensipler genel olarak bilimsel topluluklar tarafından kabul görmektedir: (a) canlı ve

cansız sistemler dinamik olarak birbiriyle bağlantılıdır, herhangi bir elementte meydana gelecek bir değişiklik kesinlikle bağlantının başka bir kısmında tamamen tahmin edilemeyecek değişikliklere sebep olacaktır; (b) değişkenlik, değişim ve adaptasyonun temelidir ve yokluğu durumunda kaçınılmaz bir ölüme yol açacaktır; (c) yaşayan sistemler aktif olarak çevreyi değiştirir ve karşılıklı olarak değişim gösterirler. Genetik mühendisliğini açlığa karşı sürdürülebilir ve güvenli bir çözüm olarak görülmesini sağlayan indirgemeci at gözlüklerini çıkarma vaktidir. Bizim şirketler ve onların bilim insanları tarafından sunulan sahte sürdürülebilirlik ve sahte bilime değil, gerçek bilime ve gerçek sürdürülebilirliğe ihtiyacımız vardır. GM tekil tarımının tüm ülkeye yayılmasına bir alternatif de biyo çeşitli ekolojik üretime teşvik ederek dönüm başına artan besin değeri ile gıda güvenliğini ve aynı zamanda iklim mukavemetini sağlamaktır.

Ticari tarımsal işletmelerin araçları bilim değil kâr araçlarıdır. Ticari bilimin paradigmalarını kabullenmek şirketlerin hurafelerinin tuzağına kapılmaktır.

Kaynakça

1. P. J. Critzen, et al, "N2 O Release from Agro-biofuel Production Negates Global Warming Reduction by Replacing Fossil Fuels," Atmosferik Kimya ve Fizik Tartışmaları, 7: 11191-11205, 2007.
2. Caroline Lucas, et al, "Fuelling a Food Crisis," Aralık 2006, ve kişisel iletişimler.
3. A.G. Williams, et al, "Determining the Environmental Burdens and Resource Use in the Production of Agricultural and Horticultural Commodities," Ana Raporu, DEFRA Araştırma Ürünü ISO 205, Cranfield Üniversitesi ve DEFRA.
4. D. Pimental, "Impact of Organic Farming on the Efficiency of Energy Use in Agriculture," Cornell Üniversitesi: Organik Merkez, 2006.
5. E. E. Marriott ve M. M. Wander, "Total and Liable Soil Organic Matter in Organic and Conventional Farming Systems," Social Science Society Dergisi, 70-950-59.

6. Johannes Kotschi ve Karl Müller-Samann, "The Role of Organic Agriculture in Mitigating Climate Change: A Scoping Study," Bonn: IFOAM, p. 64, 2004.
7. Navdanya's "Financing the Water Crisis: World Bank, International Aid Agencies and Water Privatisation," Dehradun: RFSTE, 2005.
8. Henry Miller, *The Frankenfood Myth*, New York: Praeger, 2004.
9. www.dswcpunjab.gov.in
10. "Contaminated Ground Water in Punjab Causing DNA Mutations in People", Kasım 30, 2007, <http://www.theindianews.com>.
11. J. P. Reganold, et al, "Long-term Effects of Organic and Conventional Farming on Soil Erosion", *Nature*, 330, 370-72, 1987.
12. P. Mader, et.al, "Soil Fertility and Biodiversity in Organic Agriculture", *Science*, 296, 1694-97.
13. Paul Hepperly, et.al, "The Rodale Farming System Trial, 1981-2005", in *International Society of Organic Agriculture Research (ISO FAR)*, Bonn, 2008.
14. Dünya Bankası, "Rising Global Interest in Farmland", 2011.
15. 1M. Montenegro "Hungry for Land," *Seedling*, Nisan 27, 2009.
16. Julian Cribb, *The Coming Famine*, Berkeley: California Üniversitesi Yayınları, 2010, p. 51.
17. J. Blas ve W. Wallis, "US Investor Buys Sudanese Warlord's Land," *The Financial Times*, Ocak 9, 2009.
18. J. Godoy, "The Second Scramble for Africa Starts," *Inter Press Service*, Nisan 20, 2009.
19. GRAIN, "Seized: The 2008 Land-Grab for Food and Financial Security" www.grain.org/article/entries/93-seized-the-2008landgrabfor-food-and-financial-security
20. Ibid.
21. Madeline Bunting, "How Land Grabs in Africa Could Herald

a New Dystopian Age of Hunger" The Guardian, 2000.

22. GRAIN, "Seized", op.cit.
23. GRAIN, "Seized", op.cit.
24. Livemint, Kasım 1, 2010. www.livemint.com/2010/10/usindiamay-tie-up-to-tap-fa.html
25. Action Aid, "Meals per Gallon," www.actionaid.org.uk/doc-lib/mealsper-gallon-final.pdf
26. <http://triplecrisis.com/frenzy-in-food-markets/>
27. Vandana Shiva, *Soil Not Oil: Climate Change, Peak Oil and Food Insecurity*, Delhi: Women Unlimited, 2009.
28. Alex Salkever, "Global Biofuels Market to Hit \$247 Billion by 2020," *Daily Finance*, Temmuz 24, 2009.
29. FAO 2009b, "Crop Prospects and Food Situation." <http://www.fao.org/docrep/011/ai481a/ai481e04.htm> and FAO 2009c; "Food Outlook," <http://www.fao.org/docrep/011/ai482e/ai48202.htm>; and Action Aid "Meals per Gallon."
30. Organisation for Economic Cooperation and Development ve FAO 2010, "Agricultural Outlook," Paris and Rome; "Rising Global Interest in Farmland," *Dünya Bankası*, 2011.
31. www.ucsusn.org/assets/documents/food-and-failure-to-yield.pdf
32. <http://www.non-gm-farmers.com/document/gmcanola>
33. Marc Lappe ve Britt Bailey, *Against the Grain: Biotechnology and the Corporate Takeover of Your Food*, Maine: Common Courage Press, 1998.
34. Robert Shapiro'nun Mary Scout'a Business Ethics için verdiği röportaj, Ocak-Şubat, 1996.
35. R.B. Jorgensen ve B. Anderson, "Spontaneous Hybridization Between Oilseed Rape (*Brassica Napus*) ve Weedy B. (*Campstris Brassicaceae*): A Risk of Growing Genetically Modified Oilseed Rape," *American Journal of Botany*, 1994.
36. P. Bondry, et al, "The Origin and Evolution of Weed Beets: Consequences for the Breeding and Release of Herbicide-Re-

sistant Transgenic Sugar Beets”: Theor-Appl Genet (1993), 87:471-78.

37. <http://farministrynews.com/crop-protection/diversification-prevents-weed-resistance-glyphosate>
38. William Neuman ve Andrew Pollack, “Farmers Cope with RoundUp Resistance Weeds”, New York Times, Mayıs 4, 2010.
39. <http://westernfarmpress.com/management/superweeds-put-usdahotseat>
40. <http://westernpress.com/management/superweeds-put-usdahotseat>
41. Navdanya, “Effect on Soil Biological Activities due to Cultivation of Bt. Cotton”, Delhi, 2008.
42. Madhura Swaminathan ve Vikas Rawal “Are there Benefits from the Cultivation of Bt. Cotton?” Review of Agrarian Studies Vol 1(1) Ocak- Haziran 2011.
43. Glenn Davis Stone, “Field versus Farm in Warangal: Bt. Cotton, Higher Yields and Larger Questions.” World Development, 2011; 39 (3): 387.
44. “Benefits of Bt. Cotton Elude Farmers in China.” <http://www.gmwatch.org/latest-listing/1-news-items/13089>
45. http://www.organic-center.org/science.pest.php?action=view&report_id=159
46. http://www.organic-center.org/science.pest.php?action=view&report_id=159
47. GM Watch, “Despite Industry Claims, Herbicide Use Fails to Decline with GM Crops.” <http://www.gmwatch.org/latest-listing/1-news-items/13089>
48. Charles Benbrook. “Do GM Crops Mean Less Pesticide Use?” Pesticide Outlook, Ekim 2001. http://www.biotech-info.net/brook_outlook.pdf
49. Uluslararası Yeryüzü Dostları, “Who Benefits from GM Crops? Feed the Biotech Giants, Not the World’s Poor.” Şubat 2009. http://www.foei.org/en/resources/publications/pdfs/2009_gmcrops2009exec.pdf

50. Soya fasulyesi ve Mısır DAnnuşmanı, "Brazilian Farmers are Rapidly Adopting Genetically Modified Crops." Mart 10, 2010. http://www.soybeansandcorn.com/news/Mar10_10-Brazilian-Farmers-AreRapidly-Adopting-Genetically-Modified-Crops
51. GM Watch, "Use of Pesticides in Brazil Continues to Grow." Nisan 18, 2011. <http://www.gmwatch.org/latest-listing/1-news-items/13072-use-of-pesticides-in-brazil-continues-to-grow>
52. Graham Brookes ve Peter Barfoot, "GM Crops: Global Socioeconomic and Environmental Impacts 1996-2009." P G Economics Ltd. UK, 2011. <http://www.pgeconomics.co.uk/..//2010-global-gmcrop-impact-study-final>
53. "USDA Looks to Approve Monsanto's Drought-Tolerant Corn," New York Times, Mayıs 11, 2011.
54. GeneWatch UK press release, "Drought-Tolerant GM Corn Will Not Feed the World," Mayıs 13, 2011.
55. Ram Kaundiya, "Bt.Brinjal and Biryani." www.thehindubusinessline.com/opinion, Temmuz 23, 2011.
56. Navdanya/RFSTE, "Biopiracy of Climate Resilient Crops: Gene Giants Steal Farmers' Innovation in Drought-Resistant, Flood-Resistant and Soil-Resistant Varieties," Haziran 2009 & www.etcgroup.org
57. Joel Spirooux de Veu de Mois, et al, "A Comparison of the Effects of Three GM Corn Varieties on Mammalian Health," International Journal of Biological Sciences, 2009, 5: 706-726.
58. A. Aris and S. Leblanc, "Maternal and Fetal Exposure to Pesticides Associated to Genetically Modified Foods in Eastern Township of Quebec", Reproductive Toxicology, Mayıs 31, 2011 (4) 526-33, Epub 2011 Feb /8.
59. G.E. Seralin, et al, "New Analysis of Rat-Feeding Study with a GM Maize," Archives of Environmental Contamination and Toxicology, 10,1007, S 00244-006-01495, 2007.
60. Greenpeace Critique of Monsanto's Round-up Ready Oilseed Rape, GT-73, <http://www.saveourseeds.org/downloads/9p-GT731-yorumlar>, 2004.

61. E. Young, "GM Pea Causes Allergic Damage in Mice," New Scientist, <http://www.newscientist.com/article.ns>
62. Dünya sağlık Örgütü, "20 Questions on Genetically Modified Foods." <http://www.who.int/foodsafety/publications/bio-tech/20questions/en/>
63. Navdanya'dan alıntı, "The Biopiracy of Climate Resilient Crops", op.cit., p. 31.
64. Jane Rissler & Margaret Mellon, The Ecological Risks of Engineered Crops, Cambridge: MIT Press, 1996.
65. www.lynnmaclaren.org.au/media-release-major-grain-traders-rejectgm-canola
66. "GM Canola 'Contaminated' Canadian Farms," The Age.com.au, Temmuz 5, 2011.
67. L. Freisa, et al, "Evidence of Contamination of Pedigreed Canola Seed Lots in Western Canada with Genetically Engineered Herbicide Resistance Traits." Agronomy Journal, 95, 2003, pp. 1342-1347.
68. M. Mellon ve J. Rissler, "Gone to Seed: Transgenic Contaminates in the Traditional Seed Supply", İlgili Bilim İnsanları Birliği, 2004.
69. G. Ramsay, et al, "Quantifying Landscape-Scale Gene Flow in Oilseed Rape", İskoç Ekin Araştırma Enstitüsü ve UK Çevre Gıda ve Kırsal İşler Departmanı (DEFRA), Ekim 2004, p.4. www.defra.gov.uk/environment/gm/research/pdf/epgrg0216.pdf
70. www.lynnmaclaren.org.au/media-release-major-grain-traders-rejectgm-canola
71. <http://www.perthnow.com/au/news/special-features/gm-contamination-of-organic-crop-confirmed>
72. "Bayer Settles with Farmers Over Modified Rice Seeds," New York Times, Temmuz 2, 2011. <http://www.nytimes.com/2011/07/02/business/02rice.html>, 2011.
73. <http://www.greenpeace.org/international/en/publications/reports/kanola-raporu>

74. Silvia Rebeiro, "The Day the Sun Dies: Contamination and Resistance in Mexico" GRAIN.org. Temmuz 2004. http://www.grain.org/seedling/?id=292#_3
75. Nature, 414, 6863, Kasım 29, 2001, pp. 541-543.
76. C. Clover, "Worst-ever GM Crop Invasion," Daily Telegraph, Nisan 19, 2002; P. Brown, "Mexico's Vital Gene Reservoir Polluted by Modified Maize", The Guardian, Nisan 19, 2002.
77. Yeryüzü Dostları, "GM Contaminations Briefing." Ocak, 2006. http://www.foe.co.uk/resource/briefing_notes/gene_escape.pdf
78. Özel Rapor: "Genetically Modified Canola Contamination in Japan." Nishoren.org. Ekim 29, 2010. <http://www.nishoren.org/en/?p=888>
79. Hawaii SEED, "Hawaiian Papaya: GMO Contaminated," 2006. http://www.grain.org/research_files/Contamination_Papaya.pdf
80. <http://www.greenpeace.org/international/en/news/features/gepapaya-010606>
81. <http://www.grain.org/research/contamination.cfm?id=337>
82. <http://www.grain.org/research/contamination.cfm?id=265>
83. <http://www.grain.org/research/contamination.cfm?id=164>
84. <http://foodfreedom.wordpress.com/2011/07/05/codex-alimentarius-adopts-labeling-of-genetically-modified-foods/>
85. Gio Braidotti, "Scientists Share Keys of Drought Tolerance", Grain Research and Development Corporation, Baskı 72, Ocak- Şubat 2008.
86. Pooja Bhatnagar, et al, "Transgenic Approaches for Abiotic Stress Tolerance in Plants", Bitki Hücre Raporları, 27 (3), 2008, p. 411.

Şirket Kontrollü Ticaret Aracılığıyla Açlık

Uruguay Turu tarım anlaşmaları, orijinal taslağı hazırlayan eski Cargill Başkan Yardımcısı Dan Amstutz'dan dolayı Cargill anlaşması olarak adlandırılmalıdır. Ana amacı güneyli piyasalara açılmak ve köylü tarımını şirket tarımı haline getirmektir. WTO'nun kuralları sadece ticaret üzerine değil aynı zamanda gıdanın nasıl üretilceğine ve ürünü kimin kontrol edeceğine karar vermektir. Cargill için Asya piyasasını ele geçirmek anahtar noktaydı ve bununla birlikte dünyada tarıma katılım gösteren çoğunluk ile en geniş tarımsal ekonomiye sahip olacaktı. Kendine yetebilen gıda ekonomilerini gıda bağımlısı ekonomilere çevirmek Cargill'in vizyonu ve WTO'nun stratejisidir.

WTO Tarım Anlaşması bir tarımsal işletme anlaşması olduğundan, üretim ve ticareti doğa, küçük çiftçiler ve tüketicilerin özellikle de yoksulların perspektifinden koparır. Ekolojik tahribatın, aile çiftliklerindeki yıkımın ve vatandaşların sağlığının mahvedilmesi için de gereken reçetedir. "İç destek", "piyasa erişimi" ve "ithalat yarışı" kurallarındaki bariz tarafsızlığın arkasında gıda üretimi ve dağıtımını ile ilgili varsayımlar ve efsaneler yatmaktadır. Efsanelerden ilki, Amerika'nın en iyi gıdayı üretmek için en uygun bölge olduğudur; gerçekte ise Amerika gıdayı nasıl yetiştirmemeliyiz biz örneğidir. İkinci efsane de, serbest ticaretin gıdanın "etkili" bir şekilde teslim edilmesine olanak sağlamasıdır; gerçekte ise devasa yardımlar ve ucuzluklar olmasa ABD şirketlerinin güneydeki marketi elinde tutamayacağıdır. Serbest ticaret, sadece belli bir ülkenin üretebildiklerini ihraç etmesi ve üretemediklerini ithal etmesi değil, aynı ürünü ithal eden ve ihraç eden ülkeler arasındaki bir gıda "değiş tokuşudur" Bununla ilgili efsane de, indirimler ile çiftçilerin gelirlerini "serbestleştirilmesi" bu

sayede de çiftçilerin motosiklet, cep telefonu ve bilgisayar alabil-dikleridir. Ancak aslında olan şey indirimler ile iç piyasanın, ge-çim kaynakları ve gelirlerin zarar görmesi ve kırsal kesimlerdeki kazanç kaynakları ile alım gücü ve hakların eriyip yok olmasıdır. Fakirleştirilmiş çiftçiler açlık ordusuna katılır. Borç içindekiler de intihara kalkışır. Açlıktan ölümler ve çiftlik intiharları gıda sistem-lerinin ticaretinde serbestleştirme yapılmasının trajik sonucudur. Küreselleşmenin sonucu olarak, Hindistan'daki ithalat 1990-91'deki 12 milyar rupi seviyesinden 2005-06'da 220 milyar rupiye sıçrama göstermiştir. Yenilebilir yağ toplam tarımsal ithalatın üçte ikisine tekabül etmektedir ve 2009-10'da %46 kadar yükselmesi beklenmektedir.¹ Her durumda, fiyat çöküşü sadece ithal ürünle-rin yüzdesine bağlı olarak değişen mekanik doğrusal bir olgu de-ğildir. Sistemi kaosa ve kırılmaya sürükleyebilecek karmaşık bir denklemdaki doğrusal olmayan sapmalar şeklinde tanımlamak çok daha uygun olacaktır. Bu sebeple, ithalatı az yapılan ürün-lerde bile ithalat kısıtlamalarının kaldırılması iç piyasa fiyatlarını sürekli düşüşe geçirmekte, üreticileri krize, tarım ekonomisini de darmadağın bir duruma sokmaktadır.

İnsanlık evrimi süresince 80 bin'den fazla yenilebilir bitki tüket-miş ve 3 bin'den fazla bitkiyi de uzun süre boyunca tüketmiştir. Ancak şu anda biz tüm dünya gıdasının %75'ini oluşturan sadece sekiz ekine bağlı yaşamaktayız ve genetik mühendisliği ile üretim sadece üç ekine; mısır, soya ve kanolaya daralmaya başlamıştır. Tekil tarım, biyoçeşitliliği, sağlığımızı ve gıdanın çeşitliliği ile ka-litesini mahvetmektedir. Endüstriyel ve küresel tarımın en önemli bileşenleri haline getirilmişlerdir; biyoçeşitliliğe, yerel gıdaya ve gıda kültürüne verdikleri zararlar ile sahte bolluk ve gerçek kıt-lıklar yaratmaktadır.

1998 yılında Hindistan'ın yerli yenilebilir yağları, el yapımı so-ğuk sıkım makinelerinde hardal, Hindistan cevizi, susam, keten tohumu ve yer fıstığından elde edilip işlenmekteydi ancak daha sonra bunlar "gıda güvenliği" gerekçesiyle yasaklandı. Soya ya-ğının ithalatındaki kısıtlamalar eş zamanlı olarak kaldırıldı ve on milyon çiftçinin geçim kaynakları tehdit edildi. Köylerdeki bir milyon yağ değirmeni kapatıldı. Ülke içerisinde yağ tohumlarının fiyatlarında düşüşe sebep olan Hindistan piyasasında soya yağın-da yapılan indirimi protesto eden yirmiden fazla çiftçi öldürüldü.

Milyonlarca ton yapay ucuz GM soya yağı Hindistan'a atıldı. Delhi'nin gecekondlu mahallelerinden kadınlar GM soya yağını bırakıp hardal yağını geri getirebilmek için bir hareket oluşturdu. Sloganları "Sarson Bachao, Soyabeen Bhagao" yani "Hardalı Kurtar, Soyadan Kurtul" idi ve Sarson Satyaghara'mız (hardal yağı yasağına olan direnişimiz) ile hardalı geri getirmeyi başardık. 2006 yılında Hindistan'a soyayı getiren şirketler olan Cargill ve ADM küresel iklim sisteminin ciğerleri ve kalbi olan yağmur ormanlarında milyonlarca dönüm araziye soya yetiştirip ihraç etmek için mahvettiği Amazon'daydım. Cargill Para, Santaren'de soya gelişimini yönetmek için yasa dışı bir liman inşa etmiştir. Silahlı çeteler ormanları ele geçirmiş ve ekip biçmesi için köleler kullanılmıştır. Yoldaş Dorothy Stang gibi kişiler ormanların tahribatına ve insanlara uygulanan şiddete karşı geldiklerinde öldürülmüşlerdir. ABD'de ve Avrupa'da soyanın %80'i ucuz et üretmek için büyükbaş hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Fabrika çiftliklerindeki hayvanları beslemek hem Amazon yağmur ormanlarını hem de zengin ülkelerdeki insanların sağlığını bozmaktadır. Şu an işlenmiş gıdaların %60'ında mevcut olan soya, elli yıl önce hiçbir kültürde yiyecek olarak tüketilmiyordu. Yüksek oranda, insanlarda hormon bozukluğuna yol açan izoflavon ve fito östrojen içermektedir. (Çin ve Japonya gibi ülkelerin gıda kültürlerinde uygulanan geleneksel fermantasyon izoflavon seviyesini düşürmektedir.) Soyanın gıda haline getirilmesi ABD'nin 1998-2004 yılları arasında hükümetten aldığı 13 milyar dolarlık yardımla yapılan devasa bir deneydir. Farmer's Weekly'ye göre, soyanın değerinin %70'i hükümet yardımlarından gelmiş ve bu da 1998'den beri ABD'de soya dikiminde %25 artışa yol açmıştır.² ABD 2002 Tarım Güvenliği ve Kırsal Yatırım Yasası, 2008 Gıda Koruma ve Enerji Yasası ve Amerikan soya endüstrisinden gelen yıllık 80 milyon dolar aracılığıyla tarımsal yardımlarını geliştirmiştir.³ Şirket kontrolü tekli tarımlarda başarılı olur. Çiftliklerimize biyoçeşitliliği getirmek küçük çiftçileri arazilere geri döndürmek ile sağlanabilir. Vatandaşların gıda özgürlüğü biyoçeşitliliğe bağlıdır. İnsanların ve diğer türlerin özgürlüğü birlikte kuvvetlenir tek tek değil.

Endüstriyel küresel üretim sahte bolluk yaratır; çünkü üretilen gıdanın çoğuna aç insanlar erişememektedir. Hindistan'da,

depolarda çürüyen tahıllar sahte bolluktur ve birikirler; çünkü Dünya Bankası ile şirketlerin baskısı yüzünden hükümet kamu dağıtım sistemini (PDS) yürürlükten kaldırmıştır. 5 Temmuz 2010'da, muhalefet partileri tarafından hükümetin temel ürünlerdeki yükselen fiyatların sebep olduğu krizi çözmesi için istenen Bharat Bandh (ulusal sokağa çıkma yasağı) nedeniyle ülke duraklamıştı. Buğday, pirinç ve süt gibi sıradan insanların asgari hayatta kalma sepetinde olması gereken basit tüketim ürünleri daha varlıklı tüketicilerin bile ulaşamayacağı bir duruma gelmişti. 2009-2011 arasında %50 fiyat artışı yaşandı. Yoksullar zaten az olan gelirlerini gıdaya harcadı ve yüksek enflasyon ile bu durum direkt olarak artan açlığa ve kötü beslenmeye dönüştü.

Hindistan 1990'lardan beri tarımın serbestleştirilmesiyle gıda güvencesi olmayan bir ülke hâline geldi. Bu yabancı oyuncuların istihdamına dayanan sektörün başlangıcıyla, Hindistan'ın gıda üretim sistemleri birkaç güçlü şirketin ellerinde tamamen bir tekelciliğe dönüşmesine sebep oldu. Hükümet kısıtlama şizofrenisi yaşamakta, şirketlerin kısıtlamalarını kaldırırken çiftçilerimizi gitgide daha fazla kısıtlamaya başlamıştır. Daha da kötüsü hâlâ sosyal sorumluluğu, geçmişi etik dışı ve adaletsiz iş uygulamalarıyla karanlık olan şirketlere devretmeye devam etmesidir.

Millet protesto ederken hükümet krizi derinleştirmek için her şeyi yapıyor. Gıda Güvenliği Yasası açlığa ve yetersiz beslenmeye bir çözüm olarak sunulmuştu ama ne açlığın gerçek sebeplerini ne de yetersiz beslenmeyi ele alabiliyor. Aslında tam tersine gıda dağıtımını yerine nakit transferlerini teşvik ederek, kamu dağıtım sistemlerini yürürlükten kaldırmayı teklif ediyor. Bu durum hükümetin çiftçilerden gıda temin etmeyeceğini böylece onları kendi hallerine terk edip gıda ve tarım krizini derinleştirmesi anlamına gelmektedir.

Önerilen Gıda Güvenliği Tasarısı, yetkili Bakanlar Kurulunun tasarladığı haliyle, yoksul ailelere verilen miktarın 35 kg'dan 25 kg'a *düştüğünü* belirlemiştir. Ayrıca yoksulluk sınırı altındaki hane sayısını oldukça düşük göstermekte ve tahıl dağıtımının merkez gücü olan kamu dağıtım sisteminin özel şirketler tarafından kuponlarla ya da kendi deyimleriyle "akıllı kartlar" ile de-

ğiştirilmesi kaldırılmasını planlamaktadır. Gıda Güvenliği Yasası tartişmasında yakın zamanda, açlıkla mücadeledeki vaatler ve icraatlar arasındaki tutarsızlığı fark eden Sonia Gandhi yönetimindeki Ulusal Danışma Meclisi tasarıda değişiklikler yapılması için çağrıda bulunmuştur. Gıda güvensizliği ile baş edebilmek için açlığa sebep olan politikaların değiştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Tahıl yardımı miktarının 35 kg'da sabitlenmesi ve yoksullara ayrıca yenebilir yağ ve bakliyat yardımları ile bu sepetlerin genişletilmesi konusunda direktmiştir. Uluslararası prensibi takiben gıda fiyatlarını her aile için azami perakende fiyatında belirlemek de çok yoksul ailelere yapılacak özel teminler ile birlikte değerlendirilmektedir.

"Akıllı kart" fikri NAC yelerinin sistemin yozlaşmaya meyilli olduğu ve yoksulların çıkarlarına hizmet etmeyeceği eleştirileri altında ortaya çıkmıştır ve fakir kişilerin önce gıda alacak paraya sahip oldukları ve daha sonra ödemesinin yapabileceği gibi yanlış bir varsayıma dayanmaktadır. PDS gıda politikası ve ülkenin gıda güvenliğindeki en hayati belirleyicilerden birisi olmuştur. II. Dünya Savaşı sırasındaki nemler ve 1943-44 Bengal kıtlığının arka fonundaki gibi belge karşılığı gıda dağıtma sistemi olarak başlamıştır. Yıllar içerisinde sistem inanılmaz genişlemiş, yoksulluk hafifletme lt olarak doğan bu sistem, ülkenin gelecekteki gıda ekonomisinin kalıcı bir yanı haline gelmiştir. Yeni ekonomik ve serbestleştirme politikaları bağlamında 300 milyondan fazla sayıdaki besin tehlikesi yaşayan fakirin güvenlik ağı olarak görülmektedir.

150 milyar rupiden fazlaya ml olan ülke çapındaki 180 milyon aileye gıda dağıtımı yapacak 451 bin Uygun Fiyat Mağazası (FPS) ağı ile Hindistan'daki PDS muhtemelen dünyadaki en geniş dağıtım ağıdır. Belge ile gıda dağıtım sistemi aileleri pirinç, buğday, şeker, gaz yağı ve yenilebilir yağlardan yardım edildiği oranda alabilmelerine yardımcı olan bir mekanizmadır. Operasyonun sorumluluğu merkezî ve yerel yönetimler tarafından paylaşılmaktadır. merkezî hükümet stokları, tahılları temin eder ve bu operasyonların giderlerini karşılar, yerel yönetimler de tahılları taşır ve PDS mağazalarına dağıtımını gerçekleştirir.

Kamu Dağıtım Sistemi  amaç ile tasarlanmıştır: (i) kr getirecek fiyatlar ile çiftçilerin çıkarlarını korumak; (ii) zellikle

toplumun en yoksul kesimlerine uygun fiyatlar ile tahıl sağlamak ve (iii) kuraklık, sel, kasırga gibi doğal afetlerden dolayı oluşabilecek ihtiyaçları karşılamak için emniyet stoklarını sağlayarak gıda güvencesi oluşturmak.

Dünya Bankası, Hindistan'ın kamu dağıtım sistemini yürürlükten kaldırmak ve hedeflenen PDS'e (TPDS) düşürmek için yapısal uyum koşulları uyguladı; çünkü gıdasını karşılayabilen kişilere yardım için kurulan ulusal bir sistem kamu fonlarının "israfı" olacaktı. Çelişkili bir biçimde gıda yardımlarına yapılan harcamalar 1990-91'de 24,500,000,000 rupiden %1600 artış ile 2008-09'da 326,670,000,000 rupiye artış göstermiştir.

**Merkezi Gıda Yardımı
1976-77'den 2008-09'a**

<i>Yıl</i>	<i>Gıda Yardımı</i>
1976-77	4,770,000,000
1977-78	4,800,000,000
1978-79	5,690,000,000
1979-80	6,000,000,000
1980-81	6,500,000,000
1981-82	7,000,000,000
1982-83	7,110,000,000
1983-84	8,350,000,000
1984-85	11,010,000,000
1985-86	16,500,000,000
1986-87	20,000,000,000
1987-88	20,000,000,000
1988-89	22,000,000,000
1989-90	24,760,000,000
1990-91	24,500,000,000
1991-92	28,500,000,000
1992-93	28,000,000,000

1993-94	55,370,000,000
1994-95	51,000,000,000
1995-96	53,770,000,000
1996-97	60,660,000,000
1997-98	79,000,000,000
1998-99	91,000,000,000
1999-2000	94,340,000,000
2000-01	120,600,000,000
2001-02	174,990,000,000
2002-03	241,760,000,000
2003-04	251,810,000,000
2004-05	257,980,000,000
2005-06	230,770,000,000
2006-07	242,040,000,000
2007-08	256,960,000,000
2008-09	326,670,000,000

Hindistan hükümeti 2012 yılında mevcut dağıtım bazlı plandan farklı, toplumun yoksul kesimleri için kanunlar ile gıda garantisi veren bir Ulusal Gıda Güvenliği Yasası oluşturmuştur. Ancak, hâlâ açlıkla mücadele edenlere gıda sağlanması konusunda yoğun tartışmalar yaşanmaktadır. Küreselleşmenin açlık oluşmasındaki etkisi Hindistan'da son yirmi yıldan kısa bir sürede görünür bir hâl almıştır.

Marketlerimizin Dağıtılması

Derin krize rağmen şirketler çok bantlı perakendeye yabancı direkt yatırımlarını dayatmaktadır. Şirketlerin perakende soygununa verilen dönüş enflasyonu kontrol edecektir. Walmart ve Cargill gibi şirketlerin dağıtımı üstlenmesine müsaade etmek için Hindistan'ın mandiller (yerel marketler) ve küçük perakendecilere dayalı dağıtım sistemini kaldırmak şarttır.

Ülkenin çoğu bölümündeki tarımsal marketler Devlet Tarımsal Üretim Piyasa Komitesi Yasası (APMC) altında kurulmuştur ve

denetlenmektedir. Bir şehirdeki tüm coğrafi alan bölünmüştür ve eğer belirli bir alan market alanı olarak açıklanırsa o bölge piyasa komitesinin yönetimi altına girmektedir. Hiçbir kişi ya da kurumun serbest olarak toptan satış faaliyetleri yürütmesine müsaade edilmemektedir. Ticari serbestleştirmenin baskısı altında yasanın başlığı Devlet Tarımsal Üretim Piyasası (Geliştirme ve Denetleme Yasası) olarak değiştirilmiştir ve “Kontrat Tarımı” üzerine yeni bir bölüm eklenmiştir. Bu yasa, zorunlu kayıt ve tarım kontratları, sponsorlar, çekişmelerin çözümleri varsa sebebi olan anlaşmalar gibi tüm belgelerin kaydının tutulmasını sağlar. Sözleşmeli çiftçilik kapsamındaki ürünler için piyasa ücret harcından ve herhangi bir hak talebinden, üreticinin arazi üzerindeki unvanı veya mülkiyeti için sözleşmeden doğan ücretlerden muaftır.

Tarım Bakanlığı Birliği sırasıyla 2001 ve 2002’deki raporları ile ülkedeki tarımsal piyasa ile ilgili devrimler öneren bir uzmanlar komitesi ve çalışma grubu atadı. Tavsiyeleri Tarım Bakanlığı Birliği tarafından 27 Eylül 2002’de Yeni Delhi’de organize edilen Ulusal Eyalet Başkanları Komitesi’nde ve daha sonra da Devlet Bakanları Daimi Komisyonu altında Tarım Sendikası Bakanı Hukumdev Narayan Yadav’ın Başkanlığı ile 29 Ocak 2003’te tartışılmıştır. Tarım Bakanlığı, bunun akabinde tarım departmanının ilavesi ile tarımsal piyasa için örnek bir yasa hazırlamak için bir komite oluşturmuştur. Taslak model yasa tamamen tartışıldı ve Eylül 2003’te komite tarafından sonlandırıldı. Devlet Tarımsal Üretim Piyasası (Geliştirme ve Denetleme Yasası 2003) adı ile diğer amaçlarının yanı sıra, özel marketlerin/depoların kurulması; direkt alışveriş merkezleri; kamu özel ortaklığının teşviği; kontrat tarım; e-ticaret ve ileri / vadeli ticaret işlemleri sağlamaktadır. Örnek kanun ayrıca özel ve ticari sektörlerde rekabetçi tarımsal marketlerin oluşmasını sağlamak; market ile ilgili altyapılarda devasa yatırımlar yapılmasına olanak sağlayan bir çevre yaratmak ve ihracat marketlerini güçlendirip modernize edilmesini sağlamak niyetindedir.

Birliğin Tarım Bakanı tüm eyaletlerden özel yatırım getirebilmek ve rekabetçi market stratejilerini geliştirebilmek için APMC Yasalarını düzenlemelerini istedi. Eyalet yönetimleri kurumlara alternatif piyasalar oluşturmaları için arazi bölüştürecek ve APMC Yasası’ndan muaf tutacaktır.⁴

Hindistan Hükümeti yeni marketler oluşturmak, mevcut olanları

güçlendirmek ve modernize etmek için 1,900,000,000 rupi bütçeyi onayladı; ancak bu plandan sadece APMC Yasası'nda belirgin politika değişikliği yapmış olan eyaletler yararlanabilecektir. Reform ile ilişkilendirerek, hükümet yasada eyalet mülkiyetindeki mandillerden gelen hasılatı kaybetme çekincesiyle değişikliğe gitmekte gönülsüz olan eyaletlere de teşvikler sunmaktadır. Karnataka, Madhya Pradesh ve Andhra Pradesh çoktan yasalarını değiştirdiler.⁵ Gujarat yönetimi merkezî tarımda sektöründeki şirketlere tolerans sağlamak için yasal düzenlemeler yapmak ile ilgilenmediklerini belirtmiş ancak Tarım Bakanı kırsal tarım piyasasındaki WTO düzenlemelerinin yapılması ve kısıtlamaların gevşetilmesi konusunda ısrar etmiştir.⁶

Çok uluslu şirketler merkezî ve yerel yönetimleri manipüle ederek iç piyasalara direkt bir saldırıda bulunmaktadır. Hindistan Anayasası'nda tarım idaresi bir eyalet meselesidir ama merkez finansal teşvikler yoluyla eyaletlere baskı yapmaktadır.

Indian Express'teki raporda şunlar yer alıyor:

“Ticaret serbestleştirilmesi ile yürütülen bu değişiklikler, MNC'lerin yararınadır ama çiftçilerin sömürülmesine karşı korumayı da kaldırmaktadır. Değişiklikler MNC'lere daha fazla özgürlük tanınması ve yerli, iç ticaret ve piyasa üzerinde eyalet bürokrasisiyle daha merkezi bir kontrol yaratılmasının bir kombinasyonudur. Değişiklikler demokratik yapıları MNC'lerin faydasına kurallar yaratan ve yerel tüccarları yerinden eden aynı zamanda da MNC'lerin küçük çiftçileri sömürmesine müsaade eden eyalet yapılarıyla değiştirmektedir.”⁷

Eski Tarımsal Üretim Piyasa Yasaları eyaletler tarafından oluşturulmuştu ve ana amaçları çiftçilerin adil fiyatlandırmaya tabii olduğundan emin olmak, tüccarların ve simsarların ürünlerini daha düşük fiyatlarla alarak onları sömürmesini engellemekti. Yasa tarafından yürütülen mandiller adil tedarik fiyatı garantisinin yanı sıra çiftçilere nakliye, depolama, tesviye gibi hizmetler de sunmaktaydı. Marketler ve mandiller “yaşamları sadece tarıma bağlı olan” şeklinde adlandırılan ziraatçilerin baskın olduğu seçilmiş market komiteleri tarafından yönetilir ve kontrol edilirdi. Merkezin eyaletlere direktmeye çalıştığı model yasa seçilmiş komiteleri bir CEO ve hükümet tarafından atanmış diğer üyeler ile değiştirmektedir. Ziraatçilerin tanımı da geçimi tarıma dayalı olan

kişiler iken, belirlenen market alanında ikamet eden kendisi, işçileri ya da farklı bir yolla tarımsal üretim ile uğraşan kişi olarak değişmiştir.

Piyasacılık yasasındaki en önemli değişiklik MNC'lere uygulanan satın alma konumu, fiyatlandırma ve miktar kısıtlamalarının hepsinin kaldırılmasıdır. Eski APMC yasaları üretimin tüccarlar tarafından mandi veya market alanı dışında satın alınmasını yasaklıyordu ve tarımsal ürünlerin satışları komisyon birimlerinin katılması yasak olan açık arttırmalar yolu ile gerçekleştirilmekteydi. Birçok tüccar mevcut olması ve ticaret miktarında tavan sınırı olması sebebiyle mandilerde tekellilik oluşmuyordu. Ödemeler aynı gün ya da beş günlük gün başı %1'lik ceza faizi ödenerek yapılmak zorundaydı. Ödemelerin yapılmaması durumunda lisanslar iptal ediliyordu. Mandilerde ayrıca satış olmaması durumuna karşı depolama imkânları da vardı. Böylece bu piyasa yasaları esas olarak çiftçilerin tüccarlar tarafından zor durumda bırakılmasını engelleme niyetindeydi. Kanuna rağmen bu sömürünün bazen yaşanması toplumumuza sızan yolsuzluğun bir parçasıdır ve ele alınması gerekmektedir. Piyasa yasalarındaki değişiklikler çiftçilerin sömürülmesini engelleyen yasal araçları tamamen ortadan kaldırmak için tasarlanmıştır. Şu an dev şirketler hiçbir piyasa komitesi tarafından kısıtlanmayan ve denetlenmeyen özel marketler kurabilmekteler.

Bu şekilde Hindistan Tütün Şirketi (ITC) eyalet çapındaki protestolar ve direnişlere rağmen Madhya Pradesh'te E-Chaupal (topluluk merkezleri, binaları) kurdu. ITC'nin bir iki yıl çiftçileri tohumlara ve ITC chaupaldan kimyasallara bağımlı ettikten sonra çiftçilerden ucuz fiyat ile ürün almasını engelleyecek yasada bir hüküm yoktur. Maliyetler ürünün fiyatını geçmeye başladığından, tarımsal işletmeler piyasa kısıtlaması olmaksızın pahalı tohumları satıp ucuz tarım ürünleri satın alarak çiftçileri borç batağına sürükleyecek ve kâr edeceklerdir. Bu süreç ABD, Arjantin ve Avrupa'da küçük aile çiftliklerinin yok olmasının sebebidir.

Yasa ticaretin mandiler aracılığıyla yapılmasını denetler ancak şirketlerin ticaret koşullarına kendisinin karar vermesine müsaade eder. Bölüm 40 (1) tarımsal işletmeler için bir muafiyet belirtir, "Ayrıca kontrat altında belirtilen tarımsal ürünleri markete/depo-ya/pazara/bahçeye/özel çiftliklere getirmek şart olmamakla bir-

likte çiftçilerin arazilerinden direkt olarak kontratlı firmaya satışı gerçekleştirilebilir.” Yerel tüccarlar mandilerde yapılan açık arttırmalar aracılığıyla alış gerçekleştirmek zorundayken MNC’ler fiyat sabitleme özgürlüğüne de sahiptir. Yerel tüccarlar toptan satış işlemleri gerçekleştiremez; ancak tarımsal işletmeler istedikleri yerdeki çiftçiden istedikleri miktarda ürün alabilirler.[41(3)]

Yerel tüccarlar ücretin her 100 rupisi için 2 rupi piyasa vergisi ödemek zorundadır; ancak özel arazilerden ürün alan tarımsal işletmeler için herhangi bir piyasa vergisi yoktur. Bu adaletsiz vergilendirme sistemi 1716’da Faruksheer Firman ile dönemin yerel ticaret ve üretimini mahveden Serbest Ticaret Anlaşması adı verilen bu anlaşmayla Doğu Hindistan Şirketi’ne verildi. Bugün tarımsal piyasa kuralları “reformu” eşitsizlik üzerine kuruludur, MNC’leri kısıtlamalar ve vergilerden azat etmektedir.⁸

Hindistan binlerce ekini milyonlarca tarım alanından temin ederken, tarımsal işletmeler bir avuç malın ticaretini yapar. Yeni yasa da kontrat tarım kavramı ile yapılandırılmıştır. Örnek Kontrat Tarım Anlaşması şirketleri “kontrat tarım sponsoru” olarak adlandırmaktadır. Kontratlar çiftçileri üretmeye zorlar ama şirketleri satın almaya zorlamaz. Anlaşmazlık durumunda çiftçiler adaleti mahkemede arayamaz. “Anlaşma Çözümleme Mekanizması” ile ilgili bölüm 9 şunlara değinmektedir: “Davaların çoğunda bir sponsorun küçük çiftçiye karşı kontrata uymaması gerekçesiyle yasal aksiyon alması çok olası değildir. İlgili giderler hasar tutarının çok üzerinde olma eğilimindedir ve yasal işlem uygulanması sponsorun sadece aksiyon aldığı çiftçi ile değil tüm çiftçiler ile olan ilişkisini tehdit etmektedir. Benzer biçimde bir çiftçi tarafından bir sponsora karşı aksiyon almak da imkânsızdır. Her iki tarafın da mahkemeler aracılığıyla yasal çözüm bulması pek olası olmadığından anlaşmalarda, anlaşmazlık çıkması durumunda uygulanabilecek hızlı ve kolay çözüm yollarını belirtmek çok önemlidir.”

Örnek yasa sivil davalara da kısıtlama koyar. (Yasa 105) Madde 89 şöyle diyor:

“Bu yasa altında ya da bu yasa uyarınca mevcut iç tüzükler ışığında tahsildar veya Başkan Yardımcısının şikâyeti, Piyasa Komitesi veya Piyasa Komitesi tarafından usulüne uyun yetkilendirilmiş bir kişinin şikâyeti dışında hiçbir mahkeme cezalandırılacak

suçları tanımayacaktır.”

Diğer bir deyişle çiftçiler tüm yasal ve sivil haklarından mahrum edilmiştir. Bu ticari devletin uyguladığı ticari diktatörlüktür.

E-chaupal, chaupal kavramını, yaşlıların önemli konuları tartışmak için buluştuğu köy meydanını yeniden tanımlar. “E” çiftçilerin toplanıp sadece kendi aralarında değil ülke çapındaki hatta daha da uzaktaki herkesle iletişime geçebileceği internet bağlantısı anlamına gelir. ITC E-chaupal girişimi 2010’ye kadar çoktan üç milyon Hintli çiftçiye ulaştı ve 10 milyona ulaşması umuluyor. İki yıl içerisinde ITC’nin bir atta (buğday) markası olan Aashirwad piyasa hisselerinin %15’ini ele geçirdi.⁹

ITC ve diğer şirketler küçük çiftçilerin güçlenmesi ile ilgilenmez, onların ana amacı kırsal kesimlerdeki iş imparatorluklarını geliştirmektir. ITC Uttar Pradesh’te Aashirwad’ı başlattı; çünkü buğday almak için eyalete girmek istiyordu. Benzer şekilde, şirket Wills Sports ve diğer giyim markalarına sahip olduğundan lif ve pamuk bağlantılarını ilerletmesine yardımcı olacak pamuk tedarikine girmek istemektedir. Birkaç yıl içerisinde şirket markalı tohumları on katı daha pahalı da olsa çiftçilere temin etmeye başlayacaktır. E-chaupallardan para kazanmanın sınırsız bir kapsamı vardır.

Madhya Pradesh’teki tüccarlar, özellikle de Krishi Upaj mandilerinde (tarım üretim marketleri) iş yapanlar 13 Aralık 2004’te tarımsal ürünlerin alım satımındaki tekelciliklerini kaldırması sebebiyle hükümete karşı protesto amacıyla grev başlattı. Eyaletteki 330 mandinin tüm tüccarları çalışmayı durdurdu. Çok uluslu ve Hintli şirketlerin tarımsal ürünlerin ticaretini yapması için lisansları sağlayan karar bir yıl geriye çekildi; ancak kararın gerçek etkisi şu anda hissedilmektedir.¹⁰

ITC eyalet genelindeki 1.750 e-chaupalı ile bölgenin en büyük operatörlerinden biridir. Şu an çoğu mandi ıssız bir çöl gibi ve tahıl tüccarlarının neredeyse hepsi işsiz. Soya fasulyesi ve diğer ürünlerin gelmemesi de geçimleri tamamen mandilerdeki işlere bağlı olan hamalları da vurmuştur. ITC 2005’te 15.000.000.000 rupi değerinde tarımsal ürün almış, bunlardan %40’ı direkt olarak şirket tarafından pazarlanmıştır. Ayrıca çiftçilere satış yapmak isteyen diğer şirketlerle ortak olup üçüncü şahıs ürünlerinin perakende satışını yapmaktadır.¹¹ Tüccarların sözcüsü Gopal Agarwal’a

göre, yeni sistem tüccarları vurmasının yanı sıra hükümetin mandı vergisi ile sağlanan yüklü vergilerden elde ettiği gelirlerini geçmişte finansal krizlerin üstesinden gelmek için hükümetler vergi gelirinden borç aldıkları için etkilemiştir.¹²

Tarım üretimi için etkili bir pazarlama sistemi tarım üretiminin artışı sağlar ve gelir seviyesinde de artışa katkıda bulunur. Böylece ek gelirlerin varlığını teşvik eder. Tüketiciler mümkün olan en düşük masraf ile ürünlere ulaşabildikleri için faydalanırlar. İdeal pazarlama sistemi ürünleri üreticilere kazançlı fiyatlar ile vermeyi hedefler. Tüm bunlar, tarımsal pazarlamanın ulusun ekonomik gelişmesinde önemli bir rolü olduğunu vurgulamaktadır.

Düzenlenmiş bir APMC ve buğdayın gelişi ile doğacak olası durumları keşfetmek amacıyla Navdanya 2005'te yasa değişikliğini ilk uygulayan eyalet olan Madhya Pradesh'in Ganj Basoda, Beena, Khurai, Bhopal, Sihor, Sanyogata Gunj, Laxmibai Nagar, Khandwa, Ashla, Sonkuteh, Dewas, Sanawad, Badgaon ve Sagar mandilerinde bir çalışma yürütmüştür. Çalışma, Ganj Basoda ve Khurai gibi küçük eyaletlerin tüm ekonomisini mandilerden sağladıklarını göstermiştir. Tüccarlar, hamallar, kadın işçiler, el arabası çekicileri direkt olarak geçimini sürdürmek için mandilere bağlı iken oteller, restoranlar, mağazalar ve satıcılar da dolaylı yoldan mandilere bağlıdır. E-chaupallara ve büyük şirketlere göz yummak eyalette milyonlarca kişinin geçimini etkileyecektir. Hindistan gazetesi Nai Duniya'da yerel bir gazeteci ve gazi olan Anil Yadav'a göre,

"Ganj Basoda'da 390 tüccarın yanı sıra, 700 hamal (çuvalları yükleyip indiren), 80 tulia (tahılları tartan), 2000-2500 civarı kadın işçi (tahılların ayıklanması için) ve 125 el arabası çekicisi dâhil toplam 3000'den fazla işçi vardır."

Eyalette mandiler 30 bin - 35 bin kişinin yaşamını desteklemektedir. Tüccarlar kendilerine karşı ayrımcılık yapması ve E-chaupallara hükümetin kendisinin ya da yarı resmî kurumların bile ulaşamayacağı geniş imtiyazlar tanınması sebebiyle yönetimi suçlamaktadır. Tüccarların sadece mandi içerisinde alım yapmasına müsaade edilirken bir e-chaupal dışardan da alım yapabilir. Eğer bir tüccar mandi dışından alım yapmak isterse en az 2 bin ton almak zorundadır. Ganj Basoda Tahıl Bakanlığı ve Tilhan Traders Başkanı Virendra Shah, "Tüccarlar bunun için lisans başvurusu

yaptıklarında başvuruları reddedildi,” diyor ve şunları ekliyor: “Sadece bu da değil, E-chaupalların pisliği, atıkları ve kırık tahılları temizledikten sonra ödeme yapmasına da müsaade ediliyor. Bu gibi imtiyazlar tüccarlara sağlanmıyor ve sonucunda E-chaupallar yüz kg başına en az 20-25 rupi daha az ödeme yapıyor. NAFED gibi resmî kurumlar bile bu imtiyazlara sahip değiller.” Tüccarlar ayrıca ITC’nin adil ücret ödemesi yapmadığını da iddia ediyor. Eğer yüz kg soya fasulyesi için 1.250 rupi ödeme teklif ediyorsa, nem zararı vb. sebepler ile 30-40 rupi kesinti yapıyor ve sadece 1.220 rupi ödeme yapıyor. Ancak mandi tüccarları Adil Ortalama Kalite (FAQ) tarafından sabitlenmiş oranlarda ödemeler yapıyor. Teslimatın FAQ seviyesi kalitesine uygun olmaması durumunda, ITC çiftçilerin mandillerde alabildiği ödemeyi yapmaz. Navdanya ve Sosyal Kalkınma Kurulu tarafından 29 Temmuz 2011’de düzenlenen gıda egemenliği üzerine bir konferansta, tanınan ekonomist Dr. Jaya Mehta 1950’de Hindistan’da 256 mandi varken şu an 7.700 mandi olduğuna değindi. Gıda dağıtımının şirketler tarafından ele geçirilmesi için kullanılan argüman aracı kişiden kurtulacağı, sakladığı şey ise aslında küçük üreticilerden ve küçük tüccarlardan kurtulacağıdır. Çiftçiler mandillerdeki bin alıcıya satış yapmak yerine tek bir şirkete satacaklar.

Perakende Demokrasisi Perakende Diktatörlüğüne Karşı

Hindistan ülke boyunca uzanan insanların kendi organizasyonlarıyla oluşturduğu yüzlerce binlerce haftalık pazarları ile perakende demokrasisinin merkezidir. Sokaklarımız milyonlarca insana geçim sağlayan canlı, hareketli, güvenli pazarlardan oluşur. Hindistan köy pazarları hariç bin kişi başına on bir satış noktası ile dünyanın dükkân yoğunluğu en fazla olan ülkesidir. Perakende demokrasimiz yaklaşık 40 milyon kişi ile istihdamın %8’ine tekabül eden yüksek bireysel örgütlenme, düşük sermaye girişi ve yüksek derece görev dağılımıyla iş imkânı ve yüksek geçim sağlama ile bilinir.

Fakat çeşitli ve yaygın perakende ekonomimiz Reliance ve Walmart gibi perakende diktatörlüğü kurmaya ve bu sayede üretimden satışa tüm gıda zincirini kontrol altına almaya çalışan dev şirketlerin ciddi saldırısına maruz kalmaktadır. Bu saldırının

hem kültürel hem de ekonomik bileşenleri vardır. Kullanılan dil ve anlamların önemli bir rol oynadığı iyi hazırlanmış kültürel bir saldırı, Hindistan'ın perakende demokrasisini düşük ve Walmart ya da Reliance tekelciliğini kültürel olarak üstün göstermek için hazırlanmıştır. Bu sayede perakende demokrasisinin organize sektörü şu an “teşkilatsız” ve şirket tekelciliği de “organize” olarak tanımlanmaktadır. Alt metinde ise perakende demokrasisini perakende diktatörlüğüne çevirerek teşkilatsız eyaletten organize eyalete geçiş yatmaktadır.

Yine benzer bir şekilde yerel ticaret düzenlemeleri ve 40 milyon kişinin geçimi üzerinde sağlanan yıkım “aracı” kişiyi çıkartmak olarak yansıtılmıştır. Reliance ve Walmart gibi dev araçların durumu ise sorgulanmadan sürmektedir. Şirket ticaretinde tekelciliğin mantığı “ucuz alıp, pahalı satmaktır.” Kısa vadede yıkıcı fiyatlandırmaları ile piyasayı ele geçirmek için tabii ki “pahalı alıp, ucuz satacaklardır.” Üretici ve tüketici için alternatif marketler yok edildiğinde, üretimin fiyatını aşağı çekecek ve böylece de çiftçilerin gelirini azaltacaklardır.

Dr. Tim Lang Food Wars'ta Walmart'ın gıda ticaretine girdikten sonraki on yılı içinde fiyatları %13 aşağı çektiğini belirtmiştir. 2010'a kadar yedi büyük ABD perakende şirketinin gıda perakendeciliği çevresinin %10'u kadarını eline alacağı öngörülmüştü. Walmart bu payı %22 yaptı. Avrupa'da, en iyi on market perakendecilerinin hissesinin on yıl içerisinde %37'den %60'a çıkması beklenmektedir.¹³ UK hükümeti, 2000 Rekabet Komisyonu araştırması ile kamu çıkarlarına ters hareket eden yirmi yedi süpermarket faaliyeti listelemiştir. Komisyon ayrıca beş ana perakendeci olan Tesco, Sainsbury, ASDA / Walmart, Safeway ve Sourcefield'in maliyetin altına satılan sıkça tercih edilen ürünlerinin düzenli satışlarını kapsamamıştır. Süpermarketler ve tedarikçileri tek yönlü iş ilişkisine sahiplerdir. Tedarikçiler %2-4 arası çok düşük kâr oranına sahiptir. Hatta bazen zarar bile ederler.

Hindistan'ın gıda pazarına dev şirket perakendecilerinin girişi küçük çaplı perakendecilikte istihdam edilen 40 milyon işçi ve 650 milyon çiftçiye direkt olarak etkisi olacaktır. 2,5 milyar dolar yatırıma mâl olacak. 6.600'den fazla dev mağazanın kurulması planlanmaktadır. Reliance gelecek dört yıl içerisinde açacağı binlerce mağaza için 5 milyar dolardan fazla yatırım

yapmayı planlamaktadır. Walmart'ın ortağı Bharti de gelecek sekiz yıl içerisinde yeni mağazalar açmak için 2,5 milyar dolar yatırım planlamaktadır. 2005 yılından beri Walmart Hindistan ticaretine girmek ve perakende sektörünü soymak için her yolu denemiştir. Hükümete FDI'lara müsaade etmesi için baskı yaparak direkt olarak giriş yapmayı denedi; ancak parlamentodaki ve insanlar arasındaki protestolar hükümeti FDI'ı tek bir marka ile sınırlandırmak zorunda bıraktı. Tabii bu Walmart'ı durdurmadı. Hindistan'ın en büyük mobil servis sağlayıcısı Airtel'in sahibi olan Bharti ile güçlerini birleştirdi. Bharti'den Sunil Mittal, Walmart'ın piyasayı zora sokması hakkında soru geldiğinde, şu cevabı verdi: "Birçok farklı Walmart mağazasına gittim. Hiç sinirli ya da mutsuz yüz görmedim. Evet, İspanyolları işe alıyorlar ama sonuçta gülümsüyorlar." (*Indian Express*, 8 Nisan 2007)

Walmart mağazaları dünya çapındaki en büyük perakendecidir ve 2004 verilerine göre önceden dünyadaki en büyük şirketti. Çok çeşitli ürün satan perakende satış mağazaları yönetmektedir ve ana odağı market malzemelerinden giyim ve elektronik eşyalara kadar her şeyi sattıkları süper merkezlerdedir. Ayrıca genellikle yüksek miktarlarda mal satan ve müşterilerin alışveriş yapmak için yıllık aidat ödedikleri bir "indirim mağazası" olan Sam's Club'u da yönetmektedir. Walmart'a yönelik çok eleştiri oldu. Karşıtlığın belirgin olarak görüldüğü alanlar şirketin yabancı ürün kaynakları, çalışanlara ve ürün tedarikçilerine yaklaşımı, çevresel umursamazlıkları, kamu yardımlarından yararlanması (devletin sağladığı vergi indirimi, az faizli kredi gibi), ecza bölümlerinde reçeteli doğum kontrol ilaçlarını bulundurması ve mağazalarının yerel topluluklar ve ticari faaliyetleri üzerindeki etkisi gibi pek çok konudur. Walmart,

- İngiltere'deki ASDA Group'unun %100'ü
- Brazilian Bompredo'nun %100'ü
- ABD'nin McLane Co. Inc.'in %100'ü
- Japon Seiyo'nun %53,56'sı
- Meksika'nın CifraGroup'un %53'üne sahiptir. 2005 Eylül ayında Walmart Merkezi Amerikan Perakende Holding'in %33,3'ünü aldı ve Mart 2006'da da hissesini %51'e çıkardı.

Walmart 1991'de Meksika yakınlarında Sam's Club'ı açarak ulus-

lararası bir şirket oldu. Şu anda 14 ülkede (ABD hariç) 2.660 şubesi mevcuttur. Arjantin, Brezilya, Kanada, Çin, Kosta Rika, El Salvador, Almanya, Guatemala, Honduras, Japonya, Meksika, Nikaragua, Porto Riko ve Birleşik Krallık'ta şubeleri vardır. Hindistan da şimdi bu listeye katılmaktadır. 1990'da Walmart'ın sadece dokuz süper merkezi varken 2000 yılı sonuna kadar ABD'de 888 şubeye ulaştı ve ülkedeki bir numaralı perakendeci oldu. Günümüzde de dünyadaki en büyük market malzemeleri satıcısıdır. ABD'de market alışverişi sektörünün %16'sını hatta bazı şehirlerinde %30'unu kontrol etmektedir. Şu anda ABD'de 3.881 şubesi vardır. Sadece birkaç yıl içinde Meksika ve Kanada'da en büyük, Birleşik Krallık'ta ikinci en büyük perakendeci konumuna gelmiştir. Tipik bir Walmart mağazası 60 bin, süper merkez ise 120 bin farklı ürün satar ve ürünlerin %80'inin menşei Çin'dir. Walmart şirket yönetiminde küreselleşmeden en başarılı faydalanan ve toplumları günlük ihtiyaçları için binlerce km öteden gelen gıda ve giysi gibi ürünlerine bağımlı hale getiren şirkettir.

Walmart modeli perakendeciliği haklı çıkarmak için kullanılan üç argüman istihdam, yeterlilik ve düşük maliyettir. Her bir iddia yanlıştır. Uzun mesafeli tedarik zincirinin en etkili dağıtım yöntemi olduğu düşünülmektedir. *The World is Flat*'te Thomas Friedman'ın hayranlıkla dediği gibi:

"Walmart'ın Bentonville Arkansas'taki ana merkezine gidene dek bu kadar hareketli görünen başka bir tedarik zinciri görmemiştim. Walmart'ta beni ağırlayanlar beni 112,000 metre karelik dağıtım merkezinde izleme alanına çıkardılar ve gösteriyi izledim. Yapının bir tarafında, bir grup beyaz Walmart kamyonu binlerce farklı tedarikçiden gelen kutularca ürün indiriyordu. Her bir yükleme istasyonunda küçük büyük kutuların hepsi bir konveyör banda yükleniyordu. Bu küçük taşıyıcı bantlar, akarsuların nehirleri beslemesi gibi daha büyük bantlara bağlanıyordu. Günde yirmi dört saat, haftada yedi gün tedarikçilerin kamyonları on dokuz km uzunluğundaki taşıyıcı akarsuya veriliyor akarsularda elektronik gözler ile her kutu üzerindeki barkodu okuyan devasa Walmart nehrine binanın diğer tarafında yolculuğuna devam etmesi için katılıyordu. Orada, nehir tekrardan yüzlerce akarsuya ayrılıyordu. Elektronik kollar kutulara yön vermek için her bir uzantıdan çıkıyor belirli Walmart mağazaları tarafından istendiği

yere yönlendiriliyor, orada da başka bir taşıyıcı bant ile bu belli ürünleri ülkenin herhangi bir yerinde ihtiyaç duyan mağazalara yetiştirecek olan Walmart kamyonlarına gönderiliyordu. Orada, bir müşteri bu ürünlerden birini raftan eline alacak, kasiyer barkodunu okutacak ve tam da o anda bir sinyal üretilecek. Bu sinyal Walmart ağı aracılığıyla o ürünün tedarikçisine iletilecek, tedarikçi Çin'in kıyı kesiminde de olsa Maine'de de olsa bu sinyali alacak. Sinyal tedarikçinin bilgisayarında görüntülenecek ve o üründen bir tane daha yapıp Walmart tedarik zincirine teslim etmesi konusunda uyaracak ve tüm döngü yeniden başlayacak. Yani Walmart mağazasındaki raftan bir ürünü alıp kasaya götürdüğünüz gibi başka bir mekanik kol ürünün aynısından dünyanın başka bir yerinde üretmeye başlayacak. Buna "Walmart Senfonisi" diyebilirsiniz, birçok hareketi olan ama sonu olmayan. Yedi gün 24 saat yıl boyu aynı döngüyü defalarca çalıp durur: teslimat, ayırma, paketlenme, dağıtım, satın alma, üretme, tekrar sipariş, teslimat, ayırma, paketlenme..."¹⁴ Bu model eğer ki kişi ekolojik sınırları, geçim gereksinimi gibi insan ihtiyaçlarını ve çalışma hakkı gibi insan haklarını görmezden gelirse etkili gibi görünür. Hindistan'ın perakendeciliği küçük üreticilerden küçük perakendecilere yerel tedarik sağlamak üzerine dayanır. Şehirlerin çevresindeki küçük işletmelerde yetiştirilen sebzeler, güçlkle taşınır ve daha sonra seyyar satıcılar ve taşeronlar aracılığıyla her köye, caddeye, şehre dağıtılır. Bir yandan milyonlarca insana ekonomik faaliyet oluşturur bir yandan da küresel ısınma ve iklim felaketine yol açan karbondioksit salımını önler. Walmart'ın Hindistan'a girişi bu ekolojik açıdan sürdürülebilir ve sosyal olarak adil perakendecilik modelini tehdit etmektedir. Gıdanın mesafesi artacak ve CO₂ salımını arttıracak dolayısıyla da iklim dengesizliğine sebep olacaktır. Ekolojik ve sosyal olarak Walmart modeli perakendecilik kesinlikle etkin değildir.

ABD'de, Walmart geçici olarak fiyatları düşürüp rakipleri piyasadan çıkardıktan sonra rekabetsiz bir ortamda fiyatları dilediği gibi yükseltmek (tekelsizlik) olarak tanımlanan yıkıcı fiyatlandırması sebebiyle defalarca kez yargılanmıştır. Iowa Eyalet Üniversitesi'nden Kenneth E. Stone, Walmart üzerine birçok çalışma yayınlamıştır. 1997'de küçük kasabaların "Walmart mağazalarının çevrelerinde açılmaya başladığı on yıl içinde perakende ticaretinin

%47'sini kaybettiğini" saptamıştır. 1995'te yürüttüğü Walmart'ın büyümesi üzerine önceki bir çalışmasında Iowa'da 555 market, 298 hırdavat, 293 tedarikçi, 161 çeşit dükkânı, 158 kadın mağazası ve 116 eczaneden oluşan toplam 7.326 mağazanın kapandığını ortaya çıkarmıştır.¹⁵

Walmart her köşe başındaki ucuz seçenekleriyle işportacılara ve sokak satıcılarına kültürel ve yasal yollardan saldırmıştır. Walmart büyük mağazalarıyla, orta kesim arasında süper mağazalardan alışveriş yapmayı moda haline getirerek kendine çekmektedir. Walmart ve dev perakende zincirlerine, sokak satıcıları ve yerel perakendeciler yasaklanıp buna Hindistan'da "temizlik" adı verilmesi ile müşteriler yönlendirilmiştir. (Çoğu gözlemci Delhi'deki ticari kuruluşların ve perakendeciliğin yeni bölge kriterlerine göre kapatılması olan başarılı "mühürleme"nin arkasındaki gücün, şehrin civar mahallelerinde devasa zincirlerin ve süpermarketlerin ortaya çıkmasından kaynaklandığını değerlendirmiştir. İnsanlar kapılarının önünde sebze ve market alışverişi yapabilecekken neden 20 km uzağa gitsin? Peki ya Hindistan'ın %96'sını oluşturan arabası olmayanlar?)

Walmart'taki düşük fiyatlar tekel marketler yaratarak sağlanabilir. Walmart'ın satın alma miktarı tedarikçileri ona satmaya bağlı hale getirir. Tekel bir alıcı olduğunda da fiyatlar her zaman indirilebilir. Devasa perakende tarımsal ürünlerin fiyatlarını düşürerek tarımsal krizi arttırır. Hindistan'ın pamuk yetiştirilen bölgelerindeki çiftçi intiharlarında gördüğümüz durum Walmart'ın sebze meyve gıda ürünlerini ele geçirmesiyle diğer bölgelere de yayılabilir.

"Oligopoly Inc 2005" raporunda ETC Group, güç, acımasız rekabet ve agresif küresel genişlemenin gıda perakendeciliği sektöründe yönetici güçler olduğu belirtmiştir. 2004'te dünya genelindeki en büyük on gıda perakendecisinin toplam satışının 840 milyar dolar olduğu, 3,5 trilyon dolarlık küresel piyasanın %24'ünü oluşturduğu ve 2001'e, 513,7 milyar dolar seviyesinden yükseldiği hesaplanmıştır.¹⁶

Resmî veriler küçük perakendeciliğin 40 milyon olduğunu göstermektedir ama bence buna köy pazarlarında direkt satış yapan çiftçiler ya da "mağazası" olmayan milyonlarca sokak satıcısı dâhil değil. Benim tahminimce Hindistan'da perakendecilik 100 milyon kişiye ve perakendeciliğin getirileriyle en az 300 milyon kişiye

geçim sağlamaktadır. Bugün ise hem tarım hem de küçük perakendeciler tarımsal işletmelerin ve dev şirket perakendecilerinin saldırısı altındadır. Saldırı çok yönlü ve kültürelidir.

Walmart'ın perakende diktatörlüğünden farklı bir model sunan perakende demokrasimizi savunmamız gerekir. Geçim kaynaklarımızın, ekolojik sürdürülebilirliğimizin ve sokaklarımızdaki ve bölgemizdeki kültürel canlılığımızın yok edilmesine müsaade edemeyiz. Perakende demokrasisi Hindistan için milyonların ve aynı zamanda gezegenin de hayatta kalma şartıdır.

En Büyük On Gıda Perakendecisinin Hasılatı

<i>Şirket</i>	<i>2004 Hasılatı Dolar</i>	<i>Küresel Piyasa Perakende Hissesi %</i>
1.Walmart (ABD)	287,989 dolar	%8
2.Carrefour (Fransa)	99,119 dolar	%3
3. Metro AG (Almanya)	76,942 dolar	%2
4.Ahold (Hollanda)	70,439 dolar	%2
5.Tesco (Birleşik Krallık)	65,175 dolar	%2
6.Kroger (ABD)	56,434 dolar	%2
7.Costco (ABD)	52,935 dolar	%2
8.ITM Enterprises (Fransa)	51,800 dolar	%1
9.Albertson's (satılık) (ABD)	39,897 dolar	%1
10.Edeka Zentrale (Almanya)	39,100 dolar	%1

Kaynak: ETC Group

Asya ve Latin Amerika'da bu dev gıda perakendecilerinin patlama göstereceği tahmin ediliyor. Asya ile 2020'de küresel perakende piyasasının %41'ine sahip olması bekleniyor. Hindistan ve Vietnam'daki insanlar gelirlerinin yarısından çoğunu gıdaya harcarken Çin halkı üçte birinden fazlasını harcamaktadır. Küresel bir açık gıda sistemi gıdayı en iyi yetiştiren bölgelerde olur ve bölgede hangi gıdaya en çok ihtiyaç duyulduğuyla ilgilidir. Birleşik Krallık bazlı piyasa araştırma şirketi IGD'ye göre Hindistan 2020'ye kadar dünyanın en büyük dördüncü gıda perakende pa-

zarı haline gelecek. Walmart gibi çok uluslu gıda perakendecileri sıradışı ekonomik ve ticari güçleri ustalıkla yönetmektedir.

ETC'ye göre,

"Bu şirketler nerede ve kim tarafından dünyadaki gıdanın şaşırtıcı bir miktarının üretildiğine, işlendiğine ve temin edildiğine karar vermektedir. Bu yüzden 6 bin fabrikanın %80'i sadece Walmart'a tedarikte bulunan Çin'deki fabrikalardan sağlamaktadır. FAO küresel süpermarketlerin baskınlığı konusunda uyarıda bulunmuştur, "alıcıların sadece gıda işleyicileri ve perakendecilerinden oluştuğu bir avuç dev şirketin standartları, fiyatları ve teslimat planlamalarını belirlemek için yükselen bir güce sahip olduğu uzun tedarik zincirlerine yol açmıştır"

Hipermarketler çeşitliliği, niteliği ve lezzeti; tekdüzelik, nicelik ve görüntü ile değişir. Tobias Reichart'ın dediği gibi:

"Walmart gibi şirketler sayısız perakende mağazasına vaktinde teslimat sağlamak için kısıtlı tedarikçiden, eşit standarttaki ürünleri yüksek miktarda almayı tercih ederler. Anlaşmalar genellikle, perakendecilerin siparişleri çok kısa süre önceden vermesine, kalite sebepleriyle ürünleri geri çevirmesine ve teslimattan birkaç ay sonra ödeme yapmasına müsaade edecek şekilde hazırlanmakta böylece şirket iş riskini tedarikçi ve çiftçilere devrederken değeri ele geçirmektedir."¹⁷

Perakende zincirlerinin gıda üretimine ve dağıtımına etkileri görülmeye başlanan Kenya'da, bahçe ürünlerinin ithalatındaki küçük çiftçilerin payı 1990'larda, %70'ten %18'e düşmüş, büyük ticari çiftlikler ve ithalat şirketleri ise kendi üretimleri ile %80'den fazla paya sahip olmuşlardır.

Walmart'ın uzun mesafeli tedarik zinciri enerji gerektirir ve böylece de yoğun sera gazı meydana getirir. Dev tedarik zincirleri her an ülkenin her yerine meyve ve sebze tedarik ettiklerini iddia ederken, gıdanın yaptığı yolculuk daha da artmaktadır. Çoğu şehir ve kasaba için trafik zaten bir sorun haline gelmiştir, bir de mağazalar binlerce aracı trafiğe katarak yerel sorunlara önemli bir ilavede bulunmaktadır. DEFRA'nın (Birleşik Krallık çevre ve gıda birimi) yakın zamandaki bir çalışması gıda alışverişi için araç kullanmanın bir yılda trafik gaz salımı, gürültü, kazalar ve karışıklıklar ile topluma 3,5 milyar pounddan fazlasına mâl olduğunu iddia etmektedir. Trafik sıkışıklığı da çok daha geniş ölçekte

yaşanmaktadır. Süpermarketlerin kullandığı dağıtım sistemi hem ülke içi hem de uluslararası ciddi trafiğe sebep olmaktadır. Bu durum yüksek karbondioksit salımına ve uzun vadede küresel ısınmaya yol açacaktır.

- Alışveriş yapmak bu kadar merkezîleştirilince, kişiler yerel marketlerden bulabileceği her bir ürün için araç kullanmak durumunda kalmaktadır.

- Sebze ve meyveleri yıl boyu soğutmak için en az 6 bin megavat elektrik enerjisi gereklidir.

- 380 km² alanın iklimlendirme sistemi için sadece biri bile 150 megavat elektriğe ihtiyaç duymaktadır. (sadece Reliance mağazaları) Süpermarket kamyonları Birleşik Krallık'daki dev süpermarket zincirleri için yılda 650 milyon km yol gitmektedir. Bu aya 854 kez gidip dönmeye, günde ikiden fazla sefer yapmaya eşittir. Sonucunda da yılda 600 bin ton karbondioksit salımı meydana gelir. Birleşik Krallık Bölgesi: 244,820 km²

Hindistan Bölgesi: 3.287.590 km²(Birleşik Krallık bölgesinin 13 katından fazla)

Birleşik Krallık Nüfusu: 60.609.153

Hindistan Nüfusu: 1,2 milyardan fazla (Birleşik Krallık nüfusunun 18 katından fazla)

Yani ihtiyatlı tahminler ile ilerlese bile, Hindistan'daki süpermarket kamyonları yıllık yedi milyon tondan fazla karbondioksit üretecek, zaten kırılgan olan çevreye ve iklim kaosuna katkıda bulunacaktır. Ve havadaki bu devasa karbondioksiti üretmek için, şirket perakende kamyonları yılda bir milyar litre dizel/benzin tüketecektir.

1 Temmuz 2007'de Financial Express'te yayınlanan Walmart'ın Hindistan vizyonu hakkındaki bir makalede, Gelişen Piyasalar Başkanı Raj Jain şunları belirtti: "Walmart'ın başarısının kilit noktası yerelleştirmedir. Biz, yerel tedarikçilerden yerel zevklere, ihtiyaçlara ve modaya uyan yerel ürünleri temin edip taşıyoruz." Eğer ki Walmart yerel mağazamız olsaydı ve sadece yerel üretim ürünlerini taşısaydı, ülke çapında her eyalette durum farklı olur süper merkezler haline gelmezlerdi. Farklı şeyler için bir dükkân olurdu, sari dükkânı, incik boncuk dükkânı, elektronik eşya dükkânı, sebze dükkânı gibi. Aslında Walmart modeli tam zıttı prensiplere dayanır. *Walmart Etkisi* ile belirlenen gerçeklik...¹⁸

Çoğu üründe en büyük alıcı olarak Walmart üreticilerin kaderini, üretmeye devam edip etmeyeceklerini ve ürünlerini ne kadara satacaklarını belirler. Uzun yıllar üretim yönetme uzmanlığı yapmış fabrika sahibi Sherrie Ford diyor ki: “Ne zaman ıslık çalarak fiyatları indiren gülen bir Walmart yüzü görsem bilirim ki bir yerde çalışanlarının canına okuyan bir fabrika var.”¹⁹ Çin’de üretilen kot pantolonlar aşırı sömürülen işçiler anlamında, küreselleşmenin en kötü hâlidir.

Walmart kendisini küçük perakendecilerin dostu olarak tanıtılmaktadır:

“Ortak teşebbüsler direkt olarak küçük büyük, aile dükkânları ve bakkallar da dâhil tüm perakendecilere kaliteli ürün satacaktır. Amaç sınırlı altyapı ve dağıtım gücü bulunan çiftçileri ve küçük üreticileri bağlayan etkin bir tedarik zinciri oluşturmaktır.” İnsan Hindistan’da çiftçilerin ürünlerini perakendecilere ulaştıracak toptan satış mağazaları veya mandiller yok zanneder. Bizim ticaret ağıımız dev toptancı Walmart’ın tanıtacağı herhangi bir sistemden çok daha komplike, çok yönlü ve etkindir. Mandilerde perakendeciler yüzlerce tüccardan dilediğini seçebilirken Walmart ile çiftçiler sadece bir alıcıya ve tüketiciler de bir satıcıya sahip olacaktır. ABD’de yapılan bir çalışma, Walmart mağazalarının açıldığı ilk yılda yerel perakendecilik işlerinde çalışan elli kişinin işini kaybettiğini göstermiştir. Walmart’ın gelişinden sonraki iki yıl içinde üç, beş yıl içinde dört perakendeci kapanmıştır. Bir başka çalışma da Walmart’ın diğer süper marketlerin satışlarından %15-30 çaldığını saptamıştır.²⁰

Walmart’ın sunduğu başka bir efsane ise zaten milyonlarca kişiyi istihdam eden bir sektörde “Hindistan’ın kalifiye olmayan iş güçlerine binlerce kaliteli iş imkânı sağlamak”. Ayrıca “yerel tedarikçilerin gelişmesine yardımcı olmak” iddiasında bulunur ama gerçekte ürünlerini dünya çapında altmış farklı ülkeden tedarik eder. Bu yerel tedarik değildir. Aksine Walmart fiyatları o kadar aşağı çeker ki yerel üreticiler *ürün tedarik edemez*. Ridlen Adhesives’in sahibi Nancy Ridlen şöyle diyor: “Walmart bu yapıstırıcılara elli cent ödemek istemiyoruz dedi. Kırk beş cent veririz. Ya kabul edersin ya da başka yere gidersin.”²¹

Kilitten, çim biçme makinesine, tişörtten kot pantolonlara her üründe yaşanan budur ve zarar gören her üretici Walmart’ın yüksek

hacminden etkilenmiştir. Walmart'a hayır diyen Jim Wier: "Hacmin verdiği cazibeye sahipler. Bir kez hacme takıldığında, sanki kokaine bulaşmış gibi olursun. Kendi canavarınızı kendiniz yaratırsınız."²²

Dünya Bankası ve Ticari Gıda Perakendeciliği

Dünya Bankası Hindistan'ı yerel tüketimdeki temel gıda ürünleri pahasına meyve ve sebze ihracatına odaklanması konusunda zorluyor. Bu sayede yerel pazarlar için tedarik zinciri oldukça gelişmiş ve komplike iken ihracat bağlamında eksik olarak algılanmaktadır. Banka buna "lojistik vergisi" adını verir. Hindistan'ın lojistik vergisinin yüksek oluşunu açıklayan üç etmen vardır: (a) çok önemli olan ancak belirleyici olmayan coğrafya; (b) mevcut altyapının düzensiz kullanımı ve yeni altyapının yavaş oluşturulmasını sağlayan politikaların yol açtığı yetersiz nakliye ve depolama altyapısı ve (c) tedarik zincirinin dağılmasından doğan yüksek piyasa masrafları. Banka, Temel Ürünler Yasası (1955), Tarımsal Ürün ve Piyasa Yasası (APMA, 1972) ve Karaborsacılığı Önleme ve Temel Ürünlerin Bakımı ve Tedariki Yasası (1980) gibi çiftçilerin adil fiyat hakkı ve fakirlerin gıda için adil fiyatlara ulaşma hakkını savunan yasalar ile tarımsal ürünlerin serbest dolaşımını engellemiş ve bu sayede de Hindistan iç piyasasını daha küçük marketlere ayırmıştır. Hükümet ayrıca tarımsal ürünlerin perakendeciliğinde hem yabancı yatırımlara hem de toptan iç özel yatırımlara sınırlamalar dayatmıştır. Bu kısıtlamalar ile birlikte istenen yatay entegrasyonu engelleyen bir parçalanma örneği olarak, özel sektörün tarımsal ürünlerin depolanması, satışı ya da işlenmesi gibi faaliyetlere büyük ölçekli yatırımlar altına girmesi konusundaki hevesini kırmış ve/veya engellemiştir. Sonuçta günümüzde, büyük ölçekli, organize, etkili bir Hint tarım ve bahçe ürünleri tedarik zinciri yoktur.²³

Hindistan'ın coğrafyasına yapılan saldırı Dünya Bankası'nın çeşitliliğini ve coğrafyasını bu sayede de gıda egemenliğini bozmayı ne kadar istediğini göstermektedir. Himachal'da yetişen elmalar-dan almak yerine Banka, Chennai için ithal etmenin daha ucuz olacağını söyler. Bu aynen buğday ithalatında kullanılan argümandı ve sonrasında yerli buğdaydan iki kat daha pahalıya mâl

olduğu ortaya çıktı. Navdanya buğday ithalatına karşı Yüce Divan'da dava oluşturdu.

Hindistan'ın gıda egemenliği ve güvenliği için oluşturulmuş yasaları, Dünya Bankası tarafından "yatay parçalanma" olarak tanımlanan merkezî olmayan ve demokratik bir çerçevede gıda dağıtımı ve satışı için tasarlanmıştı. Tek şirket tarafından kontrol edilen tekelleşme de "dikey entegrasyon" olarak adlandırıldı. Şöyle devam ediyor:

Düşük üretkenlik gösteren bölgelerin rekabete karşı politik kısıtlamalar ile korunması ve yüksek nakliye maliyetleri nedeniyle iç tarımsal üretim hareketliliğinin çok türselliğini sürdürmektedir. Dünya Bankası Maharashtra'daki Vidarbha'da ve Kerala'daki Wynad'da gördüğümüz gibi fosil yakıt tutarlarının düşürmesini ve yardım yapılan ürünlerin yerel çeşitli üretimi yıkıma uğratmasını görmek istemektedir. Çiftçilerin serbestleşme sonrasındaki süreçte alternatif ekinlere ya da alternatif mesleklere geçmesini zorunlu kılan, doğası gereği rekabetçi olmayan ekinlerin ve bölgelerin tanımlanmasını gerektiren ihracata yönelik ekinlerin tekil tarımına teşvik etme stratejisini uygulamak istemektedir. Tarımsal ithalat bölgelerinin oluşturulması bu tasarımın bir parçasıdır.

Hindistan yüksek değerdeki tarımsal ürünlerin en büyük ve en düşük maliyetli üreticilerinden biridir; ancak küresel ticarete minik bir paya sahiptir. Dünyadaki tüm sebzelerin yaklaşık %11'ini ve tüm meyvelerin %15'ini üretmektedir. İhracatındaki birimlerin değeri (çıkış limanında teslim, FOB) dünyanın karşılık gelen birimlerinin neredeyse yarısını oluşturur; ancak küresel sebze ihracatındaki payı sadece %1,7 ve meyvede de 0,5 ile zayıf bir paydır. Dünya Bankası için meyve ve sebzeler sadece zengin ülkelere ihraç etmek anlamına gelmektedir. "Fakir Hindistan'ı ne besliyor?" değil "İhracata ne engel oluyor?" ana sorularıdır. Dünya Bankası incelemesi her açıdan felakettir.

- Mesleklerini bırakması istenen çiftçiler açısından felakettir.
- İhracat odağıyla, gıdaya erişim hakkı reddedilen fakir halk açısından felakettir.
- Hindistan'ın zengin biyoçeşitliliğini bozmayı tavsiye etmesi ve sebze meyve soğutucularıyla CO₂ salımını arttırması ise çevre açısından felakettir.
- Gezegendeki karbon ayak izlerini azaltmak için yerel marketler

yaratmak için çabalayan Kuzeyli topluluklar açısından da felakettir.

Dünya Bankası'na göre, "Her bölgedeki tüketicinin her an en ucuz iç veya yabancı kaynaktan alışveriş yapmasına yardımcı olmak açıkça çok etkilidir." Peki ya yerli üreticiler? Yerel olarak üretilen ürünlerin ithal edilmesinin ekolojik masrafları ne olacak? Sağlık, lezzet ve kalite için mevsiminde yerel gıdalar tüketebilmenin değeri ne olacak? Banka şöyle diyor, "Mevcut yüksek tarifeler üretim kaynağından uzak bölgelerde ve hasat mevsiminden uzak mevsimlerde tüketicileri cezalandırmaktadır." Bu bir fiyatlandırma konusu değil farklı iklimler ve mevsimler ile ilgili bir konudur. Uzaktaki ürünler karbon masraflarını karşılamak için daha pahalı olmalıdır. Mevsimi olmayan ürünlerin artan soğutma gereksinimi için doğan elektrik kullanımı sebebiyle oluşan atmosfer kirliliğini karşılamak için daha pahalı olmalıdır. Pazar yerlerindeki yerel ve mevsimindeki gıdalar ödüllendirilmelidir. Yerel veya mevsiminde olmayan ürünleri manipüle edilmiş neoliberal ekonomiler ile ödüllendirmek gezegen için, tüketiciler için ve de çiftçiler için kötüdür.

Çeşitli hareketler "gıda mesafesi"ni azaltmaya çağırırken Dünya Bankası da "mesafe bariyerini kırma"ya çağrıda bulunmaktadır. Şili meyve ve sebzelerinin %80'ini 1.000 km ötedeki marketlere ihraç etmektedir. Hindistan için aynı oran %1'dir. Bu iyi bir orandır. Hindistan'ın meyve ve sebzeleri Hintliler tarafından tüketiliyor ve Avrupa'ya, ABD'ye yapılan ihracatlar ile karbon salımına katkıda bulunmuyor.

Banka ise gıda mesafesini "etkili mesafe" ile soğuk zincirler ve uzun mesafe taşımacılık ile uzatmak, böylece "ihracattaki uzaklığın etkisini yok etmek, azaltmak" istiyor. İklim değişikliği hem gıda mesafesini hem de taze sebzeleri taşıırken kullanılan enerji miktarının azaltılmasını, mesafenin hesaba katılmasını gerektirir. Yerel gıdalar iklim değişikliği zamanlarında şarttır. Çiftçilerin geçimlerini ve piyasayı korumak çiftçi intiharları yaşanan dönemde şarttır. Gezegen için ekolojik olarak, çiftçiler için de ekonomik olarak Banka'nın önerileri ekonomik intihar için yazılmış bir reçetedir. 9 Ağustos 2007 Hindistan'ı Terk Et Günü'nde, çiftçiler, seyyar satıcılar, tüccarlar ve gençlerden oluşan geniş bir birlik, Walmart'a "Şirketler! Perakendeyi Terk Edin!" dedi.

Hindistan genelinde çalışan yüzlerce binlerce tüccar, seyyar satıcı, çiftçi ve işçi şirketlerin perakende sektörüne giriş yapmasına karşı protesto düzenledi. Protesto çiftçi birlikleri, seyyar satıcı grupları, tüccar birlikleri, tüketici forumları, ticari birlikler ve çeşitli gayri-resmî örgütlerden oluşan geniş bir birlik olan Ulusal Perakende Demokrasisi Hareketi tarafından düzenlendi. Gösteriler Calicut, Bhopal, Jaipur, Ranchi, Meerut, Sonapat, Nagpur, Nasik, Pune ve Indore'nin yanı sıra Delhi, Mumbai, Bangalore ve Kolkata'da da gerçekleştirildi.

Delhi'de, tarihi bir market olan Chandni Chowk'da binlerce kişi Walmart, Bharti ve Reliance'ı temsil eden suretleri yakarak protesto ettiler. Kitle bazlı örgütler Başbakan'a ve Sonia Gandhi'ye Hindistan'a şirketlerin girmesini hemen durdurmaları için çağrıda bulundu. Hem yabancı hem de iç şirketlere karşı güçlü ve tek ağız bir çağrı vardı: "Perakendeciliği Terk Edin!" Walmart, Bharti ve Reliance gibi kitle bazlı bölümlerine paralel olarak Doğu Hindistan Şirketi protestoların zamanı 9 Ağustos 1942'deki "Hindistan'ı Terk Et" hareketinin anısına ayarlandı.

Vandana Shiva güncel durumu İngilizler'in tuz üretimini tekelleştirdiği ve Hintlilere izin vermediği sömürge Hindistan'ı ile karşılaştırdı. Bugün büyük şirketler tarımı, perakendeciliği ve ekonominin diğer sektörlerini tekelleştirmeye çalışmaktalar. Her birimizin yerel gıdalarımızı üretmesi, işlemesi, tüketmesinin ve egemenliğimizi korumak için bu şirketleri boykot etmesinin zamanı gelmiştir. Hükümet'in Walmart'ın perakendeciliğe direkt giriş yapmasına müsaade etmesini inkâr ettiği gerçeği mücadelemiz için bir güçlüktür. Tüm Hindistan Tüccarları Konfederasyonu (CAIT) Genel Sekreteri Praveen Khandelwal şöyle diyor: "Perakende tüccarlarının geçim kaynakları tehlikede. Walmart ve Reliance gibi perakende devleri ülkeye girerse bu durum küçük tüccarların sonu olur." Birkaç tüccar ve seyyar satıcı lideri göstericilere hitap etti.

Mumbai'de binlerce kişi tek günlük ticari baraja katıldı. Ticari birlikler, seyyar satıcı grupları, ticari dernekler ve diğer kurumlardan oluşan ortak eylem komitesi Vyapaar Rozgaar Suraksha Kriti Samiti tarafından organize edilmiş devasa bir kamu eylemiydi.

Jaipur'da, seyyar satıcılara katılan elli Amerikan öğrenci, Walmart'ın Hindistan'ı terk etmesini ve Ulusal Sokak Satıcıları

Politikası'nın uygulanmasını talep etti. Jaipur'da okuyan Amerikan bir öğrenci olan Cheryl, Walmart'ın ABD'deki küçük mağaza sahipleri ve çevre topluluklarda felaket etkileri yarattığını ve Hindistan'ın ülkelerini bu şirketin yönetmesine izin vermemesi gerektiğini söyledi.

Kerala'da, Kerala Vyapari Vyavsayi-i Egono Samiti eyalet çevresinde binden fazla noktadan protesto yürüyüşleri organize etti. Calicut'ta 10 bin'den fazla tüccar protestolara katıldı. Şirketlerin perakendecilikten çekilmesini, Walmart'ın arka kapıdan sızmasına hızlı bir son verilmesini ve Toptan Parayı Ver Mali Götür (nakit toptancılık) uygulamasının kaldırılmasını talep eden bir protokol yayınladılar.

Kolkata'da, Batı Bengal Ticari Örgütlenme Federasyonu on iki bölgesinde de protestolar düzenledi. On binlerce kişi alışveriş merkezlerinin önündeki gösterilere katıldı ve şehirde protesto yürüyüşleri gerçekleştirildi. Gösteriler eyalet çapında da sürdürüldü.

Ranchi'deki bir gösteride, Mayıs ayında hapisten yeni çıkan ve Reliance Fresh'e karşı sebze satıcılarına liderlik eden Uday Shankar Ojha, RelianceFresh ve tüm diğer şirketlerin perakendecilikten ayrılmasını ve "milyonlarca kişinin geçim kaynağını bozmak için olan fesat planlarını" geri çekmelerini talep etti.

Bhopal'da, Gandhi Bhavan ve tüccarların öğleden sonra Roshanara Chowk'ta eyalet düzeyinde bir toplantısı vardı. 21 Ağustos için şirketleri perakende ticaretinden atmak için Bhopal Bandh çağrısı yapıldı.

Basın yayınlarından alıntılar,

Bija, Sonbahar 2007, Sayı:45, sayfa:26

2009'da, Walmart'ın toptancılık piyasasına giriş yapmasına ve Bharti Enterprises ile ortak teşebbüs kurmasına izin verildi.

Bharti Walmart'tan Hindistan'daki Çift Mağazalara 2 Yıl İçinde Gözler En Üst Mevkilerde

Yeni Delhi: Bharti Walmart Pvt. Ltd, dünyanın en büyük perakendecisi Bharti Enterprises Ltd ile olan toptancılık ortak teşebbüsü, gelecek iki yıl içerisinde perakendecilere ve diğer iş kollarına ürün satacağı yirmi yeni mağaza ile Hindistan'daki en büyük toptancı olmayı hedeflemektedir.

Bharti Walmart CEO'su Raj Jain, "Gelecek bir veya iki yıl içinde piyasa-
da lider pozisyonunda olacağımızı umuyoruz." dedi.

2009'da Hindistan'a girdiği dönemlerde, ABD merkezli Walmart 2010
sonuna kadar ülke genelinde bir düzine toptan satış mağazası açmayı
planladıklarını belirtti.

Bharti Walmart şimdiye kadar altı adet İyi Fiyat Modern Toptan Ma-
ğazalarını açmak için Hindistan'a 45 milyon dolar civarı yatırım yap-
mıştır. Bunların dördü Punjab'da ve birer tanesi de Kota (Rajasthan) ve
Bhopal'dadır (Madhya Pradesh).

Jain, şirketin sıradaki mağazalarını bu yıl güneyde Karnataka ve Andh-
ra Pradesh'te üç peşin ödeme mağazası olarak planladıklarını belirtmiş-
tir. Bu yılın ilerleyen zamanlarında ayrıca Chhattisgarh ve Maharasht-
ra'da da mağazalar açacak.

"Her zaman bu stratejiyi (küme yaklaşımı) uyguladık ve başka yerlerde
de mağazalar açmış olsak da genel olarak Punjab'da yoğunlaştık. Pun-
jab'da şimdiden dört büyük marketi karşıladık. Benim şahsi tahminime
göre gelecek üç yıl içinde, birkaç mağaza daha (eyalette) açabileceğiz;
ancak bu kadar zamanda ulaşılabilecek en üst noktaya ulaşmış durum-
dayız." dedi Jain.

Bharti Walmart'ın mağaza başına 7.5 milyon dolar civarı toplamda da
Hindistan'a yıl sonuna kadar on yeni mağaza açmak için 75 milyon do-
lar yatırımında bulunacağı söyleniyor. Yatırımlar tedarik zincirine bağlı
olsa da farklı konumlarda dükkânlar için farklı miktarlar harcanması
gerekebiliyor. 2010 sonuna kadar ülkedeki toplam yatırımı yaklaşık 195
milyon dolara ulaşabilecek.

Jain, Hindistan'ın yıllık tahmini 350 milyar dolarlık perakende-
ciliğinden doğan toptan perakendeciliğin 150 milyar dolarlık bir
fırsat olduğunu belirtti. Bharti Enterprises'ın şehri Mittals Lud-
hiana'da Perşembe günü gerçekleştirilen bir telefon röportajında
"Fırsat devasa" dedi.

Yıllarca başarısızca Hindistan'ı perakendecilik marketi açması
için lobi yapan Walmart 2007'de Bharti Enterprises ile Hindis-
tan'ın %100'ünün yabancı sahipli olmasına müsaade ettiği ancak
sadece diğer perakendecilere ve iş kollarına çok uluslu ürünler
satabilen toptan satış ortaklığı kurmaya karar verdi.

Bu arada da, Paris merkezli Carrefour SA da Yeni
Delhi'de bir toptan satış mağazası açtı ve Britain's Tesco Plc de yıl
sonuna doğru ilk toptan mağazasını açmayı planlamaktadır.

2003 yılında Hindistan’da bu tarz mağazalar açan ilk küresel perakendeci olan Almanya’nın Metro AG şirketi, Hindistan’da hızlı büyüyeceklerini, ülke çapında gelecek beş yıl içinde elli toptan satış mağazası açmayı planladıklarını açıkladı.

Yıllar boyu yabancı perakende yatırımı teşebbüslerine maruz kalmamış olan Hindistan’da geçen yıl Endüstriyel Politikaları ve Geliştirme Departmanı (DIPP) büyük perakendeciler ve küçük mağaza sahipleri gibi tüm paydaşlardan ülkenin çok markalı perakendecilikte yabancı direkt yatırıma izin verip vermemesi gerektiği hakkındaki görüşlerini bildirmelerini istedi.

Hükümet DIPP’nin tartışma evrakları ile elde edilen sonuçlara dayalı bir rapor hazırlaması için bir komite oluşturdu.

O esnada, Bharti Walmart Hindistan yabancı şirketlere perakende piyasasını açsa bile toptan satış işlerine devam edeceklerini belirtti. Jain şunları belirtti:

“Perakendecilik sektöründeki FDI tartışmasının sürdüğünü biliyoruz ama bu arada biz de peşin ödeme mağazaları açıyoruz. Hindistan FDI’lere onay verdikten sonra bile, bu mağazaları açmamak için bir sebep göremiyorum. Hindistan’ın iç bölgelerinde dağıtımın ve ürünlerin kalitesinin artması, müşterilere uygun fiyatlarla ulaşılabilir ürünler sunulmasına ihtiyaç var... İlk deneyimlerimiz gayet iyi olduğuna göre FDI bize ne konuda izin verirse versin aynı yoldan yürümeye devam etmeliyiz.”

Danışmanlık şirketi Booz Allen and Co. ortaklarından Abhishek Malhotra, Bharti Walmart için Hindistan perakendeciliği çekici iken toptan satış da değerli bir iş kolu olacağını belirtti. “Daha fazlasına izinleri olsa bile bu gibi yabancı şirketler o boşlukta iş yapmaya devam edeceklerdir,” dedi.

www.livemint.com Mayıs 5, 2011

Temmuz 2011’de, Bakanlar Kurulu perakende sektöründe FDI’nin %51 olmasını onayladı ve Walmart’ın Hindistan perakendeciliğini ele geçirmesine destek vermiş oldu.

Gıda Sisteminin Yeniden Tasarlanması

Navdanya’nın biyoçeşitli tarım üzerine yaptığı çalışma, arazide ne kadar biyoçeşitlilik olursa o kadar da verim elde edilebileceğini göstermiştir. Ekolojik tarımın çeşitliliği değişmiştir çünkü farklı

çeşitte ekinler ekilmiş bir araziden, eşit büyüklükte farklı bölgelere ayrılarak tek ürün ekilmiş bir araziye oranla çok daha fazla ürün hasat edilebilmiştir. Örneğin, süpürge darısı ve güvercin bezelye karışımının ekilmesinde, bir hektar alanda 0.94 hektarlık süpürge darısının ve 0.68 hektarlık güvercin bezelyesinin tek yetiştirildiği alan ile aynı verim elde edilir. Böylece, bir hektar çoklu ekim ürünü 1.62 hektar tekli tarım ürününün verimine eşitti. Buna Eş Değer Arazi Oranı (LER) denir.

Arazi kullanımı etkinliği ve daha yüksek LER raporlanan ürün çiftlerine şunlar örnektir: akdarı/yer fıstığı 1.26; darı/ fasulye 1.38; akdarı/ süpürge darısı 1.53; darı/güvercin bezelyesi 1.85; darı/kokoyam/tatlı patates 2.08; manyok/ darı/ yer fıstığı 2.51. Yeşil devrimin tekil tarımı ile aslında önceden alınan dönüm başı farklı çeşit ekinler ile sağlanan verim azaltılmıştır. Bu durum da kimyasal ağırlıklı tarım ve genetik mühendisliğinin araziye gıda üretiminden ayırarak biyoçeşitliliği kurtaracağı argümanını da haksız çıkarmaktadır. Aslında tekil tarımlarda daha fazla araziye ihtiyaç duyulduğu için biyoçeşitlilik iki kez zarar görmüştür. Biri arazide ve diğeri de tekil tarımın yerini aldığı ürünleri üretmek için gereken ek arazide. Dahası, kimyasallar çeşitli canlı türlerini öldürdüğü için kimyasal tarımın biyoçeşitliliği koruduğu şeklinde bir iddiada pek de bulunmaz.²⁴

Üretkenlik ölçüsü sadece kaynak verileri görmezden gelerek bozulmaz, toplam veriler yerine sadece tek ve kısmi bir çıktıya odaklanılırsa da bozulur. Tek yönlü tekil tarım paradigmasının sunduğu bir efsane de biyoçeşitliliğin verimi ve üretkenliği azaltmasıdır; ancak, verim ve üretkenlik teorik yapıları terimler olduklarından bağlama göre değişebilirler. Verim genellikle bir birim alana tek bir ekinin ekilmesinden sağlanan üretime denir; tüm araziye tek bir ürün ekmek tekil tarımdır ve tabii ki de verimi arttıracaktır. Birden fazla ekin ekmek bireysel olarak tüm ekinlerden *düşük verim getirecek; ancak toplam* gıda çıktısı yüksek olacaktır.

Chiapas'daki Maya köylüleri üretken olmadıkları ile bilinirler; çünkü dönüm başına sadece iki ton mısır üretirler ancak dönüm başı ürettikleri toplam gıda miktarı 20 tondur. Himalaya'nın yüksek taraçalı arazilerinde, köylü kadınlar dönüşümlü ve karışık olarak jhangora (akdiken), marsha (horoz ibiği), tur (güvercin bezelyesi), urad (siyah mercimek), gahat (horse gram, yerel

bir bakliyat), soya fasulyesi, bhat (glisin soya), rayans (pirinç fasulyesi), swanta (börölce), koda (ragi darısı) yetiştirirler. En kötü yıllarda bile toplam hasat endüstriyel tarımla sadece pirinç yetiştirmeye oranla altı kat daha fazladır. Himalaya'daki organik çok ürünlü tarım yapılan bir arazi 9.000 kg darı, turp, hardal otu ve bezelye yetiştirirken kimyasal tarımla sadece darı yetiştirmenin verimi 5000 kg'dır. Biyoçeşitli sisteme göre 1.000 kg daha fazla darı üretmeleri anlamına gelirken aynı zamanda 4.000 kg daha az gıda demektir. Dönüm başına besin değeri bakımından, biyo çeşitli tarım sistemi kimyasal tekil tarımlara oranla çok daha üretkendir. Tekil tarım ile karşılaştırıldığında 305 gram kalsiyum ve 29,3 gram demir sağlar.

Benzer şekilde biyoçeşitlilik odaklı bir sistemde kimyasal pirinç tekil tarımının dönüm başı 1.200 kg verimi ile kıyaslandığında, ragi darısı, akdiken, horsegram ve yerel soya verimi 1.400 kg'dır. Besin değerleri kıyaslandığında ise tekil tarımda 90 kg protein elde edilirken biyoçeşitli tarımda 338 kg protein üretilir. Biyoçeşitlilik odaklı sistem 2.540 mg karoten ve 554 mg folik asit sağlarken tekil tarımda 24 mg karoten ve 0 folik asit elde edilir.²⁵

Tarımın asıl amacı gıda üretimi, besin değeri ve beslenme olduğundan tekil tarımdaki bir ürünün verimi yerine dönüm başına düşen besin değeri miktarını verimlilik ölçeği olarak kullanmak daha doğru olacaktır. Bitkilerin ürettiği besin değerleri insanlar için, toprak organizmaları için gıda olur ve sonucunda yine toprağı ve insanları besleyen bitkilere besin olur. Sürekli besin döngüsü sürdürülmeye devam eder ve biyoçeşitlilik ve ekolojik kuvvetlendirmeler ile daha da yoğunlaştırılabilir.

Endüstriyel tarım verimliliği ister orman ister çiftlik olsun, sistemin "bir kısmının bir kısmı" olduğu kısıtlı bağlamlarda yüksektir. Mesela, "yüksek verim" ekinleri binlerce ağaç türü içinden sadece bir çeşit ağaç seçer (kâğıt hamuru ağacı gibi), geleneksel ormancılık faaliyetlerinde ise çok çeşitli orman türünün farklı bölümleri kullanılır.

"Yüksek verimli" yeşil devrim ekin modelinde sadece tahılı olarak kullanılan buğday gibi yüzlercesi arasından sadece bir ekin seçilir. Bu yüksek kısmi verim yüksek toplam verim demek değildir çünkü çiftlik sistemindeki diğer her şey israf edilir. Geleneksel tarım sistemleri karışık ürünlerin dönüşümlü olarak ekildiği bir

sisteme dayanır. Tahıl, baklagil, yağ tohumu gibi her ekinin farklı türleri yetiştirilir, çeşitli ekin yetiştirme sisteminden doğan verim ile ilgili henüz hiçbir gerçekçi değerlendirme yapılmamıştır. Üretkenlik ise oldukça farklıdır; ancak çeşitlilik bağlamında ölçüldüğünde küçük çiftçilerin tüm dünyayı doyurabileceğini göstermektedir. Brezilya’da on dönüme kadar biyoçeşitli bir arazinin üretkenliği dönüm başına 85 dolar iken, 500 dönümlük tek ürün arazisinin üretkenliği dönüm başına 2 dolardı. Hindistan’da beş dönüme kadar olan bir arazi üretkenliği dönüm başı 735 rupi iken 35 dönümlük bir çiftlikte üretkenlik dönüm başı 346 rupiydi. Eğer iç girdilere ve çok az birkaç dış girdiye dayandığını hesaba katarsak, ekolojik tarım faaliyetlerinin üretkenliği yüksektir. Yeşil devrimin üretkenliği ciddi manada arttırdığı gösterilmeye çalışıl-sa da, kaynak kullanımı hesaba katıldığında üretken olmadığı ve kaynakları israf ettiği görülmektedir.

Tüm bu kanıtlar “dünyayı besleme” açısından ne anlama gelir? Veriler, dünyanın her yerinde biyoçeşitli tarımın birim arazi başına büyük çiftliklere oranla çok daha fazla tarımsal ürün verimi sağladığını göstermektedir. ABD’de bile 27 dönüm veya daha az arazisi olan küçük çiftlikler, dönüm başına daha büyük çiftliklere göre on kat fazla dolar elde etmektedir. Demek oluyor ki tekil tarımın verimini ölçmekten, tarım sisteminde biyoçeşitliliğin getirilerini değerlendirmeye geçmenin vakti geldi.

20 Aralık 2010’da Genel Kurul’a Gıda Hakkı konusunda uzman raportör Olivier de Schutter tarafından sunulan bir Birleşmiş Milletler raporu, ekolojik tarımın daha fazla üretim yaptığını doğrulamaktadır. “Kaynak koruması, düşük dış girdi tekniklerinin verimi önemli ölçüde artırma potansiyeli olduğunu kanıtlamıştır. 12,6 milyon çiftlikte yapılan ekolojik müdahaleler ile verim %79 arttırılmıştır (s.8).”UNCTAD-UNEP “Afrika’da Organik Tarım ve Gıda Güvenliği (2008)” çalışması, ekolojik yöntemlerin ekin verimliliğini tüm Afrika için %116 ve Doğu Afrika için %128 arttırdığını tespit etmiştir.

Kaynakça

1. Mayank Bharadwaj, "India's 09/10 Edible Oil Imports to Jump 46 Per Cent", Mart 16, 2010, Reuters.
2. Organik Tüketiciler Birliği, "Massive Government Subsidies for GE Soybean" <http://www.organicconsumers.org>
3. Victor Davis Hensen, "Pruning Farm Subsidies: US Needs Drastic Reset of Its Agricultural Policy," Ohio, The Morning Journal, Şubat 17, 2011.
4. "Helping Farmers", Deccan Herald, Kasım 22, 2004.
5. Sonu Jain, "Centre to States: Reform, Only Then You Can Get Money to Improve Farmers' Market", Indian Express, Ekim 21, 2004.
6. Rajiv Shah, "State Opposes Corporate Sector Entry in Agriculture Marketing," Times of India, Kasım 21, 2004.
7. Vandana Shiva'dan alıntı, "The Great Grain Robbery by Agribusiness MNCs", Bilim Teknoloji ve Çevre Araştırma Kurulu, 2005.
8. Anil Yadav, "Babu Rashtriya Kampanyo Ke Fando Se Sawdhan", Nai Duniya, Ekim 29, 2004.
9. Rasheeda Bhagat, "Give Them Empowerment First," Business Line, Kasım 19, 2004.
10. "Partial Response to Bhopal Bandh", The Hindu, Aralık 21, 2004.
11. Yogi Agarwal, "Turn-Around Time", Business India, Haziran 18, 2006.
12. L.S. Herdenia, "Farmers, Traders Up in Arms Against M.P. Government," Kashmir Times, Aralık 25, 2004. Tim Lang ve M. Heasman, Food Wars, Londra: Earthscan, 2004.
14. Thomas L. Friedman, The World is Flat, New York: Farrar, Straus & Giroux, 2005.
15. Kenneth Stone, "Impact of the Walmart Phenomenon on Rural Communities" www.econ.iastate.edu/faculty/stone/10years-study.pdf
16. ETC Oligopoly Inc. raporu www.etcgroup.org/en/node/44
17. Yazarın kişisel iletişimlerinden.
- 18-22. Charles Fishman, The Walmart Effect, New York: Penguin, 2006.
23. Aaditya Mattoo, et al, "From Corruption at Home to Competing Abroad," Dünya Bankası Raporu, 2007.
24. Navdanya, "Biodiversity-based Productivity: A New Paradigm for Food Security and the Environment", Delhi: 2005, 2009.
25. Navdanya, "Health Per Acre," Delhi: 2011.

Kalkınmanın Ötesinde: Yeryüzüyle Barışmak

“Eğer tedbirlerimiz yetersiz olursa, yapmaya çabaladığımız şey (GDP artışı gibi) hayat standartlarının daha kötü bir hale gelmesine katkıda bulunabilir. İstatiksel tabloların amacı karmaşık toplumumuzda neler olduğunu birkaç anlaşılabilir sayı ile özetlemektir. Her şeyin tek bir sayıya, GDP’ye, indirgenemeyeceği bariz bir durumdur.”

-Joseph Stiglitz

Başka bir ünlü ekonomist E. J. Mishan kitabı “The Costs of Economic Growth”ta şunlara değiniyor,

“Açıktır bellidir ki toplumun tüm koşullarını anlayabilmek için kişi danışmaktan başka bir şey yapamaz. Güvenilir kişiler arasında... Bundan şüphe duymak, diyelim ki %4 büyüme oranı... Bir millet için %3'lük büyümeden daha iyi olması neredeyse sapkınlıktır; dördün üçten büyük olduğundan şüphe etmekten farksızdır.”¹

Mishan büyümeyi “ gerçeklikten istatistiklere yapılan bir yolculuk” olarak ölçme saplantısına değinmiştir.

Dünya genelinde, büyüme modelinin derin bir sorgulaması mevcuttur: zengin kuzey hem tatmin, keyif ve mutluluk getirmemesi hem de şu an çöküşte olması sebebiyle ekonomik büyüme yanılmasına kapılmıştır. Güney ülkelerinde büyüme fakir kesimin kaynaklardan ve mülklerinden koparılmasına yol açmıştır. Toplumların sürdürülebilirlik ve asgari geçimleri ekolojik yıkımı ve ekonomik bozgunu saklayan büyümenin empoze edilmesiyle vahşice değiştirilmiştir. Büyüme, toplumların ve yeryüzünün iyiliğinin yerine geçtiğinde, doğa ve insanlar görünmez hale gelir. Soyut yapılar yaşayan kaynakların ve yaşayan toplulukların yerini alır, araçlar sonuçlar haline gelir ve insanın akıbeti unutulur.

Bu gibi soyutlamalar 2008’de Wall Street’in çöküşüne ve kredi krizlerine sebep olmuştur. 15 Kasım 2008’de Finans Piyasası ve Dünya Ekonomisi Zirvesi’ndeki bildirisinde 20 ülke grubu şunları belirtmiştir:

“Güçlü küresel büyüme döneminde, artan sermaye akışını ve bu on yılın başlarında uzun süreli istikrarı ile piyasa katılımcıları tehlikeler ile ilgili yeterli değerlendirmeler olmadan yüksek verimde satışlar gerçekleştirmiş ve gerekli özeni göstermekte başarısız olmuştur. Aynı zamanda, zayıf garanti standartları, güvensiz risk yönetim faaliyetleri, artan karmaşık ve anlamsız finansal ürünler ve neticesinde fazla baskı birlikte sistemde zayıflıklar yaratmıştır. Bazı gelişmiş ülkelerdeki politikacılar, düzenleyiciler ve denetmenler finansal piyasalarda biriken tehlikeleri yeteri kadar inceleyip değerlendirmemiş, finansal yeniliklere ayak uydurmuş ya da ülke içi denetleyici hizmetlerin sistemsel uzlaşmasını hesaba katmıştır.”²

Gerçeklik veya denetlemeden yoksun soyut araçların baskınlığı, finansal kurumların çöküşü ile sonuçlanmıştır. ABD’nin en büyük beş yatırım bankasının toplam borcu 4 trilyon dolar olmuştur. Lehman Brothers iflas etti; Bear Stearns ve Merrill Lynch başka şirketler tarafından alındı ve Goldman Sachs ve Morgan Stanley ABD hükümeti tarafından kurtarıldı. Bankalar kurtarıldığında, altı milyon ABD vatandaşı işlerini kaybetti. GDP (Gayrisafi millî hasıla) bakımından toplam ABD ekonomisi 14 trilyon dolardır ve yedi büyük finansal kuruluşun borç miktarı 9 trilyon dolardır.³

Büyük Hint Oligarşileri

Geçtiğimiz on yıl içinde Hindistan’ın küresel imajı şiddetli değişikliklerden geçmiştir. Bir yandan ruhani ve egzotik bir yer olarak bilinirken, diğer yandan da devasa fakirlik ve mahrumiyeti ile tanınır. Hindistan kendisini aniden dünya platformunda küreselleşmenin kazananlarından biri olarak bahsedilirken bulur. “Parlayan Hindistan” birdenbire devasa ekonomik, politik ve sosyal değişimlerin başarıldığı ve hakkının verildiği ulusal bir politik slogan olmaktan çıkıp aynı zamanda ülkenin yeni marka ismi de olmuştur. Hindistan’ın dolar milyarderleri şimdi dünya çapında ün kazanmış, Forbes milyarderler listesinin üst sıralarını işgal etmektedir. Büyük Hint oligarkları nasıl ortaya çıktı? Hangi politikalar

ve süreçler yükselmelerine yardımcı oldu? Hindistan çoğunlukla “gelişmekte olan ekonomi” olarak adlandırılır; Hint medeniyeti tabii ki “gelişmekte” olmak için çok eskidir ancak küreselleşme ve serbestleştirmeden tam olarak ne doğmuştur?

Fazla abartılmış özelleştirme, serbestleşme ve küreselleşmeye dayanan neoliberal model ile sokaklar sonunda Hindistan’ın yükselişi olarak yanlış tanımlanmış mucizevi büyüme hikâyesine değil Hintli milyarderlerin ekonomik yükselişine çıkmaktadır. Küreselleşme çağında, zamanın Cambridge/Oxford mezunu Ekonomi Bakanı Manmohan Singh’in himayesi altında yapılan 1990’lardaki güçlü reformlar, GDP oranının iki basamaklı olarak lafta kalmasıyla tartışmasız büyüme çarkları olarak görülmeye başlandı. Aslında büyük bir varlık oluşturulurken, birkaç geleneksel etkili ailenin ellerinde kalmış, kamuya açık sektörler gittikçe özel oligo-poller haline gelmiştir.

Yine de yakın zamanda, politikacıların ve en büyük ticarethanelerden bazılarının dâhil olduğu muazzam bir skandal dalgası Hindistan’ın yeni küresel statüsünün temellerini sarsmaktadır. Hindistan’ın varlığının sıcaklığı yükselmektedir. Şimdiye dek iş feraseti ve mahareti başarılı iş kollarının yegâne belirleyicisi olmasıyla övgüler aldığından, halk şimdi bu maharetlerin aynı zamanda özel politikalar için lobi oluşturmada, kuralları esnetme ve çıkarıcılık için de kullanılıp kullanılmadığını sorguluyor. İnsanlar bu varlığa nasıl sahip olduğunu sorgularken, politikaların, ekonomik politikalar ve orantısız büyüme modeliyle bağlantısını incelemek önemlidir. Aslında eşitsizlik yirmi yıl önce başlayan bir sürecin, kapsayıcı büyüme iddiasında bulunan hükümetin durmaksızın hararetle iteklemesinin, bir sonucudur.

Her bir yapısal değişikliğin dağıtım etkileri vardır. Hindistan gibi politik, sosyal, ekonomik, dinî, kişilik ve belirli çıkar gruplarının bol olduğu bir ülkede, her bir girişimin getirdiği fayda ve zararların pay edilmesini incelemek azami önem taşır. Çalışmalar, 1990’ların serbestleştirme sürecinin ticari iş sektörlerinin ve yerel seçkinlerin faydasına olduğuna, zaten güçlü olan kesimlerin mevkillerini ve varlıklarını yükselen ekonomik ve politik nüfuz ve siyasi bağlantılarıyla tekrar güvence altına aldıklarına dair güçlü bir yargı olduğunu öne sürmektedir.

Ticari iş sektörü, yenilikçiler, değişim ve büyümenin dinamları

olarak sunulurken ekonominin ön planına atılmıştır. 1,2 milyar kişilik Hindistan, India Inc'e indirgenmiş, kamu sektörü birimlerinde yozlaşma olmadığında gereksiz ve anlamsız olarak görülmeye başlanmıştır. Özelleştirmenin, Hindistan'ın yapısal yetersizlikleri ve problemlerine deva olacak bir ilaç olduğu şiddetle savunulmuştur. Uluslararası finans enstitüleri sistematik olarak Serbestleştirme, Özelleştirme, Küreselleştirmeyi (LPG) ödül ve ceza yaklaşımı ile öğütlenmiş ve ülke hızlı büyüme, modernleşme ve halkın refahının artması vaatleri ile cezbedilmiş, reformlar ile yapısal düzenleme programları ve kredi şartlandırmaları dayatılmıştı.

Ekonomik reformlar sırasında Hindistan bir ödeme krizi dengesinin tam ortasındaydı. Uluslararası kurumların yardımını kabul etmek de aynı zamanda diktelerini kabul etmek anlamına gelmekteydi. Dünya Bankası Aralık 1991'den Aralık 1993'e iki yıllık 500 milyon dolar değerinde IMF'nin yönettiği istikrar programı tarafından desteklenen Yapısal Uyum Programı'nı (SAP) başlatmıştır.⁴ SAP Hindistan ekonomisini dünyaya açma fikri ile kısıtlamaların kaldırılması ve serbestleştirme içermekteydi. Yardımlar önemli ölçüde kesildi, düşürülen tarifeler ile ticari politika serbestleştirildi; endüstriyel ve ithalat lisansları önemli ölçüde azaltıldı; yabancı direkt yatırım, yabancı eşit yatırım ve iş katılımı devasa artış gösterdi. 1991'de tanıtılan Yeni Endüstriyel Politika kamu sektörünün baskınlığını kırdı ve enerji, telekomünikasyon, altyapı, maden ve bankacılık gibi önemli ekonomik sektörleri özel yatırıma açtı. Demir, çelik ve gemi yapımı gibi üretim sektörleri de özel firmalara açıldı. Tüm geleneksel mülk kaynakları, kamu malları ve su, elektrik, sağlık, eğitim gibi hizmetler de yavaşça kuşatıldı ve özelleştirildi. Böylece yerli ve yabancı oyuncuların, yakında egemen olacakları bu keşfedilmemiş geniş bölgeye giriş yapmaları ve sömürmeleri sağlandı.

Yeni politikalardan direkt olarak faydalananın iş sektörü olması durumunda, orta sınıf da yeniden yapılandırma yapma konusunda çok hevesli olurdu: üretimi ve tüketimiyle Hindistan piyasası yerli bir pazar oluşturmuştur. Küreselleşme ile ülkedeki orta ve üst sınıflar yabancı olan her şeyin büyümesine kapıldı, uluslararası eşyalar, değerler ve yaşam tarzlarına açıldılar ve hükümet politikalarını gerici olarak tanımamışlardı. Maalesef, genel halk çoğu

zaman Hindistan'ın sosyoekonomik yapısına, özellikle de yerel üreticilere, küçük çiftçilere, endüstrilere ve perakendecilere olan derin etkileri konusunda kayıtsız kalmıştır. Bazıları için Hindistan'ın dünya ekonomisine açılması sadece yabancı tüketim ürünlerine erişebilmek anlamına geliyorken, toplumun daha geniş bir kısmı için bu durum kaynakları ve geçimlerinin yağmalanması ile tutarlı, daimi ve durdurulamaz bir tehdit anlamına gelmektedir. Çoğunluğu kentli ayrıcalıklı tüketici sınıf ile köylüler ve kırsal bölgelerdeki kabile halkları arasındaki bu bölünme çoğu zaman "Hindistan-Bharat" bölünmesi olarak adlandırılır. Ayrıca zihniyet ve sosyal politika yaklaşımında yavaş bir değişim de görülür. Varlık birikimleri en üst başarı ve fakirlik neredeyse bireysel bir başarısızlık olarak sunulur.

Neoliberal paradigma hükümeti ülkenin ekonomik işlerine olan katılımından çekilmesi konusunda sertçe zorlamaktadır. Yeni indirgemeci rolü, eşitlik ve yeniden dağıtımın sosyalist ideolojisine dayanan en başta gelen politika ilkelerini kısmen terk etmesi anlamına gelmektedir. Serbestleştirme şirket çıkarları için yeni alanlar açarken, yerel ekonomileri, geçim kaynaklarını, güvenlik ağlarını ve en kötüsü de sosyal güvenliği kapatır. Gandhi ve Nehru'nun sosyalist ideolojisi sosyal adaletin güçlü bir bileşeni olarak gösterirken, yeni model ortak refah endişelerini ortadan kaldırmakta, topluluk kavramının yerine bireyi koymaktadır. Söylenen daha fazla piyasa ve daha az hükümet kısıtlaması iken asıl olan şirketler için kısıtlamaların kaldırılması ve vatandaşlara gereğinden fazla kısıtlama getirilmesidir.

Ticaretin kısıtlamalarının kaldırılması şimdiye kadar birçok sonuç doğurmuştur; ilk olarak, profesyonel kurumsal politikalar üzerindeki odak ve devlet için sosyal güvenlik ve korumaya ihtiyaç duyan toplumun zayıf kesimleri pahasına indirgemeci bir rol; ikincisi, piyasaların en üstün kural koyma kurumları haline gelmesi, hakların alım gücüyle değiştirilmesi, toplumun çoğunluğunun refah ve çıkarlardan koparılıp "yardımlara" bağımlı kalması; üçüncüsü, kaynaklar üzerinde adaletsiz bir oyun alanında mücadelede bulunmak yani sıradan halkın özelleştirilmesi; son olarak da, zihniyetteki değişime eşlik eden kapitalist büyümenin bu birikimi gittikçe meşru görmeye, amaçlarını haklı çıkarmaya başlaması. Özelleştirme ve denetimsel serbestlikler fakir halka

yeni bir sömürge tehdidi olarak dayatılırsa, onlar da hakka tecavüz ya da istimlak olarak bilinen birikim sürecine ortam hazırlar. Kaynakların yaratılmadığı ex novo ancak prekapitalist ya da devlet sektörü üretiminden veya şuan özelleştirilen kamu mülklerinin kaynaklarının direkt ele geçirilmesi yoluyla uygulanan tipik kapitalizmdir.⁵

Böyle bir büyüme şekli yoksulluğun azaltılmasına yardımcı olmaktan çok uzaktır. Serveti, toplumun en altında geniş tabanından toplayıp en üstündeki küçük elit kesime tekrar dağıtmaktadır. Gelir vergileri çalışmaları, yeni ekonomik politika ile %1'lik en üst kesimin gelir oranında %50 civarı bir artış olduğunu, bu %1'in arasındaki en zengin %1'in de gelirini üçten fazlaya kattığını açıkça göstermektedir.⁶ Aslında LPG yaklaşımı bazıları için faydalıydı; ancak trickle down (zenginlere vergi indirimi gibi tavizler vermenin ekonomiyi canlandırarak toplumun her seviyesine fayda sağlayacağına ilişkin teori) varsayımı yerine, varlık gerçekte yukarı sızdırılıyordu. Zenginler daha da zenginleşirken, yoksullar giderek hem fiziksel hem sosyal hem de politik anlamda mülksüzleştiriliyor ve ötekileştiriliyordu.

Bu dengesiz varlık birikiminin en aşikâr kanıtı, birçok Hintli milyarder ortaya çıkmasıdır. Neredeyse rakipsiz yeni açılan bu pazarda bir avuç iyi bağlantılara sahip şirket ve aile çok geçmeden devasa kaynakları kontrol altına almaya, Hint oligarkların yükselmesine yol açtılar. Forbes'un 2011 listesinde Hintli 50 milyarder yer alır: Arcelor Mittal'ın sahibi Lakshmi Mittal (no:6, 31,1 milyar dolar); Ambaniler: Reliance India Ltd. ve Anil Dhirubhai Ambani Group- Mukesh (9,27 milyar dolar) ve Anil (103, 8,8 milyar dolar); Essar Group ile Ruia Ailesi (42, 15,8 milyar dolar); Jindal'lar (56, 13,2 milyar dolar); Gautam Adani (81, 10 milyar dolar); Bharti- Airtel Sunil Mittal (110, 8,3 milyar dolar); Vedanta'dan Anil Agarwal (164, 6,4 milyar dolar). Tata Group'tan Ratan Tata'nın gelirinin büyük bir kısmı hayır kurumlarının kontrolü altında olduğu için listede ismi olmasa da şirketlerinin ve operasyonlarının boyutu bu çalışma için onu da kalifiye hale getirmektedir. Zenginliğin zaten zengin olanların elinde kalacak olması ve bazı gruplar diğerlerinin yerine geçerken varlığın her hâlükârda oligopollere kalmasından dolayı bazı milyarderler kendileri bu varlığa sahip olurken bazılarının varlıklarının miras olması bu argümanı etkilemez.

Arcelor Mittal

Hindistan'ın en zengin ve dünyanın en zengin altıncı kişisi Lakshmi Mittal dünyaca tanınmaktadır. Ayrıca prestijli ve havalı Kensington Saray Bahçelerindeki lüks konağında yaşadığı İngiltere ve Avrupa'da da en zengin kişi olmuştur. Milyarderler Sırası diye bilinen bir sokaktaki evin şimdiye kadar alınmış en pahalı özel mülk olduğu söyleniyor. Lakshmi Mittal'ın 31,1 milyar dolarlık serveti esas olarak çelik sektöründeki şirketi Arcelor Mittal'den gelmektedir. Altı ülkedeki endüstriyel kapasitesi ve altmıştan fazla ülkedeki faaliyetleri ile Arcelor Mittal çoğu küresel piyasada çelik üretiminde lider olarak tanınmakta, New York, Amsterdam, Paris, Brüksel, Lüksemburg, Barselona, Bilbao, Madrid ve Valencia borsalarında listede yer almaktadır.⁷

Mittal ayrıca Goldman Sachs'ın Bağımsız Yöneticisi; Avrupa Savunma ve Uzay Şirketi'nin Yönetim Kurulu Üyesi; Dünya Çelik Birliği; Kazakistan'daki Yabancı Yatırım Kurulu; Güney Afrika'daki Uluslararası Yatırım Meclisi; Ukrayna'daki Yatırımcıların Bakanlar Kurulu Meclisi; Dünya Ekonomik Forumu'nun Uluslararası İş Meclisi; Dünya Çelik Birliği Yürütme Kurulu; Mozambik'in Uluslararası Başkanlık Danışma Kurulu ve Uluslararası Demir ve Çelik Endüstrisi'nin Yürütme Kurulu tüm bunların yanı sıra da Hindistan'ın Küresel Danışma Meclisi'nin Başvekilidir.

Ailesinin çelik işine başlayan Lakshmi Mittal, Endonezya'daki yıkılmış bir çelik fabrikasının satın alınması konusunda temkinli davrandı. Çelik devi olarak yükselişine Avrupa, ABD, Kanada ve Afrika'nın geniş bölgelerinde çelik üretim birimleri elde ederek istikrarlı güçlendirmeler ile başladı. Daha yakın zamanda Arcelor Mittal'ın Greenfield projeleri Hindistan, Liberya, Senegal, Moritanya, Mozambik, Nijerya, Rusya, Suudi Arabistan ve Türkiye'de öne çıkarıldı. Şirket ayrıca çelik üretim faaliyetlerindeki üretimi arttırmak için dikey entegrasyona bel bağlamaktadır. Ham madde üzerindeki hâkimiyeti aynı zamanda demir cevheri ve kömür maddenciliğinde de bulunduğu anlamına gelmektedir. Pazar hakimiyeti ile sonuçlanan güçlendirme ve dikey entegrasyon stratejileri birtakım sorunlar oluşturmaktadır.

Önce kuvvetlendirme trendi piyasa üzerinde önemli bir hâkimiyet kurmasını sağlar ve bu da ekonomik ve politik açıdan

azımsanmayacak ölçüde bir oligopol ile sonuçlanır. Daha sonra, süreç daha zayıf sektörlerden, endüstrilerden, kısıtlamalardan ve çoğu zaman hassas ya da az gelişmiş ekonomilerden avantaj elde edilmesine, kötü çalışma standartları ve ücretlerini kâr sağlayan iş bileşenlerine çevrilmesi ve masraf azaltma aracı olarak görülmesine dayanır. Akabinde, ham madde ile direkt kaynağına sahip olmak için çevresel ve sosyal olarak en yıkıcı sektör olan madencilik ile güçlü bir bağ kurulması gerekir. Son olarak da daha geniş bir bakış açısından bakınca, metal endüstrilerinin büyümesi gelişmenin nihai hedefi olarak fazla tüketim ve endüstriyelleşme ideolojisine dayanır ve bundan sağlanır.

Hindistan'ın politika çerçevesi, benzer şekilde ülke 2020 yılına kadar 200 milyon ton çelik üretimi ile dünya lideri olmayı amaçladığından çelik üretiminin arttırılmasına yönelmiştir. 1991'den uyarlanan yeni endüstriyel politika ile çelik ve demir endüstrisi kamu sektörüne ayrılan rezervler listesinden çıkarılmış ve zorunlu lisanstan muaf tutulmuştur. Yeni Ekonomi Politikası çelik endüstrisinde şu gelişmeleri tanıtmıştır:

- Geniş ölçekli kapasiteler kamusal sektör için ayrılan endüstriler listesinden çıkarılmıştır; ek kapasite için lisans gereklilikleri de bölgesel kısıtlamalara tabi olarak geri çekilmiştir.
- Özel sektör tüm düzen üzerinde önemli bir rol oynamaya başlamıştır.
- Fiyatlandırma ve dağıtım kontrol mekanizmaları sonlandırılmıştır.
- Demir çelik endüstrisi yabancı yatırım için yüksek öncelik listesine eklenmiş, %50'ye kadar olan yabancı ortaklığın, genel olarak yabancılara yönelik bu tür yatırım ve takasları otomatik olarak onaylayacağı anlamına gelmiştir.
- Nicel ithalat kısıtlamaları genel olarak kaldırılmış, ihracat kısıtlamaları geri çekilmiştir.

Kısıtlayıcı yapı böylece özel yerli ve yabancı katılımına müsaade etmiş ve diğer politikaları uygun şekilde takip etmiştir. Metal endüstrisi konusunda, örneğin 2008'de çıkan Yeni Maden Politikası önemli serbestleştirmeler ve madencilikte özel oyunculara yardımda bulunulmasını vurgulayan bir politika olarak çıktı. Bu gibi çıkarılara yönelik davranışların sonucu büyük ölçüde yerel topluluklar tarafından taşınmaktadır. Maden zengini Merkezi Hindistan, şimdi maden ve çelik şirketlerinin tesislerini kurmak için

ormanları ve tarımsal alanları dönüştürmesiyle vahşi arazi savaşları ve karmaşalarıyla sıkıştırılmakta arkasında sadece kirlilik ve yıkım bırakmaktadır. Arcelor Mittal de Jharkhand, Orissa ve Chhattisgarh'da demir cevheri madeni ve çelik tesisi kurarken güçlü yerel muhalefet ile karşılaşmıştır. Benzer şekilde, yatırım ve teknoloji vaatleri kamu birimlerinin özelleştirilmesine teşvik etmiştir ve 2008'de Arcelor Mittal hükümete Coal India Ltd. mülkiyetinde merkezi kontrollü kömür madeni ortak müşteregi oluşturma teklifinde bulunmuştur.

Kamu sektörü birimleri özelleştirildikçe ve küçük tesisler ve değirmenler devir alındıkça, endüstri gittikçe daha da tekelsizlik üzerine yoğunlaşmaya başlamış, finansal danışmanlar ve enstitüler de ekonomi ölçeği gerekçesiyle daha fazla özelleştirme yapılmasını savunmuştur. (Çelik konusunda, POSCO'nun aslında bir kamu girişimi olarak başarılı bir kuruluş ve yönetim süreci geçirdiğini belirtmekte fayda var. Şirket Güney Kore'nin enstitü istikrar kredisini alması üzerine IMF baskısı altında özelleştirilmiştir.)

Özelleştirme, kuvvetlendirme ve dikey entegrasyon rekabet olmayan ya da rakiplerin ayakta kalmak için fazla zayıf olduğu ortamlarda dev çelik imparatorluklarının dayandığı sütunlardır.

Reliance İmparatorluğu

Reliance marka ismi petrokimyasal, plastik, perakende, SEZ, petrol & gaz, elektrik, ekonomi ve telekomünikasyon gibi çoklu iş kolları ile ilişkilidir. Asıl kurucusu Dhirubhai Ambani de hayalleri ve arzuları sebebiyle çok saygı duyulan biridir. Fakirlikten zenginliğe masalına örnek teşkil eden, değişimin, başarının ve kurtuluşun sembolü olarak görülmektedir.

Dhirubhai Ambani sıfırdan bir imparatorluk kurarken doğru bağlantılar ile desteklenmiştir. Lisans Raj döneminde (İngiliz yönetimi dönemi) iş yapmanın bürokrasi ve politikacılarla iyi ilişkiler kurmak anlamına geldiği herkesçe kabul edilen bir gerçektir. Ekonomi serbestleştirildikten ve rekabet yükseldikten sonra bile, doğru yerlerle olan bağlantılar önemli bir rekabet avantajıydı. Benzin istasyonunda çalışarak başlayan Dhirubhai, Hindistan'ın Jamnagar ve Gujarat'taki en büyük rafinerisinin sahibi oldu. Kırılma noktası, Ahmedabad yakınlarındaki bir iplik fabrikasını Vimal adını verdiği bir tekstil şirketini kurmak için satın almasıyla gerçekleşti.

Kurumlardan ziyade toplumun genelinden fon toplamayı başardı ve equity cult (eşitlik kültürü) olarak bilinen kavramı başlattı. Şirket daha başarılı olmaya başlayınca Ambani endüstriyel bir üretim tesisi kurmak üzere yola çıktı. Dhirubhai'nin Reliance'ı özellikle Rajiv Gandhi rejiminde fayda sağladı. Resmî serbestleştirmeden önce bile, Hindistan'ın tekstil sektöründe önceliği olan elde eğrilen, elde örülen ismini Gandhi'den ilham alan khadi pamuğu, sentetik ve makine yapımı bezlere destek veren politikalar ile yüz üstü bırakıldı.

Şirket 1980'ler ve 1990'larda reform dönemlerinde çeşitlendirmeler yapmaya başladı. Rajiv Gandhi Hükümeti, aralarında özel sektöre girişim olarak gelir ve şirket vergilerini düşürme, küçük çaplı sektörlerle ayrılan kalemlerin listesini daraltma ve telekomünikasyon ile çimento gibi bazı sektörlerde kısıtlamaların kaldırılması gibi aksiyonların olduğu yeni bir reform serisi başlattı. Takip eden on yıl içinde, Narasimha Rao hükümeti, çok daha büyük bir güç ile özellikle endüstriyel büyümeye odaklı bu reformları daha da ileri götürdü. Merkezî lisans sistemi dağıtıldı ve özel şirketlerin önceden sadece devlet kontrolü altında olan iş kollarında çalışabilmesine müsaade edildi. Yabancı katılımı teşvik edildi, ithalat daha serbest bir ticari politika ile geliştirildi ve daha da önemlisi Tekelcilik ve Kısıtlayıcı Ticaret Faaliyetleri yasası esnetilerek, özel şirketlerin daha önce kendilerine kapalı olan piyasa ve iş kollarına girmelerine destek verildi.⁸

Ambani Ailesi'nin bu inanılmaz yükselişinin arka planında bunlar olduğu düşünülmektedir. Ekonomide sınırlamalar kaldırılması ve serbestleştirilmesiyle Reliance Group zaten bilindik bir marka ve gerekli ekonomik ve politik güçler tarafından desteklendi. İşini hem çeşitlendirmeler hem de girişken genişleme ile kuvvetlendirdi. Geriye dönük entegrasyon süreci ile Reliance, tekstil ve polyester faaliyetleri için gereken ham maddelerini çeşitlendirdi. Petrol ve kimyasallara da dönüş yaptı. Takip eden yıllarda, şirket iki kolu ile (RIL ve ADAG) telekomünikasyon, petrokimyasal, enerji, yaşam bilimleri, finans, altyapı, perakende, SEZ, geliştirme, eğlence ve bunun gibi sektörlerle giriş yaptı. Zaman içinde Reliance, şu an ülkenin petrokimya piyasasının dörtte üçünü kontrol eden Indian Petrochemicals Limited şirketini devir aldı.

Gaz ve petrol sektöründe büyük bir oyuncu olan RIL, zamanın serbestleştirmesinden en çok fayda sağlayan şirket oldu. 1994'te

Petrol ve Doğal Gaz Komisyonu kamu yönetimindeydi; 1997-98 yıllarındaki bir sonraki özelleştirmesi ile hükümet rekabetçi bahis yöntemi ile özel oyuncuların da katılımını sağlayan Yeni Petrol Arama Ruhsatı Politikasını (NELP) tanıttı. RIL, ONGC'den sonra en fazla bloğa sahip oldu. Daha yakın bir tarihte, Denetleyici ve Düzenleyici Baş Müfettiş, Petrol Bakanlığı ve Hidrokarbon Genel Müdürlüğü'nün (DGH) Reliance'ı kayırdığını, kuralları onun çıkarları için esnetip sağladıkları devasa faydaların yanı sıra hazinede kayıp yaşanmasına sebep olduklarını raporlamıştır.⁹

RIL'in Andhra Pradesh'ten çıkardığı petrol hacminin azalmasıyla, Mukesh Ambani İngiliz petrol devi British Petroleum ile ortaklığa başladı. Temmuz 2011'de izinden sonra Petrol Bakanlığı BP-RIL anlaşmasını 7,2 milyar dolar ile Hindistan'ın FDI'leri (yabancı direkt yatırım) arasındaki en büyük anlaşma olarak takdir etmiştir. Hindistan piyasasına giriş yapmak isteyen batıdaki şirketlerin ve yerel şirketlerin arasındaki teknoloji ve yatırımlar ile cezbedilmiş sinerji, gitgide daha çok uluslu ve ülkenin yerel gerçekliklerinden uzak bir hâl almıştır. Başka bir ortak teşebbüste RIL Avustralyalı UXA ile uranyum madenciliği için ortak olmuştur. Şirket sektörde özel şirketlerin erişimine açılması için kısıtlamaların hafifletilmesi adına lobi yapmakta aynı zamanda da Hintli şirketlerin de yurt dışı firmalardan teşviklerinin sağlanması gerektiğini savunmaktadır.

Telekomünikasyon sektörü 1994'te tanıtılan Ulusal Telekom Politikası ile özelleştirilmiştir. Telekom spektrumu ruhsatları adaleti ve denetimi arttırmak amacıyla rekabete açık ihale yöntemi ile hisseler ayrılmış ancak meydana gelen durum tam zıttı olmuştur. Reliance Telekomünikasyon kolu şu an ülkedeki 2G spektrum payı ile en büyük şirkettir. Ülkedeki umursamaz icraatlar ve hileli ya da hiç var olmayan denetleme ortamı düşünüldünce, bu gibi araştırmaların son çıktısı tahmin edilemez ve olayların ortaya çıkış şekilleri bile soru işaretleri doğurmakta tek başına yeterlidir. Mukesh Ambani Başbakan'a bu konu ile ilgili soru işaretleri itibarını zedelemesi sebebiyle şikâyetle bulunmuştur.

Reliance markasının perakende ve gayrimenkul geliştirme ile alakalı faaliyetleri, bu devlet şirket bağının nasıl zenginler tarafından birikime teşvik ettiğinin en şiddetli örneklerindendir. Süpermarket zinciri Reliance Fresh ile, şirket Walmart'ın ABD'de

yaptığı gibi Hindistan'ın küçük perakende sektöründe olumsuz bir devrim yapmıştır. Şu anda şirket, gelecekte gıda üretimi yapmak için tarımsal arazi kollamaktadır. Bu da gıdanın özel bir mal olduğu ve artık temel bir hak olmayacağı anlamına gelen özelleştirmenin son aşamasını oluşturmaktadır. Andhra Pradesh'te Kakinada SEZ'inde, şirket biyoyakıt için jatrofa dikmek üzere 200 dönüm arazi arayışındadır.

Reliance'ın Dadri'deki Enerji SEZ'i ve Haryana'daki çoklu ürün tesisi için zorla ya da mücbir arazi edinimi süreci şirketler lehine yönlendirmelerinin diğer bir örneğidir. Anil Ambani'nin Dadri'deki Reliance Enerji SEZ' için polis, 2.500 dönüm verimli tarım arazisinin zorla alınmasına direnen protestocu yerliler ve köylülere vahşice ateş açmış ve köyleri mahvetmiştir.¹⁰

Elektrik Yasası (2003) ve Enerji Koruma Yasası (2001) gibi yasalar özel sektör katılımcılarının faydası için kısıtlamaları azaltılmış ve şartları serbestleştirilmiş durumlar tanıtılmış olduğu unutulmamalıdır. Güç üreten endüstrilerin işini kolaylaştırmak için arazi edinimi sürecinde doğacak ihtiyaca özel olarak değinmiştir. Böylece Reliance Mumbai ve Delhi'deki lider enerji dağıtıcılarından olmasının yanı sıra birçok alanda da devasa bir güç kazanmaktadır. Sasan projesi, BM Temiz Kalkınma Mekanizmaları tanınmış, lisanslı salınım azaltma kredisi satışlarından 20.000.000.000 rupiden fazla kâr elde ettiği açıklanmıştır. (Reliance Power Press Release, 3 Şubat 2011)

Essar Group

Serbestleştirme başka bir aile şirketi olan 1969'da iki erkek kardeş Shashi ve Ravi Ruia'nın kurduğu Essar Group'a da fayda sağlamıştır. Kurdukları çelik, madencilik, petrol, enerji ve telekomünikasyon gibi birçok iş kolundaki çeşitli imparatorlukları kardeşleri dünya milyarderler listesine sokmuştur.

Ticaret ile uğraşan bir ailede doğan Ruialar, önce inşaat şirketi ile başladılar. 1980'lerdeki kısıtlamaların azaltılması ile nakliye ve sondaj sektörü özel işletmelere açıldı ve 1990'larda enerji, telekomünikasyon, madencilik, liman, yol ve bankacılık gibi başka birçok sektör serbestleştirildi. Essar Group bundan faydalanarak

elik, petrol, gaz ve telekomunikasyon sektörlerine de giriş yaptı. elik retim tesisleri Hindistan, Endonezya, Kanada ve Kuzey Amerika'da bulunmakta, perakende ve işleme faaliyetleri ise Hindistan, Endonezya, Birleşik Arap Emirlikleri ve Birleşik Krallık'ı kapsamaktadır.

elik retim işinin geriye dönük entegrasyonun bir parçası olarak, Essar Hindistan, Endonezya, ABD, Mozambik ve Brezilya'da özellikle de 1,6 milyar tonluk toplam demir cevheri ve 450 milyon tonluk kömüre odaklandığı madencilik faaliyetlerinde bulunmuştur.¹¹ elik endstirisinin büyüyen iç talebi metal fiyatlarında patlama yaşanmasına yol amuştur. Madenler endüstriyel-leşme ve şehirleşme döneminde talebi ve kıtlığı arttıran en önemli faktörler olması sebebi ile uluslararası piyasalarda daha yüksek değer görmeye başlamıştır. Gelişmiş ekonomiler maden ve metal tüketiminin sebep olduğu küresel durgunluğun ve fabrikaların ve tesislerin kapanmasının getirdiğı etkilerden mağdur olurken, gelişen ve gelişmekte olan ekonomiler üretim ve tüketim kapasitelerini arttırmaktadır. (Bu trend – karbon ticareti yaklaşımları tarafından iklim değişikliği kontrolüne tercih etmesi tartışmalı olsa da- batıda çevreye zarar veren endstiriler ve faaliyetlerin kapatılması ve doğudan ithal edilmesi anlamına gelen "kirlilikte dış kaynak kullanımı" modeline dayanmaktadır.

Maden ve doğal kaynak bakımından en zengin olan bölgelerin bazıları en yoksul olanlar ve çoğu zaman da iç savaş değilse bile silahlı çatışmalar ile zarar görenlerdir. Hindistan'da da hükümet zelleştirme programına devam ederek, Essar'ın vahşi kaynak savaşlarından en çok etkilenen bölge olan Dantewada, Chhattisgarh'ta petrol arama ruhsatı almasını sağlamıştır. Benzer şekilde, Essar'ın Dhurli, Dantewada'daki elik tesisi için, yerlilerin geçimleri, insan hakları ve demokrasi hiçe sayılmak pahasına dönüm arazi zorla alınmıştır.¹² Enteresandır ki, Salwa Judum da Tata elik ve Essar elik anlaşmalarının imzalandığı günde başlamıştır.

Petrol ve madenler gibi doğal kaynakların kr uğruna yağmalanması modası, kamu kullanımının özel sektörün etki alanına girdiğı ve özel varlık birikimi oluşmasına yol açtığı anlamına gelmektedir. İkinci duruma örnek olarak, Essar ve Tata'nın Chhattisgarh'daki Sabri Nehri'nin büyük bir bölümünü endüstriyel

faaliyetleri için kontrol altında tutması verilebilir.¹³

Jindal Çelik & Enerji

1952'de bir çiftçinin oğlu olan O. P. Jindal tarafından çelik boru ticareti yapmak için kurulmuştur, sonrasında boruların üretimine geçmiş ve Kolkata civarında ilk fabrikasını açmıştır. Diğer milyarder aile şirketleri gibi, Jindal Group da geriye dönük entegrasyona adım attı. Çelik ana odakları olurken, şirket çeşitlendirmeye gitmiş ve maden faaliyetlerinden enerjiye, altyapıdan telekomünikasyona birçok iş kolu ile portfolyosunu genişletmiş, Hindistan'ın en büyük özel şirketler grubunu oluşturmuştur. Kurucunun ölümünün ardından, grubun işleri eşi Savitri Jindal ve dört oğulları Prithvi Raj, Sajjan, Ratan ve Navin tarafından karmaşık bir mülkiyet modeli ile yönetilmiştir. Her kardeş yönettiği bölümün en büyük holdingine sahip iken aynı zamanda diğerlerinin işlerinden de payları vardır.¹⁴

Hindistan'daki politikacılar, bürokratlar ve odalar çoğu durumda değişebilen rolleri ile yakın bir bağa sahiptir. Hindistan'ın en zengin kadını Savitri Jindal, aynı zamanda Kongre MLA'sı (yasa koyucu), Devlet Gelir İdaresi Bakanı, afet yöneticisi, Haryana'da rehabilitasyon ve iskan görevlerini de yapmaktadır. Navin Jindal parlamentonun daimi üyeliğini yapmaktadır. O. P. Jindal da aynı zamanda 1991'de Haryana'da ve 1996'da Lok Sabha'da eyalet meclisinde koltuk sahibiydi. Politik olarak aktif bir rolü vardı ve ölümü döneminde aynı zamanda Haryana Enerji Bakanlığı görevini de yapmaktaydı.

Jindal Group da madencilik ve endüstriyel faaliyetleri için zorla arazi edinimine başvurmuştur. Kasım 2009'da zamanın Batı Bengal Başkan Yardımcısı ve Çelik Bakanı Ram Vilas Paswan'ın Salboni'deki Jindal çelik tesisinin açılışından döndüğü sırada konvoyda bir bomba patlamıştır. Polis Naxal karşıtı kılığında, Maocu olarak fişlenen erkeklere ve genç köylülere yapılan vahşi baskıya müdahale etmemiş ve üç masum kabileli öldürülmüştür.

Başka bir kamulaştırma örneğinde de, Orissa'da Jindal Çelik ve Enerji Ltd.'in yıllık 12,5 milyon ton çelik üretecek tesisi için tazminatsız olarak ormanları ve ortak kullanım alanlarını ele geçirmesi sebebiyle geniş çaplı protestolar olmuştur.¹⁵ Yerliler, hü-

kümetin devlet malı olarak adlandırdığı şeyin aslında topluluk kullanımındaki kaynaklar olduğunu iddia etmiştir ve bu durum mülksüzleştirme yoluyla birikim sağlamadaki merkezi sorunu oluşturmaktadır. JSPL'in Kelo Nehri'nden Raigarh'taki tesisi¹⁶ için almasını protesto eden bir adivasi kadını açlık grevi sonunda hayatını kaybetmiştir. Rabo köyü çevresinde evlerinden edilen öfkeli çiftçiler sıradan işçilere çevrilmiştir. Tüm bunlar özelleştirmenin ve endüstrilere istedikleri kadar kaynak kullanmalarına müsaade veren, kısıtlamaları azaltan trendin bir yan etkisidir. Hükümetin karşı çıkmasına rağmen özel şirketler birçok baraj inşa etti. 20 Nisan 2012'de, Ulusal Yeşil Mahkeme Jindal çeliğin dört MTPA kömür madenciliği projesine ve Raigarh bölgesinde dört MTPA kömür arıtma tesisine çevre izni verdi. Projeyle ilgili kamuya açık duruşmayı "saçmalık" olarak adlandırdı.¹⁷

Jindal Çelik, Temiz Kalkınma Mekanizması'nın (CDM) izlediği gizli yol aracılığı ile kâr sağlayan bir diğer şirkettir. Şirket Chhattisgarh'da dünyanın en büyük CDM'lerinden biri olacak 320 dönümden fazla alana yayılan ve yer altı sularını, havayı ve ekinleri kirleten sünger demir tesisini inşa etmektedir. Bu tür projeler ile şirketler bazen CDM'nin kendi politikasına aykırı bile olsa fayda sağlanacağını iddia ederler. Temmuz 2011'de, Karnataka Lokayuta (Bağımsız Denetmen) Jindal Çelik'i yasa dışı çıkarılmış demir cevheri ticareti yapması sebebiyle suçlu bulmuştur.

Adani Group

Gautam Adani mücevher tüccarı olarak başlamış, daha sonra altyapı, gayrimenkul geliştirme, güç üretimi, petrol ve tarımsal ürünlerin ticareti ile devasa bir servet oluşturmuştur. Erkek kardeşi Ahmedabad'da kendisinin işletmesi için bir plastik birimi aldığı anda kırılışını gerçekleştirmiştir. Ham madde olarak PVC ithal eden grubun kârı Hindistan ekonomisinin serbestleştirilmesinin ardından, tarifelerin sıfırlanması ve ithalat ihracat ticaretindeki sınırlamaların kaldırılmasıyla gittikçe yukarı tırmanmış, büyüyen bir iş hâline gelmiştir. Yardımcı çevresine bel bağlayan Adani, kabul etmek gerekir ki işini yerel ekonomik ve politik durumlara göre adapte edebilme yeteneği sayesinde imparatorluğunu kurmada başarı göstermiştir. Adani Enterprises, Adani Enerji, Mund-

ra Limanı ve SEZ (özel ekonomik bölge) kısıtlamaların kaldırılmasından faydalanan sektörlerde yükselmiştir.

Hindistan'ın en büyüğü olan ve 10 bin dönüme yayılan arazisi ile Mundra SEZ'i Kutch Gulf kıyılarındaki zengin mangrov ekosisteminin tahribatına sebep olmuştur. Su ulaşılabilirliği, balıkçılık faaliyetleri ve yerel geçim kaynaklarına ciddi olumsuz etkileriyle sonuçlanmıştır. Ulusal Balıkçı forumu lideri sorunu kötü endüstriyelleşmeden kaynaklandığını belirtmiştir:

“Petrokimyasal, böcek ilacı ve tarım kimyasalları üreten tehlikeli birimler Gujarat kıyılarında mantar gibi çoğaldı. Rafineriler ve özel limanlar bu bölgelerde yaşayan insanların sefaletini artırdı. Araştırmamız, en kötü sanığın Mundra'da liman, Sanghipur'da Sanghi Çimento ve Bharuch'da Atul Tarım Kimyasalları'nı inşa eden Adani Group olduğunu göstermiştir.”¹⁸

SEZ ve liman yasaklı olan kıyı bölgesinde şirketin yanıltıcı belgeler sunarak planı için gerekli olan izinleri elde etmesi ile gerçekleştirilmektedir. Dahası kısıtlama senaryoları da büyük holdinglerin lehine işlemektedir. Kıyı Kesimleri Kısıtlı Bölge (CRZ) kıyı kesimlerindeki yasaklı alanları belirten bildiri 2002 yılında düzenlenmiş, daha sonra da 2011'de Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından tekrar güncellenmiş, kırılgan sahil ekosisteminde endüstriyel gelişmelere izin vermeye başlamıştır. Zamanın Çevre Bakanı Jairam Ramesh'in görüş bildirmesi ile Hindistan'ın sahil kesimlerinde bu gibi endüstriyel tesislere “alışmak zorunda” olduğunu belirtmesiyle pekiştirilmiştir.

Adani ayrıca Avusturalya, Afrika ve Asya'da şirketinin yürüttüğü madencilik faaliyetlerinden de kâr sağlamaktadır. Hindistan'da Adani Chhattisgarh ve Orissa da birer kömür madeni işletmektedir. Aynı zamanda ülkenin en büyük kömür ithalatçısıdır. Punjab Eyalet Elektrik Kurulu'nun, santrallerden 22 bin metrik ton kömür ithalatı için gerçek teklif sahiplerini görmezden gelecek Adani'yi kayırması ve sonucunda hazineyi 1.000.000.000 rupi zarara uğratması ile bir kez daha açık arttırma yolu ile satışın özel rekabete ve şeffaflığa ortam sağladığı iddiası çürütülmüştür.¹⁹

Adani Chhindwara'daki Pench nehrinin suyunun yönlendirileceği 1,320 megavat gücünde kömürlü termal enerji santrali için

sözleşme yapmıştır. Çiftçiler barajın ve enerji santralinin sebep olacağı istismak sebebiyle protestolar düzenlemiştir. 24 Mayıs 2011’de Kisan SAngarsh Samiti’den Dr. Sunilam ve Aradhana Bhargava Andani yandaşları tarafından saldırıya uğramış, arabaları parçalanmış ve Dr. Sunilam kafa yaralanması geçirmiş her iki kolu da kırılmıştır. Halkın Demokratik Haklar Birliği’nin (PUDR) bu konu hakkındaki basın açıklamasında şunlar belirtilmiştir,

“Adani Enerji Ltd.’nin silahlı eşkıyaları tarafından yapılan bu saldırı, şirketlerin organize suçlar düzenleme konusunda ne kadar güçlü olduğunun bir kanıtıdır. Özel mafyaları ile çıkarlarının önüne geçenlerin sesini kesmek ve insanların arazi, su ve orman konularındaki organize olma girişimlerini kırmak için suç işlemektedirler.”²⁰

Bharti Airtel

1976 yılında Sunil Mittal Bharti Enterprises’ı kurmuştur. Sancak şirketi Hindistan’daki en büyük telefon operatörüdür ve şu anda dünya iletişim sektöründe on dokuz ülkeye yayılan ağı ile beşinci sırada yer almaktadır. Bisiklet parçacısı olarak başlayan Mittal, Bombay’a taşınmış ve farklı ürünler ithal ederek uluslararası ticaret arenasına girmiştir. Hindistan düzenleyici ortamını ekonomik senaryoların sürekli değişmeye başlaması ile nasıl yönlendireceğini bu noktada öğrendiğini söylemektedir. Bariyerler aşağı indikçe, şirketinin talihi dönmeye başlamıştı. Telekom sektörü o zamana kadar üretim kapasitesi, ithalat ve ihracat yönünden kısıtlamalara tabiydi ancak şimdi tamamen açıldı. Mittal, bir röportajında şunu diyor, “Ne yapabileceğini kontrol ederken [parmaklarını şıklatır] bir gün içinde yok oldu.”²¹ Bugün Bharti Airtel sınırların ötesine genişlemekte, yerel sağlayıcılar ile olan dikkat çeken anlaşmaları ve 16’dan fazla ülkede elde ettiği varlıkları ile Afrika’ya odaklanmıştır. Mittal Telekom sektöründe lider pozisyonda iken ayrıca ABD devi Walmart ile tartışmalı bir ortaklık kurarak perakendecilikle de uğraşmıştır.

Tata

Tata Hindistan’da sadece ev ile alakalı bir isim değil aynı zamanda ülkenin yurt dışında en çok tanınan, yeniden canlanan

Hindistan'ın sembolü olarak görülen bir markadır. İtibar Kurumu'na göre, Hindistan'da en güvenilen ikinci ve dünyada en saygın on birinci markadır. Ülkenin en büyük özel şirket topluluğunun beşinci nesil Yönetim Kurulu Başkanı Ratan Tata aynı zamanda en güvenilen ve saygı duyulan zenginlerden biridir; ancak diğer milyarderlerin aksine ismi Forbes listesinde mevcut değildir.

Ratan Tata 1991'de Tata Sons'un Yönetim Kurulu Başkanı olarak atanmış ve onun yönetiminde şirket uluslararası faaliyetlerine başlamıştır. 56 ülkeye yayılan faaliyetleri ve 96 şirketi ile bir dev haline gelmiştir. Bunların arasında çelik işi otomotiv ve dış kaynak kullanımı ilgisinden dolayı ülkenin en büyüğü olarak yer almaktadır. Serbestleştirme sonrasında şirket küresel rekabeti ve yerel liderliği sağlamak amacıyla birçok sektöre yayılmıştır. Tata'nın stratejik olarak geleceği gördüğü ve ekonomik sınırlamaları kendi lehine kullandığı söylenmektedir. Faaliyetlerini modernize edip rasyonelleştirerek ve uluslararası ölçekte birleşme ve devralmalar gerçekleştirerek grup sadece 1990'lardaki reformlara dayanmamış aynı zamanda da tuzdan lüks arabalara ve hizmet ulaştırmaya kadar her alanı içeren lider holding birliği haline gelmiştir. Hayranları bu başarıları Tata'nın geniş bir kesime hitap eden hizmet ürünleri tam da ihtiyaçlarına göre hazırlayıp ulaştırma yeteneğine atfetmiştir.

"Diğerlerinden daha iyi" rehabilitasyon politikası da dâhil olan sayısız hayır kurumu yatırımları ile birlikte bu durum şirketin hayır severlik ve güven atmosferi oluşturmalarını sağlamıştır. Çoğu kişi için Tata, şirkete ve tüketicilerine fayda sağlayan hayran olunması bir ticari zekâ anlamına gelmektedir.

Başka bir kesime göre ise tam tersine arazi, geçim ve hayat kaybı anlamına gelmektedir. Tata Group endüstriyel faaliyetlerinden doğan sosyal karışıklıklarda olduğu gibi aynı zamanda çevre sorunlarında da az çok direkt olarak dâhil olmuştur. Özel olarak Tata Çelik, sayısız karışıklıkların merkezinde yer almıştır. Orissa'da ortak teşebbüs olan Tata Steel ve Larsen & Toubro tarafından yönetilen Dhamara Limanı Orman Koruma Yasasını ihlal etmekteydi; ancak devasa protestolara rağmen işletmeye devam etmesine izin verilmiştir.

Hükümetin madencilik ve maden işleme süreçlerindeki kuralları hafifletmesiyle, şirket Tamil Nadu'daki verimli bir tarım bölgesine uranyum madenciliği için göz koymuştur. Arazi istimlakından, gelir kaybından ve çevresel bozulmadan dolayı direnen yerel nüfustan sert tepkilere maruz kalmıştır. Benzer şekilde Orissa ve Jharkhand'da Tata Çelik Tesisi için arazi edinimi masum adivasilerin ölmesine ve çoğu kadın ve çocuğun yaralanmasına sebep olmuştur. Zorla arazi ediniminin en bilindik örneği Singur, Batı Bengal'de yaşanmıştır. Arazi reformları ile arazisi olmayan işçileri ve küçük çiftçileri güçlendirmeyi hedeflemesiyle ünlü bir eyalet, özel yatırımlara yol açarak yoğun endüstriyelleşme yoluna girmiştir. Bu hırslı planın parçası olarak, Hindistan'ın en ucuz arabası Nano üretimi yapmak için arazi almıştır. Ülkenin orta direk bireyleri için bir dönüm noktası olarak sunulan proje ile dünyanın 100 bin rupi ile en ucuz arabası polis güçlerinin direnişleri bastırmak için şiddet kullanmasına dönüşmüştür. Şirket yer değiştirmeye zorlanmıştır.

Eyaletin yeni Başkanı Mamata Banerjee (direnişe yol açan kişi) göreve başladığında, arazileri asıl sahiplerine geri vermek için bir Arazi Tasarısı geçirmiştir. Tata gece yarısı haber vermeden ya da rıza almadan ele geçirmeyi anayasaya aykırı olarak adlandırarak mahkemeye taşımaya karar verdi. Ama bu çiftçilerin devletin şirketler için arazilerine el koyduğunda yaşadıkları durumun birebir aynısıdır. Tata ayrıca on üç kişinin öldürüldüğü Kalinganagar, Orissa'da da arazi edinimine dâhil olmuştur. Gopalpur'da protestolar Tata'yı Gopalpur Çelik Tesisi'ni durdurmaya zorlamıştır. Yine de Tata marka ismi yaptığı hayır kurumu yatırımları ile sahip olduğu önemli saygı sebebiyle lekelenmemiştir.

Genel halk bu tür şiddet içerikli durumları devletin tek başına uyguladığına inanmaya meyillidir ve "endüstriyelleşme ve kalkınma" bağlamında güç kullanılan aksiyonlar bile gerekli hamleler olarak değerlendirilir. Böyle gerici düşünme tarzı da, tepeden inme seçenekler "modern alternatifler" olarak sunuldukça istimlakın kabul edilmesine yol açar. Tata Çelik Başkan Yardımcısı H.H. Nerukar'ın adivasislerin rehabilitasyonu ile ilgili sözleri bu yaklaşıma betimlemekte yararlı olmuştur:

"Tata Çelik hayat standartlarını geliştirmiştir. Kabile gelişimi için pek çok özel girişim mevcuttur. Buna rağmen, Jamshedpur'da bile kabile halkı olmaları gereken konuma ulaşamamışlardır.

Kabile halkı ile daha fazla ilgilenilmelidir. Bu insanlar hayatta olumlu hiçbir şey yaşamamışlardır. Bu yüzden biz de onlara alıştırma yaptırmalıyız. Bu da ikametleri ile ilgili bir rota olacaktır. Onları alacağız ve on günlük davranış eğitimine tabi tutacağız. Alışkanlıklarından vazgeçireceğiz.”²²

Vedanta

Forbes listesinde en zengin on ikinci Hintli Anil Agarwal, alüminyum kablo üreten bir aile şirketine doğmuştur. Metal imparatorluğunu önceden devlet mülkiyetinde olan malları alarak inşa etmiştir. 2001’de Agarwal’ın şirketi Sterlite, Hindistan’da yok pahasına alüminyum üreten ilk şirket olan kamu mülkü Bharat Alüminyum Şirketi’nin (BALCO) %50 bir ortaklığını almıştır. Sadece devir işlemi bile çok büyük protestolara sebep oldu. Chhattisgarh’ın başkan yardımcısı Ajit Jogi bile BALCO çalışanlarının grevine destek verdi. Konu Hindistan Anayasası beşinci ekinde tarif edilen kabile arazilerinin özel kişilere transfer edilemeyeceğini belirten hükmünü ihlal ettiği gerekçesiyle anayasa mahkemesine taşınmıştır. Jogi ayrıca merkezin eyalet yönetimini es geçmesini protesto ederken, politik kişilere ciddi yozlaşma suçlamaları yöneltmiştir. Bürokratik araçlar etkilenmedi ve anlaşmayı mali gerekçelerle haklı çıkardı. PSU iddiaya göre 30.000.000.000 rupi civarında bir değere sahipken Agarwal ile yapılan anlaşma toplamda 5.510.000.000 rupi idi.²³ Aynı zamanda Agarwal Orissa yönetimi ile de yeni edindiği tesisi için demir cevheri tedariği sağlamak için bir anlaşmaya girdi. BALCO kamu malı olduğundan, sahip olunan tesis arazisi hükümet tarafından dönümü sadece 20 rupiye alındı ve paydaşlarına kâr sağlamak için özel bir şirkete devredildi.

Benzer şekilde hükümetin Ulusal Alüminyum Şirketi’nden (NALCO) çekilme teklifi de halkın, siyasi partilerin ve ticari birliklerin büyük protestoları ile karşılanmıştır ve en yüksek teklifi verenler arasında Vedanta’nın Sterlite ve Hindalco şirketleri yer almıştır. NALCO’ya sahip olmak Agarwal’ı Hindistan’ın en büyük alüminyum ve bakır oyuncusu yapacaktı. Ayrıca Hindistan Çinko Ltd. (HZL) ve Madras Alüminyum Şirketi’nden de birçok hisse almış, BALCO ve HZL’de kalan %49 hisseyi de almak için devlete teklif vermiştir. Sterlite ayrıca Hindistan’ın en büyük de-

mir cevheri üreticisi ve ihracatçısı olan Sesa Goa'nın da %51 hissesini almıştır. Anlaşma şiddetli mali usulsüzlük suçlamalarına yol açtı ve Ciddi Dolandırıcılık Araştırma Ofisi tarafından incelenmeye alındı. NALCO tasfiyesi ile ilgili başka soru işaretleri de ortaya çıktı. Tasfiyelerin genellikle zarar ettiren PSU'lar oldukları savunulurken, bu satışlar şirketlerin başarılı demek için fazla hızlı koşuyor olması ve göreceli olarak yok pahasına satılması sebebiyle yoğun incelemeye alındı. Karşılığında eski PSU'ları yönetmek Agarwal'a ilk olarak piyasa baskınlığı sebebiyle devasa bir dönüş sağlamış ve daha sonra da demir cevheri, boksit ve diğer madenlerin ham maddelerine erişim hakkı vermiştir.

2003'te, Agarwal'ın Sterlite kontrolündeki Vedanta Kaynakları Londra Borsası'nda uluslararası piyasalarda listelenen ilk Hintli şirket olarak yerini aldı ve Agarwal'ın servetini yaratmasında bir dönüm noktası oldu. Ciddi yolsuzluk suçlamalarına rağmen iyi bir isim olmayı başarabilen diğerlerinin aksine, Agarwal'ın hastalıklı namı iş planlarının arasında giderek arttı. Vedanta ve Başkanı'nın dağları kaplayan yemyeşil bitki örtüsünün ortasında yaşayan Hindistan'ın koruma altındaki ilkel kabile gruplarından biri olan Dongria Kondh'un yaşayan tanrısına ev sahipliği yapan Niyamgiri tepelerinde boksit madenciliği yapma teşebbüsü daha da uğursuz gelmiştir.

Dongria Kondh sürdürülebilirlik, eşitlik ve topluluğun yaşam tarzlarına yön vermesi ilkesi sebebiyle kaynaklara erişimleri ve kullanmaları için yasal bir çerçeveye ihtiyaç duymaz. Birey haklarına dayalı kurumsal sistemi yerel halkların geleneksel değerlerini korumadığı gibi aynı zamanda herhangi bir hakkın da uygulanabilmesini tehdit eder. Planlanan Arazilerin Genişletilmesi Hükümleri ve Orman Hakları Yasası (2006) gibi belirli kısıtlamalara rağmen hükümet defalarca kez bunları uygulamada başarısız olmuştur. Niyamgiri savaşı açıkça özelleştirme ile mülksüzleştirme yoluyla birikim sağlama arasındaki ilişkiyi ortaya koyması ve hakların, daha geniş bağlamda düzenlemelerin devletin zorunlu sanayileşme ajanı olarak ihlalini açıkça göstermesi sebebiyle muhtemelen en anlaşılır olanıdır. Bu gibi bir varlığın elde edilmesini sağlayan araçlara daha yakından bakıldığında şu soru akla gelir: gerçekten bu varlık yaratılıyor mu yoksa zayıftan güçlüye sadece yeniden mi bölüştürülüyor?

Bu vatandaşlık için ne anlama gelir? Gelişme için? Hükümet kapsayıcı büyüme iddiasında bulunmakta ancak bu Hindistan'ın çoğunluğunu oluşturan tarımsal toplulukları, balıkçıları, arazisi olmayan işçileri, adivasileri ve kabile halklarını da kapsıyor mu? Arazilerini, sürdürülebilir düzenlerini, evlerini ve hatta hayalarını bu iki zıt paradigma arasındaki savaşta kaybedenleri de hesaba katarsak kesinlikle büyüme hikâyesi darbe görecektir. Eğer sanayiye evrilen ve bununla birlikte gıda üretiminden koparılan binlerce dönüm araziye hesaba katarsak, başka bir darbe daha alır. Eğer sadece gıda ithalatının finansal maliyetini, açlığa ve yoksulluğa eklenen yaşam tarzından oluşan sağlık hizmeti etkilerini, tehlikeli çevre kirleticilerini ve kimyasalların yol açtığı hastalıkları dahası iç çatışmaların faturasını da hesaba katarsak sonucun Hindistan'ın gelişme mucizesinden farklı görüneceği oldukça açıktır. Aynısını sosyal ve çevresel bağlamlarda da hesaba katarsak, geleceğimizin tehlike altında olduğunu fark ederiz.

Hindistan'ın büyümesinin bu şekilde orantısız bir model takip ediyor olması yeteri kadar endişe vericiyken, en baştaki güçlü bir kaçının dünya çapındaki uluslararası mevkidaşları ile iş birliği yaparken gitgide ne kadar devlet kontrolünden çıktığını, ülkelerinin gerçeklerinden ayrıldığını görmek daha da endişe vericidir. Sadece çok uluslu şirketler değil yerel şirketler bile iş dünyası onları ortaklığa ve ortak teşebbüslere, birleşmelere ve edinimlere ittikçe gitgide köklerinden ayrılmaya başlamaktadır.

Yabancı şirketler hem ürün ve hizmet talebi hem de en önemlisi olan doğal kaynaklarına ve varlıklarına ulaşım kazanmak için Hindistan'a göz koymuştur. Hintli şirketler de onların liderliğinde ya hâlâ mevcut olan yerlerde iç kısıtlamaları engellemeye ya da aynı yağmala ve kâr et modelini yurt dışında özellikle daha zayıf ekonomilerde ve hassas eyaletlerde uygulamaya çalışmaktadır.

2010-11 döneminde Essar'dan Shashi Ruia yurt dışına 1,2 milyar dolar ve Hindistan'a 200 milyon dolar yatırımda bulunmuştur.

Mukesh Ambani'nin iç yatırımı 2,7 milyar dolar iken dış yatırımı ise 8 milyar dolardır. Ratan Tata Hindistan'a 200 milyon dolar ve yurt dışına 3 milyar dolar yatırım yapmıştır. Anil Ambani Hindistan'a 400 milyon dolar ve yurt dışına 3 milyar dolar yatı-

rım yapmıştır. Sunil Mittal ise, Hindistan’a 2 milyar dolar ve yurt dışına 16 milyar dolar yatırım yapmıştır.²⁴ Ulusal önceliklerin ihmalı, toplumun gerçekliklerinden giderek uzaklaşan bir grup küresel oligarkın yaratılmasına yol açmaktadır. Süper zenginler sıradan insanların ulaşımından uzakta etrafı çevrili bir lüks adası yaratmakta aynı zamanda da servetlerini diğerlerinin hayranlık duymaları için sergilediklerinden emin olmaya çalışırlar. Mukesh Ambani’nin gecekondulu başkenti Mumbai’deki Antilla isimindeki 27 katlı binası aynı SEZ’lerde olduğu gibi zıtlığını sembolize eder.

Ancak farkında olmamız gereken başka ekonomiler ve sektörler de vardır. İnsanların geçim ekonomisi Hilka Pietila’nın endüstriyelleşmiş toplumlarda “serbest” veya kayıt dışı ekonomi olarak adlandırdığı kavram ile yakından ilgilidir. Bu ekonomi ve toplumun maddi olmayan çekirdeğini oluşturur ve kişinin kendi ve ailesinin ihtiyaçları, topluluk faaliyetleri, çevredeki karşılıklı yardımlaşma ve iş birliği için parasız olarak çalışmasını içermektedir. Ek olarak, iç piyasa üretiminden oluşan yasal araçlarla korunan ve şekillendirilen “korumalı sektör” de vardır. Bu sektör de, gıda, inşaat, hizmetler, yönetim, sağlık, okullar, kültür vb. oluşur. Son olarak Pietila bilindik serbest ticaret ekonomisini ya da onun deyimiyle “kelepçelenmiş” ekonomiyi, geniş ölçekli ihracat üretimi ve ithalatla yarışacak üretim ekonomisi olarak tanımlar. Bu ekonomideki bağımlılık, savunmasızlık, zorunlu rekabet gibi kavramlar dünya piyasası tarafından dikte edilir.²⁵ Örneğin 1980’de Finlandiya ekonomisinde her bir kategoride harcanan zaman ve para miktarı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

	Zaman	Para
A.Serbest Ekonomi (Gayriresmî ekonomi)	%54	%35
B. Korumalı Sektör	%36	%46
C. Kelepçelenmiş Ekonomi	%10	%19

Ataerki ekonomilerde, B ve C ana ekonomi olarak görülürken A “serbest” ya da kayıt dışı ekonomi de yan ekonomi olarak algılanır. Marilyn Waring’in belgelediği üzere, ulusal hesaplar ve GNP rakamları aslında “üretim sınırı”nın dışında yer aldığı düşünülen gayriresmî ekonomiyi hariç tutmaktadır.²⁶ Ama çoğu

ekonomist ve politikacının serbest ya da gayriresmî ekonomi olarak adlandırdığı şey aslında çoğu kadın için “kelepçelenmiş” ekonomidir; çünkü kelepçelenmiş ekonomi kötü durumda olduğunda onu sağlığına kavuşturacak olan serbest ya da kayıt dışı ekonomi (çoğunluğu kadın işçilerin emeklerinden oluşan) olmaktadır. Yapısal uygulamalar ve kemer sıkma programları döneminde, halkın masraflarından yapılan kesinti genellikle fakirlere ve kadınlara yikir. Çoğu senaryoda, hükümetin ülkenin bütçe açığını azaltmak için harcadığı gayret sosyal ve ekonomik kalkınma giderlerinden önemli kesintiler yapılarak uygulanır. Böylece gerçek ücretler ve tüketim önemli ölçüde düşüş gösterir.

Ticaret Metaforu Doğanın Ekonomisine Karşı

Ticaret metaforu “ev” metaforunun yerine geçmeye başladıkça, kendisinin ekonomik değeri değişime uğramıştır. Fayda anlamına gelen değer, “takas ve ticaret” olarak yeniden tanımlanmakta bu da bir şeyin ticareti yapılamıyorsa ekonomik değere sahip olmadığı anlamına gelmektedir. “Ev” de ekonominin kökünü oluşturan metafor olarak ekonomik değerın kaynağı olarak görülen “ticaret” ile değiştirilmiş. Ticaret metaforu aynı zamanda doğanın ekonomik değersizliğini, hem kadınların hem de doğanın çalışmasının nasıl ekonomik değere sahip hiçbir şeyin üretilmediği bir yer olarak algılanan “ev” ile bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Ekonomik değeri algılamadaki değişim ekolojik krize merkezlik etmektedir ve “kaynak” kavramının da anlamındaki değişimi yansıtmaktadır. “Kaynak” aslında hayatı simgelemektedir. Latince sürekli yerden yükselen bir su pınarı görüntüsünü uyandıran surgere kelimesinin köküdür. Bir pınar gibi kaynak da defalarca kez kullanılıp tüketilse bile tekrar tekrar kendini yeniler. Böylece doğanın yeniden üretme gücü ve olağanüstü yaratıcılığına dikkat çekilmektedir. Ancak endüstriyelleşme ve koloninin gelişile bir tür kavram kırılması meydana geldi. “Doğal kaynaklar” endüstriyel üretim ve koloni ticaretinde gerekli olan doğanın elementleri haline geldi. Bu bakış açısıyla, doğa yaratıcı gücünden koparıldı. Üretim ile dönüştürülmeyi bekleyen ham maddeleri taşıyan bir konteyner olarak görülmeye başladı. Kaynaklar şimdi “ekonomik sömürgeye” maruz bırakılabilecek herhangi bir materyal veya mevcut durum hâline gelmiştir. Üretim kapasitesinin gitmesiyle,

“al ver” yaklaşımı da temellerini kaybetmiştir.

Ticaret için ekolojik sınırlara ve ekonomik faaliyetlerin bağlı kalması gereken çevresel sürdürülebilirlik ve adaletin ahlak ilkelere saygı duyan sosyal kriterlere dayanan ekolojik ve feminist bir gündem oluşturulmalıdır. Bunun için ekonomik faaliyet ve ticaretin sebep olacağı tüm ekolojik ve sosyal giderler görünür hale getirilip hesaba katılmalıdır. Ekolojik ve sosyal maliyetleri silen küreselleşme, çevresel yıkımı ve insanların acı çekmesini en aza indirmeye ihtiyaç duyması sebebiyle tutarsızdır. Yerel seviyede gerçekleştirilip ulusal ve küresel seviyelere yükseltilebilen daha sağlam demokratik kararlara dayanan yerelleştirme, muhafaza için demokrasi gibi bir emirdir. Kabile halkı, köylüler ve yerel seviyedeki kadınlar gibi ötekileştirilen grupların karar verme rollerinin geliştirilmesiyle, yerel olarak kontrol edilmeye ihtiyaç duyan ekonomik faaliyetler ile küreselleştirilebilenler arasında ayırım yapabilmek için belirli kriterler geliştirilebilir.

Küreselleşme, yerel toplulukların ve vatandaşların kendi hayatlarını etkileyecek politikalardaki etkisini yok etmektedir.

Yerelleşme ve merkeziliğin bozulması diktatörlük ya da izolasyon anlamına gelmez, tamamlayıcı prensibine dayanmakta, sosyal ve ekonomik hayatın farklı boyutları arasındaki ayırımı yapılabilesine yardımcı olmaktadır. İnsanların ve çevrenin korunduğundan emin olmak için uygun yönetim biçimleri kurarlar.

Dünyadaki çoğu iş kadınlar tarafından yapılmaktadır. Daha da önemlisi, sürdürülebilir ekonomi adını verdiğim işlerin çoğuna, Maria Mies, Veronika Bennholdt-Thomson ve Claudia van Werholf var olma ekonomisi adını vermektedir.²⁷ Genevieve Vaughan bunu “armağan ekonomisi” ve Riana Eisler “şefkat ekonomisi”²⁸ olarak adlandırmaktadır.²⁹ Ronnie Lessem ve Alexander Schieffer şu gözlemlerde bulunmuştur:

“Eğer ki kapitalist teorinin babaları teorik yapılarının en küçük ekonomik birimi için tek bir burjuva erkeği yerine bir anne seçmiş olsaydı, insan doğasındaki bencilliği şu an yaptıkları şekilde formüle edemezlerdi.”³⁰ Egemen ekonomik paradigma yapısının tamamı kapitalist ataerkilliğin bu tür yanlış varsayımlarına dayanmaktadır. Paradigmada değişiklik yapılması hayatta kalmak için bir şart haline gelmiştir.

“Serbest Piyasa Demokrasisi’nin” Ötesinde

Bizim zamanımızda özgürlük “Serbest Piyasa Demokrasisi” olarak sağlanmaktadır; ancak gördüğümüz gibi serbest piyasa şirketlere kimi veya neyi isterlerse, nerede veya nasıl isterlerse sömürme özgürlüğü sağlamaktadır.

Büyüme araçlarının gerçekten uzaklaşması hayaller yaratmalıdır. Barınma hayali, gıda hayali, arazi hayali... Aynı büyüme yanılması ve finans kurgusunun ekonomiyi değişken ve öngörülemez hale getirmesi gibi, şirketleri yasal kişiler olarak gösterme kurgusu da vatandaşların yerine geçmesine ve toplumun dengesiz, sürdürülemez bir duruma ulaşmasına neden olmaktadır. Şirketlere yasal kişilikler tayin edilmiş ve şirket hakları yeryüzü haklarının ve insanların yeryüzü kaynaklarına erişim hakkının yerine geçmeye başlamıştır. Fakat şirketler gerçek insanlar değil sadece kanun önünde o şekilde tanınmaktadırlar. Bu sebeple yasal bir yapı insan haklarını gerektirmekte ve insanlar ile her canlının doğal haklarını reddetmektedir. Dahası, şirketler “insan haklarını” sürekli olarak genişletebilirler. Biyoçeşitliliği yasalara şekil vererek “telif hakkı”na çevirebilirler. Suyu ve nehirlerle sahip olabilir, havayı gökyüzünü atmosferdeki karbonu satın alabilirler. Yeşil ekonomi ile doğanın ekolojik servislerine sahip olup bunların ticaretini bile yapabilirler.

Demokrasinin halk tarafından, halk ile, halk için olması gerekir. 21 Ocak 2010’da Yüce Divan “bu durum şirketlerin sivil özgürlüklerine müdahale etmek ve politik süreçler üzerindeki etkilerini kısıtlamaktır.” hükmü ile demokrasinin şirketler tarafından, şirketler ile, şirketler için olduğunu yasal hale getirmiştir. Rushkoff şöyle diyor:

“Sermayeye geniş erişim imkânları, sonsuz yaşamları ve insanlığa hiçbir ilgi veya bağlantıları bulunmayan yapay varlıklar olmalarına rağmen, bizler şu an onlara serbest konuşma hakkı garanti ediyoruz. Konuşma özgürlüğü insan soyunun geniş sistematik ve yapısal baskılara karşı seslerini yükseltebilmesi anlamına gelir. Şirketler için de aynı garanti verilmektedir.”³¹ Yürürlükteki *Citizen United v. Federal Election* komisyonu davası şirketlerin demokrasiyi ele geçirmesine, yaşamın her alanını özelleştiren ve kârın en üst düzeye çıkaracak ürünler haline çeviren ticari devlet yapısı-

nı güçlendirmesine müsaade etmektedir. Yeryüzünün bir parçası olduğumuzu ve en yüksek insani değerimizin yeryüzü vatandaşlığı olduğunun ayırdına varan Tagore şunları yazmış:

“Şu an önümüzdeki sorun, birey olarak hem kendini ifade özgürlüğü hem de federasyon bağlantıları bulunması gereken tek bir ülke olan yeryüzünün sorunudur. İnsanlık kapsamı daha geniş, daha duygusal ve şimdiye kadar olduğundan daha da güç sahibi bir birlik gerçekleştirmesi gerektiğini fark etmelidir.”

Endüstriyel kapitalizm ve emperyalizmin sınırsız açlığını Tagore çabuk üreyen bir ot olarak görür:

“Eğilimleri ile saldırgan ve yamyamdır. Diğer insanların kaynaklarını besler ve tüm geleceklerini tek hamlede yutmaya çalışır. Bu politik medeniyet güç kazanmadan ve aç çenesini yeryüzündeki tüm kıtaları mideye indirmeye yetecek kadar büyük açmadan önce, savaşlar, yağmalar, monarşi değişiklikleri ve sonunda da acılarımız vardı. Fakat hiçbir zaman böyle korku dolu ve umutsuz oburluk, ulusun böyle ulus ile beslenmesini, yeryüzünün parçalarını kıymaya çevirecek böyle devasa makineleri görmedik.”³²

%99'un Sesleri

ABD'de işgal hareketi, %99'un sesi hareketi olarak adlandırılmaktadır. Tahliye edilecekleri zaman dünya genelindeki eylemler ile desteklenmiş olmaları gerçeği, her yerde insanların mevcut sistemden bıktıklarını göstermektedir. Şirketlerin gücünden bıktılar. Demokrasi ve insan haklarına zarar verilmesinden bıktılar. Bankaların insanların hayatlarını sıkarak kendilerini kurtarmasına rıza göstermeyi reddediyorlar. %99'un deyimıyla yarışma, hayat ve ekonomik çıkarlar, insanlar ve şirketler, demokrasi ve ekonomik diktatörlük arasında sürmektedir.

Örgütlenme tarzları en derin ve en direkt demokrasiye dayanmaktadır. Meydanlarda herkesin lider olduğunu, diğerlerinin liderliğine de saygı duyduğu için hareketlerini lidersiz olarak adlandırıyorlar. Baskın sistemdekiler ise bu duruma şaşırıp kalıyorlar. İşte bu tam olarak örgütlenmektir. Bu hayatın işleyişidir. Bu demokrasinin işleyişidir. Bu Gandhi'nin Swaraj dediği durumdur. Hiyerarşi ve baskıyı kullananlar yatay örgütlenme ve karar verme

kavramını anlayamıyorlar. Gandhi yatay örgütlenme kavramını çemberler ve piramitler arasındaki fark olarak tanımlamıştır:

“Hayat zirvesini alt tabanın desteklediği bir piramit olmayacak. Merkezi köy için can verecek birey olan okyanus aşırı bir çember olacak. Ta ki, kibirlerinde asla saldırgan olmayan bireylerden oluşan, her zaman alçak gönüllü, okyanus çemberinin ihtişamını paylaşan bütünün ayrılmaz parçaları tek bir yaşam halinde birleşene dek. Böylece en dıştaki çevre iç çemberi ezmek için güç kullanmayacak aksine içerdeki herkese güç vererek kendi gücünü onlardan sağlayacaktır.”³³

İspanya meydanlarındaki genel toplantılar “sürekli genişleyen, asla yükselmeyen” okyanus çemberlerinin yaşayan örnekleridir. Karar verme sürecinde herkesin dâhil edilmesi gerekirken, mutabakat tek yoldur; tarih boyunca yerli kültürler işte bu şekilde demokrasiyi uygulamışlardır. Şirket kuralları demokrasinin yerini aldığı anda, katılım temsil ile değiştirildi ve insanların temsilcileri paranın gücünü temsil eden şirket temsilcilerine dönüştü. Yeni gelecek hareketleri politik, ekonomik ve sosyal her haktan mahrum edilmiş dışlanmış insanların hareketidir. Kullanılabilirlik ve vazgeçilmezlikleri dışında kaybedecek hiçbir şeyleri yoktur.

Acımasız adaletsizlik ve dışlamaların kurbanı olmak yerine, şiddetsizlik bu hareketlerin derin bir taahhüdü ve “işgal” aslında sıradan halkın geri kazanılmasıdır. Her kasabada park fiziksel müştereklerdir. Günümüzde parklar Wall Street’e, bankalara, hükümetlere %99’un, milyonları evsizliğe, işsizliğe ve açlığa sürükleyen mevcut düzen bozukluğuna olan rızasına çektiğini duyurduğu yerlerdir.

Tüketim yeryüzüne karşı olan savaşı hızlandırır. Şirket sömürgesi tüm sınırların ihlal edilmesine dayandığından, tüketim de gücünü borçlardan alır. İlki kaynak sömürgesi için tahrip edilen toplumlar ve yeryüzüne karşı olan ekolojik borçtur. İkincisi ise çok yönlü finansal kurumların ekonominin her sektörünü ticarileştirmek için verdiği krediler ile ülkelerin mahkûm edildiği borçtur. Hem doğa ekonomisi hem de sürdürülebilirlik ekonomisi zarar görmektedir. Kendi hükümlerini belirlemek borç almaya yol açar ve üretim yerini tüketime bırakır. Hindistan tarımında olan da budur. Önce Hindistan yeşil devrim için 1965-66’da borca

sokuldu sonra da bu borç 1995'teki WTO kurallarının dayatılmasıyla birlikte 1991 reformları gibi yapısal düzenlemelerin empoze edilmesini sağladı. Bir diğeri ise zengin ülkelerdeki tüketici borçları oldu. 2010 yılından ABD tüketici borçları 2,4 trilyon doları bulurken, tüketiciler gelirlerinin yaklaşık %12'sini hizmet borçlarına ödemiştir. Amerikalılar toplamda 1,5 milyar yani kişi başı dokuz adet kredi kartına sahiplerdir ve her yıl 6,500 milyar dolar kredi kartı borcuna sahip olacakları tahmin edilmektedir.³⁴

"Yeterlilik" tüm varlıkların ve insanların özgürlüğünü kapsayan bir özgürlük deneyimi için hayati bir duruma ulaşmıştır.

"Yeterlilik" yeryüzü demokrasisi ve yeryüzü vatandaşlığının temelidir.

"Yeterlilik" hem doğa ile hem de insanlar arasında barış koşullarını sağlamaktadır. Açgözlülük kaynak çatışmalarına, yeryüzü ile savaşlara ve insanların arasında savaş oluşmasına yol açar. "Yeterlilik" yeryüzünü ve toplumu önemsemeye dayanır. Bu önemseme de ortak olanı paylaşma ve iyileştirme gerekliliğini oluşturur. Paylaşan bir kültür barış kültürüdür.

2010 Kasım ayında, doğa hakları savunucularının uluslararası koalisyonu, British Petroleum'a ve doğaya karşı işledikleri suçlara yönelik tarihi bir davayı Ekvador Anayasa Mahkemesi'ne taşımıştır. Ekvador 2008 yılında kabul edilen anayasası ile doğa haklarını tanımakta, bu yasa ile de 20 Nisan 2010'da BP'nin Deepwater Horizon (Derin Su Gözlemi) teçhizatının patlamasıyla sebep olduğu devasa çevresel felaket açısından temel yasal zeminleri hazırlamaktadır. Şirket felaketin boyutu hakkında sürekli kaçamak cevaplar verdi ve kaçağı önlemek için alışılmadık derecede yüksek zehirli kimyasallar kullanarak bunu daha da artırdı. BP petrol kaçağı petrol endüstrisi tarihindeki en büyük petrol kaçağıydı ve neredeyse Exxon Valdez kaçağından yirmi kat daha büyüktü. Petrol üç ay boyunca sızmaya devam etti ve 15 Temmuz 2010'da sızıntı engellenene kadar 4,9 milyon varil petrol sızıntısı yaşandı.

Deniz ve kıyı kesimi ekosistemlerinde ciddi hasarlara sebep oldu ve körfezdeki balıkçılık ve turizm sektörlerini mahvetti. Louisiana'da 510 km sahil şeridi kirletildi. Ekim 2011'de ABD Ulusal Deniz Balıkçılığı Hizmetlerinin Korunan Kaynakları Ofisi, yunus ve balina ölümlerinin normal oranlarının iki katına ulaştığını

bulmuştur. 1.200 balık, 200 kuş, 1.400 yumuşakça, 1.500 kabuklu hayvan, dört su kaplumbağası ve 29 deniz memelisi dâhil toplam 8.332’den fazla çeşit etkilenmiştir. Kasım 2010’a kadar, 6.104 kuş, 609 su kaplumbağası, 100 yunus dâhil toplam 6.184 ölü hayvan toplanmıştır. Bu durum açıkça bir ekoloji cinayeti idi ve etkisi Meksika körfezinin ötesine kadar devam etti.

Haziran 2010’da, sızıntı sebebiyle hayatları ve geçim kaynakları zarar gören milyonlarca insana tazminat ödemek üzere BP 20 milyar dolarlık bir fon hazırladı. Doğa savunucuları verilen zararlar parayla giderilemeyeceği için finansal tazminatlar peşinde değiller. Ekvador olayındaki anahtar taleplerden birisi de BP’nin petrol kaçağı ile sebep olunan tüm ekolojik zarara yönelik veri ve bilgileri açıklaması ve Meksika Körfezi’ne dökülen miktar kadar petrolün yer altından çıkarılmasından imtina etmesiydi. Ekvador ayrıca Amazon ormanlarının korunması için petrolü Yasuni Ulusal Parkı’nın altında tutmaya karar vermiştir. Bunların yanı sıra, aktivistler Ekvador Hükümeti’nin petrolü hassas ekosistemde yer altında bırakmak için olan Yasuni ITT teklifine destek çağrısında bulunmuşlardır. Ek olarak ABD hükümetini kıyı şeridi petrol sondajı borç ertelemesini uzatmaya zorlamışlardır. BP’ye karşı olan bu dava doğa haklarını tanıması ve ticari taleplere değil ahlaki ekolojik sorumluluklara dayalı olması sebebiyle eşsizdir. Hepimiz ulusal sınırlar olmadan yeryüzü topluluğunun üyeleri olduğumuz için de bu davayı uluslararası aktivistler grubu birlikte açmıştır. Şu kişileri kapsamaktadır:

Nnimo Bassey (Yeryüzü Dostları, Nijerya ve Uluslararası Petrol Gözlem Koordinatörü, 2010 Doğru Geçim Kaynağı Ödülü sahibi)

Delfin Tenesca (ECUARUNARI Başkanı, yerel Andean-Ekvador örgütü)

Blanca Chancoso (Ekvadorlu yerel lider)

Líder Góngora (Mangrov atalarının temsilcisi)

Alberto Acosta (Ekvador Anayasa Meclisi Eski Başkanı)

Ana Luiz Valdéz (Chiapas, Meksika’daki sosyal hareketlerin temsilcisi)

Diana Murcia (Kolombiyalı insan hakları avukatı)

Cecilia Chérrez (Acción Ecológica, Ecuador başkanı)

Vandana Shiva (Ekofeminist ve 1993 Doğru Geçim Kaynağı Ödülü sahibi)

Bolivya da yeryüzü hakları anayasasına dâhil etmek üzerine çalışmaktadır. 2010 Yeryüzü Günü'nde Bolivya Başbakanı Juan Evo Morales Ayma Doğa Ananın Hakları üzerine bir konferans düzenledi. Amacı Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi gibi bir Evrensel Yeryüzü Hakları Bildirgesi oluşturmaktır. Yeryüzü hakları olmadan insan hakları var olamaz. İnsanların yeryüzüne bağımlı olduklarını, yeryüzünün bize sürdürülebilirliği sağladığını ve önce yeryüzünün gelmesi gerektiğini anlayarak insan haklarını güçlendirme zamanıdır.

Yeryüzüyle Barışmak

İnsanlık bir uçurum kenarında. Bir seçim yapmak zorundayız. Şirketlerin açgözlülüğünden gelen ticari kurallara uymaya devam mı edeceğiz yoksa Gaia'nın yeryüzü ekosistemini ve türlerinin çeşitliliğini muhafaza mı edeceğiz? Şirket çıkarlarını en üst düzeye çıkaran yasalar şunlara dayanır:

1. Yeryüzünü özelleştirmek
2. Ortak olanı ele geçirmek
3. Ekolojik yıkımların maliyetlerini dışarda tutmak
4. Ölüm ve yıkım getiren ticari ekonomiler yaratmak
5. Demokrasiye zarar vermek
6. Kültürel çeşitliliğe zarar vermek

Doğa ananın haklarının korunmasını sağlayan yasalar ise şunlara dayanır:

1. Yeryüzü ekosisteminin ve ekolojik süreçlerin bütünlüğüne saygı duymak
2. Ortak olanın iyileştirilmesi
3. Ekolojik maliyetleri benimsemek
4. Yaşayan ekonomiler yaratmak
5. Yaşayan demokrasiler yaratmak
6. Yaşayan kültürler yaratmak

Şirketlerin yeryüzü kaynaklarını kontrol altında tutmasından yeryüzü demokrasisine geçiş demokrasinin, insan özgürlüğünün ve insan türünün hayatta kalabilmesi için şart olmuştur. Bu dönüşüm şunları içerir:

1. Dünya görüşümüzü yeryüzünü ölü madde olarak tanımlayan

Kartezyen-mekanik paradigmadan, canlı, tüm bolluğun ve hayatın kaynağı olan, onun dışında değil bir parçası olduğumuz, onun efendileri ya da sahipleri değil çocukları olduğumuz bir farkındalığa dönüştürmek.

2. Yeryüzünün, ekosistem ve kaynakların ve tüm varlıklarının ticari mallar olarak görme algısı ve önyargısını, kaynakların hepimizin ortak malı olduğuna, dikkatle korunması ve paylaşılması gerektiğine dönüştürmek.
3. Yeryüzünü vücutlarımız gibi ayrı gören indirgemeci bölük pörçük bilgileri, her şeyin bağlantısı olduğu ve hayatın ilişkilerden oluştuğu farkındalığına dönüştürmek.
4. Gayrisâfi millî hasılayı ölçmeyi ve artırmaya çalışmayı, neşe, mutluluğu deneyimlemek ve Gayrisafi milli mutluluğa dönüştürmek.
5. Şirketlerin özgürlüklerini yeryüzündeki tüm yaşamların özgürlüğüne dönüştürmek.
6. Rekabetle meşgul olmayı kendini birlik olmaya adamaya dönüştürmek.
7. Kurumsal küreselleşmeyi, doğal kaynakların sömürsünü en aza indirmeye, yaratıcılığı en üst düzeye çıkaran yüksek geçim kaynağı ve iş imkânı sağlayan ekonomik yerleşmeye dönüştürmek.
8. Sınırsız tüketim ve sarfiyat kültürünü, koruma, önemseme ve şefkate, ölüm kültüründen yaşam kültürüne dönüştürmek.
9. Hiyerarşik mono kültürler, dışlama ve domine etme sistemlerini, çeşitliliğe dayanan ve şu farkındalıklara ulaşabilen sistemlere dönüştürmek:

Yeryüzü Hakları İnsan Haklarıdır

Yeryüzü Hakları Kadın Haklarıdır

Yeryüzü Hakları Yerli Haklarıdır

Yeryüzü Hakları Çocukların, Gençlerin ve Gelecek Nesillerin Haklarıdır

Kaynakça

1. E. J. Mishan, The Costs of Economic Growth, London: Staples Press, 1967, pp. xviii-xix.
2. G-20 Bildirgesi, Whitehouse.gov

3. Ref: <http://www.treasurydirect.gov/govt/reports>
4. Dünya Bankası Bağımsız Değerlendirme Grubu: Structural Adjustment in India <http://lnweb90.worldbank.org/edoed-doclib.nsf/b57456d58aba40e585256ad400736404/0586cc45a28a2749852567f5005d8c89?OpenDocument>
5. Prabhat Patnaik, "The Economics of the New Phase of Imperialism," www.macrosan.org/anl/aug05/pdf/EconomicsNew-Phase-pdf
6. Parthapritam Pal ve Jayati Ghosh, "Inequality in India: A Survey of Recent Trends," DESA Araştırma Dokümanı no. 45, Temmuz 2007.
7. Arcelor Mittal ve BBC websitesini şirketin dünya çapındaki varlıklarının detayı için ziyaret edebilirsiniz
8. Stuart Corbridge ve John Harris, Reinventing India, Londra: Polity Press, 2000.
9. "CAG says Govt. Favoured Reliance", The Statesman, Hazi-
ran 13, 2011.
10. Navdanya, The Great Indian Land-Grab, op. cit., 2011.
11. Essar Şirket Profili, www.essar.com
12. "Essar Gets Bailadila Prospecting Lease", Down to Earth, Ni-
san 15, 2007.
13. "Water Wars", Tehelka, Ocak 29, 2011.
14. "Jindal vs. Jindal...or Jindal Plus Jindal?" Business Today,
Ekim 9, 2010.
15. "Villagers Protest Forest Acquisition", Down to Earth, Ocak
31, 2011.
16. "Water Wars", Tehelka, Ocak 29, 2011.
17. "Green Tribunal Says No to Jindal Steel", The Hindu, Nisan
20, 2012.
18. "Fishworkers' Campaign Draws Attention to the Sale of Mari-
ne Waters", Down to Earth, Haziran 15, 2008.
19. "Power of Black Gold", Tehelka, Eylül 10, 2011.
20. <http://sanhati.com/articles3610>
21. Bharti gruptan Sunil Mittal "Lessons of Entrepreneurship and
Leadership," [http://knowledge.wharton.upenn.edu/india/
article.cfm?articleid=4306](http://knowledge.wharton.upenn.edu/india/article.cfm?articleid=4306) ulaşılabilir
22. Vandana Shiva ve Ajsar Jafri, "Stronger Than Steel: People's
Movements Against Globalisation and the Gopalpur Steel
Plant," Delhi: RFSTE, 1998.

23. http://www.alacrastore.com/mergers-acquisitions/sterlite_industries_India_Limited-1080728
24. "Flight of Capital", India Today, Ağustos 1, 2011.
25. Hilkka Pietila , "The Triangle of the Human Economy: Household, Cultivation, Industrial Production", in Ecological Economics, Şubat 20, 1997, pp. 113-28.
26. Marilyn Waring, If Women Counted: A New Feminist Economics, San Francisco: Harper & Row, 1988.
27. Maria Mies ve Veronika Bennholdt-Thomson, The Subsistence Perspective, London: Zed Books, 1999.
28. Genevieve Vaughan, For: Giving – A Feminist Criticism of Exchange, Texas: Plain View Press, 1997.
29. Riane Eisler, The Real Wealth of Nations, San Francisco: Berrett Koehler Publishers, 2007.
30. Ronnie Lessem & Alexander Schieffer, Integral Economies, Farnham: Ashgate/Gower, 2010.
31. Doug Rushkoff, "Corporations as Über Citizens", Rushkoff.com, Ocak 22, 2010.
32. Alintıdır Sisir Kumar Das (ed.), The English Language Writings of Rabindranath Tagore, op. cit.
33. Alintıdır R.Kothari, Towards New Horizons, Ahmedabad: Navjivan Press, 1974.
34. <http://www.money-zine.com/financialplanning/deBt.consolidation/consumer-debtstatistics>

Yeryüzüyle barışmak, günümüzde yeryüzüne ve insanlara karşı açılan savaşlara şahitlik etmektir. Aynı zamanda bu şahitlik dünyanın, toprağın, suyun, ormanların, tohumların, biyolojik çeşitliliğin ve insanların haklarını savunmak için verilen mücadelelerin hikâyelerini anlatır. Dünya merkezli bir ekonomi, politika ve kültüre doğru bir paradigma değişiminin neden hayatta kalmak için tek şansımız olduğunu ana hatlarıyla açıklar.

Neoliberal ekonomik küreselleşme modeli, başka bir alternatifi olmadığı varsayımına dayanır. Ancak alternatifler her yerdedir. Yerli kültürlerde ve yerel ekonomilerde, insanların hayatlarını tehlikeye atarak savundukları alternatifler bulunmaktadır. Petrol zirvesine ve iklim değişikliğine yanıt olarak, özellikle kapalı ekonomiyle karşı karşıya kalan yerlerde yeni alternatifler ortaya çıkmaktadır.

Yeryüzüne karşı olan bu savaş, ekolojik ve etik sınırlara saygı duymayan, eşitsizliği, açgözlülüğü, adaletsizliği ve ekonomik toplanmayı ön planda tutan bir ekonomiden kaynaklanmaktadır. Doğaya olan bağımlılık ve sömürünün yoğunluğu artarken ve Oikos, yani evimiz, gezegenimiz hem ekonominin hem de ekolojinin temeli olarak artık zihinlerimiz ekonomi ile ekolojiyi ne yazık ki birbirinden ayırmıştır.

Yeryüzüyle barışmak bütün bu nedenlerle bir sonuç değil aslında dünyanın pek çok yerinde hayata geçmeye başlamış modellerle yeni bir başlangıçtır. Barış ancak ona tutunan, toprağına, tohumuna sahip çıkan, sömürüye direnen, adaletsizliği kabul etmeyen yeni dünya insanların omuzlarında yükselecektir. Bu mecburi bir harekettir. Yeryüzüyle barışmak bizim için köprüden önce son çıkıştır.

YENİİNSAN

www.yeniinsanyayinevi.com

yeryüzüyle barışmak
ekoloji serisi
vandana shiva

ISBN : 978-625-7537-03-2

yeniiinsanyayinevi

yeniiinsanyayinevi

yeninsanyayin